

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجموعه قوانین و مقررات برگزیده خدمت وظیفه عمومی

مشمول بر:

قانون خدمت وظیفه عمومی با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
آیین نامه اجرایی قانون خدمت وظیفه عمومی؛
آیین نامه اجرایی بخش معافیت تحصیلی؛
آیین نامه معاینه و معافیت پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی؛
آیین نامه اجرایی ماده ۱۲ قانون خدمت وظیفه عمومی؛
آیین نامه اجرایی مواد (۴۴)، (۴۴) مکرر و (۴۵) قانون خدمت وظیفه عمومی؛
برخی قوانین و مقررات کاربردی خدمت وظیفه خدمتی؛
زیر نویس های تنقیحی و توضیحی؛
فهرست های راهنما؛

و

معاونت قوانین و مقررات سازمان وظیفه عمومی ناجا
دی ماه ۱۳۹۶

نام کتاب: مجموعه قوانین و مقررات برگزیده خدمت وظیفه عمومی

تهیه و تنظیم: معاونت قوانین و مقررات

کلیه حقوق سازمان وظیفه عمومی ناجا معاونت قوانین و
مقررات محفوظ است

قال امیرالمومنین علی (ع): ادقوا اقلامکم و قاربوا بین سطورکم و احذقوا غنی
فُضُولکم و اقصِدوا قصدَ المعانی و ایاکم و الاکثار فان اموالَ المسلمین لا تحتملُ
الاضرار

نوک قلم‌های خود را نیز بتراشید و خطوط را نزدیک به هم بنویسید، عبارت‌های
اضافی را حذف و اصل سخن را مورد توجه قرار دهید، پیرهیزید از زیاده‌روی و
مصرف بیش از حد که اموال مسلمانان تحمل ضرر و زیان ندارد.

اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم

پیشگفتار

دفاع از مرزها و کیان کشور در برابر هجمه بیگانگان و دشمنان، در میان تمامی مردمان به عنوان امری عقلائی، واجب حتی مقدس شمرده می‌شود. حفظ استقلال همه‌جانبه و تمامیت ارضی کشور در کنار نفی هرگونه سلطه‌جویی و سلطه‌پذیری، از اصول اساسی جمهوری اسلامی ایران در تعامل با دیگر کشورهای دنیا می‌باشد. براین اساس، در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، جایگاه خاصی برای نیروهای مسلح و موضوع آمادگی دفاعی در نظر گرفته شده است، اگر چه راستای این مهم، ارتش جمهوری اسلامی ایران و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عنوان دو رکن اصلی پیش‌بینی شده‌اند اما حفظ و حراست از مرزها امری عمومی دانسته شده؛ چنان‌که در اصل یکصد و پنجاه و یکم قانون اساسی چنین مقرر گردیده است:

«و اَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَ مِنْ رِباطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَ عَدُوَّكُمْ وَ آخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ» دولت موظف است برای همه افراد کشور برنامه و امکانات آموزش نظامی را بر طبق موازین اسلامی فراهم نماید، به طوری که همه افراد همواره توانایی دفاع مسلحانه از کشور و نظام جمهوری اسلامی ایران را داشته باشند، ولی داشتن اسلحه باید با اجازه مقامات رسمی باشد».

بی‌تردید «خدمت وظیفه عمومی» را باید مهم‌ترین اقدام نهاده‌ای در این راستا ارزیابی نمود که در کشور ما از سابقه و جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. ماده نخست قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۰۷/۲۹ چنین اعلام می‌دارد: «دفاع از استقلال و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی ایران و جان و مال و ناموس مردم، وظیفه دینی و ملی هر فرد ایرانی است و در اجرایی این وظیفه کلیه اتباع ذکور دولت جمهوری اسلامی ایران مکلف به انجام خدمت وظیفه عمومی برابر مقررات این قانون می‌باشد و هیچ فرد مشمول خدمت وظیفه عمومی را جز در موارد مصرحه در قانون نمی‌توان از خدمت معاف کرد.»

با توجه به اهمیت موضوع و ضرورت آگاهی شهروندان از احکام قانونی آن، معاونت تدوین، تنفیج و انتشار قوانین و مقررات این معاونت در سال ۱۳۹۰ و در راستای انجام مأموریت‌های محوله و با توجه به تغییرات گسترده‌ناشی از تصویب قانون اصلاح قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۰۸/۲۲، مجموعه «قانون خدمت وظیفه عمومی و آیین‌نامه‌های آن» را در قطع پالتویی تهیه و در اختیار مخاطبان محترم قرار داد. مهم‌ترین خلا جدی در زمان چاپ مورد اشاره، عدم تصویب آیین‌نامه‌های قانون مطابق با تکالیف و تغییرات پیش‌بینی شده در قانون اصلاحی ۱۳۹۰ بود. اکنون با عنایت به برطرف شدن این نقیصه و تصویب تمامی آیین‌نامه‌های اجرایی قانون، مجموعه حاضر با ویژگی‌های کلی مشابه با سایر مجموعه‌های قوانین و مقررات موضوعی منقح تهیه و ارایه گردیده است تا مخاطبان محترم از این مجموعه نیز به‌منحو لازم و شایسته استفاده ببرند. در استفاده از کتاب حاضر توجه به چند نکته ذیل لازم است:

اول: این مجموعه علاوه بر قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۰۷/۲۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی و آیین‌نامه‌های اجرایی آن، مشتمل بر مهمترین قوانین و مقررات مربوط که با لحاظ جنبه اهمیت و کاربردی بودن آن انتخاب گردیده نیز می‌باشد. لذا مجموعه در دو بخش کلی «قانون خدمت وظیفه و آیین‌نامه‌های آن» و «قوانین و مقررات مرتبط» تدوین شده است.

دوم: با توجه به عدم انتشار برخی از مقررات مربوطه در روزنامه رسمی کشور، در راستای تکمیلی اثر، از برخی انتشارات داخلی نیروهای مسلح همانند «ماهنامه فرهنگ سربازی» استفاده گردیده که در این موارد اندک، مراتب مورد تصریح قرار گرفته است.

سوم: برای این‌که وظیفه روشن‌گری در تهیه این مجموعه و مجموعه‌های دیگر تا حد امکان به‌صورت کامل اجرا گردد. در مواردی که بیان نظر تنقیحی معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات در خصوص قانون و یا مقررره خاصی ضرورت داشته باشد، نظر مذکور با درج نشان و علامت اختصاری معاونت مذکور^۱ در پاورقی آمده است.

امید است مخاطبان محترم ضمن بهره‌مندی از این اثر^۲، با ارایه نظر، پیشنهاد و انتقاد خود ما را در ارتقای کیفی مجموعه‌های بعدی راهنما و یاور باشند.^۳

۱- م.ت.ق.م معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری.

۲- تمامی قوانین و مقررات مربوط در سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران در اختیار شهروندان می‌باشد. این سامانه علاوه بر سایت اینترنتی دولت برای دستگاه‌های اجرایی، از طریق نشانی ذیل، قابل دسترسی رایگان برای عموم مردم و علاقمندان است: WWW.dotic.ir

۳- نظر، انتقاد و پیشنهاد خود را به نشانی: تهران- خیابان ولی‌عصر(عج) قبل از تقاطع جمهوری اسلامی، شماره ۱۱۵۸ معاونت تدوین و تنقیح و انتشار قوانین و مقررات - کدپستی ۱۳۱۶۷۶۷۴۵۱ یا نشانی اینترنتی tgh@govir.ir ارسال فرمایید. در ضمن دورنگار ۶۶۴۹۲۷۰۷-۲۱-۰۰۹۸ و تلفن ۶۴۴۵۵۵۱۱-۲۱-۰۰۹۸ نیز آماده دریافت و استماع نظرات علاقه‌مندان و صاحب‌نظران می‌باشد

فهرست

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
۵	پیشگفتار
	فهرست قوانین و مقررات به‌ترتیب درج در مجموعه
	فهرست تاریخی قوانین و مقررات
	بخش اول: قانون خدمت وظیفه عمومی و آیین‌نامه‌های آن
	فصل اول: قانون خدمت وظیفه عمومی با اصلاحات و الحاقات بعدی
	فصل دوم: آیین‌نامه‌های قانون خدمت وظیفه عمومی
	بخش دوم: قوانین و مقررات مرتبط
	فصل اول: قوانین و مقررات
	فصل دوم: مقررات مرتبط

فهرست قوانین و مقررات

(به‌ترتیب درج در مجموعه)^۱

ردیف	عنوان	تاریخ تصویب	صفحه
	بخش اول: قانون خدمت وظیفه عمومی و آیین‌نامه‌های آن		
	بخش دوم: قانون خدمت وظیفه عمومی با اصلاحات و الحاقات		
۱	قانون خدمت وظیفه عمومی با اصلاحات و الحاقات بعدی	۱۳۶۳/۰۷/۲۹	
۲	از قانون اصلاح مواد از قانون خدمت وظیفه عمومی	۱۳۹۰/۰۸/۲۲	
۳	قانون الحاق ماده به قانون خدمت وظیفه عمومی	۱۳۶۶/۰۹/۰۱	

۱- در فهرست حاضر به درج قوانین و مقررات مندرج در «متن» مجموعه اکتفا شده است؛ برای ملاحظه قوانین و مقررات مندرج در زیرنویس‌ها به فهرست تاریخی قوانین و مقررات مراجعه شده است.

فصل دوم: آیین‌نامه‌های قانون خدمت وظیفه عمومی		
۱	آیین‌نامه اجرایی قانون خدمت وظیفه عمومی	۱۳۹۱/۰۹/۲۲
۲	آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۱۲ قانون خدمت وظیفه عمومی	۱۳۶۵/۰۷/۱۶
۳	آیین‌نامه اجرایی مواد (۴۴)، (۴۴) مکرر و (۴۵) قانون خدمت وظیفه عمومی	۱۳۹۱/۰۴/۰۲
۴	آیین‌نامه اجرایی معافیت تحصیلی	۱۳۹۲/۰۸/۲۹
۵	آیین‌نامه معاینه و معافیت پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی	۱۳۹۳/۰۲/۲۱

آیین‌نامه اجرایی موضوع فصل هشتم قانون اصلاح خدمت وظیفه عمومی مصوب سال ۱۳۹۰ (استفاده دستگاه‌های غیر نظامی از خدمات کارکنان وظیفه)		
۱	این آیین‌نامه به استناد ماده (۷۶) قانون خدمت وظیفه عمومی	۱۳۹۰/۸/۲۲

بخش دوم: قوانین و مقررات مرتبط		
فصل اول: قوانین مرتبط		
۱	قانون بیمه عمر و حوادث پرسنل نیروهای مسلح، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان‌های تابعه یا وابسته به آن‌ها	۱۳۳۵/۰۸/۲۷
۲	از قانون تأمین اجتماعی	۱۳۵۴/۰۴/۰۳
۳	لایحه قانونی معافیت فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم از خدمت زیر پرچم	۱۳۵۸/۰۲/۲۷
۴	لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی	۱۳۵۸/۰۹/۲۴
۵	از قانون نحوه استفاده از خانه‌های سازمانی ارتش جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۳/۰۵/۲۸
۶	قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور	۱۳۶۵/۰۳/۰۱
۷	قانون نحوه کمک به خانواده‌های مشمولینی که با اعزام مشمول، قدرت اداره معاش خود را از دست می‌دهند	۱۳۶۶/۰۶/۰۳
۸	از قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۶/۰۷/۰۷
۹	قانون احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت	۱۳۶۶/۰۷/۲۶
۱۰	از قانون حمایت از آزادگان (اسرای آزاد شده) بعد از ورود به کشور	۱۳۶۸/۰۹/۱۳

۱۱	قانون معافیت بهداشت کاران دهان و دندان و بهداران (تکنیسین‌های بهداشت و مبارزه با بیماری‌ها) از انجام خدمت وظیفه عمومی	۱۳۶۹/۰۲/۱۶
۱۲	قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه	۱۳۶۹/۰۷/۲۵
۱۳	از قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	۱۳۷۰/۰۷/۲۱
۱۴	قانون اجازه تردد فارغ‌التحصیلان فوق‌لیسانس و بالاتر و متخصصان ایرانی مقیم خارج از کشور بدون بررسی وضعیت خدمت وظیفه عمومی	۱۳۷۲/۰۲/۱۴
۱۵	قانون اجازه ادامه تحصیل در مقاطع تحصیلی بالاتر به مشمولان قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور (اعم از دولتی و غیردولتی)	۱۳۷۲/۰۲/۲۱
۱۶	قانون گذرانیدن مدت خدمت وظیفه فارغ‌التحصیلان دانشکده علوم قضایی در محاکم قضایی کشور	۱۳۷۳/۱۱/۹
۱۷	قانون استخدام روحانیون و طلاب علوم دینی در وزارت آموزش و پرورش با استفاده از معافیت تحصیلی	۱۳۷۵/۰۲/۲۳
۱۸	قانون نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت	۱۳۷۶/۰۸/۰۶
۱۹	قانون استفاده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از مشمولان خدمت وظیفه عمومی در زمان صلح	۱۳۷۶/۵/۲۱
۲۰	قانون سرباز قهرمان	۱۳۷۶/۱۲/۱۳
۲۱	قانون احتساب قسمتی از خدمت اعضای بسیج نیروی مقاومت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به‌عنوان خدمت دوره ضرورت	۱۳۷۸/۱۲/۳
۲۲	قانون صدور مجوز کارت معافیت از خدمت برای متعهدین خدمت فاقد ردیف حقوقی استخدامی در وزارت آموزش و پرورش	۱۳۸۰/۳/۲۳
۲۳	از قانون استخدام نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۸۲/۱۲/۲۰
۲۴	از قانون تسهیل ازدواج جوانان	۱۳۸۴/۹/۲۷
۲۵	از قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰)	۱۳۸۹/۱۰/۲۵
۲۶	از قانون آیین دادرسی کیفری	۱۳۹۲/۱۲/۴
۲۷	از قانون بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور	۱۳۹۳/۱۲/۲۴

۱	آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی مصوب ۱۳۵۸/۲/۲۷ شورای انقلاب اسلامی راجع به معافیت فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم از خدمت زیر پرچم	۱۳۵۸/۰۵/۶
۲	آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی	۱۳۵۹/۰۷/۱۶
۳	آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور	۱۳۶۵/۹/۲۳
۴	آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه کمک به خانواده‌های مشمولینی که با اعزام مشمول قدرت اداره معاش خود را از دست می‌دهند مصوب سوم شهریورماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۷/۱/۲۴
۵	آیین‌نامه اجرایی احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت	۱۳۶۷/۰۲/۷
۶	آیین‌نامه اجرایی نحوه انجام خدمت مشمولان وظیفه در وزارت آموزش و پرورش و نهضت سوادآموزی موضوع قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه	۱۳۷۰/۳/۸
۷	آیین‌نامه اجرایی قانون گذرانیدن مدت خدمت وظیفه فارغ‌التحصیلان دانشکده علوم قضایی در محاکم قضایی کشور	۱۳۷۵/۳/۱۶
۸	آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت	۱۳۷۶/۱/۲۰
۹	آیین‌نامه اجرایی قانون استخدام روحانیون و طلاب علوم دینی در وزارت آموزش و پرورش با استفاده از معافیت تحصیلی	۱۳۷۶/۲/۳۱
۱۰	آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه	۱۳۸۰/۳/۲
۱۱	آیین‌نامه اجرایی قانون احتساب قسمتی از خدمت اعضای بسیج نیروی مقاومت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عنوان خدمت دوره ضرورت	۱۳۸۰/۶/۱۱

۱۲	آیین‌نامه اجرایی قانون صدور مجوز کارت معافیت از خدمت برای متعهدین خدمت فاقد ردیف حقوقی استخدامی در وزارت آموزش و پرورش	۱۳۸۱/۶/۲۴
۱۳	آیین‌نامه اجرایی قانون استفاده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از مشمولان خدمت وظیفه عمومی در زمان صلح	۱۳۸۲/۰۴/۱۵
۱۴	آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح تبصره ماده (۱۴) قانون کار و الحاق یک تبصره به آن	۱۳۸۴/۰۴/۰۸
۱۵	آیین‌نامه چگونگی ارائه خدمات درمانی به کارکنان وظیفه و عائله تحت تکفل آنها	۱۳۸۴/۰۴/۰۸
۱۶	آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون سرباز قهرمان مصوبه ۱۳۹۱/۱۰/۰۳	۱۳۹۲/۱۰/۱۶

فهرست تاریخی قوانین و مقررات

ردیف	عنوان	تاریخ تصویب	صفحه
قانون اساسی			
۱	از قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (زیرنویس)	۱۳۸۵/۹/۱۲	
قوانین			
۱	از قانون مدنی (زیرنویس)	۱۳۰۷/۲/۱۸	
۲	از قانون امور حسبی (زیرنویس)	۱۳۱۹/۴/۲	
۳	قانون بیمه عمر و حوادث پرسنل نیروهای مسلح، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان‌های تابعه یا وابسته به آنها	۱۳۳۵/۸/۲۷	
۴	از قانون گذرنامه (زیرنویس)	۱۳۵۱/۱۲/۱۰	
۵	لایحه قانونی معافیت فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم از خدمت زیر پرچم	۱۳۵۸/۲/۲۷	
۶	لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی	۱۳۵۸/۹/۲۴	
۷	از قانون نحوه استفاده از خانه‌های سازمانی ارتش جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۳/۵/۲۸	
۸	قانون خدمت وظیفه عمومی با اصلاحات و الحاقات بعدی	۱۳۶۳/۷/۲۹	
۹	از قانون اعزام دانشجو به خارج از کشور (زیرنویس)	۱۳۶۴/۱/۲۵	
۱۰	قانون الحاق موادی به قانون خدمت وظیفه عمومی (زیرنویس)	۱۳۶۵/۱/۲۶	

۱۱	قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور ۱۳۶۵/۳/۱
۱۲	قانون نحوه کمک به خانواده‌های مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور ۱۳۶۵/۳/۱
۱۳	قانون نحوه کمک به خانواده‌های مشمولینی که با اعزام مشمول، قدرت اداره معاش خود را از دست می‌دهند ۱۳۶۶/۶/۳
۱۴	از قانون محاسبات عمومی کشور (زیرنویس) ۱۳۶۶/۶/۱
۱۵	قانون احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت ۱۳۶۶/۷/۲۶
۱۶	قانون الحاق ماده‌ای به قانون خدمت وظیفه عمومی ۱۳۹۹/۹/۱
۱۷	از قانون مالیات‌های مستقیم (زیرنویس) ۱۳۶۶/۱۲/۳
۱۸	قانون حفظ اعتبار اسناد سجلی و جلوگیری از تزلزل آنها (زیرنویس) ۱۳۶۷/۱۱/۲
۱۹	از قانون حمایت از آزادگان (اسرای آزاد شده) بعد از ورود به کشور ۱۳۶۸/۹/۱۳
۲۰	قانون معافیت بهداشت‌کاران دهان و دندان و بهداران (تکنیسین‌های بهداشت و مبارزه با بیماری‌ها) از انجام خدمت وظیفه عمومی ۱۳۶۹/۲/۱۶
۲۱	از قانون متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش (زیرنویس) ۱۳۶۹/۳/۸
۲۲	قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه ۱۳۶۹/۷/۲۵
۲۳	از قانون کار (زیرنویس) ۱۳۶۹/۸/۲۹
۲۴	از قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ۱۳۷۰/۷/۲۱
۲۵	تفسیر قانونی مواد ۳۱ و ۳۳ قانون خدمت وظیفه عمومی (زیرنویس) ۱۳۷۰/۸/۲۸
۲۶	قانون لزوم استفاده دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی شاهد از تسهیلات مقرر در قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور مصوب ۱۳۶۵/۳/۱ (زیرنویس) ۱۳۷۰/۱۰/۴
۲۷	قانون اجازه تردد فارغ‌التحصیلان فوق‌لیانس و بالاتر و متخصصان ایرانی مقیم خارج از کشور بدون بررسی وضعیت خدمت وظیفه عمومی ۱۳۷۲/۲/۱۴
۲۸	قانون اجازه ادامه تحصیل در مقاطع تحصیلی بالاتر به مشمولان قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور (اعم از دولتی، و غیر دولتی) ۱۳۷۲/۲/۲۱

۲۹	قانون گذرانیدن مدت خدمت وظیفه فارغ التحصیلان دانشکده علوم قضایی در محاکم قضایی کشور	۱۳۷۳/۱۱/۹
۳۰	قانون استخدام روحانیون و طلاب علوم دینی در وزارت آموزش و پرورش با استفاده از معافیت تحصیلی	۱۳۷۵/۲/۲۳
۳۱	قانون نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت	۱۳۷۵/۸/۶
۳۲	قانون اعتبار گواهی بنیاد شهید انقلاب اسلامی در خصوص صدور حکم موت فرضی غایبان مفقودالاثار انقلاب اسلامی و دفاع مقدس در محاکم صالح (زیرنویس)	۱۳۷۶/۱/۲۰
۳۳	قانون استفاده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از مشمولان خدمت وظیفه عمومی در زمان صلح	۱۳۷۶/۵/۲۱
۳۴	قانون سرباز قهرمان	۱۳۷۶/۱۲/۱۳
۳۵	قانون عدم ممنوعیت استخدام دارندگان معافیت پزشکی (زیرنویس)	۱۳۷۷/۲/۲۳
۳۶	قانون اعطای تسهیلات مربوط به آزادگان به آن دسته از افراد که تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی محکومیت سیاسی داشته‌اند (زیرنویس)	۱۳۷۷/۲/۳۰
۳۷	قانون احتساب قسمتی از خدمت اعضای بسیج نیروی مقاومت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به‌عنوان خدمت دوره ضرورت	۱۳۷۸/۱۲/۳
۳۸	قانون صدور مجوز کارت معافیت از خدمت برای متعهدين خدمت فاقد ردیف حقوقی استخدامی در وزارت آموزش و پرورش	۱۳۸۰/۳/۲۳
۳۹	از قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری (زیرنویس)	۱۳۸۱/۱/۱۸
۴۰	از قانون استخدام نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۸۲/۱۲/۲۰
۴۱	از قانون جامع حمایت از حقوق معلولان (زیرنویس)	۱۳۸۳/۲/۱۶
۴۲	از قانون تسهیل ازدواج جوانان	۱۳۸۴/۹/۲۷
۴۳	از قانون مدیریت خدمات کشوری (زیرنویس)	۱۳۸۶/۷/۸
۴۴	از قانون اصلاح اختیارات سازمان بسیج سازندگی نیروی مقاومت بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (زیرنویس)	۱۳۸۶/۱۱/۲
۴۵	از قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰)	۱۳۸۹/۱۰/۲۵

۴۶	از قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی	۱۳۹۰/۸/۲۲
۴۷	از قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران (زیرنویس)	۱۳۹۱/۱۰/۲
۴۸	از قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور (زیرنویس)	۱۳۹۲/۶/۱۰
۴۹	از قانون آیین دادرسی کیفری	۱۳۹۳/۱۲/۴
۵۰	از قانون بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور	۱۳۹۳/۱۲/۲۴
مقررات		
۱	آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی مصوب ۱۳۵۸/۲/۲۷ شورای انقلاب اسلامی راجع به معافیت فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم از خدمت زیر پرچم	۱۳۸۵/۵/۶
۲	آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی	۱۳۵۹/۷/۱۶
۳	آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۲ قانون خدمت وظیفه عمومی	۱۳۶۵/۷/۱۶
۴	آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور	۱۳۶۵/۹/۲۳
۵	آیین‌نامه اجرایی قانون احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت	۱۳۶۷/۲/۷
۶	از آیین‌نامه اجرایی قانون متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش (زیرنویس)	۱۳۶۹/۹/۲۵
۷	از آیین‌نامه تقویت بنیه علمی داوطلبان مناطق محروم کشور برای ورود به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی (زیرنویس)	۱۳۶۹/۱۲/۱۹
۸	آیین‌نامه اجرایی نحوه انجام خدمت مشمولان وظیفه در وزارت آموزش و پرورش و نهضت سوادآموزی موضوع قانون معلمان پزشکان و پیراپزشکان وظیفه	۱۳۸۰/۳/۸
۹	آیین‌نامه اجرایی قانون گزانشین مدت خدمت وظیفه فارغ‌التحصیلان دانشکده علوم قضایی در محاکم قضایی کشور	۱۳۷۵/۳/۱۶
۱۰	آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت	۱۳۷۶/۱/۲۰

۱۱	از آیین‌نامه اجرایی قانون استخدام روحانیان و طلاب علوم دینی در وزارت آموزش و پرورش با استفاده از معافیت تحصیلی	۱۳۷۶/۲/۳۱
۱۲	آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه	۱۳۸۰/۳/۲
۱۳	آیین‌نامه اجرایی قانون احتساب قسمتی از خدمات اعضای بسیج نیروی مقاومت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به‌عنوان خدمت دوره ضرورت	۱۳۸۰/۶/۱۱
۱۴	آیین‌نامه اجرایی قانون صدور مجوز کارت معافیت از خدمت برای متعهدین خدمت فاقد ردیف حقوقی استخدامی در وزارت آموزش و پرورش	۱۳۸۱/۶/۲۴
۱۵	آیین‌نامه اجرایی قانون استفاده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از مشمولان خدمت وظیفه عمومی در زمان صلح	۱۳۸۲/۴/۱۵
۱۶	دستورالعمل نحوه بازپرداخت وام‌های صندوق رفاه دانشجویان (زیرنویس)	۱۳۸۶/۱۰/۲۲
۱۷	از آیین‌نامه اجرایی درصد جانیازی	۱۳۸۸/۹/۲۲
۱۸	آیین‌نامه اجرایی مواد (۴۴)، (۴۴) مکرر و (۴۵) قانون خدمت وظیفه عمومی	۱۳۹۱/۴/۲
۱۹	از آیین‌نامه اجرایی تبصره (۱) ماده (۴۴) قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (زیرنویس)	۱۳۹۱/۸/۷
۲۰	آیین‌نامه اجرایی قانون خدمت وظیفه عمومی	۱۳۹۱/۹/۲۲
۲۱	آیین‌نامه اجرایی معافیت تحصیلی	۱۳۹۲/۸/۲۹
۲۲	آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون سرباز قهرمان مصوبه ۱۳۹۱/۱۰/۳	۱۳۹۲/۱۰/۱۶
۲۳	آیین‌نامه معاینه و معافیت پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی	۱۳۹۳/۲/۲۱
مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی		
۱	از سیاست‌های حمایت و هدایت استعدادهای درخشان (زیرنویس)	۱۳۷۷/۲/۲۲

تصویب‌نامه			
۱	اتخاذ تصمیماتی در خصوص فراگیری واحد درسی آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در آموزش‌های عمومی خمت مقدس سربازی (زیرنویس)	۱۳۹۱/۹/۸	
بخشنامه			
۱	بخشنامه شماره ۱/۸۴/۳۲۹۴ رییس قوه قضائیه به مراجع قضایی سراسر کشور	۱۳۸۴/۳/۱۹	
آرای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور (مندرج در زیرنویس‌ها)			
۱	شماره ۹۱	۱۳۵۳/۱۰/۴	
۲	شماره ۹۲	۱۳۵۳/۱۰/۴	
آرای حیات عمومی دیوان عدالت اداری (مندرج در زیرنویس‌ها)			
۱	رای وحدت رویه شماره ۲۷۲	۱۳۷۹/۹/۲۰	
۲	رای وحدت رویه شماره ۱۱۳۰	۱۳۸۶/۱۰/۲	
۳	رای شماره ۱۳۹۸، ۱۳۹۷	۱۳۸۶/۱۱/۲۸	
۴	رای شماره ۳۸	۱۳۹۴/۲/۴	
نظرات اداره کل حقوقی قوه قضائیه (مندرج در زیرنویس‌ها)			
۱	۷/۶۱۳	۱۳۶۳/۲/۱	
۲	۷/۳۱۳۷	۱۳۶۴/۸/۲۰	
۳	۷/۱۳۳۹	۱۳۶۷/۲/۲۲	
۴	۷/۸۷۰	۱۳۷۳/۲/۱۸	
۵	۷/۸۰۷	۱۳۷۴/۴/۱۰	
۶	۷/۷۷۱۱	۱۳۷۷/۱۰/۱۵	
۷	۷/۴۲۵۷	۱۳۷۹/۹/۵	
۸	۷/۲۱۴۵	۱۳۸۷/۷/۱۱	
۹	۷/۱۵۷	۱۳۹۱/۲/۳	
۱۰	۷/۳۳۷	۱۳۹۲/۲/۲۴	

بخش اول - قانون خدمت وظیفه عمومی و آیین‌نامه‌های آن

فصل اول

قانون خدمت وظیفه عمومی

مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی^(۱)

فصل اول - کلیات

ماده ۱- دفاع از استقلال و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی ایران و جان و مال و ناموس مردم، وظیفه دینی و ملی هر فرد ایرانی است و در اجرای این وظیفه کلیه اتباع ذکور دولت جمهوری اسلامی ایران^(۲) مکلف به انجام خدمت

۱ - آخرین اصلاحات و الحاقات این قانون به موجب «قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی» مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ ایجاد شده است. مواد ۱ تا ۴۹ قانون اخیرالذکر ناظر بر «اصلاح» برخی مواد قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳ با «الحاق» برخی مواد به آن با تعیین نحوه الحاق می‌باشد که در متن قانون مصوب ۱۳۶۳ اعمال گردیده؛ اما مواد ۵۰ تا ۵۳ قانون اصلاحی ناظر بر «الحاق» موادی به قانون مصوب ۱۳۶۳ بدون اعلام نحوه الحاق است لذا نسبت به درج این مواد پس از قانون مصوب ۱۳۶۳ اقدام شده است. همچنین نظر به اهمیت آگاهی از متن مواد قانونی پیش از اعمال اصلاحات اخیر و برخی کاربردهای اجرایی آن، نسبت به درج مواد سابق (با آخرین اصلاحات آنها تا پیش از قانون اصلاحی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲) در زیرنویس‌ها مبادرت شده است.

۲ - از قانون مدنی مصوب ۱۳۰۷/۲/۱۸ - در خصوص تابعیت به شرح ذیل ملاحظه شود:

ماده ۹۷۶ - اشخاص ذیل تبعه ایران محسوب میشوند :

۱ - کلیه ساکنین ایران باستثنای اشخاصی که تبعیت خارجی آنها مسلم باشد تبعیت خارجی کسانی مسلم است که مدارک تابعیت آنها مورد اعتراض دولت ایران نباشد .

۲ - کسانی که پدر آن‌ها ایرانی است اعم از اینکه در ایران یا در خارجه متولد شده باشند

۳ - کسانی که در ایران متولد شده و پدر و مادر آنان غیر معلوم باشد .

۴ - کسانی که در ایران از پدر و مادر خارجی که یکی از آنها در ایران متولد شده بوجود آمده اند .

۵ - کسانی که در ایران از پدری که تبعه خارجه است بوجود آمده و بلافاصله پس از رسیدن بسن هیجده سال تمام لااقل ۱ سال دیگر در ایران اقامت کرده [باشند و الا

وظیفه عمومی برابر مقررات این قانون می‌باشند و هیچ فرد مشمول خدمت وظیفه عمومی را جز در موارد مصرحه در این قانون نمی‌توان از خدمت معاف کرد.

قبول شدن آنها بتابعیت ایران بر طبق مقرراتی خواهد بود که مطابق قانون برای تحصیل تابعیت ایران مقرر است.

- ۶ - هر زن تبعه خارجی که شوهر ایرانی اختیار کند.
- ۷ - هر تبعه خارجی که تابعیت ایران را تحصیل کرده باشد.
- تبصره - اطفال متولد از نمایندگان [نمایندگان] سیاسی و قنصلی خارجه مشمول فقره ۴ و ۵ نخواهند بود.

ماده ۹۷۷ - (اصلاحی ۱۳۴۸/۱۱/۲۷)

بند الف - هر گاه اشخاص مذکور در بند ۴ ماده ۹۷۶ پس از رسیدن بسن ۱۸ سال تمام بخواهند تابعیت پدر خود را قبول کنند باید ظرف یکسال درخواست کتبی بضمیمه تصدیق دولت متبوع پدرشان دایر باینکه آنها را تبعه خود خواهد شناخت بوزارت امور خارجه تسلیم نمایند.

بند ب - هر گاه اشخاص مذکور در بند ۵ ماده ۹۷۶ پس از رسیدن بسن ۱۸ سال تمام بخواهند بتابعیت پدر خود باقی بمانند باید ظرف یک سال درخواست کتبی بضمیمه تصدیق دولت متبوع پدرشان دایر باینکه آنها را تبعه خود خواهد شناخت بوزارت امور خارجه تسلیم نمایند.

ماده ۹۷۸ - نسبت باطفالی که در ایران از اتباع دولتی متولد شده اند که در مملکت متبوع آنها اطفال متولد از اتباع ایرانی را بموجب مقررات تبعه خود محسوب داشته و رجوع آنها را بتبعیت ایران منوط باجازه می‌کنند معامله متقابل خواهد شد.

ماده ۹۷۹ - اشخاصی که دارای شرایط ذیل باشند میتوانند تابعیت ایران را تحصیل کنند :

- ۱ - بسن هیجده سال تمام رسیده باشند.
 - ۲ - ۵ سال اعم از متوالی یا متناوب در ایران ساکن بوده باشند.
 - ۳ - فراری از خدمت نظامی نباشند.
 - ۴ - در هیچ مملکتی به جنحه مهم یا جنایت غیر سیاسی محکوم نشده باشند.
- در مورد فقره دوم این ماده مدت اقامت در خارجه برای خدمت دولت ایران در حکم اقامت در خاک ایران است.

ماده ۹۸۸ - اتباع ایران نمیتوانند تبعیت خود را ترك کنند [کنند] مگر بشروط ذیل :

- ۱ - بسن ۲۵ سال تمام رسیده باشند.
- ۲ - هیئت وزراء خروج از تابعیت آنان را اجازه دهد.
- ۳ - قبلاً تعهد نمایند که در ظرف یکسال از تاریخ ترك تابعیت حقوق خود را بر اموال غیر منقول که در ایران دارا می‌باشند و یا ممکن است بالوراثه دارا شوند ولو قوانین ایران اجازه تملك آن را باتباع [به اتباع] خارجه بدهد بنحوی از انحاء باتباع ایرانی منتقل کنند زوجه و اطفال کسی که بر طبق این ماده ترك تابعیت می‌نمایند اعم از اینکه اطفال مزبور صغیر یا کبیر باشند از تبعیت ایرانی خارج نمیگردد مگر اینکه اجازه هیئت وزراء شامل آنها هم باشد.

۴ - خدمت تحت السلاح ده سال انحام داده باشند

تبصره ۱- با توجه به اصل ۱۵۱ قانون اساسی^(۱) واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران انقلاب اسلامی موظف است در اسرع وقت امکانات آموزش نظامی اتباع اناث دولت جمهوری اسلامی ایران را با رعایت کلیه موازین شرعی فراهم نماید. این آموزش برای اناث الزامی نیست.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۶۶/۸/۳) - به موجب ماده ۵۲ قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ نسخ شده است.^(۲)

ماده ۱ مکرر (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - در این قانون عبارت اختصاری به شرح زیر جایگزین عناوین کامل آنها می‌گردد:

۱ - فرماندهی کل : مقام معظم فرماندهی کل قوا.

۲ - ستادکل : ستادکل نیروهای مسلح.

۳ - نیروهای مسلح : ستاد کل نیروهای مسلح، ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و سازمان‌های وابسته، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان‌های تابعه.

۴ - ارتش : ارتش جمهوری اسلامی ایران.

۵ - سپاه : سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

۱ - اصل ۱۵۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸/۹/۱۲: به حکم آیه کریمه «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَ عَدُوَّكُمْ وَ آخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لِاتَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ» دولت موظف است برای همه افراد کشور برنامه و امکانات آموزش نظامی را بر طبق موازین اسلامی فراهم نماید، به طوری که همه افراد همواره توانایی دفاع مسلحانه از کشور و نظام جمهوری اسلامی ایران را داشته باشند، ولی داشتن اسلحه باید با اجازه مقامات رسمی باشد.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۶۶/۸/۳)^(۱*) - وزارت آموزش و پرورش موظف است با همکاری واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران آموزش‌هایی را که زمینه‌ساز آمادگی دفاعی است طبق موازین اسلامی در برنامه‌های آموزش مقاطع تحصیلی راهنمایی و دبیرستان پیش‌بینی نماید. معلمان واجد شرایط در امر آموزش نظامی دانش‌آموزان اولویت دارند. این آموزش الزامی برای دختران در زمینه‌های دفاع غیرنظامی خواهد بود.

آیین‌نامه اجرایی این تبصره حداکثر ظرف مدت ۳ ماه توسط وزارتین سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و آموزش و پرورش تهیه و به تصویب هیأت‌وزیران خواهد رسید.

***۱ -** قبل از اصلاح، تبصره ۲ مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ به شرح زیر می‌باشد:

تبصره ۲ - وزارت آموزش و پرورش موظف است با همکاری نیروهای مسلح آموزش‌هایی را که زمینه‌ساز آمادگی دفاعی است طبق موازین اسلامی در برنامه‌های آموزشی مقاطع تحصیلی راهنمایی و دبیرستان پیش‌بینی نماید این آموزش برای دختران تنها در زمینه‌های دفاع غیرنظامی خواهد بود.

- ۶ - وزارت دفاع : وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.
- ۷ - وزارت علوم : وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
- ۸ - وزارت بهداشت : وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- ۹ - سازمان : سازمان وظیفه عمومی.
- ۱۰ — کارکنان وظیفه : افسران وظیفه، درجه‌داران وظیفه و سربازان عادی وظیفه.

ماده ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۱) - هر فرد ذکور ایرانی در ماهی که طی آن ماه به سن هجده سال تمام می‌رسد، مشمول مقررات خدمت وظیفه عمومی است.

تبصره (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — مشمول کسی است که در شمول قانون خدمت وظیفه عمومی قرار گیرد.

ماده ۳ — سن مشمولان و افراد تحت تکفل از لحاظ خدمت وظیفه و یا معافیت از آن تابع مندرجات اولیه اولین شناسنامه بوده و هرگونه تغییری که بعداً به عمل آمده باشد از لحاظ وظیفه عمومی معتبر نخواهد بود. ^(۲)(۳)

تبصره (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۴) — تغییر سن بر مبنای ماده واحده قانون حفظ

۱ — **ماده ۲ سابق —** هر فرد ذکور ایرانی از اول فروردین ماه سالی که طی آن سال وارد سن ۱۹ سالگی می‌شود مشمول مقررات خدمت وظیفه عمومی خواهد شد.

۲ - **نظریه ۱۳۳۹-۷/۱۳۶۷/۲/۲۲-ج.ق:** مواردی که دانشگاه‌ها با رسیدگی احراز می‌کنند که شناسنامه مورد استفاده متقاضی متعلق به دیگری بوده که فوت شده است و یا این شناسنامه به استفاده کننده تعلق ندارد از شمول ماده ۳ قانون نظام وظیفه عمومی خارج است و بر طبق احکام صادره باید عمل شود.

۳ — **رای وحدت رویه ۲۷۲ - ۱۳۷۹/۹/۲۰ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری:** نظر به اینکه حکم مقرر در ماده ۳ قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ مصرح در عدم تأثیر تغییر تاریخ تولد مشمولین خدمت وظیفه عمومی است و تعمیم آن به اصلاحات و تغییرات سایر مندرجات شناسنامه براساس احکام قطعی و لازم‌الاجرا مراجع قضایی جواز قانونی ندارد. بنابراین دادنامه شماره (۶۰۶) مورخ ۱۳۷۸/۵/۱۱ شعبه اول تجدیدنظر که متضمن این معنی است موافق اصول و موازین قانونی تشخیص می‌گردد. این رأی مطابق قسمت اخیر ماده ۲۰ قانون دیوان عدالت اداری برای شعب دیوان و سایر مراجع مربوط در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

۴ — **تبصره سابق —** در صورتی که اختلاف بین سن واقعی مشمول (طبق نظریه شورای پزشکی مندرج در تبصره ۱ ماده ۴۱ این قانون) و سن مندرج در شناسنامه اولیه بیش از ۵ سال باشد، طبق نظر شورای پزشکی، عمل خواهد شد.

اعتبار اسناد سجلی و جلوگیری از تزلزل آنها مصوب ۱۳۶۷/۱۱/۲^(۱)، فقط درباره خود مشمولین معتبر است

ماده ۴- خدمت وظیفه عمومی ۳۰ سال است و مراحل آن برای کلیه مشمولان به شرح زیر است:

الف (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — مدت خدمت دوره ضرورت (۲۴) ماه است^(۲) و در صورتی که مشمولان مازاد و یا کمتر از تعداد مورد نیاز باشد ستادکل با کسب اجازه از فرماندهی کل آن را به کمتر یا بیشتر از مدت دوره ضرورت تغییر می‌دهد.^(۳)

ب - دوره احتیاط ۸ سال.

ج - دوره ذخیره اول ۱۰ سال.

د - دوره ذخیره دوم ۱۰ سال.

تبصره ۱- تاریخ شروع و پایان خدمت در مراحل احتیاط و ذخیره از تاریخ پایان خدمت دوره ضرورت محاسبه می‌گردد و در هر حال تاریخ خاتمه آن از سن ۵۰ سالگی تجاوز نخواهد کرد.

تبصره ۲- در مواقع ضرورت و بسیج همگانی ممکن است افراد مشمول این قانون تا سن شصت سالگی نیز احضار شوند.

تبصره ۳- به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی

۱ - قانون حفظ اعتبار اسناد سجلی و جلوگیری از تزلزل آنها مصوب ۱۳۶۷/۱۱/۲:

ماده واحده- از تاریخ تصویب این قانون تغییر تاریخ تولد اشخاص ممنوع است.

تبصره — صاحب شناسنامه تنها یک بار در طول عمر و در صورتی که اختلاف سن واقعی با سن مندرج در اسناد سجلی به تشخیص کمیسیون مرکب از فرماندار یا بخشدار، رئیس اداره ثبت احوال محل و پزشک منتخب، مدیر عامل سازمان بهداری استان و رئیس شورای اسلامی شهر و یا بخش محل صدور شناسنامه و با عضویت و ریاست قاضی دادگاه صالحه محل تشکیل می‌گردد بیش از پنج سال باشد می‌تواند سن خود را اصلاح نماید.

۲ - الف - به قانون احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت مصوب ۱۳۶۶/۷/۲۶ مندرج در مجموعه مراجعه شود.

ب - به قانون حمایت از آزادگان (اسرای آزاد شده) بعد از ورود به کشور مصوب ۱۳۶۸/۹/۱۳ قانون اعطای تسهیلات مربوط به آزادگان به آن دسته از افراد که تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی محکومیت سیاسی داشته اند مصوب ۱۳۷۷/۱۲/۳۰ مندرج در مجموعه مراجعه شود.

۳ — **بند الف سابق** — دوره ضرورت دو سال و در صورتی که مشمولان مازاد بر نیاز باشند شهردا، عال، دفاع می‌تواند این مدت را تا ۱۸ ماه تقلیل دهد.

مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ حذف شده است.^(۱)

ماده ۵ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۲) — کلیه مشمولین قادر به خدمت و بلامانع، به خدمت دوره ضرورت اعزام می‌شوند و پس از فرا گرفتن آموزش‌های نظامی لازم در ابتداء خدمت، بقیه خدمت دوره ضرورت را انجام می‌دهند.

تعیین ترتیب تقدم و سهمیه‌بندی مشمولین وظیفه بین هر يك از نیروهای مسلح، توسط ستاد كل با تصویب فرماندهي كل صورت می‌گیرد.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۳) — نحوه تأمین سهمیه هر يك از نیروهای مسلح از مشمولین هر دوره، به وسیله کمیسیوني انجام می‌شود که از نمایندگان نیروهای مزبور به ریاست رئیس سازمان تشکیل می‌گردد.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۴) — سپاه می‌تواند مشمولین مورد نیاز خود را در هر دوره طبق ضوابط خاص پذیرش سپاه، از بین بسیجیان دارای برگه اعزام به خدمت به میزان سهمیه‌های که ستاد كل تعیین می‌کند، انتخاب نموده و قبل از تاریخ اعزام آنان فهرست اسامی آنها را به واحدهای تابعه سازمان اعلام نماید. این مشمولین برای انجام خدمت وظیفه عمومي در اختیار سپاه قرار می‌گیرند.^(۵)

۱ — **تبصره ۳ سابق —** مفاد بند الف این ماده نسبت به مشمولانی مجري است که از اول فروردین ماه سال ۱۳۶۳ به خدمت اعزام شوند.

۲ — **ماده ۵ سابق —** کلیه مشمولان قادر به خدمت و بلامانع به خدمت دوره ضرورت اعزام می‌شوند و پس از فرا گرفتن آموزش‌های نظامی لازم بقیه خدمت دوره ضرورت را در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران انجام خواهند داد. تعیین ترتیب تقدم برای استفاده از مشمولان مزبور در هر يك از سازمان‌های نظامی و انتظامی و نحوه سهمیه‌بندی آنها توسط ستاد مشترك ارتش جمهوری اسلامی تهیه و به تصویب شورای عالی دفاع می‌رسد.

۳ — **تبصره ۱ سابق —** تعیین تعداد سهمیه هر يك از نیروهای نظامی و انتظامی از مشمولین هر دوره به وسیله کمیسیوني انجام خواهد شد که از نمایندگان نیروهای مزبور و به ریاست رئیس اداره وظیفه عمومي تشکیل می‌گردد.

۴ — **تبصره ۲ سابق —** سپاه پاسداران انقلاب اسلامی می‌تواند مشمولین مورد نیاز خود را در هر دوره طبق ضوابط خاص پذیرش سپاه از بین دارندگان دفترچه آماده به خدمت در حد سهمیه تعیین شده انتخاب و قبل از تاریخ اعزام آنان لیست اسامی آنها را به اداره وظیفه عمومي اعلام نماید. این مشمولین برای انجام خدمت وظیفه عمومي در اختیار سپاه قرار می‌گیرند.

۵ — به قانون احتساب قسمتی از خدمت اعضای بسیج نیروي مقاومت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عنوان خدمت دوره ضرورت مصوب ۱۳۷۸/۱۲/۳، مندرج در این محموله مراجعه شود.

تبصره ۳ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۱) - نیروهای مسلح می‌توانند مشمولین متخصص مورد نیاز خود را در سطح کارشناس و بالاتر به میزان سهمیه‌ای که ستاد کل تعیین می‌کند به عنوان مشمول خاص از ستادکل درخواست نمایند.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - مشمولین وظیفه از تاریخ اعزام از سوی واحدهای وظیفه عمومی ناجا به عنوان کارکنان وظیفه یگان تعیین شده، محسوب می‌شوند. (۲)

ماده ۶ - قانون خدمت نیروی انسانی، درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۵۸/۹/۲۴ شورای انقلاب (۳) و الحاقیه‌ها و اصلاحیه‌های بعدی آن ابقاء و مشمولین مذکور در آن قانون پس از طی دوره آموزش مقدماتی نظامی بعد از تأمین نیازمندی‌های نیروهای مسلح ادامه خدمت را تا ۵ سال در وزارت بهداری (۴) انجام می‌دهند. (۵)

ماده ۷ - قانون معافیت فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم از خدمت وظیفه

۱ — **تبصره ۳ سابق -** نیروهای نظامی و انتظامی موظفند طبق اصل ۱۴۷ قانون اساسی پرسنل کادر ثابت و وظیفه خود را بنا به درخواست دولت برای امور تولیدی، عمرانی، تحقیقاتی، آموزشی، بهداشتی و درمانی با رعایت کامل موازین عدل اسلامی در حدی که به آمادگی رزمی آنها آسیبی وارد نیاید در اختیار دولت قرار دهند.

۲ - به موادی از قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی (آزمایشی به مدت سه سال)، مندرج در مجموعه مراجعه شود.

۳ — لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۵۸/۹/۲۴ با اصلاحات بعدی در همین مجموعه درج شده است.

۴ - در حال حاضر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۵ - الف - به قانون نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت مصوب ۱۳۷۵/۸/۶ و قانون استفاده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از مشمولان خدمت وظیفه عمومی در زمان صلح مصوب ۱۳۷۶/۵/۲۱ مندرج در همین مجموعه مراجعه شود.

ب - **نظریه ۷/۳۱۳۷ - ۱۳۶۴/۸/۲۰، ج.ق:** با توجه به اینکه طبق ماده ۶ قانون خدمت وظیفه عمومی قانون خدمت نیروی انسانی و درمانی، بهداشتی، مصوب ۱۳۵۸/۹/۲۴ شورای انقلاب با اصلاحیه و الحاقیه‌های آن به قوت خود باقی است و قانون تحت عنوان ملحقات و منضمات برای آن به تصویب نرسیده است و اصلاحات و الحاقات آن همان است که در قانون اصلاح خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان مصوب ۱۳۶۰/۳/۴ و تبصره‌های اصلاحی آن از جمله قانون الحاق يك تبصره به عنوان تبصره ۳ به ماده ۳ قانون مذکور مصوب ۱۳۶۲/۵/۲۶ مندرج است و لذا قانون خدمت وظیفه عمومی و ماده ۶۷ آن، قانون اصلاح خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان را لغو ننموده بلکه ساقا، عبارات ماده ۶ مبد تنفذ و انفاء آن است.

عمومی مصوب ۱۳۵۸/۲/۲۷ شورای انقلاب^(۱) ابقاء و مشمولین مذکور در آن قانون پس از طی دوره آموزش مقدماتی نظامی بقیه خدمت مقرر در آن قانون را در آموزش و پرورش انجام خواهند داد.^(۲)

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - وزارت آموزش و پرورش موظف است فارغ‌التحصیلان تربیت معلم در مراکز آموزشی، از طریق سازمان آنان را به مراکز آموزشی نظامی برای طی دوره آموزش رزم مقدماتی اعزام نماید.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - دولت موظف است همه ساله اعتبارات لازم را برای آموزش‌های فوق در اختیار سپاه قرار دهد.

ماده ۸ (اصلاحی ۱۳۷۶/۴/۳) - از تاریخ تصویب این قانون به سازمان هواپیمایی کشوری و دانشکده تکنولوژی هواپیمایی کشوری اجازه داده می‌شود از بین فارغ‌التحصیلان مشمول این دانشکده و مرکز آموزش فنون هوایی و همچنین فارغ‌التحصیلان مشمول رشته‌های هوافضا، الکترونیک و مهندسی هواپیما که در سایر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی برابر ضوابط وزارت فرهنگ و آموزش عالی مشغول تحصیل می‌باشند داوطلبان واجد شرایط را استخدام نمایند. مشمولان مذکور پس از گذراندن آموزش نظامی مربوطه و ایفای تعهد ده سال خدمت از انجام خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

ماده ۹ (اصلاحی ۱۳۶۶/۸/۳) - به موجب ماده ۵۲ قانون اصلاح موادی از

۱ — این قانون که تحت عنوان «لایحه قانونی معافیت فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم از خدمت زیر پرچم» در تاریخ ۱۳۵۸/۲/۲۷ به تصویب شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران رسیده با اصلاحات بعدی، در همین مجموعه درج شده است.

۲ - الف - ماده ۲ قانون متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۶۹/۳/۸: وزارت آموزش و پرورش می‌تواند جهت تأمین نیروی انسانی آموزشی خود علاوه بر دانش آموزان و دانشجویان موضوع ماده یک از دانشجویان داوطلب دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و طلاب حوزه‌های علمیه تعهد خدمت اخذ کند، این متعهدین از هر لحاظ مشمول این قانون و قانون معافیت فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم از خدمت زیر پرچم در زمان صلح با رعایت ماده ۷ قانون نظام وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ مجلس شورای اسلامی خواهند بود.

ب - ماده ۱۰ آیین‌نامه اجرایی قانون متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۶۹/۹/۲۵ هیأت وزیران: متعهدین خدمت موضوع قانون که مشمول خدمت وظیفه عمومی هستند در صورتی که به هر دلیل موفق به انجام تمام یا قسمتی از خدمت مورد تعهد نگردند به حوزه وظیفه عمومی مربوط معاف خواهند شد.

قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ نسخ شده است. (۱) (۲)

ماده ۱۰- انجام امور زیر در مورد مشمولین وظیفه عمومی مستلزم ارایه مدرک دال بر رسیدگی به وضع مشمولیت آنان از اداره وظیفه عمومی می‌باشد و فتوکپی مدرک ارایه‌شده از جمله منضمات ضروری پرونده متشکله می‌باشد:

الف - شرکت در آزمایشات رانندگی و اخذ گواهینامه.

ب (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — دریافت هرگونه وام و کمک‌های کشاورزی و صنعتی و دامداری و مسکن از طریق بانک‌ها و (۳) وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی.

ج — کاندیدا شدن جهت انتخابات مجلس شورای اسلامی و سایر شوراها و انجمن‌های قانونی.

د — تحویل اصل گواهی‌نامه یا پایان‌نامه دوره‌های تحصیلی دیپلم و بالاتر از وزارتخانه مربوطه.

هـ - صدور پروانه کسب و اجازه اشتغال و عضویت در شرکت‌های تعاونی.

(۴)

۱ - ماده ۹ (اصلاحی ۱۳۶۶/۸/۳) (۱*) - دانشجویان دوره چهارساله آموزشی شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران و شرکت ملی نفت کش و سازمان بنادر و کشتیرانی به شرط سپردن تعهد انجام ده سال خدمت در شرکت‌های مذکور پس از طی دوره آموزشی مقدماتی و تخصصی در نیروی دریایی و بر روی عرشه ناوهای نیروی دریایی از انجام بقیه خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

* ۱ - **فیل از اصلاح، ماده ۹ مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹** به شرح زیر می‌باشد:

دانشجویان دوره چهارساله آموزشی شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران به شرط سپردن تعهد و انجام ۱۰ سال خدمت در این شرکت پس از طی دوره آموزش مقدماتی و تخصصی در نیروی دریایی و بر روی عرشه ناوهای نیروی دریایی از انجام بقیه خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

۲ - **علیرغم نسخ ماده ۹ حسب بند ۱ ماده ۵۲ قانون اصلاحی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲** در تبصره ۳ ماده ۷۰ الحاقی قانون به آن اشاره شده است.

۳ - **به موجب قانون اصلاحی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ عبارت «بانک‌ها و»** در این بند، اضافه شده است.

۴ - **از نظریه ۷/۷۷۱۱-۷/۱۰/۱۳۷۷/۱.ج.ق: ۱- ...**

۲- با روشن بودن وضع مشمولیت دانشجویانی که در حین تحصیل به سن مشمولیت می‌رسند موردی برای اعمال مقررات ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی نبوده و اینان به موجب ماده ۳۱ قانون

و- به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ حذف شده است.^(۱)

ز- دریافت مستمری از سازمان‌های دولتی و وابسته و نهادهای قانونی.
ح- استخدام به هر صورت (رسمی، پیمانی، روزمزد و خرید خدمت) در وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی و شرکت‌های دولتی.^(۲)

مذکور تا زمانی که به تحصیلات خود ادامه می‌دهند از اعزام به خدمت ضرورت معاف می‌باشند بنابراین با ارایه کارت دانشجویی و تأیید آن توسط مرجع تحصیلی، می‌تواند تقاضای پروانه کسب بنماید و منعی در این خصوص به‌نظر نمی‌رسد.

🔸 - به ماده ۹ آیین نامه اجرایی قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۱، مندرج در این مجموعه مراجعه شود.

۱- **بند (و) سابق** - ثبت هرگونه نقل و انتقال غیرقهری اموال به طور مستقیم و غیرمستقیم در دفاتر اسناد رسمی.

۲- **الف- از ماده ۴۲ قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ (آزمایشی^(۱*))**: شرایط عمومی استخدام در دستگاه‌های اجرایی عبارتند از: الف - ...

ج- انجام خدمت دوره ضرورت با معافیت قانونی برای مردان.

* ۱- با توجه به قانون تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۰، مدت اجرای آزمایشی این قانون با اصلاحات و الحاقات بعدی تا پایان سال ۱۳۹۴ تمدید شده است.

ب- رای وحدت رویه شمار ۹۱-۴/۱۰/۱۳۵۳ هیات عمومی دیوان عالی کشور: در صورتی که مستخدم دولت با استعفا از خدمت اداری به خدمت قضایی منصوب گردد ولو اینکه مدت خدمت وظیفه او در دستگاه اداری برای ارتقا به پایه بالاتر منظور شده باشد احتساب آن در ترفیع قضایی اشکالی ندارد زیرا حکم تبصره ۲ از ماده (۲) متمم قانون دو دوازدهم آذر و دی ۱۳۲۳^(۱*) محدود به زمان و محل و نوع معینی از خدمت نیست و شامل مستخدمین اداری که پس از استعفا مانند سایر افراد واجد شرایط به خدمت قضایی منصوب می‌شوند نیز می‌گردد.

رای وحدت رویه شمار ۹۲-۴/۱۰/۱۳۵۳ هیات عمومی دیوان عالی کشور: ماده (۱۲۴) لایحه قانون استخدام کشوری^(۲*) در توضیح حالات مختلفه استخدامی و ماده (۱۲۵) این قانون مراجع به احضار حین خدمت هیچ‌یک مسقط حق ثابت مستخدمین طبق تبصره (۲) متمم قانون دو دوازدهم آذر و دی ماه ۱۳۲۳^(۱*) نیست زیرا تبصره مزبور مقرر می‌دارد (مدت خدمت وظیفه کلیه کارمندان به‌طور کلی جزء سابقه و برای ارتقای آنها محسوب می‌شود) و این تبصره در مقام اجرا با مادتين فوق‌الذکر و مقررات دیگر لایحه قانونی استخدام کشوری مغایرت ندارد بنابراین رای تجدیدنظر دایر به قبول احتساب مدت خدمت وظیفه انجام‌شده قبل از استخدام صحیح است.

* ۱- تبصره ۲ ماده ۲ قانون متمم قانون اجازه پرداخت دو دوازدهم هزینه‌های دی و آذر ۱۳۲۳ کل

تبصره ۱- - به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی

مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ حذف شده است. (۱)

تبصره ۲(۱)- - سایر اموری که در دیگر قوانین منوط به روشن شدن وضعیت

خدمتی مشمول می‌باشد، به قوت خود باقی است. (۳)

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲)- - ارزش و اعتبار مدارک دال بر رسیدگی به

وضعیت مشمول از لحاظ انجام قسمتی یا تمام امور موضوع این ماده مطابق آیین‌نامه اجرایی مندرج در ماده (۵۱) تعیین می‌شود.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲)- - متخلفین از مقررات این ماده به محاکم قضایی

معرفی می‌شوند، مجازات اینگونه افراد برای بار اول پرداخت هزینه سالانه یک سرباز طبق قانون بودجه سالانه و نرخ اعلامی دولت است و بار دوم علاوه بر جریمه فوق، سه ماه انفصال از خدمت و برای بار سوم و بالاتر انفصال از خدمات دولتی است.

ماده ۱۱- - در زمان جنگ و بسیج همگانی در صورت لزوم کسانی که به علتی

در زمان صلح از معافیت خدمت دوره ضرورت استفاده نموده‌اند، نیز به خدمت احضار و از حقوق و مزایای مشمولین دوره احتیاط هم طبقه خود استفاده خواهند

کشور مصوب ۱۳۲۳/۱۱/۵: مدت خدمت وظیفه کلیه کارمندان به‌طور کلی جزء سابقه و برای ارتقای آنها محسوب می‌شود.

* ۲- - جهت ملاحظه متن کامل رای و نیز ماده ۱۲۴ قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۴۵ با اصلاحات بعدی به «مجموعه آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور» از انتشارات این معافیت مراجعه شود.

۱ — **تبصره سابق- -** در مواردی که ضرورت یا خرج ایجاب کند که معاملات مشمول ثبت گردد، مانند اموال مشترک که عدم ثبت اموال مشمول موجب زیان مالی بر شرکای دیگر گردد، ثبت اموال مشمول بلامانع است. تشخیص موضوع به عهده محاکم صالحه است.

۲ — **تبصره ۷** به موجب ماده ۷ قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ تبصره ۱ ماده ۱۰ حذف گردید و با توجه به الحاق ۲ تبصره به عنوان تبصره ۲ و تبصره ۳ به ماده ۱۰ و عدم تعیین تکلیف در خصوص تبصره ۲ مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ این تبصره، معتبر به نظر رسیده و در متن به عنوان تبصره ۱ درج شده است.

۳ — **تبصره ۱** از جمله این قوانین می‌توان به مورد ذیل اشاره نمود:

از ماده ۱۵ قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۱/۱/۱۸- - متقاضیان اخذ پروانه

کارشناسی رسمی علاوه بر وثاقت باید واجد شرایط ذیل باشند: الف - ...

ب - داشتن معافیت یا کارت پایان خدمت و وظیفه عهده ...

نمود.

ماده ۱۲ — کارگران و مستخدمین مؤسسات دولتی و نهادهای قانونی و سازمان‌های وابسته به دولت که خدمت دوره وظیفه عمومی را انجام می‌دهند پس از پایان خدمت مجدداً به کار اولیه خود اشتغال خواهند یافت و کارفرما یا مسئولین مربوطه مکلفند آنان را به کار اولیه خود بگمارند. (۱)

تبصره ۱ — در مورد مؤسسات خصوصی کارفرما یا مسئولین مربوطه در صورتی مکلفند آنان را به کار اولیه خود بگمارند که در قرارداد استخدام این مسأله شرط شده باشد.

تبصره ۲ — آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارتین کشور و تعاون، کار و رفاه اجتماعی^(۲) و سازمان امور اداری و استخدامی کشور^(۳) تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. (۴)

ماده ۱۳ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — افرادی که اعم از مشمول و غیرمشمول^(۵) با طی دوره دانشکده‌ها و آموزشگاه‌های نظامی و انتظامی برای خدمت در کادر ثابت استخدام شوند مدت تحصیل آنها جزء خدمت دوره ضرورت محسوب خواهد شد و اگر مدت تحصیل از دو سال کمتر باشد، از دوره خدمت آنان به نسبت کسری خدمت تا دو سال جزء خدمت دوره ضرورت محسوب می‌شود.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۶) — آن عده از محصلین مراکز آموزش کادر

۱ — ماده ۱۹ قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹ مجتمع تشخیص مصلحت نظام: در دوران خدمت نظام وظیفه قرارداد کار به حالت تعلیق در می‌آید، ولی کارگر باید حداکثر تا دو ماه پس از پایان خدمت به کار سابق خود برگردد و چنانچه شغل وی حذف شده‌باشد در شغلی مشابه آن به کار مشغول می‌شود.

۲ — به استناد تبصره ۳ ماده واحده قانون تشکیل دو وزارتخانه تعاون، کار و رفاه اجتماعی و صنعت، معدن و تجارت مصوب ۱۳۹۰/۴/۸، عبارت «وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی» جایگزین عبارت «وزارت کار و امور اجتماعی» شده است.

۳ — درحال حاضر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

۴ — آیین‌نامه مزبور در تاریخ ۱۳۶۵/۷/۱۶ تصویب و در قسمت آیین‌نامه‌های این مجموعه درج شده است.

۵ — به موجب قانون اصلاحی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ در این ماده به جای عبارت «مشمولانی که» عبارت «افرادی که اعم از مشمول و غیرمشمول» جایگزین شده است.

۶ — **تبصره ۱ سابق —** آن عده از محصلین مراکز آموزشی کادر ثابت نیروهای نظامی و انتظامی که قبل از نیل به درجه یا پایان دوره آموزشی (در مورد کمیته و سپاه) مستعفی یا اخراج شوند دو سال

ثابت نیروهای مسلح که قبل از پایان دوره آموزش مستعفی یا اخراج شوند، فقط از طی دوره آموزش نظامی معاف می‌شوند، لکن باید خدمت دوره ضرورت را انجام دهند. در صورتی که محصلین به علت بیماری یا عدم صلاحیت که ناشی از اعمال ارادی آنان نباشد برکنار گردند، مدت تحصیل جزء خدمت دوره ضرورت آنان محسوب می‌شود.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۱) - افسران و درجه‌داران نیروهای مسلح، در صورتی که قبل از نایل به درجه به موجب مقررات استخدامی مربوط از خدمت مستعفی یا اخراج شوند، فقط از طی دوره آموزش نظامی معاف می‌شوند لکن باید خدمت دوره ضرورت را انجام دهند و اگر بعد از پایان دوره آموزش از خدمت مستعفی یا اخراج گردند و خدمت آنان از مدت دوره ضرورت کمتر باشد بقیه دوره ضرورت را انجام می‌دهند.

ماده ۱۴ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۲) - آن دسته از مشمولین و کارکنان وظیفه‌ای

خدمت دوره ضرورت را بدون احتساب مدت قبلی انجام خواهند داد. در صورتی که محصلین به علت بیماری یا عدم صلاحیتی که ناشی از اعمال ارادی آنان نباشد برکنار گردند مدت تحصیل جزء خدمت دوره ضرورت آنان محسوب خواهد شد.

۱ - **تبصره ۲ سابق -** افسران و همافران و درجه‌داران کادر ثابت و اعضای ثابت سپاه پاسداران و کمیته انقلاب اسلامی در صورتی که به موجب مقررات استخدامی مربوط از خدمت مستعفی یا اخراج شوند مدت تحصیل آنان قبل از نایل به درجه یا پایان دوره آموزشی (در مورد کمیته با سپاه) جزو خدمت دوره ضرورت محسوب نخواهد شد و اگر بعد از نایل به درجه یا پایان دوره آموزشی از خدمت مستعفی یا اخراج گردند و مدت خدمت آنان از دو سال کمتر باشد بقیه خدمت دوره ضرورت را تا دو سال با درجه سربازی وظیفه انجام خواهند داد.

۲ - **ماده ۱۴ سابق و تبصره‌های آن به شرح زیر می‌باشد:** مشمولانی که به عنوان کارمند رسمی با تعهد ۹ سال خدمت در نیروهای نظامی و انتظامی استخدام شوند پس از انجام تعهد مزبور از خدمت دوره ضرورت معاف خواهند شد. مدت تعهد مزبور در نقاط بد آب و هوا ۶ سال می‌باشد در صورتی که کارمندان فوق‌الذکر از گروه پزشکی وفنی که دارای مدرک فوق دیپلم به بالا در این دو رشته می‌باشند مدت‌های فوق به ترتیب ۶ سال و ۴ سال خواهد بود.

تبصره ۱ سابق - آن عده از کارمندان فوق که به علت انتزاع قسمت مربوط از نیروهای نظامی و انتظامی به یکی از وزارتخانه‌ها یا سازمان‌های دولتی و وابسته به دولتی یا شهرداری و هلال‌احمر یا نهادهای قانونی منتقل شوند، بقیه مدت تعهد خود را در سازمان جدید انجام خواهند داد.

تبصره ۲ سابق - سازمان‌های استخدام کننده کارمندان مشمول فوق موظفند در طول مدت خدمت مورد تعهد به کارمندان مزبور آموزش نظامی عمومی بدهند.

تبصره ۳ سابق - کارمندان فوق که قبل از انجام خدمت مورد تعهد بنا به تشخیص نیرو یا سازمان

که به عنوان پاپور اعم از نظامی و کارمند به استخدام نیروهای مسلح در می‌آیند با انجام شش سال خدمت پس از فراغت از تحصیل یا اتمام دوره آموزشی از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌گردند. چنانچه قبل از خاتمه شش سال از خدمت رها گردند، در صورتی که مشمول معافیت‌های قانونی نباشند، به نسبت هر چهار ماه خدمت یک ماه از خدمت دوره ضرورت آنان کسر می‌شود.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - مدت خدمت انجام شده کارکنان وظیفه که در اجرای این ماده به عنوان کارمند رسمی استخدام می‌شوند به همان میزان از مدت تعهد موضوع این ماده کسر می‌شود.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - چنانچه کارمندان مذکور پس از اتمام شش سال تعهد خدمتی به هر عنوان از خدمت رها شوند از کارت پایان خدمت دوره ضرورت برخوردار می‌گردند.

تبصره ۳ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - در مناطق بد آب و هوا، مناطق مرزی و مناطق محروم که با تشخیص ستادکل تعیین می‌شود مدت مذکور در این ماده به پنج سال تغییر می‌یابد.

ماده ۱۵ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۱) - مشمولین و کارکنان وظیفه داوطلبی که با داشتن حداقل گواهینامه پنجم ابتدایی و سپردن پنج سال تعهد خدمت نظامی یا شش سال تعهد خدمت کارمندی، به صورت پیمانی در نیروهای مسلح استخدام می‌شوند، خدمت آنان به منزله انجام خدمت دوره ضرورت تلقی می‌شود و پس از پایان تعهد از کارت پایان خدمت برخوردار می‌گردند. در صورتی که قبل از خاتمه تعهد از خدمت مستعفی یا برکنار گردند، چنانچه مشمول معافیت‌های قانونی نباشند، خدمت

مربوطه به علی‌حارج از اعمال ارادی خود از خدمت برکنار شوند، در صورتی که مدت خدمت آنان در نقاط عادی و بد آب و هوا و حداقل به ترتیب به ۵ سال و ۳ سال بالغ گردد، از انجام خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود و چنانچه کمتر از مدت‌های مذکور خدمت نموده باشند به ازای هر یک سال کسری ۴ ماه خدمت دوره ضرورت انجام خواهند داد و در هر حال خدمت دوره ضرورت این قبیل از کارمندان کمتر از ۴ ماه نخواهد بود.

۱ — **ماده ۱۵ سابق -** سربازان وظیفه‌ای که حین انجام خدمت دوره ضرورت با داشتن حداقل گواهینامه دوره ابتدایی و با تعهد ۵ سال خدمت پیمانی برای خدمت در مشاغل سازمانی مورد نیاز نیروهای نظامی و انتظامی استخدام گردند، تا دو سال از خدمت آنان در صورت انجام تعهد به منزله خدمت دوره ضرورت محسوب خواهد شد و در صورتی که قبل از خاتمه تعهد به هر علت از خدمت مستعفی و یا برکنار گردند، چنانچه مشمول معافیت‌های قانونی نباشند بدون احتساب مدت تعهد انجام شده بقیه خدمت دوره ضرورت را در انداخته و در آن زمان از خدمت خواهند داد.

دوره ضرورت به نسبت چهار ماه خدمت يك ماه از خدمت دوره ضرورت آنان محسوب می‌شود و بقیه خدمت دوره ضرورت را برابر قانون انجام می‌دهند، مگر این که علت رهایی، بیماری یا عدم صلاحیت ناشی از اعمال غیر ارادی آنان به تشخیص هیأت بدوی سازمان مربوط باشد که در این صورت مدت تعهد انجام شده به نسبت از مدت خدمت دوره ضرورت کسر می‌گردد.^(۱)

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - طی دوره آموزش نظامی برای کلیه کارمندان اعم از رسمی و پیمانی الزامی است.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - مدت تعهد پیمانی دارندگان مدرک کارشناسی (لیسانس) و بالاتر يك سال کمتر است.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - میزان سهمیه کارکنان پیمانی هر يك از نیروهای مسلح از سوی ستاد کل تعیین و ابلاغ می‌گردد.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - چنانچه مشمول مستعفی بیش از نیمی از مدت تعهد خود را سپری کرده باشد برای ادامه خدمت دوره ضرورت نیازی به طی دوره آموزش مجدد ندارد و به ازاء هر سال خدمت چهارماه از مدت خدمت ضرورت او کسر می‌شود.

ماده ۱۶ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - کلیه مشمولانی که وارد خدمت دوره ضرورت می‌شوند طبق آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح^(۲) نسبت به انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی و مقام رهبری (فرماندهی کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران) سوگند وفاداری یاد خواهند کرد.

مواد ۱۷ و ۱۸ - به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ حذف شده‌اند.^(۳)

۱ - ماده ۱۰ آیین‌نامه اجرایی تبصره (۱) ماده (۶۴) قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۹۱/۸/۷ هیأت وزیران: موفقیت در آموزش‌های نظری و عملی درس آمادگی دفاعی برای دانش آموزان پسر دوره اول متوسطه (راهنمایی تحصیلی) معادل دوره آموزش عمومی مقدماتی بسیج و برای دانش آموزان پسر دوره دوم متوسطه معادل دوره آموزش عمومی تکمیلی بسیج، برابر دو ماه خدمت وظیفه عمومی محسوب می‌گردد.

۲ - به موجب قانون اصلاحی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ در این ماده به جای عبارت «آیین‌نامه‌های ارتش جمهوری اسلامی ایران» عبارت «آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح» جایگزین شده است.

۳ - ماده ۱۷ سابق - در مواقع ضروری ممکن است بنا به مقتضیات یا پیشنهاد شورای عالی دفاع فرمان فرماندهی کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران (مقام رهبری) مشمولین وظیفه عمومی

فصل دوم - احضار برای دوره ضرورت

ماده ۱۹ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۱) - کسانی که به سن هجده سال تمام می‌رسند، پس از انتشار آگهی احضار، موظفند ظرف شش ماه خود را به سازمان معرفی نمایند و سازمان مکلف است، حداکثر ظرف شش ماه تکلیف مشمولین وظیفه را تعیین نماید و آنها را به خدمت اعزام یا برابر مقررات از خدمت دوره ضرورت معاف کند.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - مشمولان مقیم خارج از کشور، باید به نمایندگی کنسولی یا سیاسی دولت جمهوری اسلامی ایران در کشور محل اقامت خود و در صورت نبود آن، به نزدیکترین نمایندگی کنسولی یا سیاسی دولت جمهوری اسلامی ایران مراجعه نمایند.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — آن دسته از مشمولینی که جهت اعزام به خدمت معاذیر دارند و نمی‌توانند در موعد مقرر به خدمت اعزام شوند، اعزام آنان حداکثر تا یک سال بر اساس دستور العملی که به پیشنهاد سازمان و تأیید ستاد کل تهیه می‌شود به تعویق می‌افتد.^(۲)

دوره ضرورت بیش از دو سال به خدمت ادامه داده و یا قبل از خاتمه دو سال از خدمت مرخص شوند که در صورت اول به میزان دو برابر خدمت اضافی از ادوار خدمت آنان در دوره‌های احتیاط و ذخیره کسر می‌شود.

ماده ۱۸ سابق - به وضع مشمولان خدمت وظیفه عمومی یک سال قبل از اعزام به خدمت دوره ضرورت یعنی در سالی که مشمولان در آن سال وارد سن ۱۹ سالگی می‌شوند رسیدگی خواهد شد. ۱ — **ماده ۱۹ سابق** - کسانی که به سن ۱۹ سالگی می‌رسند پس از انتشار آگهی احضار موظفند برای روشن نمودن وضع مشمولیتشان به سازمان وظیفه عمومی محل تولد مراجعه و خود را معرفی نمایند و در صورتی که در خارج از محل تولد اقامت داشته باشند می‌توانند به سازمان وظیفه عمومی محل اقامت خود مراجعه کنند.

مشمولان مقیم خارج از کشور باید به نمایندگی کنسولی یا سیاسی دولت جمهوری اسلامی ایران در کشور محل اقامت خود و در صورت نبودن آن به نزدیکترین نمایندگی کنسولی یا سیاسی دولت جمهوری اسلامی ایران مراجعه کنند.

۲- **ماده ۷ آیین‌نامه تقویت بنیه علمی داوطلبان مناطق محروم کشور برای ورود به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مصوب ۱۳۶۹/۱۲/۱۹ هیأت وزیران:** اعزام به خدمت داوطلبانی که براساس ماده (۳)^(۱*) این آیین‌نامه برای شرکت در کلاس‌های تقویتی پذیرفته می‌شوند و از نظر خدمت وظیفه عمومی مشمول می‌باشند، با موافقت اداره وظیفه عمومی یک‌سال به تعویق خواهد افتاد.

ماده ۲۰ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۱) — سازمان ثبت احوال کشور مکلف است صورت اسامی متولدین ذکور شهرستان‌ها و بخش‌هایی را که در سال بعد باید به وضع مشمولیت آنها رسیدگی شود به تفکیک هر ماه به سازمان وظیفه عمومی تسلیم کند.

فصل سوم - رسیدگی

ماده ۲۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — حوزه‌های وظیفه عمومی تهران و مراجعی که در هر یک از مراکز شهرستان‌ها و بخش‌ها مسؤول رسیدگی به امور وظیفه عمومی محل می‌باشند زیر نظر نیروهای انتظامی جمهوری اسلامی ایران انجام وظیفه خواهند نمود. (۲)

تبصره (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۳) - رییس سازمان وظیفه عمومی موظف است کلیه دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌ها و اطلاعیه‌هایی را که به نحوی به نیروهای نظامی و انتظامی و مراجع قضایی مرتبط باشند و امور اجرایی مربوطه را در شورایی که با شرکت نمایندگان وزارت کشور، نیروهای مسلح و یک دادیار به نمایندگی دیوان عالی کشور زیر نظر رییس سازمان وظیفه عمومی تشکیل می‌شود، هماهنگ

** ماده ۳ - انتخاب افراد برای شرکت در کلاس‌های تقویتی موضوع این آیین‌نامه براساس نیازهای مناطق محروم کشور به نیروهای متخصص، میزان اعتبار اختصاص یافته، تعداد داوطلبان و تقدم مراتب علمی و اخلاقی آنان در آزمون سراسری دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، می‌باشد.*

۱ — **ماده ۲۰ سابق -** اداره ثبت احوال هر محل مکلف است صورت اسامی متولدین ذکور شهرستان یا بخش‌های حوزه مأموریت خود را که در سال بعد باید به وضع مشمولیت آنان رسیدگی شود، به طور تفکیک در ۴ نسخه تهیه و تا اول آذر ماه هر سال به مراجعی که برای رسیدگی به امر وظیفه عمومی تعیین شده و یا خواهد شد تسلیم کند.

۲ — به موجب قانون اصلاحی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ در این ماده به جای کلمه «ژاندارمری» عبارت «نیروی انتظامی» جایگزین شده است. لازم به ذکر است به موجب قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۹/۴/۲۷، از ادغام شهربانی، کمیته و ژاندارمری سابق، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران تشکیل گردیده است و نیز به موجب تبصره ذیل ماده ۱ قانون فوق، علاوه بر قوای انتظامی یاد شده، نیروهای مسلحی که در جهت امور انتظامی در ارتباط با قوه قضاییه و یا سایر ارگان‌ها فعالیت می‌نمودند نیز در نیروی انتظامی جدید ادغام گردیده‌اند.

۳ — به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ تبصره (۲۱) ماده (۲۱) حذف و تبصره (۲) به «تبصره» تغییر یافته است.

(۱) نمایند.

ماده ۲۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — نمایندگان کنسولی دولت جمهوری اسلامی ایران در کشورهای خارج مسؤول اجرای مقررات قانون وظیفه عمومی نسبت به مشمولان مقیم حوزه‌های مأموریت خود می‌باشند و موظفند به وضع مشمولیت آنان رسیدگی کرده و نتیجه اقدامات را از طریق وزارت امور خارجه به سازمان اعلام دارند. (۲)

ماده ۲۳ — به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ حذف شده است. (۳)

ماده ۲۴ — به وضع مشمولانی که ادعای تکفل نمایند در مراکز شهرستان‌ها و بخش‌ها توسط هیأتی مرکب از اشخاص زیر رسیدگی می‌شود: (۴)

الف - بخشدار محل یا نماینده او.

ب - رئیس سازمان وظیفه عمومی محل یا نماینده او.

ج - نماینده دادستان شهرستان و در صورت نبودن دادسرا و وجود دادگاه

۱ — به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ در این تبصره به جای عبارت «رئیس اداره» عبارت «رئیس سازمان» و به جای «ستاد مشترک و ستاد مرکزی سپاه» عبارت «نیروهای مسلح» جایگزین شده است.

۲ — به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ در این ماده عبارت «اداره وظیفه عمومی» به «سازمان» اصلاح شده است.

۳ — **ماده ۲۳ سابق -** مشمولانی که برای ادامه تحصیل به خارج از کشور مسافرت می‌کنند پس از ترک تحصیل یا فراغ از تحصیل، همچنین مشمولانی که پس از احضار به خدمت طبق آیین‌نامه اجرایی این قانون به‌طور موقت به خارج از کشور مسافرت می‌کنند در پایان مدت تعیین شده باید جهت رسیدگی به وضع مشمولیت‌شان خود را به سازمان‌های وظیفه عمومی داخل کشور معرفی کنند.

۴ — **نظریه ۷/۱۵۷ — ۱۳۹۱/۲/۳ ا.ج.ق:** تشخیص ادعای کفالت و سرپرستی نسبت به مشمولی که ادعای کفالت یا معافیت وی مطرح شده است در صلاحیت هیأت مذکور در ماده ۲۴ قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳ به ترتیب مقرر در مواد ۲۴ الی ۳۰ قانون مذکور است که فقط تبصره ذیل ماده ۳۰ آن قانون به‌موجب ماده ۱۹ قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ اصلاح گردیده، مع الوصف چنانچه محاکم دادگستری مبادرت به صدور رأی بر کفالت و سرپرستی مشمولی نمایند و قطعی گردد، در این صورت مادام که حکم موصوف به طرق قانونی فسخ و الغاء نشده است، برای مراجع ذیربط لازم‌الاجتناب است، بنابه مراتب، نیروی انتظامی، بدون رعایت مقررات صدرالذکر رأساً حق رسیدگی به ادعای موضوع استعلام (کفالت و سرپرستی) ندارد.

صلح^(۱)، نماینده دادگاه.

د- نماینده سپاه پاسداران محل.

ه- يك نفر از نمایندگان شوراي اسلامي شهرستان يا شوراي اسلامي بخش يا شهر به معرفي شوراي مربوطه.

ماده ۲۵- در صورتی که مشمول یا افرادی که از بستگان او که مدعی کفالت مشمول نسبت به خود هستند ادعا نمایند که حقی از آنان تضییع شده است همچنین هر يك از اعضاي هیأت رسیدگی و یا فرمانده رده سازماني بالاتر و یا رییس اداره وظیفه عمومی می‌توانند با ذکر دلیل موجه به رأی صادره از هیأت رسیدگی اعتراض نمایند و پرونده مشمول در هیأت رسیدگی تجدیدنظر مطرح و رأی هیأت مزبور به استثنای موارد منطبق با ماده ۲۹^(۲) این قانون قطعی و غیرقابل اعتراض است.

اعتراض به رأی سربازی مانع اعزام مشمول به خدمت وظیفه نمی‌باشد.

ماده ۲۶- هیأت رسیدگی تجدیدنظر در سازمان وظیفه عمومی تهران و مراکز هنگ‌ها و گردان‌های مستقل ژاندارمری با شرکت اشخاص زیر تشکیل می‌شود:

الف - فرماندار یا معاون او.

ب - در سازمان وظیفه عمومی تهران رییس سازمان یا جانشین او، در هنگ‌ها و گردان‌های مستقل ژاندارمری فرمانده هنگ یا گردان مستقل یا معاون آنها.

ج - دادستان شهرستان یا یکی از دادیاران.

د - فرمانده سپاه شهرستان یا قائم‌مقام وی.

ه- يك نفر به انتخاب شوراي اسلامي شهرستان مربوطه.

ماده ۲۷- در مورد مواد ۲۴ و ۲۶ تشکیل جلسات با دوسوم اعضا و تصویب با اکثریت مطلق آرای اعضا خواهد بود.

ماده ۲۸- در صورتی که حداکثر ظرف ۵ سال از تاریخ صدور رأی هیأت تجدیدنظر معلوم شود که نظر هیأت رسیدگی تجدیدنظر منطبق با اصول و قوانین جاری نبوده و اهمیت آن به حدی باشد که در وضع مشمول مؤثر باشد پرونده به وسیله رییس اداره وظیفه عمومی به یکی از هیأت‌های رسیدگی تجدیدنظر ارجاع خواهد شد و نظر این هیأت قطعی و لازم‌الاجرا است.

۱ - منظور همان دادگاه بخش است که در حال حاضر با توجه به قانون تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۷۳، دادگاه‌های عمومی جایگزین آن شده است.

۲ - ماده ۲۹ به متن به نظر می‌رسد مناسبت ماده ۲۸ ذکر شود.

ماده ۲۹- در صورتی که در حین انجام خدمت دوره ضرورت مشمول یا یکی از کسان تحت تکفل او ادعای کفالت کند فرماندهان و رؤسای مربوطه مکلفند مراتب را به حوزه‌های وظیفه عمومی یا گروهان‌های اعزام کننده مشارالیه اعلام دارند که در اسرع وقت وضع مشمول در هیأت رسیدگی مطرح و تصمیم مقتضی اتخاذ شود.

ماده ۳۰- به ادعای کفالت مشمولانی رسیدگی می‌شود که غیبت نداشته باشند مگر اینکه در موقع احضار و در طول مدت غیبت و حین رسیدگی حایز شروط معافیت کفالت بوده باشند که در این صورت این قبیل مشمولان از معافیت کفالت استفاده خواهند کرد (با در نظر گرفتن ماده ۵۵).

تبصره (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۱) - رییس سازمان یا نماینده او در صورتی که دلایل و مدارک مثبت‌های مبنی بر معافیت از خدمت در پرونده موجود باشد، می‌تواند برای حداکثر یک‌سال دستور عدم اعزام مشمول را صادر نماید و یا در صورت غیبت موجه وی، دستور رسیدگی صادر کند.

فصل چهارم (۲) - معافیت‌ها (صفحه ۳۶)

بخش اول - معافیت تحصیلی

ماده ۳۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۳) - دانش‌آموزان مدارس و دانشجویان مراکز آموزش عالی وابسته به وزارت آموزش و پرورش و یا مورد تأیید آن وزارت و دانشجویان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دولتی یا غیردولتی داخلی و خارجی مورد تأیید وزارتخانه‌های علوم و بهداشت و طلاب حوزه‌های علمیه که در حین تحصیل به سن مشمولیت رسیده و یا می‌رسند، تا زمانی که به تحصیلات خود ادامه

۱ **تبصره سابق-** رییس اداره وظیفه عمومی یا نماینده او در صورتی که دلایل و مدارک مثبت‌های مبنی بر معافیت از خدمت در پرونده موجود باشد می‌تواند برای یک دوره دستور عدم اعزام صادر نماید.
 ۲ — در روزنامه رسمی سال ۱۳۶۳ «مبحث چهارم» درج شده ولی با توجه به فصول قبل و بعد به نظر واژه «فصل» صحیح است.

۳ — **ماده ۳۱ سابق-** دانش‌آموزان دانشسراها و دانش‌آموزان چهارساله آخر دوره متوسطه و هنرآموزان هنرستان‌ها و آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای که ارزش تحصیلی دیپلم آنها از طرف مراجع صلاحیتدار معادل متوسطه کامل شناخته شده تحصیل نمایند و دانشجویان و هنرجویان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی اگر در حین تحصیل به سن مشمولیت برسند تا زمانی که به تحصیلات خود ادامه بدهند از اعزام به خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

می‌دهند، از اعزام به خدمت دوره ضرورت معاف می‌باشند.^(۱)
تبصره‌های ۱ و ۲ (الحاقی ۱۳۷۶/۳/۱۸) - به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ حذف شده‌اند.^(۲)

۱ - الف - از تفسیر قانونی مواد ۳۱ و ۳۳ قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۷۰/۸/۲۸^(۱*):
 موضوع استفسار: آیا براساس مواد ۳۱ و ۳۳ قانون خدمت وظیفه عمومی، دانشجویان دانشگاه پیام نور مشمول معافیت تحصیلی از خدمت وظیفه عمومی می‌شوند یا نه؟
 نظریه مجلس:

ماده واحده — با توجه به اطلاق کلمه دانشجویان در مواد ۳۱ و ۳۳ و همچنین عبارت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در ماده ۳۱، معافیت تحصیلی موضوع این قانون شامل کلیه دانشجویانی است که در هر یک از دانشگاه‌های کشور «از جمله دانشگاه پیام نور» مشغول تحصیل می‌باشند.
 * ۱ - علی‌رغم اینکه تفسیر مواد ۳۱ و ۳۳ ناظر به قانون ۱۳۶۳ است ولیکن با توجه به بقی کلمات مورد تفسیر در مواد اصلاحی بخشی از تفسیر که ناظر به کلمات «دانشگاه» و «دانشجو» است در این مجموعه درج گردید.

ب - ماده ۸ قانون سنجش و پذیرش دانشجویان در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور مصوب ۱۳۹۲/۶/۱۰:
 داوطلبانی که براساس این قانون در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی پذیرفته می‌شوند براساس مقررات پیشنهادی ستاد کل نیروهای مسلح که به تصویب فرماندهی کل قوا می‌رسد از معافیت تحصیلی^(۲*) خدمت نظام وظیفه برخوردار می‌شوند.

* ۲ - ماده ۵ دستورالعمل نحوه بازپرداخت وام‌های صندوق رفاه دانشجویان مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۲۲ هیأت امنای صندوق رفاه دانشجویان: تاریخ آغاز بازپرداخت بدهی فارغ‌التحصیلان مراکز آموزش عالی داخل کشور که مشمول انجام خدمت نظام وظیفه می‌باشند حداکثر به نه ماه بعد از انجام خدمت نظام وظیفه آنان موکول می‌گردد.

۲ — تبصره‌های (۱) و (۲) الحاقی مصوب ۱۳۷۶/۳/۱۸ و تبصره (۳) الحاقی مصوب ۱۳۷۷/۲/۳۰ به شرح ذیل می‌باشند:

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۷۶/۳/۱۸) - به آن دسته از دانش‌آموزان فارغ‌التحصیلان داخل یا خارج که برابر ضوابط وزارت آموزش و پرورش دیپلم شناخته شوند و برای تحصیل در مؤسسات آموزش عالی داخل یا خارج کشور ملزم به طی دوره پیش‌دانشگاهی باشند معافیت تحصیلی تعلق می‌گیرد.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۷۶/۳/۱۸) — مشمولان فارغ‌التحصیل دیپلم نظام جدید خرداد یا شهریور ماه هر سال در مهرماه همان سال یا در زمان شروع دومین دوره پیش‌دانشگاهی پس از اخذ دیپلم و مشمولان فارغ‌التحصیل دی‌ماه، در مهرماه سال بعد یا در زمان شروع دومین دوره پیش‌دانشگاهی پس از اخذ دیپلم، می‌توانند در دوره پیش‌دانشگاهی مشغول به تحصیل شوند.

فواصل زمانی ایجاد شده تا زمان اتمام دوره پیش‌دانشگاهی جزو ایام تحصیل محسوب شده و مشمول معافیت تحصیلی می‌شود. حکم این قانون تا تصویب قانون نظام جدید آموزشی معتبر خواهد بود.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۷۷/۲/۳۰) - به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ حذف شده است.

ماده ۳۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۱) - طلاب علوم دینی که قبل از رسیدن به سن مشمولیت و یا اعزام هم طبقه خود طبق ضوابط شورای مدیریت مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه یا نمایندگان رسمی آن و یا با مجوز رسمی شورای عالی حوزه‌های علمیه در شهرستان‌ها به تحصیل اشتغال ورزند در مدت تحصیل می‌توانند از مزایای ماده ۳۱ قانون استفاده کنند. ارزشیابی میزان تحصیل با شورای مدیریت و یا نماینده آن خواهد بود. (۲)

تبصره - مشمولان دیپلمه که دوره سطح و یا حداقل ۶ سال دوره خارج را گذرانده باشند به ترتیب همانند مشمولان لیسانس و دکتر خواهند بود و چنانچه بدون دیپلم دوره‌های مذکور را گذرانده باشند همانند مشمولان فوق دیپلم و فوق لیسانس می‌باشند و در هر صورت طلابی که به درجه اجتهاد نایل گردند همانند مشمولین دکتر می‌باشند. (۳)

ماده ۳۳ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۴) - صدور معافیت تحصیلی دانش‌آموزان،

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۷۷/۲/۳۰) - مشمولان فارغ‌التحصیل دیپلم نظام قدیم و جدید که با داشتن برگ آماده به خدمت یا برگ معافیت موقت از خدمت دوره ضرورت در آزمون پیش دانشگاهی یا یکی از دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی داخل کشور قبول می‌شوند تا زمانی که به تحصیل اشتغال دارند می‌توانند از معافیت تحصیلی استفاده نمایند. پذیرفته شدگانی که در حال انجام خدمت وظیفه دوره ضرورت می‌باشند در زمان صلح در صورت ثبت نام و اشتغال به تحصیل فوراً ترخیص خواهند شد. استفاده از معافیت تحصیلی و امکان ترخیص در تمامی موارد فوق منوط به عدم غیبت غیرموجه است و این حق فقط یک بار اعطاء خواهد شد.

۱ - به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ این ماده عبارت «حوزه علمیه قم و یا نماینده رسمی آن» به عبارت «مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه یا نمایندگان رسمی آن و یا با مجوز رسمی شورای عالی حوزه‌های علمیه» اصلاح شده است.

۲ - در این خصوص به آیین‌نامه اجرایی معافیت تحصیلی مصوب ۱۳۹۲/۸/۲۹ هیأت وزیران و آیین‌نامه اجرایی قانون استخدام روحانیان و طلاب علوم دینی در وزارت آموزش و پرورش با استفاده از معافیت تحصیلی مصوب ۱۳۷۶/۲/۳۱ هیأت وزیران که در همین مجموعه درج شده است مراجعه شود.

۳ - به قانون استخدام روحانیون و طلاب علوم دینی در وزارت آموزش و پرورش با استفاده از معافیت تحصیلی مصوب ۱۳۷۵/۲/۲۳، مندرج در همین مجموعه مراجعه شود.

۴ - ماده ۳۳ سابق - صدور کارت معافیت تحصیلی دانش‌آموزان و هنرجویان و دانشجویان و طلاب

دانشجویان و طلاب علوم دینی، موکول به ارایه گواهی اشتغال به تحصیل آنان از طریق مراجع ذیربط است و مدت اعتبار آن تا يك سال پس از صدور گواهی پایان تحصیلات در هر مقطع می‌باشد.^(۱)

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - حداکثر معافیت تحصیلی برای دانش‌آموزان تا سن بیست سال تمام و در هر يك از مقاطع تحصیلی کاردانی دو و نیم سال، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد ناپیوسته سه سال، کارشناسی پیوسته پنج سال و کارشناسی ارشد پیوسته شش سال، دکترای پزشکی پیوسته هشت سال و دکترای تخصصی شش سال است.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - در مواقع ضروری با تشخیص و اعلام کمیسیون موارد خاص دانشگاه‌های مربوط حداکثر يك سال به مدت فوق اضافه می‌شود.

ماده ۳۴ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۲) - دانش‌آموزان و دانشجویان و طلاب علوم دینی مشمول، در صورت ترك تحصیل، اخراج، انصراف یا فراغت از تحصیل، باید برای خدمت دوره ضرورت خود را معرفی نمایند. مقامات مسؤول مکلفند صورت اسامی این قبیل مشمولین را با ذکر مشخصات کامل و نشانی و رشته تحصیلی به طور انفرادی، بدون تأخیر به سازمان محل ارسال دارند.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۳) - مهلت معرفی مشمولین مذکور حداکثر يك

علوم دینی موکول به گواهی اشتغال به تحصیل آنان از طرف مقامات صالحه بوده و مدت اعتبار آن يك سال تمام است.

۱ - به تفسیر قانونی مواد ۳۱ و ۳۳ قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۷۰/۸/۲۸ مندرج در زیرنویس ماده ۳۱ مراجعه شود.

۲ - **ماده ۳۴ سابق -** دانش‌آموزان و هنرجویان و طلاب علوم دینی مشمول به محض ترك تحصیل یا اخراج و یا فراغ از تحصیل باید برای انجام خدمت دوره ضرورت خود را معرفی کنند.

مقامات مسؤول مکلفند صورت اسامی این قبیل مشمولان را با ذکر مشخصات کامل و نشانی و رشته تحصیلی به‌طور انفرادی و بدون تأخیر به سازمان وظیفه عمومی محل ارسال دارند.

۳ **تبصره ۱ سابق (اصلاحی ۱۳۷۳/۸/۸) -** مشمولانی که با داشتن معافیت تحصیلی در خارج از کشور تحصیل می‌کنند پس از ترك تحصیل و یا فراغ از تحصیل موظفند حداکثر ظرف يك سال خود را به سازمان وظیفه عمومی مربوطه در داخل کشور معرفی نمایند. مهلت مذکور برای آن دسته از فارغ‌التحصیلان خارج از کشور که به عنوان عضو هیأت علمی جذب دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، و تحقیقات، می‌گردند به ده سال افزایش می‌یابد.

سال پس از تاریخ انصراف، ترك تحصیل و اخراج و فراغت از تحصیل است.

تبصره ۲ (اصلاحي ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۱) — مشمولینی که با داشتن معافیت تحصیلی در خارج از کشور تحصیل می‌کنند، پس از ترك تحصیل یا اخراج یا انصراف یا فراغت از تحصیل، موظفند برای رسیدگی به وضع مشمولیت خود حداکثر ظرف يك سال خود را به نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور معرفی نمایند.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — متخلفین از اجراء این ماده برای بار اول به توبیخ کتبی و درج در پرونده و برای بار دوم علاوه بر توبیخ کتبی به يك ماه انفصال از خدمت و برای بار سوم به دو ماه انفصال از خدمت محکوم می‌شوند.

ماده ۳۵ (اصلاحي ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۲) — مشمولین دیپلم که حداکثر يك سال پس از فراغت از تحصیل در یکی از دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی داخل یا خارج از کشور که مورد تأیید وزارتخانه‌های علوم و بهداشت می‌باشند پذیرفته شوند تا زمانی که وفق تبصره (۱) ماده (۳۳) به تحصیل اشتغال دارند، می‌توانند مشروط به اینکه دارای غیبت غیرموجه نباشند از معافیت تحصیلی استفاده نمایند. این معافیت برای هر مقطع فقط يك بار داده می‌شود.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — معافیت تحصیلی دانشجویان انصرافی در طول مدت تحصیل فقط يك بار قابل تمدید است.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — ترخیص کارکنان وظیفه بدون غیبت اولیه در حین خدمت جهت ادامه تحصیل در مقاطع کارشناسی و بالاتر به جز در زمان‌های اضطراری و جنگ بلامانع است.

ماده ۳۶ (اصلاحي ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۳) — مشمولین دارای مدرک کارشناسی و بالاتر

۱ - تبصره ۲ سابق - مقامات مسؤول حسب مورد موظفند ارزش تحصیلی این قبیل مشمولان را از تاریخ تسلیم مدارک حداکثر ظرف دو ماه تعیین و به آنان تسلیم و مراتب را به اداره وظیفه عمومی اعلام کنند.

۲ - ماده ۳۵ سابق - مشمولان دیپلمه که با داشتن برگ آماده به خدمت یا برگ معافیت موقت از خدمت دوره ضرورت در مسابقه ورودی یکی از دانشگاه‌ها یا مؤسسات آموزش عالی داخل کشور قبول شده تا زمانی که به تحصیل اشتغال دارند، می‌توانند از معافیت تحصیلی استفاده نمایند مشروط به اینکه دارای غیبت غیرموجه نباشند. این معافیت فقط برای يك بار داده خواهد شد.

۳ - ماده ۳۶ سابق - فارغ التحصیلان دیپلمه در صورتی که از نظر مقررات این قانون و بنا به گواهی وزارت فرهنگ و آموزش عالی حایز شروط اشتغال به تحصیل در خارج از کشور باشند و ادامه

و معادل آن در حوزه‌های علمیة علاقمند به تحصیل در خارج از کشور در صورتی که از نظر مقررات این قانون و وزارتخانه‌های علوم و بهداشت، حائز شرایط ادامه تحصیل در خارج از کشور باشند و دانشگاه‌ها و رشته‌های آنها مورد تأیید وزارتخانه‌های فوق باشد، می‌توانند با سپردن تضمین‌های لازم با استفاده از مقررات این قانون برای تحصیل به خارج از کشور مسافرت نمایند. (۱)

تحصیل آنان در رشته‌های مورد تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی باشد می‌تواند با استفاده از مقررات معافیت تحصیلی برای ادامه تحصیل به خارج از کشور مسافرت کنند.

۱ - از قانون اعزام دانشجویان به خارج از کشور مصوب ۱۳۶۴/۱/۲۵ با اصلاحات بعدی:

ماده ۳ (اصلاحی ۱۳۷۹/۱۲/۱۴) - اعزام دانشجویانی که دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر هستند با در نظر گرفتن ظرفیت دانشگاه‌های کشور و امکانات ارزی، رشته‌های مورد نیاز و کاملاً ضروری و با رعایت مفاد ماده (۱۸) قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ (۱*) و اصلاحیه مصوب ۱۳۷۰/۵/۲۳ (۲*) صورت خواهد گرفت.

وزارت هر سال یکبار این موارد را تعیین خواهد کرد. در شرایط مساوی اولویت با داوطلبان متأهل می‌باشد.

ماده ۱۴ - مشمولان نظام وظیفه به شرط عدم غیبت با سپردن تعهد می‌توانند جهت ادامه تحصیل طبق ضوابط وزارت به خارج اعزام شوند.

ماده ۲۱ - وزارت موظف است ظرف سه ماه آیین‌نامه مربوط به موارد زیر را تهیه و به تصویب وزیر فرهنگ و آموزش عالی برساند: ۱ - ...

۷ - مشمولیت نظام وظیفه

۱* - ماده ۱۸ قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ - برای اشخاص زیر با رعایت شرایط مندرج در این ماده گذرنامه صادر می‌شود:

۱ - اشخاصی که کمتر از ۱۸ سال تمام دارند و کسانی که تحت ولایت و یا قیمومیت می‌باشند با اجازه کتبی ولی یا قیم آنان.

۲ - مشمولین وظیفه عمومی با اجازه کتبی اداره وظیفه عمومی.

۳ - زنان شوهردار ولو کمتر از ۱۸ سال تمام با موافقت کتبی شوهر و در موارد اضطراری اجازه دادستان شهرستان محل درخواست گذرنامه که مکلف است نظر خود را اعم از قبول درخواست یا رد آن حداکثر ظرف سه روز اعلام دارد کافی است. زنانی که با شوهر خود مقیم خارج هستند و زنانی که شوهر خارجی اختیار کرده و به تابعیت ایرانی باقی مانده‌اند از شرط این بند مستثنی می‌باشند.

۲* - به موجب قانون اصلاحی مصوب ۱۳۸۰/۳/۲۳، قانون اصلاح بند ۱ ماده ۱۸ قانون گذرنامه مصوب ۱۳۷۰/۵/۲۳ صریحاً لغو گردیده و مفاد بند ۱ ماده ۱۸ قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ اعتبار یافته و لازماً لاحد شده است.

ماده ۳۷ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۱) — ایرانیان مقیم خارج از کشور، فرزندان مأمورین ثابت دولت جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور و همچنین کسانی که قانوناً تحت کفالت، یا ولایت قانونی آنها می‌باشند، چنانچه در حین تحصیل در مدارس ایرانی مستقر در خارج از کشور و یا مؤسسات آموزشی کشورهای خارجی مورد تأیید آموزش و پرورش و طلاب حوزه‌های علمیه مورد تأیید شورای عالی حوزه‌های علمیه به سن مشمولیت برسند از معافیت تحصیلی بهره‌مند می‌گردند و ادامه تحصیل آنان تا سقف یک سال پس از فراغت از تحصیل در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی خارج از کشور که مورد تأیید وزارتخانه‌های علوم یا بهداشت هستند بلامانع می‌باشد. (۲)

تبصره - به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ حذف شده است. (۳)

ماده ۳۸ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۴) — آیین‌نامه اجرایی مواد این بخش، توسط وزارت دفاع با کسب نظر از شورای عالی حوزه‌های علمیه، وزارتخانه‌های کشور، علوم، بهداشت، آموزش و پرورش و دانشگاه آزاد اسلامی و سازمان ظرف حداکثر شش ماه تهیه می‌شود و پس از تأیید ستاد کل به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. (۵)

۱ — **ماده ۳۷ سابق-** دانش‌آموزانی که قبل از سن مشمولیت بخواهند در خارج از کشور ادامه تحصیل دهند در صورتی که مورد تأیید وزارت آموزش و پرورش باشد می‌توانند از معافیت تحصیلی برای ادامه تحصیل در خارج از کشور استفاده نمایند.

۲ — به قانون اجازه تردد فارغ‌التحصیلان فوق لیسانس و بالاتر و متخصصان ایرانی مقیم خارج از کشور بدون بررسی وضعیت خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۷۲/۲/۴ مندرج در همین مجموعه مراجعه شود.

۳ — **تبصره سابق-** فرزندان ایرانیان مقیم از خارج از کشور و فرزندان مأمورین ثابت دولت جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور، همچنین کسانی که قانوناً تحت کفالت یا ولایت قانونی آنها هستند تا اخذ دیپلم از مقررات این ماده مستثنی بوده و ادامه تحصیل آنان در رشته‌های عالی و دانشگاهی با تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی بلامانع خواهد بود.

۴ — **ماده ۳۸ سابق-** آیین‌نامه اجرایی مواد این بخش از طرف وزارتخانه‌های کشور، دفاع، سپاه، آموزش و پرورش و فرهنگ و آموزش عالی و با کسب نظر از شورای مدیریت حوزه علمیه قم و اداره وظیفه عمومی تهیه و تصویب و به موقع اجرا گذاشته خواهد شد.

۵ — آیین‌نامه اجرایی معافیت تحصیلی قانون خدمت وظیفه عمومی در تاریخ ۱۳۹۲/۸/۲۹ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در بخش آیین‌نامه‌ها، مجموعه درج شده است.

بخش دوم - معافیت پزشکی^(۱)

ماده ۳۹ - مشمولان خدمت وظیفه عمومی از نظر وضع مزاجی و استعداد جسمی و روانی به چهار دسته به شرح زیر تقسیم می‌شوند:

- ۱- کسانی که از نظر جسمی و روانی سالم و قادر به انجام خدمت هستند.
- ۲- کسانی که به علت نقص عضو یا ابتلاء به بیماری از سلامتی کامل برخوردار نبوده اما قادر به انجام خدمت در امور غیررزمی می‌باشند.
- ۳- کسانی که به علت عدم رشد یا ابتلاء به بیماری موقتاً قادر به انجام خدمت دوره ضرورت نیستند.

۴- مشمولانی که به علت نقص عضو یا ابتلاء به بیماری جسمی و یا روانی به‌طور دائم قادر به انجام خدمت دوره ضرورت نیستند.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۲) - نحوه طبقه‌بندی مشمولین و طرز معاینه و ضوابط معافیت پزشکی آنها بر اساس مقاطع تحصیلی مشمولین به موجب آیین‌نامه معاینه و معافیت پزشکی مشمولین خدمت وظیفه عمومی است که وزارت دفاع با کسب نظر از وزارتخانه‌های کشور و بهداشت، ظرف حداکثر شش ماه تهیه می‌کند که پس از تأیید ستاد کل به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.^(۳)

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۴) - نحوه آموزش و خدمت مشمولین معاف از رزم، برابر دستورالعملی است که از سوی ستاد کل تهیه و ابلاغ می‌گردد.

۱ - قانون عدم ممنوعیت استخدام دارندگان معافیت پزشکی مصوب ۱۳۷۷/۲/۲۳:

ماده واحده - استخدام افراد دارای معافیت پزشکی در صورتی که واجد شرایط مورد احتیاج دستگاه مربوطه باشند بلامانع است.

تبصره - کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی، بانک‌ها، شهرداری‌ها و سازمان‌ها و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است موظفند مواردی را که مانع استخدام می‌باشد قبلاً اعلام نمایند.

۲- **تبصره ۱ سابق -** نحوه طبقه‌بندی مشمولان و طرز معاینه و ضوابط معافیت پزشکی آنها به موجب آیین‌نامه معاینه پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی خواهد بود که وسیله ستاد مشترک تهیه و به تصویب وزارتخانه‌های بهداشت، کشور، دفاع و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی خواهد رسید.

۳- آیین‌نامه معاینه و معافیت پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی در تاریخ ۱۳۹۳/۲/۲۱ به تصویب هیأت‌وزیران رسیده و در همین مجموعه درج شده است.

۴- **تبصره ۲ سابق -** مشمولان موضوع بند ۲ این ماده که برای انجام خدمت در مشاغل غیررزمی نیروهای نظامی یا انتظامی اختصاص داده می‌شوند، آن قسمت از برنامه آموزش عملی و نظامی را که به تشخیص کمیسیون پزشکی مراکز آموزش نیروهای مسلح با سلامتی آنان منافات داشته باشد انجام ندهند داد.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - کسانی که به مواد مخدر اعتیاد دارند، مشمول بند (۳) این ماده می‌شوند و به هنگام معاینه، شناسایی و از سوی واحدهای وظیفه عمومی برای ترک اعتیاد به مدت حداکثر شش ماه به مراجع ذی‌ربط معرفی می‌گردند.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - نیروهای مسلح مکلفند در حین خدمت، کارکنان وظیفه‌ای را که به مواد مخدر اعتیاد دارند، شناسایی و از سایر سربازان جدا نمایند و آنها را در واحدهای مستقل و مخصوص بکارگیری و به مراجع ذی‌ربط برای ترک اعتیاد در مدت یک ماه توسط پزشک معالج، معرفی کنند و در طول خدمت تحت نظر و مراقبت‌های لازم قرار دهند. مدت ترک اعتیاد برای یک بار جزء خدمت دوره ضرورت محاسبه می‌شود. این افراد پس از پایان خدمت قانونی از خدمت ترخیص می‌شوند لیکن در هر حال صدور کارت پایان خدمت منوط به ارایه گواهی ترک اعتیاد است.

ماده ۴۰ - به مشمولانی که به علت ابتلاء به بیماری موقتاً قادر به انجام خدمت دوره ضرورت نباشند برای مدتی که شورای پزشکی تعیین می‌نماید و در هر حال متجاوز از یک سال نخواهد بود معافیت موقت پزشکی داده خواهد شد و در سال دوم در صورت ادامه بیماری به همان نحو اقدام و چنانچه در سال سوم نیز قادر به انجام خدمت نباشند به‌طور دائم از خدمت دوره ضرورت معاف خواهند شد.

تبصره ۱ - مشمولان پزشک فقط در صورتی معاف دائم از خدمت دوره ضرورت شناخته می‌شوند که قادر به اشتغال به حرفه طبابت نباشند. آن تعداد از مشمولین خدمت دوره ضرورت پزشک که از سلامتی کامل برخوردار نیستند لیکن قادر به طبابت می‌باشند، به خدمت دوره ضرورت اعزام می‌گردند و برابر نظر شوراهای پزشکی از خدمت سنگین معاف خواهند شد.

تبصره ۲ - در زمان جنگ یا بسیج همگانی می‌توان افرادی را که در زمان صلح به علل پزشکی یا تکفل از خدمت دوره ضرورت معاف شده‌اند نیز به خدمت احضار کرد.

ماده ۴۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۱) - کلیه مشمولین وظیفه باید قبل از اعزام به خدمت توسط یک پزشک از نیروهای مسلح معاینه شوند و در صورت نبودن پزشک

۱ — ماده ۱ سابق - معاینه مشمولان وسیله یک نفر پزشک از نیروهای مسلح انجام می‌شود و در صورت نبودن پزشک از نیروهای مسلح از پزشکان غیر نظامی که صلاحیت آنان وسیله بهداری محل و فرماندار یا بخشدار محل تأیید شده باشد استفاده خواهد شد.

از نیروهای مسلح، توسط پزشکان غیرنظامی متعهد که صلاحیت آنان به وسیله نیروی انتظامی تأیید شده باشد، معاینه گردند.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۱) - اظهارنظر در مورد معافیت پزشکی مشمولین توسط سه نفر پزشک نیروهای مسلح در هر شهرستان صورت می‌گیرد، رأی اکثریت این پزشکان معتبر است.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۲) - نیروهای مسلح موظفند پزشکان مورد نیاز شوراهای پزشکی را به نیروی انتظامی معرفی نمایند. در صورتی که تأمین پزشکان مورد نیاز از نیروهای مسلح امکان‌پذیر نباشد، نیروی انتظامی از پزشکان غیرنظامی مورد تأیید در شورای پزشکی استفاده می‌نماید.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - دولت مکلف است همه ساله هزینه تجهیز و تشکیل شورای پزشکی و شورای عالی پزشکی، فوق‌العاده پزشکان عضو شوراهای مذکور و همچنین هزینه معاینات تخصصی مشمولینی که از پرداخت هزینه معاینات معاف می‌باشند و هزینه‌های اجرای تبصره‌های (۳) و (۴) ماده (۳۹) را در اعتبارات نیروی انتظامی و بیمارستان‌های ذی‌ربط پیش‌بینی نماید.

ماده ۴۲ - در صورتی که مشمولان در حین خدمت دوره ضرورت مبتلا به نقص عضو یا بیماری‌هایی شوند که پس از اتمام مدت معالجه که کمتر از ۶ ماه نباشد و طبق نظر شورای پزشکی بیمارستان‌های نیروهای مسلح جمهوری اسلامی که مورد تأیید عقیدتی، سیاسی در نیروی مربوطه هستند قادر به انجام خدمت نباشند از انجام بقیه خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.^(۳)

۱ - تبصره ۱ سابق - اظهارنظر در مورد معافیت پزشکی مشمولان باید توسط سه نفر پزشک که مورد تأیید رییس بهداری و فرماندار محل باشند انجام شود و رأی اکثریت این پزشکان معتبر است.

۲ - تبصره ۲ سابق - مدیران عامل بهداری هر استان موظفند پزشکان مورد نیاز شوراهای پزشکی موضوع تبصره را تعیین و به فرمانداری محل معرفی نمایند.

۳ - مرخصی استعلاجی کارکنان وظیفه به استناد ابلاغیه شماره ۵۵/۱۰۵/۲۰۱/م/۴ مورخ ۱۳۹۴/۴/۴ معاونت نیروی انسانی رییس ارکان و امور مشترک نیروهای مسلح^(۱): مرخصی استعلاجی کارکنان وظیفه به شرح زیر تا اطلاع ثانوی ابلاغ گردید.

۱ - مرخصی استعلاجی کارکنان وظیفه شامل مرخصی ایامی است که فرد به دلیل بیماری یا حادثه غیر مرتبط با خدمت، نیاز به استراحت دارد که این مرخصی حداکثر یک ماه در سال و با تأیید پزشک یگان مربوطه بوده و این زمان جزء خدمت سربازی محسوب می‌شود.

۲ - به موجب ماده ۴۲ قانون خدمت وظیفه عمومی کارکنان وظیفه که به دلیل حوادث حین خدمت

تبصره - دوران معالجه مشمولان موضوع این ماده جزو خدمت دوره ضرورت آنان محسوب می‌گردد.

ماده ۴۲ مکرر (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۱) - مشمولینی که در شورای پزشکی شهرستان مربوط با معاینه بالینی معاف از خدمت تشخیص داده نشوند و به تشخیص این شورا یا رییس واحد وظیفه عمومی مربوط یا اعتراض مشمول، نیاز به معاینه تخصصی داشته باشند، رییس حوزه موظف است آنان را به نزدیکترین مرکز مجهز وزارت بهداشت، یا بیمارستان‌های نیروهای مسلح معرفی نماید تا مورد معاینه قرار گیرند و نتیجه معاینه تخصصی برای تصمیم‌گیری به شورای پزشکی همان شهرستان ارسال و در صورت اصرار بر اعتراض مشمولین با تأمین هزینه‌ها از سوی مشمول نتایج جهت تصمیم‌گیری به شورای عالی پزشکی متشکل از پزشکان متخصص استان ارسال گردد. **(صفحه - ۴۵)**

تبصره ۱ - مشمولینی که متقاضی معاینه تخصصی باشند، قبلاً باید هزینه‌های پیش‌بینی شده را به حساب دولت پرداخت نمایند. پس از معاینه طبق این قانون با مشمولان رفتار می‌شود. مشمولینی که به تشخیص شورای پزشکی نیاز به معاینه تخصصی دارند، همچنین مشمولین مددجوی تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور و افرادی که به تأیید کمیته امداد امام‌خیمینی(ره) محل فاقد تمکن مالی هستند از پرداخت وجه مزبور معاف می‌باشند.

تبصره ۲ - مراکز مجهز وزارت بهداشت یا بیمارستان‌های نیروهای مسلح موظفند به وضعیت مشمولین معرفی شده واحد مربوطه خارج از نوبت رسیدگی نمایند و آنان را حداکثر ظرف یک ماه مورد معاینه تخصصی قرار دهند.

تبصره ۳ - چنانچه مشمولینی که برای معاینات تخصصی به مراکز مجهز وزارت بهداشت یا بیمارستان‌های نیروهای مسلح معرفی می‌شوند، ظرف یک ماه به

دچار حادثه می‌شوند پس از ارایه مستندات و تایید کمیسیون پزشکی سپاه تمام مدت استراحت آنان تا ۶ ماه جزء خدمت محسوب خواهد شد و در صورتی که این زمان بیش از ۶ شش ماه باشد این افراد با تایید شورای عالی پزشکی از ادامه خدمت معاف خواهند بود.

* ۱- مأخذ: ماهانه فرهنگ سربازی، حوزه نمایندگی ولی فقیه در سپاه، شماره ۱۰۷، مرداد ۱۳۹۴.

۱ - به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ اجرای احکام این ماده در سال‌های آتی منوط به تأمین بار مالی مورد نیاز در بودجه‌های سنواتی است.

این مراکز مراجعه نکنند، پس از تعیین تکلیف به خدمت اعزام می‌شوند.

ماده ۴۳ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۱) - چنانچه رئیس سازمان یا نماینده او اطمینان حاصل نماید که رأی شورای پزشکی مطابق مقررات صادر نشده است، پرونده را برای بررسی به شورای عالی پزشکی که از سه پزشک متخصص نیروهای مسلح تشکیل می‌گردد ارجاع می‌دهد. نظر این شورا قطعی و لازم‌الاجراء است.

بخش سوم - معافیت کفالت

ماده ۴۴ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۲) - مشمولین زیر حسب مورد از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌باشند:

۱- یگانه فرزند ذکور مراقب یا نگهدارنده پدر نیازمند مراقبت که قادر به اداره امور خود نباشد.

۲- یگانه مراقب یا نگهدارنده مادر فاقد شوهر

۳- تنها برادر تنی سرپرست خواهر فاقد پدر، همسر و فرزند ذکور غیرمحمور

۴- تنها برادر سرپرست برادر کبیر نیازمند مراقب و فاقد پدر و همسر و فرزند ذکور غیرمحمور و فاقد شغل

۱ - **ماده ۴۳ سابق -** چنانچه رئیس اداره وظیفه عمومی ظرف ۵ سال به حواری اطمینان حاصل نماید که مشمولی با تقلب و دسیسه در معاینه پزشکی معافیت اخذ نموده یا برخلاف این قانون و آیین‌نامه معاینه و معافیت پزشکی از خدمت دوره ضرورت معاف تشخیص داده شده از این قبیل مشمولان توسط شورای عالی پزشکی که از ۵ نفر از پزشکان نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران تشکیل می‌گردد معاینه مجدد به عمل خواهد آمد و نظر این شورا قطعی و لازم‌الاجراء است.

۲ - **ماده ۴۴ سابق -** مشمولان زیر حسب مورد از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌باشند:

الف - یگانه مراقب و نگهدارنده پدر یا جد یا برادر و یا مادر یا جده یا خواهر که قادر به اداره امور خود نباشد.

ب - یگانه سرپرست و نگهدارنده برادر یا خواهر صغیر

ج - یگانه سرپرست خواهر مجرد در صورتی که تا سن ۲۴ سالگی مجرد باشد.

د - از ۲ یا ۳ برادر واجد شرایط اعزام به خدمت یکی از آنان تا خاتمه خدمت دیگری به خدمت دوره ضرورت یا احتیاط اعزام نخواهد شد و ترتیب تقدم در اعزام بر مبنای سن مشمول خواهد بود.

ه - مشمولین غیرغایبی که دارای همسر یا فرزند تحت تکفل می‌باشند تا تصویب و اجرای لایحه مذکور در ماده ۵۵ این قانون در زمان صلح.

بدیهی است پس از تصویب و اجرای لایحه مذکور به شرط نداشتن مانع دیگری مشمولین فوق به خدمت اعزام خواهند شد.

۵ - یگانه سرپرست برادر کمتر از هجده سال تمام

۶ — یگانه نوه ذکور مراقب یا نگهدارنده جد فاقد فرزند یا جده فاقد شوهر و فرزند

۷ — مشمولی که همسرش فوت نموده و از او دارای فرزند صغیر بوده مادامی که ازدواج مجدد نکرده است و یا همسری دارد که بعد از ازدواج معلول شده و نیازمند مراقبت باشد.

۸ — از چند برادر واجد شرایط اعزام به خدمت در صورت اعزام یکی از برادران به خدمت، یکی از برادران می‌تواند تا اتمام خدمت او از تعویق اعزام استفاده نماید.

۹ — در مورد معافیت از انجام خدمت ضرورت يك نفر از فرزندان خانواده‌ای که دو برادر آنان خدمت سربازی را انجام داده‌اند، ستاد کل نیروهای مسلح تصمیم‌گیری می‌کند.

۱۰ — یکی از فرزندان پسر سربازی که در حین خدمت سربازی فوت کند و یا یکی از فرزندان ذکور خانواده‌ای که يك فرزند آن خانواده در حین انجام خدمت سربازی فوت نموده باشد.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۱) — منظور از یگانه مراقب، تنها فرزند ذکور یا برادر یا نوه بیش از هجده سال تمام است که مراقبت هر يك از بستگان مذکور در این ماده را به علت نقص عضو، بیماری، کبر سن، صغر سن، یا اناث بودن برعهده دارد، نیازمندی اشخاص مذکور به مراقبت با توجه به نقص عضو، بیماری و یا محجور بودن آنان به تشخیص شورای پزشکی است.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۲) — مشمولین موضوع بند (۲) این ماده تا سی ماه متوالی می‌توانند از معافیت کفالت موقت استفاده نمایند و در پایان مدت فوق در صورت دارا بودن شرایط کفالت از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌گردند.

۱ — تبصره ۱ سابق (اصلاحی ۱۳۷۹/۳/۱) - مشمولان بندهای (الف)، (ب) و (ج) از انجام خدمت دوره ضرورت معاف هستند و کارت معافیت از خدمت آنان در همان سال رسیدگی به وضعیت نظام وظیفه آنها صادر می‌گردد.

۲ — تبصره ۲ سابق - مشمولانی که برای انجام خدمت وظیفه عمومی احضار می‌شوند در صورتی که در تاریخ‌های معینه بدون عذر موجه خود را معرفی نکنند از معافیت موضوع این ماده محروم می‌شوند (با توجه به ماده ۵۵).

تبصره ۳ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۱) - وجود برادری که از معافیت تحصیلی برخوردار است مانع از معافیت کفالت موقت مشمولی که سرپرستی خانواده را برعهده دارد، نیست. این معافیت فقط در طول مدت معافیت تحصیلی برادر مشمول که خارج از شهرستان محل سکونت به تحصیل اشتغال دارد معتبر است و مشمول پس از آن با رعایت سایر مقررات این قانون به خدمت دوره ضرورت اعزام می‌شود.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — در صورتی که برادر یا برادران یا پدر مشمول به دلیل بیماری یا معلولیت زمین‌گیر بوده و بنا به تشخیص شورای پزشکی فاقد صلاحیت و یا ناتوان برای سرپرستی باشند و مشمول نیز عملاً مراقبت یا سرپرستی را برعهده داشته باشد، می‌تواند از معافیت کفالت برخوردار گردد.

ماده ۴۴ مکرر (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — نحوه معافیت از خدمت فرزندان ذکور مددجویان^(۲) به شرح زیر است:

۱ — یکی از فرزندان ذکور مادران فاقد شوهر تحت پوشش کمیته امداد حضرت امام(ره) و سازمان بهزیستی از انجام خدمت دوره ضرورت معاف است.

۲ — مشمولانی که حداقل یک فرزند معلول داشته باشند از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌باشند.

۳ — تنها پسر خانواده‌هایی که دارای سه فرزند اناث یا بیشتر باشند از انجام خدمت دوره ضرورت معافند.

۴ — مشمولانی که با معلولان اناث دارای معلولیت جسمی- حرکتی ازدواج کنند به صورت موقت از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌شوند و پس از گذشت پنج سال از استمرار ازدواج آنها معافیت موقت به معافیت دائم تبدیل می‌شود. (

صفحه - ۴۹)

۱ — **تبصره ۳ سابق (الحاقی ۱۳۷۹/۳/۱) -** استفاده از معافیت‌های فوق مانع برخورداری مشمولان این قانون از مزایای مقرر در قانون معافیت یک نفر از فرزندان خانواده‌های شهدا، معلولین، اسرا و مفقودالانها از خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۶/۹/۲۴ مجلس شورای اسلامی نمی‌گردد.

۲ — **ماده ۶ قانون جامع حمایت از حقوق معلولان مصوب ۱۳۸۴/۲/۱۶:** یکی از فرزندان اولیایی که خود ناتوان و معلول بوده (هر دو یا یکی از آنها معلول باشد) و یا حداقل دو نفر از فرزندان آنها ناتوان و معلول باشد از انجام خدمت وظیفه عمومی معاف می‌گردد.

تبصره - همسرانی که زن ناتوان و معلول خود را سرپرستی می‌نمایند مادامی که سرپرستی همسر ناتوان و معلول را برعهده داشته باشند از انجام خدمت وظیفه عمومی معاف می‌گردند. (*۱)

*۱- به بند ۴ ماده ۴۴ مکرر قانون خدمت وظیفه عمومی مراجعه شود.

ماده ۴۵ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۱) - مشمولانی که پدر یا مادر یا فرزند یا برادر یا خواهر آنان در راه به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی و استمرار آن شهید یا جانباز یا اسیر یا جاویدالآثر شده یا بشوند و مراتب مورد تأیید نهادهای ذیربط باشد به شرح ذیل از انجام خدمت سربازی معاف می‌شوند:^(۲)

۱ — **ماده ۴۵ سابق^(۱*)** - با مشمولینی که پدر یا برادر آنها از تاریخ ۱۳۵۶/۱۰/۱۹ در راه به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی و استمرار آن معلول یا اسیر یا مفقودالآثر شده یا بشوند به ترتیب زیر رفتار خواهد شد:

الف (اصلاحی ۱۳۶۴/۹/۱۴)^(۲*) - يك نفر از فرزندان یا برادران فرد معلولی که طبق نظر شورای پزشکی بنیادشهید به تنهایی قادر به اداره امور شخصی خود نباشد و همچنین يك نفر از فرزندان یا برادران مفقودالآثر از انجام خدمت دوره ضرورت و احتیاط معاف دائم خواهد شد.

ب (اصلاحی ۱۳۶۴/۹/۱۴)^(۳*) - يك نفر از فرزندان و یا برادران خانواده اسیر می‌تواند تا مدت سه سال از معافیت موقت استفاده کرده و چنانچه مدت اسارت از سه سال تجاوز نماید يك نفر مذکور از انجام خدمت دوره ضرورت و احتیاط معاف دائم خواهد شد.

تبصره — شرایط اسیر و مفقودالآثر و معلول شناخته شدن و خانواده آنان در آیین‌نامه اجرایی این قانون پیش‌بینی خواهد شد.

۱* - این ماده و تبصره آن ابتدا با توجه به قانون معافیت يك نفر از فرزندان خانواده شهید، معلولین، اسرا، مفقودالآثرها از خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۶/۹/۲۴ و اصلاحیه آن مصوب ۱۳۷۷/۶/۲۹، نسخ ضمنی گردیده و سپس به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ متن فوق‌الذکر جایگزین ماده ۴۵ شده است.

۲* و ۳* - قبل از اصلاح، بندهای الف و ب ماده ۴۵ مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ به شرح زیر می‌باشد:

الف - در صورتی که یگانه فرزند ذکور خانواده معلول باشد که طبق نظر شورای پزشکی به تنهایی قادر به اداره امور شخصی خود نباشند از انجام خدمت دوره ضرورت و احتیاط معاف دائم خواهند شد.

ب - چنانچه دارای برادر صغیر یا برادر معلول یا این که یگانه اولاد ذکور باقی مانده خانواده اسیر و مفقودالآثر باشند، طبق تبصره ۱ ماده ۴۴ عمل خواهد شد.

۲ — **الف - ماده ۴۲ قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۲ (آزمایشی به مدت چهارسال):** معافیت ایثارگران و فرزندان ذکور آنان و برادران شهدا از انجام خدمت وظیفه عمومی طبق قانون نظام وظیفه عمومی و اصلاحات آن و تدابیر فرمانده کل نیروهای مسلح خواهد بود.

ب - از جدول کسر خدمت‌های در نظر گرفته شده در قانون خدمت وظیفه عمومی و نحوه و شرایط واگذاری صادره از معاونت نیروی انسانی سپاه پاسداران^(۱*):

ردیف	عنوان کسر	حداکثر کسر	نحوه و میزان اعطای	تاریخ اعطا
------	-----------	------------	--------------------	------------

	خدمت	خدمت اعطا شده	کسر خدمت	
۱	کسر خدمت نخبگی	سقف ندارد	به میزان ارزش پروژه ارایه شده	ماقبل و حین انجام خدمت سربازی
۲	کسر خدمت ایثارگری	تا سقف ۹ ماه	برابر میزان جبهه و یا جانبازی و ازادگی افراد که براساس ضوابط سال ۱۳۹۰ محاسبه می‌شود	متولدین سال ۱۳۷۲ و قبل از آن در صورت نداشتن غیبت دفترچه‌ای
۳	کسر خدمت بسیج	تا سقف ۶ ماه	به میزان فعالیت در بسیج سالی ۴۵ روز و عضویت در شورای پایگاه یا حوزه و دوره تکمیلی	تا قبل و حین انجام خدمت سربازی
۴	کسر خدمت باقیمانده مدت ایثارگری بعد از محاسبه معافیت های فرزند دوم	تا سقف ۹ ماه	برابر میزان جبهه و یا جانبازی و ازادگی افراد که براساس ضوابط سال ۱۳۹۰ محاسبه می‌شود	متولدین سال ۱۳۷۲ و قبل از آن در صورت نداشتن غیبت دفترچه ای

۱/۱- کسر خدمت نخبگی در نظر گرفته شده توسط بنیاد نخبگان ستاد کل نیروهای مسلح که براساس ارزش پروژه ارایه شده مشخص و قبل از خدمت یا در حین خدمت فرد می تواند برای دریافت آن اقدام نماید.

۱/۲- جدول کسر خدمت‌های در نظر گرفته شده برای فرزندان ایثارگران که متولد سال ۱۳۷۲ به قبل می باشند.

جدول کسر خدمت ایثارگری مصوب سال ۱۳۹۰

مدت حضور در جبهه به ماه	۶ تا پایان ماه ۸	۹ تا پایان ماه ۱۱	۱۲ تا پایان ماه ۱۴	۱۵ تا پایان ماه ۱۷	۱۸ تا پایان ماه ۲۰	۲۱ تا پایان ماه ۲۳	۲۴ تا پایان ماه ۲۶	۲۷ تا پایان ماه ۲۹
کسری خدمت متعلقه به ماه	۲ ماه	۳ ماه	۴ ماه	۵ ماه	۶ ماه	۷ ماه	۸ ماه	۹ ماه

میزان	۵٪ تا ۱۰٪	۱۱٪ تا ۱۵٪	۱۶٪ تا ۲۰٪	۲۱٪ تا ۲۵٪
-------	-----------	------------	------------	------------

۱ — کلیه فرزندان ذکور شهدا و جاویدالاثران (مفقودین) از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌باشند.

۲ — به ازاء هر شهید یا آزاده با حداقل بیست و چهار ماه سابقه اسارت یا جانباز با حداقل (۲۵٪) جانبازی یا جاویدالاثرا (مفقود) فاقد فرزند ذکور يك نفر از برادران آنها از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌شوند.

۳ — به ازاء هر بیست و چهار ماه آزادگی، (۲۵٪) جانبازی و سی ماه سابقه حضور در جبهه يك نفر از فرزندان آزادگان، جانبازان و رزمندگان معاف می‌گردد.

این امتیازات برای بهر مندی از تسهیلات این بند قابل جمع است و در مورد معافیت کسانی که مدت جانبازی یا حضور در جبهه یا مدت آزادگی و اسارت آنها در حد معافیت يك فرزند آنان نیست، با درصد جانبازی و مدت حضور در جبهه و مدت دوران اسارت محاسبه می‌شود.

۴ — کلیه مشمولین جانباز دارای حداقل ده درصد (۱۰٪) جانبازی از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌باشند.^(۱)

۵ — يك فرزند خوانده قانونی ذکور جانبازی که برابر گواهی بنیاد شهید و امور ایثارگران صاحب فرزند نمی‌شود از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌شود.

۶ — مشمولانی که با جانبازان اناث دارای درصد جانبازی بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر ازدواج کنند به صورت موقت از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌شوند و پس از گذشت پنج سال از معافیت موقت آنان در صورت استمرار ازدواج معافیت موقت به معافیت دائم تبدیل می‌گردد.^(۲)

جانبازی (درصد)				
مدت کسری خدمت متعلقه به ماه	۲ ماه	۴ ماه	۵ ماه	۸ ماه

* ۱- مآخذ: ماهنامه فرهنگ سربازی، حوزه نمایندگی ولی فقیه در سپاه، شماره ۱۰۷، مرداد ۱۳۹۴.

۱ - به قسمتی از ماده ۱ آیین نامه اجرایی درصد جانبازی مصوب ۱۳۸۸/۹/۲۲ وزیران عضو کمیسیون امور اجتماعی و دولت الکترونیک مندرج در همین مجموعه و متن کامل آن در سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران به نشانی www.dotic.ir رجوع شود.

۲ - آیین نامه اجرایی مواد (۴۴)، (۴۴)، (۴۴) مکرر و (۴۵) قانون خدمت وظیفه عمومی در تاریخ

ماده ۴۶ - مشمولانی که ادعای کفالت می‌کنند می‌توانند مدارک لازم را پیش از اعزام به حوزه وظیفه عمومی محل سکونت خود تسلیم کنند.

تحقیقات لازم نسبت به ادعای کفالت این قبیل مشمولان و همچنین تصدیق صحت مندرجات استشهاد و مدارک آنها با شهربانی و یا ژاندارمری^(۱) خواهد بود.

تبصره - در هر سال که مشمولان سالم و بلا مانع، نیاز نیروهای مسلح جمهوری اسلامی را تأمین نموده باشند به مشمولان بند ۲ ماده ۳۹ و مشمولانی که دارای معافیت موقت و معتبر به مدت ۲ سال باشند معافیت دائم در زمان صلح داده خواهد شد.

(صفحه - ۵۲)

فصل پنجم - آموزش نظامی مشمولان و درجات و

حقوق و مزایای آنان^(۲)

ماده ۴۷ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۳) - کلیه مشمولینی که برای انجام خدمت وظیفه عمومی اعزام می‌شوند، همچنین کسانی که از انجام خدمت معاف می‌گردند، باید آموزش‌های نظامی و انتظامی اعم از عمومی و تخصصی را مطابق دستورالعملی که توسط ستادکل با همکاری سازمان‌های نیروهای مسلح تهیه می‌شود و به تصویب فرماندهی کل می‌رسد، طی نمایند.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۴) - آموزش مشمولین معاف از خدمت برابر

۱۳۹۱/۴/۲ به تصویب وزرای عضو کمیسیون امور اجتماعی و دولت الکترونیک هیأت دولت رسیده و در همین مجموعه درج شده است.

۱ - به زیرنویس ماده ۲۱ همین قانون مراجعه شود.

۲ - از ماده ۹۱ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ - درآمدهای حقوق به شرح زیر از پرداخت مالیات معاف است: ...

بند ۱۴ (اصلاحی ۱۳۸۰/۱۱/۲۷) - درآمد حقوق پرسنل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران اعم نظامی و انتظامی مشمولان قانون استخدامی وزارت اطلاعات و جانبازان انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و آزادگان.

۳ - **ماده ۴۷ سابق -** کلیه مشمولان طبق برنامه و مدت آموزشی که از طرف ستاد مشترک ارتش و ستاد مرکزی سپاه تنظیم می‌گردد دوره آموزش مقدماتی نظامی را طی خواهند کرد.

۴ - **تبصره ۱ سابق -** مشمولان فوق‌دبیلیم جهت طی دوره درجه‌داری وظیفه به مراکز آموزشی و فرهنگی اعزام و پس از گذراندن دوره مقدماتی و تخصصی و داشتن سلامت جسمی و روانی و صلاحیت اخلاقی و سیاسی به یکی از درجات گروهبانی وظیفه نایل می‌شوند در غیر این صورت با درجه افسر ادعیه و وظیفه به خدمت ادامه خواهند داد.

آیین‌نامه‌ای است که از سوی ستاد کل تهیه می‌شود و به تصویب فرماندهی کل می‌رسد.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۱) — در زمان صلح آموزش‌های فوق باید به نحوی طراحی گردد که به عنوان واحد درسی یا پودمان قابل محاسبه باشد.

تبصره ۳ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۲) — نیروهای مسلح باید در حین خدمت در زمان صلح زمینه استمرار آموزش‌های فوق را برای سربازان فراهم نمایند.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — آیین‌نامه اجرایی تبصره‌های (۲) و (۳) این ماده توسط وزارت دفاع با همکاری وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم، بهداشت، کشور و دانشگاه آزاد اسلامی تهیه می‌شود و پس از تأیید ستادکل به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۵ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — از همه کارکنان وظیفه در طول مدت دوره آموزش آزمون‌های ارزیابی شخصیت و رفتار گرفته می‌شود و متناسب با نتایج حاصله تقسیم و پرونده افراد نیازمند به خدمات مشاوره‌ای به مراکز ذیربط در نیروهای مسلح برای راهنمایی و حمایت ارسال می‌گردد. نحوه اجراء برابر دستورالعملی است که توسط ستاد کل تهیه و ابلاغ می‌گردد.

ماده ۴۸ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۳) — کارکنان وظیفه بر اساس مدرک تحصیلی و وجود محل سازمانی پس از طی دوره آموزشی لازم به یکی از درجات زیر نائل می‌گردند:^(۴)

۱- کارکنان وظیفه فاقد مدرک پایان دوره متوسطه به یکی از درجات سربازی تا

۱ — **تبصره ۲ سابق-** مشمولان دیپلمه و پایین‌تر پس از طی دوره مقدماتی با درجه افرادی وظیفه به خدمت در نیروها و سازمان‌های مربوطه مشغول خواهند شد.

۲ — **تبصره ۳ سابق-** در موارد ضروری نیروها و سازمان‌های نظامی و انتظامی مجاز خواهند بود تعدادی از مشمولان دیپلمه را در تخصص‌های مورد نیاز براساس ضوابط مندرج در آیین‌نامه اجرایی این قانون انتخاب و جهت طی دوره درجه‌داری وظیفه به مراکز آموزشی و فرهنگی اعزام دارند.

۳ — **ماده ۴۸ سابق-** مشمولان لیسانسیه و بالاتر پس از طی دوره آموزشی مقدماتی نظامی و موفقیت در آزمایش‌های آن در صورتی که از لحاظ اخلاقی و سیاسی مکتبی شایستگی داشته باشند پس از طی دوره آموزش افسری وظیفه و موفقیت در آزمایش‌های آن دارندگان دانش‌نامه دکترا به درجه ستوان یکمی و سایرین به درجه ستوان دومی وظیفه نایل خواهند شد.

۴ - به دستورالعمل اجرایی شماره ۱/۱۱۹/۷۱۶/م/۴/ن - ۱۳۸۸/۴/۳۰ رئیس ستاد کل

نیروهای مسلح در خصوص، بکنو اخت‌ساز، درجه کارکنان، وظیفه مراجعه فرمایند.

سرجوخگی

۲- کارکنان وظیفه دارای مدرک پایان دوره متوسطه به یکی از درجات گروهبانی یا رزم‌آوری

۳- کارکنان وظیفه دارای مدرک کاردانی به یکی از درجات استواری یا رزم‌داری یا ستوان سومی

۴- کارکنان وظیفه دارای مدرک کارشناسی به درجه ستوان دومی

۵- کارکنان وظیفه دارای مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر به درجه ستوان

یکمی

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۱) - نیل به درجات گروهبان سومی و بالاتر مستلزم طی دوره آموزش تخصصی مورد نیاز و دارا بودن صلاحیت‌های لازم است.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۲) - کارکنان وظیفه در صورت نداشتن صلاحیت‌های لازم جهت نیل به درجات مصرحه فوق بر اساس دستورالعملی که از سوی ستاد کل تهیه و ابلاغ می‌گردد، به درجات مناسب پایین‌تر تا درجه سربازی نائل می‌شوند.

ماده ۴۸ مکرر (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - اعطاء درجه نظامی به آن دسته از کارکنان وظیفه که برابر با مقررات این قانون واجد شرایط نیل به درجات گروهبان سومی و بالاتر می‌باشند در هر سازمان با تصویب مقاماتی است که اختیار تصویب همان درجات را در مورد کارکنان پایور دارند.

تبصره - اعطاء درجه تشویقی و یا تنزیل درجه کارکنان وظیفه براساس ضوابطی که برای تشویق و یا تنبیه کارکنان در آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح

۱- **تبصره ۱ سابق-** در صورتی که مشمولان موضوع این ماده در آزمایش‌های دوره مقدماتی نظامی مردود شوند و یا طبق نظر شورای مرکز آموزشی از لحاظ جسمی، مکتبی و اخلاقی صلاحیت لازم جهت نیل به درجه افسری را نداشته باشند برای طی دوره درجه‌داری اعزام خواهند شد.

۲- **تبصره ۲ سابق-** در صورتی که مشمولان موضوع این ماده در آزمایش‌های دوره آموزشی افسری وظیفه مردود گردند یا از لحاظ مکتبی و اخلاقی واجد صلاحیت نیل به مقام افسری برحسب تشخیص شورای مرکز آموزشی مربوط نباشند بقیه خدمت دوره ضرورت را در یکی از درجات گروهبانی وظیفه انجام خواهند داد.

تبصره ۳ سابق- در صورتی که مشمولان موضوع این ماده در هر یک از مراحل آموزشی به علل سیاسی و امنیتی واجد صلاحیت نیل به مقام افسری تشخیص داده نشوند بقیه خدمت دوره ضرورت را مانند افراد وظیفه انجام خواهند داد.

پیش‌بینی گردیده است، می‌باشد.

ماده ۴۹ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۱) — حقوق سربازان وظیفه حداقل شصت درصد (۶۰٪) و حداکثر نود درصد (۹۰٪) حداقل حقوق کارکنان نیروهای مسلح مبتنی بر قانون مدیریت خدمات کشوری است که با توجه به تحصیلات و درجات آنان توسط ستاد کل تهیه می‌شود و به تصویب فرماندهی کل می‌رسد. (۲)

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — به کارکنان وظیفه متأهل یا سرپرست خانواده معادل صددرصد (۱۰۰٪) حق عائله‌مندی کارکنان پایور نیروهای مسلح پرداخت می‌گردد. (۳)

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — حقوق کارکنان وظیفه در دوران آموزش و قبل از دریافت درجه یا سردوشی به میزان پناه درصد (۵۰٪) حقوق اولین ماه دوران

۱ — **ماده ۴۹ سابقه —** حقوق ماهانه افسران، درجه‌داران، دانشجویان و دانش‌آموزان و افراد وظیفه به شرح زیر خواهد بود:

الف - حقوق افسران وظیفه به میزان حقوق ثابت ماهانه سال اول افسران هم درجه کادر ثابت.

ب - حقوق درجه‌داران وظیفه:

۱- گروه‌بان سوم ۱۱۵ واحد حقوقی

۲- گروه‌بان دوم ۱۲۵ واحد حقوقی

۳- گروه‌بان یکم ۱۳۵ واحد حقوقی

ج — حقوق دانشجویان وظیفه در مدت آموزش مقدماتی و دانش‌آموزان وظیفه در مدت آموزش مقدماتی و تخصصی ۲/۰۰۰ ریال.

د - حقوق دانشجویان وظیفه در مدت آموزش تخصصی ۲/۵۰۰ ریال.

ه - حقوق ماهانه افراد وظیفه به میزانی است که هر سال در بودجه وزارت دفاع پیش‌بینی می‌شود.

۲ — به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ اجرائی احکام این ماده در سال‌های آتی منوط به تأمین بار مالی مورد نیاز در بودجه‌های سنواتی است.

۳ - **از قانون تسهیل ازدواج جوانان مصوب ۱۳۸۴/۹/۲۷:**

ماده ۷ - به منظور رفع موانعی که باعث تأخیر ازدواج می‌گردد و تشویق و ترغیب جوانان به ازدواج و تشکیل خانواده، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح مکلف است پس از موافقت فرمانده کل نیروهای مسلح اقدامات ذیل را انجام دهد:

الف - تعیین محل خدمت سربازان متأهل در نزدیکترین پادگان و مرکز نظامی محل سکونت.

ب - پرداخت مستمری به میزان حداقل دو برابر سربازان مجرد به سربازان متأهل که میزان افزایش مستمری متأهلین از محل صندوق اندوخته ازدواج جوانان تأمین می‌گردد.

تبصره ماده ۱۰ - دانشجویان متأهل رشته‌های پزشکی مجازند قبل از انجام خدمت سربازی و طرح خدمت نیروهای انسانی، در آزمون‌های ده‌ماهه، تخصصی، شرکت کنند.

خدمت آنان است.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — به کارکنان وظیفه در خاتمه خدمت دوره ضرورت معادل يك ماه حقوق به عنوان پاداش پرداخت می‌گردد.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — حق بازنشستگی و حقوق اولین ماه خدمت از حقوق ماهانه کارکنان وظیفه کسر نمی‌گردد.

ماده ۴۹ مکرر (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — نیروهای مسلح و سازمان‌های وابسته و سایر دستگاه‌ها که کارکنان وظیفه را در اختیار دارند مکلفند با توجه به اعتبارات مصوب، امکانات زیست، پوشاک، خوراک، بهداشت و درمان متناسب آنان در محل خدمت را فراهم نمایند.

تبصره ۱ — دولت موظف است اعتبارات مورد نیاز برای زیست، پوشاک، خوراک، بهداشت و درمان سربازان وظیفه را به شرح ذیل در اختیار نیروهای مسلح و سایر دستگاه‌های به کارگیرنده کارکنان وظیفه قرار دهد:

۱- خوراک کارکنان وظیفه به میزان دو برابر خوراک کارکنان دولت

۲- پوشاک و زیست سربازان وظیفه به میزان سه هزار برابر ضریب ریالی

۳- هزینه‌های بهداشت و درمان برابر سرانه مصوب دولتی

تبصره ۲ — وسیله ایاب و ذهاب و پذیرایی یا هزینه آن در هنگام اعزام مشمولان به مراکز آموزشی کارکنان وظیفه و یا اعزام به مرخصی استحقاقی که چهار نوبت در سال است، باید تأمین شود.

ماده ۵۰ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) (۱) — افسران و درجه‌داران وظیفه در صورت

۱ — **ماده ۵۰ سابق و تبصره‌های آن به شرح زیر می‌باشد:** افسران و درجه‌داران وظیفه در صورت اعزام به مأموریت یا انتقال یا خدمت در مناطق بد آب و هوا مشمول مقررات فوق‌العاده و مزایای مربوط به افسران و درجه‌داران کادر ثابت نسبت به حقوق آنان خواهند بود و در صورتی که در یگان‌ها و قسمت‌هایی که پرسنل کادر ثابت آنها از مزایای قانونی خاص استفاده می‌کنند، مشغول خدمت شوند در شرایط مشابه از مزایای مزبور نسبت به حقوق خویش استفاده خواهند کرد.

تبصره ۱ سابق — افسران و درجه‌داران وظیفه‌ای که در محل سکونت خود خدمت می‌نمایند، از مقررات مربوط به بدی آب و هوا مذکور در این ماده استفاده نخواهند کرد.

تبصره ۲ سابق — سربازان وظیفه در غیر زمان جنگ یا بسیج عمومی به‌طور اجبار بیش از يك سال (نیمی از مدت خدمت) از خدمت خود را در نقاط بد آب و هوا خدمت خواهند کرد.

تبصره ۳ سابق — طبقه‌بندی مناطق از نظر آب و هوا طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به وسیله ستاد مشترک با هماهنگی سازمان امور اداری و استخدامی کل کشور تهیه و به تصویب وزیر دفاع

اعزام به مأموریت یا انتقال یا خدمت در مناطق محروم و بد آب و هوا و مناطق عملیاتی مشمول مقررات فوق العاده و مزایای مربوط به افسران و درجهداران کادر ثابت نسبت به حقوق آنان می‌باشند. سایر کارکنان وظیفه در موارد مذکور از دوسوم فوق العاده‌ها و مزایای درجه گروهبان دومی کادر ثابت برخوردار می‌شود.^(۱)

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - به کارکنان وظیفه‌ای که در شهر محل سکونت خود به کارگیری می‌شوند، فوق العاده محرومیت از تسهیلات و بدی آب و هوا تعلق نمی‌گیرد.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - به کارکنان وظیفه‌ای که بنا به تقاضای خود منتقل می‌شوند هزینه سفر و فوق العاده انتقال تعلق نمی‌گیرد.

تبصره ۳ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - طبقه‌بندی مناطق از نظر محرومیت، آب و هوا و عملیاتی طبق آیین‌نامه‌ای است که وزارت دفاع تهیه می‌کند و پس از تأیید ستاد کل به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۵۱ - به پرسنل وظیفه‌ای که در عملیات جنگی شرکت می‌نمایند، فوق العاده عملیاتی بر طبق ضوابطی که توسط وزارتین دفاع و سپاه پاسداران تهیه و به تصویب شورای عالی دفاع^(۲) می‌رسد پرداخت خواهد شد.

برسد.

تبصره ۴ سابق - به افسران و درجهداران وظیفه‌ای که بنا به تقاضای شخصی منتقل می‌شوند هزینه سفر و فوق العاده انتقال تعلق نمی‌گیرد.

۱ - به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ اجرای احکام این ماده در سال‌های آتی منوط به تأمین بار مالی مورد نیاز در بودجه‌های سنواتی است.

۲ - شورای عالی دفاع ملی ابتدا به موجب بند (ج) اصل یکصد و دهم قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸ تشکیل گردید که طی بندهای «د» و «ه» این اصل، تعیین فرماندهان عالی نیروهای سمگانه همچنین اعلان جنگ و صلح و بسیج نیروها با پیشنهاد شورای مذکور از جمله وظایف و اختیارات رهبری ذکر شده بود. لیکن در بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ اصل یکصد و دهم اصلاح شد و در متن اصلاحی تشکیل شورای مذکور پیش‌بینی نگردید. یادآور می‌شود در بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ به موجب اصل یکصد و هفتاد و ششم الحاقی به قانون اساسی مبنی بر تشکیل شورای عالی امنیت ملی، تشکیل شوراهای فرعی از قبیل شورای دفاع و شورای امنیت کشور توسط شورای عالی امنیت ملی پیش‌بینی شد و در ادامه این اصل نیز اشاره گردید که حدود اختیارات و وظایف شوراهای فرعی را قانون معین می‌کند لکن در خصوص وظایف و اختیارات شورای دفاع، قانونی تا زمان تهیه محموله تصویب نشده است.

ماده ۵۲ - میزان مرخصی پرسنل وظیفه در مدت خدمت و نحوه استفاده از آن طبق مقررات مرخصی پرسنل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

ماده ۵۳ - کسانی که در حین خدمت وظیفه عمومی در هر يك از دوره‌های ضرورت، احتیاط و ذخیره به سبب انجام وظیفه یا شرکت در عملیات رزمی و یا قیود خدمتی شهید یا فوت یا معلول شوند از لحاظ میزان و نحوه پرداخت حقوق وظیفه و مستمری مشمول قوانین و مقررات مربوط به پرسنل کادر ثابت هم درجه می‌باشند و حقوق وظیفه و مستمری آنان حسب مورد از بودجه وزارتخانه‌ها یا سازمان‌های مربوطه پرداخت می‌گردد.

تبصره ۱ - در صورتی که مشمولین این ماده قبل از ورود به خدمت وظیفه عمومی از کارمندان دولت یا سازمان‌های تابع یا وابسته به دولت بوده و آخرین حقوق دریافتی آنان از سازمان مربوطه از میزان حقوقی که برابر این قانون به آنان تعلق می‌گیرد، بیشتر باشد حقوق وظیفه و مستمری وراثت آنان براساس حقوق بیشتر پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲ - کسانی که تا تاریخ تصویب این قانون از بودجه وزارتخانه‌ها یا سازمانی حقوق وظیفه یا مستمری دریافت می‌داشته‌اند حقوق آنان کماکان از همان محل پرداخت خواهد شد.

ماده ۵۴ - پرسنل وظیفه‌ای که در حین خدمت وظیفه عمومی اسیر یا مفقودالاثَر بشوند تا پایان دوره اسارت یا تعیین تکلیف، عائله تحت تکفل آنان به ترتیب زیر حقوق دریافت خواهند نمود:

الف - در دوره ضرورت از حقوق مربوطه و پس از پایان دوره ضرورت از حقوق هم طبقه دوره احتیاط.

ب - در دوره ذخیره از حقوق يك درجه بالاتر هم طبقه احتیاط و ذخیره.

تبصره - شرایط لازم برای اسیر و مفقودالاثَر شناخته شدن پرسنل در آیین‌نامه اجرایی این قانون پیش‌بینی خواهد شد.

ماده ۵۵ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۱) - دولت موظف است اعضاء خانواده تحت تکفل کارکنان وظیفه را در طول مدت خدمت تحت پوشش قرار دهد و به آنان مستمری پرداخت نماید.

۱ - **ماده ۵۵ سابق -** دولت موظف است لایحه نحوه کمک به خانواده‌های مشمولینی را که با اعزام مشمول قدرت اداره معاش خود را از دست می‌دهند تهیه و ظرف مدت ۶ ماه جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی، تقدیم نماید.

تبصره (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت دفاع^(۱) تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.^(۲)

(صفحه ۵۷ و ۵۸)

فصل ششم - احضار در مراحل احتیاط و ذخیره

ماده ۵۶ - شورای عالی دفاع^(۳) می‌تواند يك یا چند طبقه از افسران و درجه‌داران و افراد وظیفه که خدمت دوره ضرورت را انجام داده‌اند و در دوره‌های احتیاط و ذخیره خدمت وظیفه عمومی هستند برای تجدید یا تکمیل آموزش نظامی فراخوانده یا پیشنهاد بسیج همگانی به مقام رهبری نماید. نحوه احضار و مهلت معرفی فراخواندگان همچنین کسانی که به علل ناشی از وضع جسمانی یا اجتماعی یا حساسیت مشاغل آنان ممکن است از فراخوانده شدن برای تجدید یا تکمیل آموزش نظامی معاف شوند در آیین‌نامه اجرایی این قانون^(۴) که توسط وزارتین دفاع و سپاه^(۵) تهیه و به تصویب شورای عالی دفاع می‌رسد، تعیین خواهد شد.

ماده ۵۷ — کلیه فراخواندگان برای خدمت دوره احتیاط و ذخیره و یا تجدید یا تکمیل آموزش یا بسیج همگانی حقوقی معادل حقوق ثابت افسران، درجه‌داران و افراد کادر ثابت هم‌درجه خود حسب مورد از بودجه وزارتخانه‌های مربوطه دریافت خواهند داشت.

تبصره ۱ — فراخواندگان موضوع این ماده در صورتی که کارمند یکی از

۱- در حال حاضر وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.

۲- این آیین‌نامه تاکنون به تصویب نرسیده است.

۳ — شورای عالی دفاع ملی ابتدا به موجب بند(ج) اصل یکصد و دهم قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸ تشکیل گردید؛ طی بندهای «د» و «ه» این اصل، تعیین فرماندهان عالی نیروهای سه‌گانه همچنین اعلان جنگ و صلح و بسیج نیروها با پیشنهاد شورای مذکور از جمله وظایف و اختیارات رهبری ذکر شده بود. لیکن در بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ اصل یکصد و دهم اصلاح شد و در متن اصلاحی تشکیل شورای مذکور پیش بینی نگردید. یادآور می‌شود در بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ به موجب اصل یکصد و هفتاد و ششم الحاقی به قانون اساسی مبنی بر تشکیل شورای عالی امنیت ملی، تشکیل شوراهای فرعی از قبیل شورای دفاع و شورای امنیت کشور توسط شورای عالی امنیت ملی پیش بینی شده و در ادامه این اصل نیز اشاره گردیده که حدود اختیارات و وظایف شوراهای فرعی را قانون معین می‌کند لکن در خصوص وظایف و اختیارات شورای دفاع، قانونی تا زمان تهیه مجموعه تصویب نشده است.

۴- آیین‌نامه اجرایی قانون در تاریخ ۱۳۹۱/۹/۲۲ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

۵- در حال حاضر وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.

وزارتخانه‌ها یا سازمان‌های دولتی و یا وابسته به دولت باشند مابه‌التفاوت حقوق و مزایای خود را از سازمان متبوع دریافت خواهند داشت.

تبصره ۲- میزان حقوق پرسنل احتیاط و ذخیره در زمان جنگ بنا بر پیشنهاد ستاد مشترک و تصویب شورای عالی دفاع^(۱) خواهد بود.

فصل هفتم - غیبت مشمولان وظیفه عمومی و جرایم و مجازات‌ها

بخش اول - غیبت مشمولان خدمت وظیفه عمومی

ماده ۵۸ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۲) - مشمولین خدمت وظیفه عمومی که برای رسیدگی و یا اعزام جهت طی دوره ضرورت احضار می‌شوند چنانچه در مهلت یا موعد مقرر خود را معرفی نکنند، همچنین مشمولینی که معافیت موقت دریافت داشته‌اند و پس از انقضاء مدت اعتبار، ظرف یک ماه برای تجدید رسیدگی خود را معرفی نکنند، غایب شناخته می‌شوند، پس از معرفی یا دستگیری در صورتی که

۱- به اولین زیرنویس ماده ۵۶ مراجعه شود.

۲- **ماده ۵۸ سابق -** مشمولان خدمت وظیفه عمومی (ضرورت، احتیاط، ذخیره) که برای رسیدگی یا اعزام احضار شوند و در مهلت یا موعد مقرر که از طرف اداره وظیفه عمومی اعلام شود خود را معرفی نکنند همچنین مشمولانی که معافیت‌های موقت دریافت داشته‌اند و پس از انقضاء مدت اعتبار ظرف یک ماه برای تجدید رسیدگی خود را معرفی نکنند غایب شناخته شده و پس از معرفی یا دستگیری در صورتی که طبق مقررات این قانون قادر به خدمت و بلامانع تشخیص داده شوند به خدمت اعزام می‌شوند و پس از انجام خدمت مقرر در صورت اعلام اداره وظیفه عمومی موضوع غیبت در محاکم صالحه قضایی مورد رسیدگی قرار می‌گیرد و چنانچه دارای عذر موجه نباشند به شرح زیر اتخاذ تصمیم خواهد شد:

الف — مشمولان غایب زمان صلح که در زمان صلح خود را معرفی کنند پس از تعیین تکلیف مشمولیت یا انجام خدمت دوره ضرورت به مدت ۶ ماه تا یک سال و مشمولانی که دستگیر شده باشند به مدت یک سال تا دو سال از دریافت کارت پایان خدمت یا معافیت محروم خواهند شد.

ب — مشمولان غایب زمان صلح که خود را در زمان جنگ معرفی نمایند پس از پایان خدمت یا معافیت بلافاصله کارت مربوطه را دریافت خواهند داشت و کسانی که دستگیر شوند به مدت ۲ تا ۴ سال از دریافت کارت پایان خدمت محروم خواهند شد.

ج — مشمولان غایب زمان جنگ که خود را در زمان جنگ معرفی کنند، پس از پایان خدمت یا تعیین تکلیف از نظر مشمولیت به مدت یک تا دو سال و کسانی که دستگیر شوند به مدت ۳ تا ۵ سال از دریافت کارت پایان خدمت یا معافیت محروم خواهند شد.

د - مشمولان غایب زمان جنگ که خود را در زمان صلح معرفی کنند پس از پایان خدمت یا تعیین تکلیف از نظر مشمولیت به مدت ۵ تا ۷ سال و کسانی که دستگیر شوند به مدت ۷ تا ۱۰ سال از دریافت کارت پایان خدمت یا معافیت محروم خواهند شد.

طبق مقررات این قانون قادر به خدمت و بلامانع تشخیص داده شوند به خدمت اعزام می‌گردند و با آنان به ترتیب زیر رفتار می‌شود:

۱ — مشمولانی که مدت غیبت اولیه آنان در زمان صلح تا سه ماه و در زمان جنگ تا پانزده روز باشد، سه ماه اضافه خدمت و چنانچه مدت غیبت اولیه آنان در زمان صلح بیشتر از سه ماه و در زمان جنگ بیش از پانزده روز باشد به شش ماه اضافه خدمت تنبیه می‌گردند.

۲ — مشمولینی که مدت غیبت اولیه آنان در زمان صلح از یک سال و در زمان جنگ از دو ماه تجاوز نماید، علاوه بر اعمال اضافه خدمت مذکور در بند (۱)، فراری محسوب می‌شوند و به مراجع صالح قضایی معرفی می‌گردند.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۱) - مشمولین غایبی که به خدمت اعزام می‌شوند در صورتی که در حین خدمت، حسن اخلاق و رفتار و جدیت در انجام وظیفه از خود نشان دهند، یا در عملیات جنگی ابراز شجاعت و فداکاری نمایند به طوری که مراتب مورد گواهی فرماندهان و رؤسای ذیربط باشد، برابر ضوابطی که از سوی ستاد کل ابلاغ می‌گردد با تصویب مقامات سرلشکری و یا هم‌تراز در سازمان مربوط از انجام اضافه خدمت، یا بخشی از آن معاف می‌گردند.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۲) - مشمولینی که تا تصویب این قانون غایب شناخته شده‌اند چنانچه در داخل کشور ظرف حداکثر شش ماه و آن‌هایی که در خارج از کشور باشند، ظرف حداکثر یک سال خود را جهت انجام خدمت دوره ضرورت معرفی نمایند، مشمول تنبیهات این قانون نمی‌شوند.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - رسیدگی به وضعیت مشمولینی که دارای عذر موجه برای غیبت خویش می‌باشند برابر آیین‌نامه‌های است که پس از تأیید فرماندهی کل ابلاغ می‌گردد.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - در مورد غیبت مشمولین دوره‌های احتیاط و ذخیره برابر دستورالعملی که در ستاد کل تهیه و پس از تأیید فرماندهی کل ابلاغ

۱ — **تبصره ۱ سابق -** قاضی می‌تواند غایب را به مجازات (تعزیر) دیگری که خود صلاح بداند به جای مجازات‌های فوق محکوم نماید.

۲ **تبصره ۲ سابق -** مشمولانی که تا تاریخ تصویب این قانون غایب شناخته شده‌اند چنانچه داخل کشور باشند ظرف ۶ ماه و آن‌هایی که در خارج باشند ظرف یک سال برای رسیدگی به وضع مشمولیتشان خود را به سازمان‌های وظیفه عمومی معرفی نمایند به جز مشمولان بند «د» محرومیت‌های مندرج در ماده در مورد آنان احدا نخواهد شد.

می‌گردد، رفتار می‌شود.

ماده ۵۸ مکرر (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — نیروی انتظامی موظف است در خصوص شناسایی، تعقیب و دستگیری مشمولان غایب و رسیدگی به وضعیت آنان اقدام نماید و کلیه نهادها و دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری^(۱) و شرکت‌های دولتی و مؤسسات غیردولتی و خصوصی و بانک‌ها و نیروهای مسلح باید همکاری لازم را در این مورد به عمل آورند. آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط سازمان با همکاری وزارتخانه‌های کشور و دفاع^(۲) تهیه می‌شود و پس از تأیید ستاد کل به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.^(۳)

بخش دوم - جرایم و مجازات‌ها (صفحه ۶۱)

ماده ۵۹ (اصلاحی ۱۳۹۰/۸/۲۲)^(۴) - مشمولین خدمت دوره ضرورت چنانچه در مدت آموزش اولیه و یا در حین خدمت مرتکب غیبت یا فرار گردند به نحوی که ادامه خدمت آنان مستلزم تجدید دوره آموزش باشد، ضمن رسیدگی قانونی به غیبت یا فرار آنان، مجدداً به دوره آموزش اعزام می‌شوند و پس از پایان آموزش در یگان قبلی به خدمت ادامه می‌دهند. مدت آموزش قبلی این افراد جزء خدمت آنان محسوب نمی‌گردد.

تبصره (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - چنانچه در مورد کارکنان وظیفه‌ای که به دستور مقامات قضایی بازداشت می‌شوند رأی برائت یا قرار منع پیگرد صادر شود مدت حبس، جزء خدمت وظیفه عمومی آنان محسوب می‌گردد.

۱ — ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ (آزمایشی پنج‌ساله)^(۱*) - دستگاه اجرایی: کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرایی نامیده می‌شوند.

* ۱ - با توجه به قانون تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۹۲/۸/۱۴، مدت اجرای آزمایشی این قانون تا پایان سال ۱۳۹۳ تمدید شده است.

۲ - در حال حاضر وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.

۳ - این آیین‌نامه تاکنون به تصویب نرسیده است.

۴ — ماده ۵۹ سابق - مشمولین خدمت دوره ضرورت چنانچه در مدت آموزش اولیه و یا پس از خاتمه آموزش بیش از مدت ۶ ماه مرتکب فرار از خدمت بشوند پس از دستگیری یا معرفی بدون احتساب مدت قبل، خدمت دوره ضرورت را انجام خواهند داد.

ماده ۶۰ (اصلاحی ۱۳۶۸/۹/۸) کسانی که با ارتکاب اعمالی چون جعل شناسنامه، مهر، امضاء، کارت پایان خدمت، کارت معافیت، استفاده از شناسنامه دیگران، اعمال نفوذ، شهادت کذب، گواهی خلاف واقع، مکتوم داشتن حقیقت، اخذ رشوه یا فریب دادن مشمول موجبات معافیت خود یا دیگران را از خدمت وظیفه عمومی فراهم سازند، به اتهام آنان در دادگاه صالحه رسیدگی شده و با رعایت شرایط و امکانات خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید به حبس تعزیری از یک سال تا پنج سال محکوم می‌شوند.^(۱)

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۶۸/۹/۸) - چنانچه تقلب یا جعل و یا اخذ رشوه تأثیری در وضعیت مشمول نداشته باشد، مرتکبین با رعایت شرایط و امکانات خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید به انفصال از یک سال تا ده سال از خدمات دولتی و ضبط رشوه به عنوان جریمه و شش ماه تا سه سال حبس محکوم خواهند شد.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۶۸/۹/۸) - اموالی که رشوه داده شده، به عنوان جریمه ضبط می‌گردد و هرگاه ثابت شود که راشی برای حفظ حقوق حقه خود ناچار از دادن رشوه بوده، وجه یا مالی که به رشوه داده شده به او مسترد می‌گردد.

ماده ۶۱ (اصلاحی ۱۳۶۸/۹/۸) - پرسنل اداره وظیفه عمومی و نیروهای نظامی و انتظامی و نهادها و ارگانها و مؤسسات دولتی وابسته به دولت و نمایندگان شوراها و انجمن‌های اسلامی در صورت ارتکاب جرایم مذکور در ماده ۶۰ علاوه بر انفصال دائم از خدمات دولتی با رعایت شرایط و امکانات خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید به حبس تعزیری از ۳ سال تا ۷ سال محکوم خواهند شد.

تبصره (الحاقی ۱۳۶۸/۹/۸) - هرگاه به موجب قوانین جاری اعمال ارتكابی مذکور در دو ماده ۶۰ و ۶۱ عناوین دیگری داشته باشد، در این صورت به کیفر اشد همان عناوین محکوم می‌شوند.

ماده ۶۲ - استخدام مشمولان به‌طور کلی در وزارتخانه‌ها و مؤسسات وابسته به دولت و در کارخانه‌ها و کارگاه‌ها و مؤسسات خصوصی بدون داشتن معافیت دائم ممنوع است.

۱ — به ماده ۷۹ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ مندرج در همین محمده نیز توجه فرماید.

تبصره — استخدام مشمولان غیر غایب در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی با رعایت مقررات این قانون از محدودیت مقرر در موارد فوق مستثنی است.

ماده ۶۳ — استخدام کننده یا استخدام کنندگان مشمولین غایب در وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای برای هر یک از افراد اول و دوم به کسر نصف حقوق از ۶ ماه الی یک سال و در صورت تکرار سه مورد یا بیشتر به انفسال دائم از خدمت توسط دادگاه صالحه محکوم خواهند شد.

ماده ۶۳ مکرر (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — کسانی که به نحوی مشمولین غایب را در مؤسسات دولتی و غیردولتی از قبیل کارخانه‌ها، شرکت‌ها، آموزشگاه‌ها، کارگاه‌ها، بنگاه‌ها، مغازه‌ها و تعمیرگاه‌ها، به کارگیری نمایند توسط نیروی انتظامی، وزارتخانه‌های «تعاون، کار و رفاه اجتماعی» و «صنعت، معدن و تجارت» شناسایی و به محاکم صالحه قضایی معرفی می‌شوند. مجازات این‌گونه افراد برای بار اول هزینه سالانه یک سرباز و برای بار دوم و بیشتر هزینه سالانه سه سرباز است.

تبصره — ثبت‌نام در مراکز آموزشی خصوصی و آزاد برای ارایه آموزش به منزله به کارگیری محسوب می‌شود و مشمول این مجازات‌ها است.

ماده ۶۴ — اشتغال به کار مشمولان یا برگ معافیت موقت یا دفترچه آماده به خدمت فقط در مدت اعتبار آنها بلامانع است.

ماده ۶۵ — کلیه افرادی که از اول مهرماه سال یک هزار و سیصد و پنجاه و نه تا پایان جنگ تحمیلی در خدمت وظیفه عمومی بوده‌اند و یا خواهند بود از لحاظ استخدام در وزارتخانه‌ها و مؤسسات وابسته بر سایر افرادی که در شرایط مشابه هستند حق تقدم دارند.

مواد ۶۶ و ۶۷ - به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ حذف شده‌اند. (۱)

۱ — **ماده ۶۶ سابق-** آیین‌نامه اجرایی این قانون جز در مواردی که در مواد این قانون مرجع خاصی برای آن مشخص شده است توسط وزارتخانه‌های کشور، دفاع و سپاه تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

ماده ۶۷ سابق- کلیه قوانین مغایر با این قانون از تاریخ تصویب این قانون ملغی است.

تبصره ۵ - قانون مربوط به معافیت یک نفر از خانه‌ها و شهدا از شمول این قانون مستثنی است.

فصل هشتم - استفاده دستگاه‌های غیرنظامی از خدمات کارکنان وظیفه^(۱)

(الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲)

ماده ۶۶ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - نیروهای مسلح موظفند در اجراء اصل یکصد و چهل و هفتم (۱۴۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^(۲) تعدادی از کارکنان وظیفه خود را بنا به درخواست دولت برای امور امدادی، تولیدی، جهاد کشاورزی، آموزشی، تحقیقاتی و پژوهشی، بهداشتی و درمانی مشروط بر این که به آمادگی رزمی نیروهای مسلح آسیبی وارد نیاید در اختیار دولت قرار دهد.^(۳)

تبصره - دولت می‌تواند از خدمات کارکنان وظیفه به دو صورت زیر استفاده نماید:

الف - به عنوان کارکنان وظیفه برای انجام خدمت دوره ضرورت

ب - به عنوان استخدام تعهد خدمتی

ماده ۶۷ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - کلیه کارکنان وظیفه که در اجراء ماده فوق در اختیار دستگاه‌های دولتی و نهادها قرار می‌گیرند باید قبل از به‌کارگیری، دوره‌های

۱ - این فصل و مواد آن به موجب قانون اصلاح مواد از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ به این قانون الحاق شده است.

۲ - اصل ۱۴۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸/۹/۱۲: دولت باید در زمان صلح از افراد و تجهیزات فنی ارتش در کارهای امدادی، آموزشی، تولیدی و جهادسازندگی، با رعایت کامل موازین عدل اسلامی استفاده کند در حدی که به آمادگی رزمی ارتش آسیبی وارد نیاید.

۳ - الف - ماده ۵ قانون اصلاح اختیارات سازمان بسیج سازندگی نیروی مقاومت بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲: سازمان بسیج سازندگی برای تأمین نیروهای مورد نیاز می‌تواند علاوه بر سازماندهی و استفاده از نیروهای داوطلب و بسیجی اعم از جوانان و متخصصین، از میان واجدین شرایط مشمول خدمت وظیفه عمومی، تعدادی را هرساله جذب و سازماندهی نموده و حسب مورد جهت آموزش، سوادآموزی، بهداشت و درمان، مردیاری، خدمات‌رسانی و محرومیت‌زدایی از روستاها و مناطق محروم به کار گیرد. تعداد و میزان تحصیلات این دسته از مشمولین به پیشنهاد نیروی مقاومت بسیج توسط ستاد کل نیروهای مسلح تعیین و ابلاغ می‌گردد.

ب - ماده ۲۰۰ قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰) مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵ مندرج در همین مجموعه مراجعه شود.

ج - به آیین‌نامه اجرایی نحوه انجام خدمت مشمولان وظیفه در وزارت آموزش و پرورش و نهضت سوادآموزی موضوع قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه مصوب ۱۳۷۰/۳/۸ هیأت وزیران با اصلاحات بعدی و آیین‌نامه اجرایی قانون استخدام روحانیان و طلاب علوم دینی در وزارت آموزش و پرورش با استفاده از معافیت تحصیلی مصوب ۱۳۷۶/۲/۳۱ هیأت وزیران مندرج در همین مجموعه مراجعه شود.

آموزش نظامی مورد نیاز را در نیروهای مسلح طی نمایند.

تبصره ۱ — مدت آموزش‌های نظامی و برنامه تفصیلی آنها مطابق با اساسنامه مربوط در نیروهای مسلح است.

ماده ۶۸ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — هفتاد درصد (۷۰٪) کارکنان وظیفه اختصاص‌یافته به هر یک از صورت‌های مذکور در تبصره ماده (۶۶) این قانون باید در مناطق محروم به کار گرفته شوند مگر نخبگان و افرادی که مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و بالاتر دارند و خدمت آنان در مناطق غیرمحروم به تشخیص بالاترین مقام سازمان ذیربط ضروری باشد.

ماده ۶۹ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — تعیین هر یک از دستگاه‌ها برای استفاده از خدمت مشمولین اعم از مشمولین بندهای (الف) و (ب) تبصره ماده (۶۶) و همچنین تعداد نیازمندی آنها براساس درخواست دستگاه دولتی و تأیید دولت، پس از بررسی ستاد کل به تصویب فرماندهی کل می‌رسد.

ماده ۷۰ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — مشمولین موضوع بند (الف) تبصره ماده (۶۶) پس از طی آموزش نظامی برابر مقررات این قانون به درجات نظامی نایل و برای انجام خدمت دوره ضرورت مأمور می‌گردند و پس از پایان خدمت نیز از کارت پایان خدمت دوره ضرورت که توسط سازمان صادر می‌گردد برخوردار می‌شوند.

تبصره ۱ — استفاده از لباس نظامی و علائم آن توسط کارکنان وظیفه مأمور به مراکز دولتی ممنوع است و در صورت درخواست بالاترین مقام سازمان به‌کارگیرنده و موافقت ستادکل لباس متحدالشکل با علائم مشخص برای این کارکنان طراحی می‌شود.

تبصره ۲ — حقوق و مزایا، خوراک، پوشاک، خوابگاه، بهداشت، درمان و سایر حقوقی که کارکنان وظیفه نیروهای مسلح از آن برخوردار می‌گردند، از محل بودجه دستگاه به‌کارگیرنده تأمین می‌شود. میزان هزینه مربوط به هر یک از آنها برابر با مقررات جاری در نیروهای مسلح است که همه ساله از سوی ستاد کل ابلاغ می‌گردد.

تبصره ۳ — مواد (۴)، (۸) و (۹)^(۱) قانون نیز مشمول مقررات این فصل می‌گردد.

۱ — به موجب ماده ۵۲ قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ ماده ۹ نسخ شده است.

ماده ۷۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — سازمان به کارکنان وظیفه موضوع بند(ب) تبصره ماده(۶۶) در قبال تعهد خدمتی که به دستگاه‌های به کارگیرنده می‌سپارند پس از انجام کامل تعهد، کارت پایان خدمت می‌دهد.

تبصره ۱- مدت تعهد خدمت اینگونه مشمولین حداقل چهل و هشت ماه است. این مدت شامل دوره تحصیل و آموزش سازمان‌های به کارگیرنده آنان نمی‌گردد، ولی مدت آموزش نظامی جزء مدت تعهد آنان محسوب می‌شود.

تبصره ۲- حقوق و مزایای مشمولین مذکور توسط دستگاه‌های به‌کارگیرنده و براساس مقررات استخدامی آنها پرداخت می‌شود.

تبصره ۳ — تعهد کلیه مشمولینی که تا تاریخ تصویب این قانون در اختیار سازمان‌های خارج از نیروهای مسلح قرار گرفته‌اند، مطابق مقررات قبلی است و از تاریخ ابلاغ این قانون نیز سازمان‌های مذکور تنها در چهارچوب مقررات پیش‌بینی شده در این فصل مجاز به استفاده از خدمت مشمولین می‌باشند.

ماده ۷۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — آن دسته از متعهدین موضوع بند (ب) تبصره ماده(۶۶) که قبل از اتمام مدت تعهد به هر علت از خدمت برکنار می‌شوند جهت تعیین وضعیت خدمت به سازمان معرفی می‌گردند.

تبصره — چنانچه علت برکناری یا عدم صلاحیت ناشی از اعمال غیرارادی آنان به تشخیص سازمان به‌کارگیرنده باشد، مدت خدمت انجام شده به تناسب جزء خدمت دوره ضرورت محسوب می‌گردد.

ماده ۷۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — کلیه دستگاه‌های به‌کارگیرنده کارکنان وظیفه موظفند موارد غیبت یا فرار مشمولین موضوع بند (الف) تبصره ماده (۶۶) را به یگان مأمورکننده و ترك خدمت (فرار) مشمولین موضوع بند (ب) ماده مذکور را به سازمان منعکس نمایند.

ماده ۷۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — دولت موظف است هزینه آموزش مشمولین وظیفه مأمور را به تعداد سهمیه اختصاص یافته به طور سالانه بر اساس سرانه آموزشی به میزان چهار هزار برابر ضریب ریالی محاسبه و در اختیار ستاد کل قرار دهد تا ستاد کل به میزان سهمیه واگذاری به سازمان‌های آموزش‌دهنده پرداخت نماید.^(۱)

۱ — به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ اجرای احکام این ماده در سال‌های آتی منوط به تأمین بار مالی مورد نیاز در بودجه‌های سنواتی است.

ماده ۷۵ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - در زمان جنگ و یا بسیج همگانی، با تصویب فرماندهی کل کلیه کارکنان وظیفه مأمور به خارج از نیروهای مسلح و یا بخشی از آنان برابر زمان‌بندی ستاد کل برای انجام خدمت دوره ضرورت در نیروهای مسلح فراخوانده می‌شوند که در این صورت خدمت باقیمانده خود را در نیروهای مسلح انجام می‌دهند.

ماده ۷۶ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - آیین‌نامه اجرایی این فصل توسط ستاد کل با همکاری دولت و سایر نهادهای ذیربط تهیه می‌شود و به تصویب فرماندهی کل می‌رسد.

ماده ۷۷ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - نیروهای مسلح مکلفند کارکنان وظیفه را طوری تقسیم کنند که در خاتمه دوره آموزش و ابتداء به کارگیری حتی‌الامکان متناسب با تحصیلات و قابلیت‌ها به کارگیری شوند و برنامه‌ریزی برای تربیت دینی و اخلاقی آنان صورت گیرد.

تبصره ۱ - کارکنان وظیفه در طول مدت دوره آموزش نظامی و تخصصی، مورد ارزیابی قرار می‌گیرند و مبتنی بر مدرک و رشته تحصیلی، آموزش، مهارت و توانایی‌ها، برای هر فرد، دو رشته اصلی و فرعی تعیین می‌گردد و فرد باید در رشته اصلی یا فرعی خود به کارگیری شود.

تبصره ۲ - دستورالعمل اجرایی این ماده توسط ستاد کل تهیه و ابلاغ می‌گردد. (۱)

فصل نهم - سایر مقررات (۲)

(الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲)

ماده ۷۸ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - به‌منظور ارتقاء منزلت و بهینه‌سازی اوقات فراغت کارکنان وظیفه باید زمینه‌های استمرار آموزش‌های نظامی، عقیدتی، سیاسی، ورزشی، خدماتی، فنی و حرفه‌ای و سوادآموزی در ضمن خدمت فراهم گردد. (۳)

۱ - این دستورالعمل تاکنون تهیه و ابلاغ نگردیده است.

۲ - این فصل و مواد آن به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ به این قانون الحاق شده است.

۳ - الف - اتخاذ تصمیماتی در خصوص فراگیری واحد درسی آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در آموزش‌های عمومی خدمت مقدس سربازی مصوب ۱۳۹۱/۹/۸ هیأت وزیران با اصلاحات بعدی: هیأت وزیران

تبصره ۱- دولت مکلف است امکانات، تجهیزات و اعتبارات مورد نیاز اجرای

در جلسه مورخ ۱۳۹۱/۹/۸ بنا به پیشنهاد شماره ۱۵۳۴۳۸ مورخ ۱۳۹۱/۶/۸ هیأت نظارت بر اجرای قانون اساسی و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:

۱- کلیه نیروهای وظیفه که مشغول به خدمت مقدس سربازی می‌باشند و سایر کسانی که در آینده به خدمت مقدس سربازی فراخوانده می‌شوند، باید واحد درسی آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را در آموزشهای عمومی خود فراگیرند.^(۱*)

۲- کلیه کارکنان دولت اعم از کشوری (دستگاههای اجرایی ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری) و لشکری (نیروی انتظامی و نظامی و نیروهای مسلح) که تاکنون آموزشهای لازم را در زمینه حقوق اساسی و آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نگذرانده‌اند، موظفند ظرف یک سال آموزشهای لازم را طی نمایند.

۳ (اصلاحی ۱۳۹۲/۲/۲۲) - دبیرخانه هیأت نظارت بر اجرای قانون اساسی موظف است با هماهنگی معاونت اجرای قانون اساسی رییس جمهور متون آموزشی تهیه شده برای استفاده در قوه مجریه و در موارد موضوع بندهای (۱) و (۲) را ظرف یک ماه بررسی و تأیید نماید.

۴- ستاد کل نیروهای مسلح و سایر دستگاههای مرتبط موظفند نسبت به اتخاذ تدابیر لازم برای اجرای این تصویب‌نامه اقدام نمایند.

۵ (اصلاحی ۱۳۹۲/۲/۲۲) - تصدی مقامات موضوع ماده (۷۱) قانون مدیریت خدمات کشوری - مصوب ۱۳۸۶^(۲*) - در حوزه قوه مجریه مشروط به احراز آشنایی و التزام به موازین قانون اساسی جمهوری اسلامی می‌باشد.

* ۱- با توجه به بند ۱ مصوبه ۱۳۹۲/۲/۲۲ هیأت وزیران، اعمال بندهای (۱)، (۲) و (۴) در مورد نیروهای مسلح منوط به اذن فرماندهی کل نیروهای مسلح خواهد بود.

* ۲- ماده (۷۱) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ (آزمایشی پنجساله)^(۳*): سمت‌های نیل مدیریت سیاسی محسوب شده و به عنوان مقام شناخته می‌شوند و امتیاز شغلی مقامات مذکور در این ماده به شرح زیر تعیین می‌گردد:

الف - رؤسای سه قوه (۱۸۰۰۰) امتیاز.

ب - معاون اول رئیس جمهور، نواب رئیس مجلس شورای اسلامی و اعضاء شورای نگهبان (۱۷۰۰۰) امتیاز.

ج - وزراء، نمایندگان مجلس شورای اسلامی و معاونین رئیس جمهور (۱۶۰۰۰) امتیاز.

د- استانداران و سفراء (۱۵۰۰۰) امتیاز.

هـ- معاونین وزراء (۱۴۰۰۰) امتیاز.

* ۳- با توجه به قانون تمدید مدت اجرای آزمایشی قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۹۲/۸/۱۴، مدت اجرای آزمایشی این قانون تا پایان سال ۱۳۹۳ تمدید شده است.

ب - به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ اجرای احکام این ماده در سال‌های آتی منوط به تأمین بار مالی مورد نیاز در بودجه‌های سنواتی است.

آموزش‌های مذکور را تأمین نماید.

تبصره ۲ — آیین‌نامه اجرایی این ماده ظرف سه ماه توسط وزارت دفاع با همکاری دستگاه‌های ذیربط تهیه می‌شود و پس از تأیید ستاد کل به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۷۹ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — در مراکز و پادگان‌های آموزشی و یگان‌ها دفتر مشاوره و راهنمایی برای کمک به سربازان و ارتباط با خانواده آنان در موارد لازم تشکیل می‌گردد. این دفاتر موظف‌اند به محض ورود سرباز به پادگان و یگان محل خدمت بر اساس فرم‌های از پیش طراحی‌شده محل آموزش و محل خدمت فرد و نحوه ارتباط خانواده با مشمول و یگان را به خانواده اطلاع دهد و نظرات خانواده را در مورد استعدادها، توانایی‌ها و ویژگی‌های خاص فرد جویا شود.

تبصره ۱ — در طول مدت خدمت، این دفتر باید بر اساس شناسایی فرد کمک‌های لازم به او را به عمل آورد و با خانواده مشمول حتی در مورد زمان ورود و خروج فرد در یگان تماس داشته باشد.

تبصره ۲ — دستورالعمل اجرایی این ماده توسط ستاد کل تهیه و ابلاغ می‌گردد.

ماده ۸۰ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و سایر شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آنها منفرداً یا مشترکاً به وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی، به استثناء بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه قانونی، تعلق داشته باشند و همچنین شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها، مستلزم ذکر یا تصریح نام است از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه وابسته به وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آنها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه موظفند با همکاری شهرداری‌ها خدمات و تسهیلات لازم نظیر استفاده از ورزشگاه‌ها، قطارها، اتوبوس‌ها، گردشگاه‌ها، سینماها و موزه‌ها را

۱ — ماده ۴ قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱: شرکت دولتی واحد سازمانی مشخصی است که با اجازه قانون به صورت شرکت ایجاد شود و یا به حکم قانون و یا دادگاه صالح ملی شده یا مصادره شده و به عنوان شرکت دولتی شناخته شده باشد و بیش از ۵۰ درصد سرمایه آن متعلق به دولت باشد. هر شرکت تجاری که از طریق سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی ایجاد شود، مادام که بشرط از پنجاه درصد سهام آن متعلق به شرکت‌ها، دولت، است، شرکت دولتی تلقی می‌شود.

برای کارکنان وظیفه در حین خدمت فراهم نمایند.

تبصره - آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت دفاع با همکاری وزارت کشور و رئیس شورای عالی استان‌ها و دستگاه‌های ذیربط تهیه می‌شود و پس از تأیید ستادکل به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. (۱)

ماده ۸۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — کلیه کارکنان وظیفه و عائله تحت تکفل آنها مطابق آیین‌نامه‌ای که از سوی وزارت دفاع با همکاری وزارتخانه‌های کشور و تعاون، کار و رفاه اجتماعی تهیه می‌شود و پس از تأیید ستادکل به تصویب هیأت وزیران می‌رسد تحت پوشش بیمه خدمات درمانی نیروهای مسلح قرار می‌گیرند. (۲)

تبصره ۱- این بیمه به مدت حداکثر یک سال پس از پایان خدمت دوره ضرورت تا زمانی که سربازان فوق اشتغال به کار پیدا نکرده‌اند، استمرار می‌یابد.

تبصره ۲- دولت موظف است خانواده‌هایی را که با اعزام مشمول به خدمت سربازی از نظر تأمین معیشت زندگی با مشکل مواجه می‌شوند و قادر به تمشیت امور خود نباشند براساس مفاد قانون نحوه کمک به خانواده‌های مشمولینی که قدرت اداره معاش خود را از دست می‌دهند مصوب ۱۳۶۶/۶/۳ (۳) تا پایان خدمت تحت پوشش قرار دهد.

ماده ۸۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - مقررات این قانون نافذ اختیارات فرماندهی کل نیست.

ماده ۸۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) — کلیه کارکنان وظیفه در طول خدمت سربازی تحت پوشش بیمه عمر و حوادث موضوع قانون بیمه عمر و حوادث پرسنل نیروهای مسلح، وزارت دفاع و سازمان‌های تابعه و وابسته به آنها مصوب ۱۳۷۶/۶/۳۰ (۴) قرار می‌گیرند.

۱ - این آیین‌نامه تاکنون به تصویب نرسیده است.

۲ — الف - به موجب قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ اجرای احکام این ماده در سال‌های آتی منوط به تأمین بار مالی مورد نیاز در بودجه‌های سنواتی است.

ب - به ماده ۳۳ قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰) مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵ مندرج در همین مجموعه مراجعه شود.

۳ - قانون مزبور در همین مجموعه درج شده است.

۴ — به قانون بیمه عمر و حوادث پرسنل نیروهای مسلح، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان‌های تابعه یا وابسته به آنها مصوب ۱۳۳۵ اصلاحی ۱۳۷۶/۶/۳۰ مندرج در این مجموعه مراجعه شود.

ماده ۸۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۸/۲۲) - صددرصد (۱۰۰٪) درآمدهای حاصله از ارائه خدمات به مشمولان در اخذ معافیت‌ها و همچنین جریمه‌ها به توسعه و تقویت و تجهیز رده‌های وظیفه عمومی و بهبود سطح خدمات سازمان وظیفه عمومی به مشمولان، پس از واریز به خزانه طبق قانون بودجه سالانه در اختیار نیروی انتظامی قرار می‌گیرد.

از قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی^(۱)

مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲

ماده ۵۰ - بار مالی ناشی از اجرای این قانون در سال ۱۳۹۰ براساس بند (۸۲) قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور تأمین می‌شود.

اجرای احکام مواد (۳۰)، (۳۸) و (۴۰)^(۲) و ماده الحاقی (۷۴) موضوع ماده (۴۸) و مواد الحاقی (۷۸) و (۸۱) موضوع ماده (۴۹) این قانون در سال‌های آتی منوط به تأمین بار مالی مورد نیاز در بودجه‌های سنواتی است.

ماده ۵۱ — آیین‌نامه اجرایی این قانون جز در مواردی که در مواد این قانون مرجع خاصی برای آن مشخص شده است، توسط وزارت دفاع با هماهنگی وزارت کشور و سازمان تهیه می‌شود و پس از تأیید ستاد کل ظرف سه ماه به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.^(۳)

ماده ۵۲ - از تاریخ تصویب این قانون، قوانین و مقررات زیر لغو می‌گردد:^(۴)

۱- مواد ۱ تا ۴۹ قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ ناظر بر «اصلاح» برخی مواد قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳ و یا «الحاق» برخی مواد به آن با تعیین نحوه الحاق می‌باشد که در متن قانون مصوب ۱۳۶۳ اعمال شده؛ اما مواد ۵۰ تا ۵۳ قانون اصلاحی ناظر بر «الحاق» موادی به قانون مصوب ۱۳۶۳ بدون تعیین نحوه الحاق است لذا به درج مستقل این مواد الحاقی اقدام شده است.

۲- مواد ۳۰، ۳۸ و ۴۰ قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ ناظر به الحاق ماده ۴۲ مکرر و اصلاح مواد ۴۹ و ۵۰ قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۹/۲۲ می‌باشد.

۳- آیین‌نامه اجرایی قانون در تاریخ ۱۳۹۱/۹/۲۲ به تصویب وزیران عضو کمیسیون سیاسی و دفاعی دولت رسیده و در همین مجموعه چاپ شده است.

۴- پس از تصویب قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳ قانون دیگری تحت عنوان «قانون الحاق موادی به قانون خدمت وظیفه عمومی» در تاریخ ۱۳۶۵/۱/۲۶ تصویب گردیده که به موجب مواد ۵۸ اصلاحی، ۵۸ مکرر الحاقی، ۶۳ مکرر الحاقی و ۷۵ الحاقی قانون اصلاح

۱- قانون اصلاح تبصره (۲) ماده (۱) و ماده (۹) و (۱) و الحاق يك ماده (۲) به قانون

موادي از قانون خدمت وظیفه عمومي مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ منسوخ ضمني به نظر مي‌رسد. قانون مزبور به شرح زیر مي‌باشد:

قانون الحاق موادي به قانون خدمت وظیفه عمومي مصوب ۱۳۶۵/۱/۲۶ مجلس شوراي اسلامي:

ماده ۱ — سپاه پاسداران و کمیته انقلاب اسلامي، ژاندارمري و شهرياني جمهوري اسلامي موظفند مشمولان غایب را پس از گذشت سه ماه از تصویب این قانون شناسايي و دستگیر نموده و به حوزه وظیفه عمومي محل دستگیری تحویل دهند. چنانچه این‌گونه مشمولان در موعد مقرر حاضر به انجام خدمت نگردیده مجدداً دستگیر و به مراجع قضايي محل تحویل خواهند شد.

تبصره — نیروهاي مذکور در این ماده موظفند سربازان فراري را دستگیر و به مراجع صالحه تحویل نمایند.

ماده ۲ — مجازات مشمولین غایب زمان جنگ که براي بار دوم دستگیر شوند، علاوه بر مجازات مقرر در ماده ۵۸ قانون خدمت وظیفه عمومي يك تا سه سال حبس تعلیقي خواهد بود و در هر حال موظف به انجام خدمت وظیفه عمومي مي‌باشند.

ماده ۳ — مدت خدمت دوره ضرورت مشمولین غایب زمان جنگ که خود را پس از سه ماه از تاریخ تصویب این قانون معرفي نمایند، سه ماه و غایبینی که دستگیر شوند، شش ماه بیش از سایر مشمولین خواهد بود. بدیهي است مشمولین غایبی که تا سه ماه بعد از تاریخ تصویب این قانون خود را معرفي نمایند، خدمت اضافي نخواهند داشت. (*۱)

تبصره — تازمان تصویب این قانون افرادي که در دوران غیبت از طریق بسیج مدتي را در جبهه گذرانده‌اند، این مدت از اضافه خدمت آنان کسر خواهد شد.

ماده ۴ — کسانی که به نحوي مشمولین غایب زمان جنگ را در مؤسسات غیردولتي از قبیل کارخانه، کارگاه، بنگاه، مغازه بکار گیرند، توسط نیروهاي مذکور در ماده ۱ این قانون شناسايي و به محاکم صالحه قضايي معرفي خواهند شد. مجازات این گونه افراد يك تا سه سال حبس خواهد بود.

تبصره — به پرونده‌هاي مواد ۲ و ۴ این قانون خارج از نوبت در مراجع قضايي رسیدگی خواهد شد.

ماده ۵ — سازمان‌هاي نظامي و انتظامي موظفند ترتیبي اتخاذ نمایند که کلیه افراد وظیفه در زمان جنگ یا بسیج همگاني حداقل يك سال از خدمت دوره ضرورت را در مناطق عملیاتي انجام دهند. مگر در مواردی که به تشخیص شوراي عالي دفاع وجود افرادي در غیر مناطق عملیاتي ضروري باشد.

ماده ۶ — آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف مدت يك ماه برابر ماده ۶۶ قانون وظیفه عمومي تهیه و به مورد اجرا گذارده خواهد شد.

***۱- با توجه به بخشنامه مورخ ۱۳۷۹/۱/۳۰ رییس‌جمهور، بنابر موافقت مقام معظم فرماندهي کل قوا این ماده در مورد کلیه مشمولانی که حداکثر تا تاریخ ۱۳۷۹/۲/۳۱ خود را جهت انجام خدمت دوره ضرورت معرفي کرده یا بکنند متوقف گردید.**

۱- علی‌رغم نسخ ماده ۹، در تبصره ۳ ماده ۷۰ الحاقی قانون به این ماده اشاره شده است.

۲- ماده الحاقی به شرح زیر است:

خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۶/۸/۳

- ۲- قانون اصلاح ماده (۴۵) قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۴/۹/۱۴
- ۳- قانون اصلاح قانون معافیت يك نفر از فرزندان خانواده‌های شهداء، معلولین، اسراء و مفقودالائرها از خدمت نظام وظیفه عمومی مصوب ۱۳۷۷/۶/۲۹
- ۴- قانون معافیت يك نفر از فرزندان خانواده‌های شهداء، معلولین، اسراء، مفقودالائرها از خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۷۹/۳/۱^(۱)
- ۵- قانون نحوه معاینه پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۸/۷/۵
- ۶- ماده (۲۱) قانون حقوق و مزایای مستمر، پس‌انداز ثابت، حق بیمه و بیمه درمانی مشمولین قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۸/۱۰/۲۷ و تبصره‌های آن
- ۷- ماده (۱۴۸) قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۷۰/۷/۲۱
- ۸- ضرایب و اعداد حقوقی مربوط به کارکنان وظیفه در ماده (۱۴۴) قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۷۰/۷/۲۱
- ۹- ماده (۱۵) قانون استخدام نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۰
- ۱۰- قانون چگونگی پرداخت حقوق پرسنل وظیفه نیروهای مسلح مصوب ۱۳۷۵/۵/۷ و آیین‌نامه اجرایی تبصره (۲) آن

ماده (الحاقی ۱۳۶۶/۸/۳) — از تاریخ ۱۳۶۳/۸/۱۳ (تاریخ ابلاغ قانون خدمت وظیفه عمومی) مشمولان مذکور در قانون تربیت تکنسین بهداشت و مبارزه با بیماری‌ها مصوب ۱۳۶۲/۵/۱۸ و مشمولان قانون تربیت بهداشت‌کاران دهان و دندان مصوب ۱۳۶۰/۱/۲۳ پس از طی دوره آموزش مقدماتی نظامی و در صورت عدم نیاز نیروهای مسلح به تخصص مربوطه آنان چنانچه تعهد پنج سال خدمت خود را در روستاها و مناطق عشایری انجام داده یا بدهند از خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود. ^(۱*)

۱* — به نظر می‌رسد این ماده قبلاً به‌موجب قانون معافیت بهداشت‌کاران دهان و دندان و بهادران (تکنسین‌های بهداشت و مبارزه با بیماری‌ها) از انجام خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۹/۲/۱۶، نسخ ضمنی شده است.

۱ — علی‌رغم جستجوهای مکرر چنین قانونی با تاریخ تصویب فوق به دست نیامد. قانون معافیت يك نفر از فرزندان خانواده‌های شهداء، معلولین، اسراء، مفقودالائرها از خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۶/۹/۲۴ م‌باشد.

۱۱- ماده (۳۷) قانون مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلات جهاد سازندگی مصوب ۱۳۶۷/۱/۲۳

۱۲- قانون چگونگی دریافت و تخصیص اعتبار موضوع قانون نحوه معاینه پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۷۶/۳/۲۰
۱۳- آیین‌نامه اجرایی بخش معافیت پزشکی قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۴/۵/۹

۱۴- آیین‌نامه اجرایی قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۴/۵/۱۳
۱۵- مصوبه هیأت وزیران در مورد افزایش حقوق کارکنان وظیفه نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۶/۶/۱۹

ماده ۵۳ - این قانون از زمان تصویب لازم‌الاجراء است.

قانون فوق مشتمل بر پنجاه و سه ماده در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیست و دوم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد و نود مجلس شورای اسلامی تصویب شد و در تاریخ ۱۳۹۰/۹/۲ به تأیید شورای نگهبان رسید.

قانون الحاق ماده‌ای به قانون خدمت وظیفه عمومی

مصوب ۱۳۶۶/۹/۱

ماده واحده - بسیجیان، جهادگران و سایر افرادی که در اسارت و یا گروگان دشمن باشند و یا به اسارت و گروگان گرفته شوند، با تأیید حفاظت اطلاعات سپاه و ارتش حسب مورد مدت اسارت و یا گروگان بودن آنان در حکم خدمت وظیفه عمومی (اعم از ضرورت، احتیاط و ذخیره) محسوب می‌گردد.

تبصره ۱ - برای افراد مذکور در ماده واحده که مدت اسارت و یا گروگان آنان دوسال باشد، کارت معافیت دائم از انجام دوره ضرورت صادر و اگر بیش از دو سال در اسارت یا گروگان باشند، این مدت از دوره‌های احتیاط و ذخیره خدمت وظیفه عمومی آنان کسر خواهد شد.

تبصره ۲ - افراد موضوع ماده واحده که مدت اسارت و یا گروگان بودن آنان کمتر از دوسال بوده و فاقد شرایط معافیت باشند، مابقی خدمت خود را در صورتی که کمتر از یک سال باشد، در نزدیک‌ترین واحد نظامی انتظامی محل سکونت می‌گذرانند و در غیر این صورت نسبت به مابقی خدمت همانند سایر مشمولین با آنان رفتار خواهد شد.

تبصره ۳ - آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط وزارتخانه‌های دفاع، سپاه و کشور

ظرف سه ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^(۱)

۱- همین ابیین‌نامه اجرایی تاکنون به تصویب نرسیده است.

فصل دوم

آیین‌نامه‌های قانون خدمت وظیفه عمومی

آیین‌نامه اجرایی قانون خدمت وظیفه عمومی (صفحه ۷۴)

مصوب ۱۳۹۱/۹/۲۲ وزیران عضو کمیسیون سیاسی و دفاعی هیأت دولت (۱)

ماده ۱ - در این آیین‌نامه، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

- الف- فرماندهی کل: مقام معظم فرماندهی کل قوا.
- ب- ستاد کل: ستاد کل نیروهای مسلح.
- ج- ارتش: ارتش جمهوری اسلامی ایران.
- د- سپاه: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.
- هـ - وزارت دفاع: وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.
- و- نیروهای مسلح: ستاد کل، ارتش، سپاه، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته و تابع آنها.
- ز- وزارت علوم: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
- ح- وزارت بهداشت: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- ط- سازمان: سازمان وظیفه عمومی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران.
- ی- کارکنان وظیفه: افسران وظیفه، درجه‌داران وظیفه و سربازان عادی وظیفه.

ک- قانون: قانون خدمت وظیفه عمومی - مصوب ۱۳۶۳- و اصلاحات آن.

ل- مراکز آموزش: مراکز آموزش نیروهای مسلح.

م- شورای پزشکی: شورای پزشکی سازمان.

ماده ۲ - مردانی که براساس حکم ماده (۹۷۶) قانون مدنی _ مصوب

۱ - این آیین‌نامه اجرایی به استناد ماده ۵۱ قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ تصویب و طی نامه شماره ۴۵/۲۲۸۰۶۵/ت/۴۸۰۷۹ک مورخ ۱۳۹۱/۱۱/۲۱ ابلاغ شده است.

۱۳۰۷^(۱) - تبعه دولت جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شوند، مشمول قانون می‌باشند.^(۲)

تبصره ۱ - اتباع خارجی که خدمت دوره ضرورت را مطابق قوانین کشور متبوع خود انجام داده باشند پس از تحصیل تابعیت ایران، از انجام خدمت دوره ضرورت معاف بوده، ولی در مراحل احتیاط و ذخیره تابع مقررات آیین‌نامه مربوط می‌باشند.

تبصره ۲ - اتباع خارجی که مطابق قوانین و مقررات کشور متبوع خود از انجام خدمت دوره ضرورت معاف شده باشند، پس از تحصیل تابعیت ایران، از انجام خدمت دوره ضرورت در ایران نیز معاف می‌باشند، ولی در صورت لزوم در زمان جنگ یا بسیج همگانی به خدمت اعزام خواهند شد.

تبصره ۳ - کسانی که کشور متبوع قبلی آنان فاقد مقررات خدمت وظیفه عمومی بوده است، باید ظرف شش ماه پس از تحصیل تابعیت ایران، خود را برای رسیدگی به وضع مشمولیت معرفی نمایند.

ماده ۳ - هر مرد ایرانی از اول ماهی که طی آن ماه به سن هجده سال تمام می‌رسد تا پایان سن پنجاه سالگی، مشمول مقررات خدمت وظیفه عمومی است.

تبصره - در مواقع ضرورت و بسیج همگانی، ممکن است سن مشمولیت موضوع این ماده، تا شصت سالگی نیز افزایش یابد.

ماده ۴ - سازمان ثبت احوال کشور موظف است سالانه صورت اسامی و مشخصات مردانی را که در سال بعد باید به وضع مشمولیت آنها رسیدگی شود،

۱ - ماده ۹۷۶ قانون مدنی مصوب ۱۳۰۷ در پاورقی ماده ۱ قانون خدمت وظیفه عمومی درج شده است.

۲ - **نظریه ۷/۳۳۷ - ۱۳۹۲/۲/۲۴، ج.ق:** برابر بند ۵ ماده ۹۷۶ قانون مدنی^(۱*) و همچنین برابر ماده واحده قانون تعیین تکلیف فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی مصوب ۱۳۸۵/۷/۲ صرف تولد فرزندان در ایران و از مادر ایرانی ملاک تابعیت ایرانی فرزندان شناخته نشده است، بلکه برابر بنده یاد شده وی باید تا سن ۱۸ سالگی و بلافاصله پس از آن یک سال دیگر در ایران اقامت داشته باشد. برابر تبصره ۲ ماده واحده یاد شده، شرط اقامت مذکور برداشته شده ولی شرایط و ترتیبات دیگری مقرر شده است، بنابراین در فرض استعلام مادام که شخص مزبور درخواست خود را نداده و تابعیت خود را مسجل نکرده است. مشمول مقررات خدمت نظام وظیفه نمی‌شود.

* ۱ - ماده ۹۷۶ قانون مدنی در زیرنویس شماره ۱ همین ماده درج شده است.

به تفكيك ماه و محل تولد و همچنين اسامي مشخصات متوفيان هر سال را مطابق روشي كه سازمان اعلام مي‌نمايد، به سازمان تحويل نمايد.

ماده ۵ - سن افرادي كه مشمول، مدعي كفالت آنان مي‌باشد يا كساني كه در ايجاد شرايط معافيت مشمول مؤثرند، از نظر وظيفه عمومي تابع مندرجات اوليه اولين شناسنامه آنان بوده و هرگونه تغيير يا اصلاحي كه بعداً به عمل آيد، معتبر نخواهد بود.

ماده ۶ - ابطال شناسنامه مشمول يا كساني كه وي مدعي كفالت آنان است يا كساني كه در ايجاد شرايط معافيت مشمول مؤثرند يا تغيير در انتساب فرزندان، صرفاً در مواردی كه با حكم مراجع صالح قضايي صورت گرفته باشد، ملاك عمل خواهد بود.

ماده ۷ - مشمولاني كه فاقد شناسنامه بوده و از طريق سازمان ثبت احوال كشور اقدام به اخذ شناسنامه مي‌نمايند، چنانچه شناسنامه آنان پس از ورود به سن مشموليت صادر شده باشد، بايد ظرف شش ماه پس از صدور شناسنامه، خود را براي رسيدگي به وضع مشموليت، به سازمان يا مراكزي كه از سوي سازمان تعيين مي‌شود، معرفي نمايند.

ماده ۸ - اشخاص حقوقي اعم از دستگاه‌هاي اجرائي و نهادهاي عمومي و مؤسسات خصوصي كه انجام امور موضوع ماده (۱۰) قانون حسب مورد در زمره وظيفات آنان بوده و يا در ارتباط با وظيفات آنان قرار دارد، موظفند از مشمولان وظيفه عمومي، مدارك دال بر رسيدگي به وضع مشموليت آنان را دريافت کرده و در پرونده مربوط منظور نمايند و در صورت عدم ارايه مدارك مذکور، از ارايه خدمات موضوع ماده يادشده به آنان خودداري نمايند.

تبصره - افرادي كه سن آنان از پناه سال تمام بيشتر باشد، در زمان صلح مشمول حكم موضوع ماده (۱۰) قانون نخواهند بود.

ماده ۹ - مدارك تعيين وضعيت مشمولان خدمت وظيفه عمومي به شرح زير مي‌باشد:

الف- كارت پايان خدمت دوره ضرورت.

ب- كارت معافيت دايم.

ج- برگ معافيت موقت (كفالت يا پزشكي) در مدت اعتبار آن.

د- گواهي اشتغال به تحصيل داراي شماره معافيت تحصيلي در مدت اعتبار

آن.

ه- گواهی صادره از نیروهای مسلح مبنی بر استخدام در نیروهای مذکور.
و- گواهی صادره از نیروهای مسلح مبنی بر اشتغال به خدمت کارکنان وظیفه در نیروهای مذکور.

ز- گواهی اشتغال به خدمت متعهدان خدمت در سازمان‌های دولتی صادره از سوی دستگاه‌های مربوط با درج شماره مجوز سازمان.

ح- برگ آماده به خدمت بدون غیبت در مدت اعتبار آن.

ط- گواهی‌های صادره از واحدهای سازمان.

تبصره - شناسنامه مردانی که سن آنان از پنجاه سال تمام بیشتر باشد، در صورتی که تغییر سنی نداشته باشد، برای این افراد ملاک عمل خواهد بود.

ماده ۱۰ - ارزش و اعتبار هر یک از مدارک موضوع ماده (۹) این آیین‌نامه از لحاظ انجام تمام یا قسمتی از امور موضوع ماده (۱۰) قانون حسب مورد به شرح جدول پیوست^(۱) که تأیید شده به مهر «دفتر هیأت دولت» می‌باشد تعیین می‌گردد.

ماده ۱۱ - مشمولانی که به سن هجده سال تمام می‌رسند پس از انتشار آگهی احضار موظفند ظرف شش ماه، خود را برای رسیدگی به وضع مشمولیت یا اعزام به خدمت، به مراکزی که از سوی سازمان تعیین می‌گردد معرفی نمایند.

تبصره ۱ - سازمان نسخ‌های از آگهی احضار مشمولان را به وزارت امور خارجه ارسال می‌نماید و وزارت مذکور موظف است از طریق نمایندگی‌های کنسولی یا سیاسی ایران نسبت به احضار مشمولان ایرانی مقیم خارج از کشور اقدام نماید.

تبصره ۲ - مشمولان ایرانی مقیم خارج از کشور می‌توانند علاوه بر موارد ذکر شده در قانون به مراکز تعیین شده از سوی سازمان در داخل کشور نیز مراجعه نمایند.

ماده ۱۲ - اختصاص مشمولان به نیروهای مسلح در هر دوره اعزام، از سوی سازمان و برابر ترتیب تقدم و سهمیه تعیین شده از سوی ستاد کل صورت می‌گیرد.

تبصره ۱ - تعیین نحوه تأمین سهمیه هر یک از نیروهای مسلح از مشمولین هر دوره اعزام برابر ظرفیت پذیرش هریک از مراکز آموزش در آن دوره، برعهده

کمیسیونی است که با حضور نمایندگان نیروهای مزبور به مسؤولیت رییس سازمان یا نماینده وی تشکیل می‌گردد.

تبصره ۲ - نیروهای مسلح موظفند اسامی مشمولان خاص مورد نیاز خود (موضوع تبصره ۳ ماده ۵ قانون) را مطابق سهمیه تعیین شده از سوی ستاد کل، حداقل یک ماه قبل از تاریخ اعزام در هر دوره به سازمان اعلام نمایند. این مشمولان برای انجام خدمت وظیفه عمومی در اختیار سازمان درخواست کننده قرار می‌گیرند. نحوه انتخاب، درخواست و واگذاری مشمولان خاص برابر دستورالعملی است که توسط ستاد کل تهیه و ابلاغ می‌گردد.

تبصره ۳ - نیروهای مسلح موظفند برابر سهمیه تعیین شده نسبت به پذیرش مشمولان که توسط سازمان اعزام می‌شوند، اقدام نمایند و مراکز آموزش مجاز به عودت مشمولان نمی‌باشند.

ماده ۱۳ - سپاه موظف است فهرست اسامی مشمولان انتخاب شده از بین بسیجیان دارای برگ آماده به خدمت را که مطابق سهمیه تعیین شده از سوی ستاد کل، در هر دوره جذب می‌شوند، به ترتیبی که سازمان مشخص می‌نماید، حداقل یک ماه قبل از تاریخ اعزام، به سازمان اعلام نماید.

تبصره - سپاه مجاز به جذب مشمولان غایبی که در موعد اعزام تعیین شده قبلی خود را معرفی ننموده‌اند، نمی‌باشد.

ماده ۱۴ - سازمان موظف است مشمولان اختصاصی یافته به هر یک از نیروهای مسلح را به مراکز آموزش تعیین شده اعزام نماید.

تبصره - هزینه رفت و آمد و جیره بین راهی مشمولان موضوع این ماده، از محل اعزام تا مرکز آموزش برعهده سازمان خواهد بود.

ماده ۱۵ - مشمولان وظیفه از تاریخی که توسط واحدهای وظیفه عمومی برای اعزام به مراکز آموزش پذیرش می‌شوند به عنوان کارکنان وظیفه یگان تعیین شده محسوب می‌شوند و تاریخ مذکور به عنوان شروع به خدمت مشمول محاسبه می‌گردد. ضوابط اجرایی این ماده با پیشنهاد سازمان به تصویب ستاد کل خواهد رسید.

ماده ۱۶ - نیروهای مسلح مجاز نیستند مشمولان را بدون معرفی از سوی سازمان بکارگیری نمایند.

ماده ۱۷ - وسیله رفت و آمد و پذیرایی یا هزینه آن در هنگام اعزام کارکنان

وظیفه به مرخصی استحقاقی (چهار نوبت در سال)، باید برابر ضوابطی که سالانه از سوی ستاد کل ابلاغ می‌گردد، توسط نیروهای مسلح تأمین شود.

ماده ۱۸ - ترخیص کارکنان وظیفه از سوی نیروهای مسلح صرفاً پس از پایان خدمت قانونی یا داشتن شرایط معافیت پزشکی با تشخیص و تأیید شورای پزشکی نیروی مربوط، مجاز بوده و در سایر موارد، بنابه اعلام سازمان خواهد بود.

ماده ۱۹ - صدور کارت پایان خدمت کارکنان وظیفه براساس دستورالعملی که از سوی سازمان تهیه و به تصویب ستاد کل می‌رسد، بر عهده سازمان خواهد بود.

تبصره - صدور کارت المثنی برای افرادی که به دلیل فقدان، سرقت و یا غیرقابل استفاده بودن کارت پایان خدمت، درخواست صدور المثنی دارند، توسط سازمان برابر ضوابط قانونی مربوط صورت می‌گیرد.

ماده ۲۰ - نیروهای مسلح موظفند اسامی مشمولان و کارکنان وظیفه‌ای را که به صورت پایور ثابت یا پیمانی (موضوع مواد ۱۳، ۱۴ و ۱۵ قانون) استخدام می‌شوند، ظرف دو ماه به سازمان اعلام نمایند.

تبصره ۱ - نیروهای مسلح اسامی مشمولان موضوع این ماده را که قبل از اتمام تعهد یا انجام خدمت قانونی براساس مقررات مربوط، به صورت ارادی یا غیرارادی از خدمت مستعفی، بازخرید یا برکنار می‌شوند، ظرف دو ماه برای رسیدگی به وضع مشمولیت، به سازمان اعلام نمایند. مهلت معرفی مشمولان مذکور به سازمان جهت انجام خدمت دوره ضرورت حداکثر شش ماه پس از اعلام نیروی مسلح مربوط می‌باشد.

تبصره ۲ - تشخیص ارادی یا غیرارادی بودن اعمالی که منجر به عدم صلاحیت و برکناری کارکنان می‌شود، از حیث نحوه برخورد قانونی با کارکنان یادشده، بر عهده نیروی مسلح متبوع و مطابق قوانین و مقررات همان نیروی مسلح خواهد بود.

تبصره ۳ - برای کارکنان نیروهای مسلح موضوع مواد (۱۳) و (۱۴) قانون که به دلایل مختلف ارادی یا غیرارادی بازخرید می‌گردند در صورت انجام خدمت قانونی، کارت پایان خدمت صادر می‌گردد.

ماده ۲۱ - برای آن دسته از مشمولان و کارکنان وظیفه‌ای که در اجرای ماده (۱۴) قانون به عنوان پایور اعم از نظامی و کارمند به استخدام نیروهای مسلح در

می‌آیند پس از انجام خدمت مقرر در این ماده، کارت پایان خدمت صادر می‌گردد. مدت آموزش افراد یاد شده، جزو خدمت آنان محسوب می‌شود.

ماده ۲۲ - در مواقع ضروری که مدت خدمت دوره ضرورت با کسب اجازه از فرماندهی کل، به بیشتر از (۲۴) ماه افزایش می‌یابد، به میزان دو برابر خدمت اضافی، از ادوار خدمت مشمولان در دوره‌های احتیاط و ذخیره کسر می‌شود.

ماده ۲۳ - مشمولان غایب موضوع بند (۲) ماده (۵۸) قانون که به خدمت اعزام می‌شوند علاوه بر اعمال شش ماه اضافه خدمت، در سه ماهه آخر خدمت (قبل از ترخیص) از سویی نیروی به کارگیرنده برای رسیدگی به جرم غیبت به مراجع صالح قضایی معرفی خواهند شد.

تبصره - صدور کارت پایان خدمت برای این دسته از کارکنان وظیفه، منوط به تعیین تکلیف وضعیت اضافه خدمت و رسیدگی به غیبت آنان می‌باشد.

ماده ۲۴ - کارکنان وظیفه چنانچه قبل از اتمام آموزش عمومی (آموزش رزم مقدماتی) مرتکب غیبت غیرموجه یا فرار شوند، پس از معرفی یا دستگیری، تجدید دوره آموزش گردیده و مدت آموزش قبلی این افراد جزو خدمت آنان محسوب نمی‌شود.

تبصره ۱ - این قبیل مشمولان موظفند خود را به همان مرکز آموزش و در صورت انحلال، به نیروی مسلح مربوط معرفی نمایند و در صورت دستگیری نیز به همان مرکز یا نیروی مسلح مربوط تحویل می‌گردند.

تبصره ۲ - نوع غیبت از نظر موجه و غیر موجه بودن و همچنین مدت آن مطابق ضوابط آموزشی خواهد بود.

ماده ۲۵ - کارکنان وظیفه‌ای که پس از پایان آموزش عمومی و یا در حین خدمت مرتکب فرار شوند، در صورت معرفی یا دستگیری به شرح زیر با آنان رفتار می‌شود:

الف- چنانچه از مدت فرار آنان کمتر از دو سال سپری شده باشد، نیاز به تجدید دوره آموزش نبوده و ضمن به کارگیری در یگان قبلی، به جرم فرار آنان رسیدگی قانونی خواهد شد.

ب- چنانچه از مدت فرار آنان بیش از دو سال سپری شده باشد، مجدداً به دوره آموزش عمومی اعزام و همزمان به جرم فرار آنان رسیدگی قانونی خواهد شد. مدت آموزش عمومی قبلی این افراد جزو خدمت آنان محسوب نمی‌شود.

تبصره - مدت آموزش تخصصی به‌منزله حین خدمت تلقی می‌شود.

ماده ۲۶ - کارکنان وظیفه‌ای که در مدت آموزش عمومی یا پایان آن یا در حین خدمت مرتکب فرار شوند، پس از معرفی یا دستگیری، حسب مورد ضمن تحویل به یگان خدمتی یا اعزام به دوره آموزش، بلافاصله توسط یگان مربوط برای رسیدگی به جرم فرار، به سازمان قضایی نیروهای مسلح معرفی خواهند شد.

تبصره - تعقیب و دستگیری کارکنان وظیفه فراری حسب مورد بر عهده دژبان نیروی مسلح مربوط یا مأموران انتظامی محل می‌باشد.

ماده ۲۷ - مرجع اعلام هزینه سالانه یک سرباز درخصوص مجازات متخلفان، موضوع و مواد (۱۰) و (۶۳) مکرر قانون، براساس قانون بودجه سالانه و نرخ اعلامی دولت، ستاد کل خواهد بود.

این تصویب‌نامه در تاریخ ۱۳۹۱/۱۱/۸ به تأیید مقام محترم ریاست جمهوری رسیده است.

جدول موضوع ماده (۱۰) آیین‌نامه اجرایی قانون خدمت وظیفه عمومی

ردیف	نوع مدرک	امور موضوع ماده (۱۰) قانون		دریافت هرگونه وام و کمک‌های کشاورزی، صنعتی، دامداری و مسکن از طریق بانک‌ها و ...	کاندیدا شدن جهت انتخابات مجلس شورای اسلامی و سایر شوراها و انجمن‌های قانونی	تحويل اصل گواهینامه یا پایان دوره‌های تحصیلی و دیپلم و بالاتر	صدور پروانه کسب و اجازه اشتغال و عضویت در شرکت‌های تعاونی	دریافت مستمری از سازمان‌های دولتی و وابسته و نهادهای قانونی	استخدام به هر صورت (رسمی، پیمانی، روزمزد و خرید خدمت) در وزارتخانه‌ها و ...
۱	کارت پایان خدمت دوره ضرورت	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
۲	کارت معافیت دائم	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
۳	برگ معافیت موقت در مدت اعتبار آن	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	فقط روزمزد و خرید خدمت (قراردادی)
۴	گواهی اشتغال به تحصیل	✓	✓	✓	-	فقط مقطع قبلی	فقط عضویت در شرکت‌های	✓	فقط روزمزد و خرید خدمت (قراردادی)

ردیف	امور موضوع ماده (۱۰) قانون	دریافت هرگونه وام و کمک‌های کشاورزی، صنعتی، دامداری و مسکن از طریق بانک‌ها و...	کандیدا شدن جهت انتخابات مجلس شورای اسلامی و سایر شوراها و انجمن‌های قانونی	تحويل اصل گواهینامه یا پایان دوره‌های تحصیلی دیپلم و بالاتر	صدور پروانه کسب و اجازه اشتغال و عضویت در شرکت‌های تعاونی	دریافت مستمری از سازمان‌های دولتی و وابسته و نهادهای قانونی	استخدام به هر صورت (رسمی، پیمانی، روزمزد و خرید خدمت) در وزارتخانه‌ها و...
	نوع مدرک						
	در مدت اعتبار آن				تعاونی		
۵	گواهی صادره از نیروهای مسلح مبنی بر استخدام	✓	✓	برابر ضوابط ستاد کل ن. م	✓	✓	-
۶	گواهی صادره از نیروهای مسلح مبنی بر اشتغال به خدمت کارکنان	✓	✓	-	فقط عضویت در شرکت‌های تعاونی	✓	-

ردیف	امور موضوع ماده (۱۰) قانون	دریافت هرگونه وام و کمک‌های کشاورزی، صنعتی، دامداری و مسکن از طریق بانک‌ها و...	کандیدا شدن جهت انتخابات مجلس شورای اسلامی و سایر شوراهای انجمن‌های قانونی	تحويل اصل گواهینامه یا پایان دوره‌های تحصیلی دیپلم و بالاتر	صدور پروانه کسب و اجازه اشتغال و عضویت در شرکت‌های تعاونی	دریافت مستمری از سازمان‌های دولتی و وابسته و نهادهای قانونی	استخدام به هر صورت (رسمی، پیمانی، روزمزد و خرید خدمت) در وزارتخانه‌ها و...
	نوع مدرک						
	وظیفه						
۷	گواهی اشتغال به خدمت متعهدین خدمت	✓	✓	✓	✓	✓	-
۸	برگ آماده به خدمت بدون غیبت در مدت اعتبار آن	✓	✓	-	✓	✓	فقط روزمزد و خرید خدمت (قراردادی)
۹	گواهی صادره از واحدهای وظیفه	حسب مورد و در موضوعات تعیین شده					

ردیف	امور موضوع ماده (۱۰) قانون	دریافت هرگونه وام و کمک‌های کشاورزی، صنعتی، دامداری و مسکن از طریق بانک‌ها و...	کандیدا شدن جهت انتخابات مجلس شورای اسلامی و سایر شوراها و انجمن‌های قانونی	تحويل اصل گواهینامه یا پایان دوره‌های تحصیلی دیپلم و بالا تر	صدور پروانه کسب و اجازه اشتغال و عضویت در شرکت‌های تعاونی	دریافت مستمری از سازمان‌های دولتی و وابسته و نهادهای قانونی	استخدام به هر صورت (رسمی، پیمانی، روزمزد و خرید خدمت) در وزارتخانه‌ها و...
	نوع مدرک						
	عمومی						

تبصره- دارندگان هر يك از مدارك فوق به جزء ردیف (۷) می‌توانند برابر مقررات مربوط در نیروهای مسلح استخدام شوند.

آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۲ قانون خدمت وظیفه عمومی

مصوب ۱۳۶۵/۷/۱۶ هیأت وزیران

ماده ۱- کارگران و مستخدمین وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادهای قانونی و سازمان‌های وابسته به دولت، ملی و مصادره شده و تحت پوشش و مؤسسات دولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و شهرداری‌ها، چنانچه ظرف ۶۰ روز از تاریخ پایان خدمت وظیفه به محل کار خود مراجعه نمایند، کارفرما یا سازمان مربوط مکلف است آنان را به کار اولیه خود بگمارد.

ماده ۲- در صورتی که در بخش خصوصی بازگشت به کار کارگر پس از انجام خدمت وظیفه عمومی در قرارداد استخدامی شرط شده باشد و کارگر ظرف مهلت مقرر در ماده یک به کارگاه مراجعه نماید کارفرما مکلف است وی را به کار اولیه خود بگمارد.

تبصره- در مواردی که کارگر به کار اولیه گمارده شود نباید مزد و مزایای وی از آنچه که قبل از اعزام به خدمت وظیفه عمومی دریافت می‌نموده کمتر

باشد.

ماده ۳ - چنانچه اشتغال مجدد کارگران و مستخدمین مشمول این آیین‌نامه در شغل اولیه یا مشاغل مشابه آن امکان‌پذیر نباشد و ذی‌نفع نیز از قبول شغل دیگر امتناع نماید با آنان حسب مورد ضمن رعایت ماده ۲ این آیین‌نامه طبق مقررات مورد عمل سازمان مربوط یا قانون کار رفتار خواهد شد.

ماده ۴ - در صورتی که مستخدم یا کارگر به علت بیماری یا پیشامدهای غیرمترقبه نتواند در مدت مقرر در این آیین‌نامه به مؤسسه یا محل کار سابق خود مراجعه نماید، مکلف است پس از رفع مانع بلافاصله خود را به واحد مربوط معرفی و مدارک لازم را ارائه نماید که در این صورت طبق مقررات مورد عمل سازمان یا قانون کار با وی رفتار خواهد شد.

ماده ۵ - کارگران مشمول این آیین‌نامه در صورتی که برای اشتغال به کار سابق خود به آموزش حرفه‌ای نیاز داشته باشند کارفرما از طریق وزارت کار و امور اجتماعی^(۱)، امکانات آموزش مورد لزوم را فراهم می‌نماید.

ماده ۶ - کارفرمایان مکلفند در صورتی که مزایایی از قبیل اضافه دستمزد، تهیه مسکن برای کارگران کارگاه خود برقرار کرده باشند مزایای مزبور را برای کارگران مشمول این آیین‌نامه نیز از تاریخ اعاده به کار تأمین نمایند.

ماده ۷ - در صورتی که کارگران مشمول قانون کار، پس از پایان خدمت وظیفه عمومی با رعایت مفاد این آیین‌نامه کار خود را به جهاتی از قبیل تعطیل کارگاه از دست بدهند، مراکز کاریابی وزارت کار و امور اجتماعی^(۲) نسبت به معرفی این قبیل کارگران برای آموزش یا اشتغال به کار، در شرایط مساوی حق تقدم قائل خواهند شد.

**آیین‌نامه اجرایی مواد (۴۴)، (۴۵) مکرر
(۴۵) قانون خدمت وظیفه عمومی (صفحه ۸۳)
مصوب ۱۳۹۱/۴/۲ وزرای عضو کمیسیون امور اجتماعی و**

۱ - در حال حاضر وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.

۲ - در حال حاضر وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.

دولت الکترونیک هیأت دولت^(۱)

ماده ۱ — در این آیین‌نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

الف - قانون: قانون خدمت وظیفه عمومی - مصوب ۱۳۶۳ - و اصلاحات بعدی آن

ب - ستاد کل: ستاد کل نیروهای مسلح

پ - نیروهای مسلح: ستاد کل نیروهای مسلح، ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و سازمان‌های وابسته و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان‌های تابعه
ت - سازمان: سازمان وظیفه عمومی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران
ث - شورای پزشکی: شورای پزشکی وظیفه عمومی

ج - هیأت رسیدگی: هیأت رسیدگی موضوع ماده (۲۴) قانون

چ - هیأت رسیدگی تجدیدنظر: هیأت رسیدگی موضوع ماده (۲۶) قانون

ح - مشمول: کسی که در شمول قانون قرار می‌گیرد.

خ - مکفول: کسی که تحت تکفل مشمول قرار می‌گیرد.

د - نیازمند مراقبت: کسی که به علت کبر سن، صغیر یا اناث بودن به تشخیص هیأت‌های رسیدگی براساس اسناد، مدارک و ضوابط مربوط و یا به تشخیص شورای پزشکی به علت بیماری یا مجبوربودن (غیرصغیر) یا نقص عضو به مراقب و نگهدارنده یا سرپرست نیازمند است.

تبصره — رأی شورای پزشکی برای هیأت‌های رسیدگی موضوع بندهای «ج» و «چ» لازم‌الاجراست.

ذ — مادر فاقد شوهر: مادری که همسرش فوت کرده و یا طلاق گرفته باشد و در زمان رسیدگی فاقد همسر دایم باشد.

ر - برادر تنی: برادری که با مشمول از یک پدر و مادر (ابوینی) باشند.

ز — خواهر فاقد همسر: خواهر مشمول که صغیر، مجرد، همسر فوت کرده یا مطلقه باشد.

۱ — این آیین‌نامه اجرایی به استناد ماده ۵۱ قانون اصلاح مواد از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ تصویب و طی شماره ۱۰۴۶۱۷/ت/۴۸۱۰۳ ک مورخ ۱۳۹۲/۵/۱۰ ابلاغ شده است.

ژ - کارکنان وظیفه: افسران، درجه‌داران و سربازان عادی وظیفه
س — یگانه مراقب یا نگهدارنده (سرپرست): تنها فرزند ذکور یا برادر یا نوه
بالای هجده سال تمام که مراقبت یا سرپرستی از هر يك از بستگان موضوع ماده
(۴۴) قانون را به دلیل نیازمندی به مراقبت یا سرپرستی به عهده دارد.
ش — فاقد شغل: کسی که منبع درآمد ثابت برای امرار معاش و اداره زندگی
خود ندارد.

ص — مددجو: کسی که تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور و یا کمیته امداد
امام خمینی (ره) می‌باشد.
ماده ۲ — مشمولان زیر حسب مورد از انجام خدمت دوره ضرورت معاف
می‌باشند:

الف — یگانه فرزند ذکور مراقب یا نگهدارنده پدر نیازمند مراقبت که قادر به
اداره امور خود نباشد.
تبصره — نیازمندی پدر به مراقبت به دلیل کبر سن برابر دستورالعمل ابلاغی
ستاد کل خواهد بود.

ب - یگانه فرزند ذکور مراقب یا نگهدارنده مادر فاقد شوهر
تبصره — افراد موضوع این بند تا سی ماه متوالی می‌توانند از معافیت کفالت
موقت استفاده کنند و در پایان مدت مذکور در صورت دارا بودن شرایط کفالت از
معافیت دایم بهره‌مند خواهند شد. مبنای محاسبه معافیت موقت، تاریخ فوت همسر
یا تاریخ ثبت طلاق می‌باشد.
پ — تنها برادر تني سرپرست خواهر فاقد پدر و همسر و فرزند ذکور
غیرمحمور

تبصره ۱ - وجود برادر ناتنی مشمول یا مکفول مانع معافیت برادر تني نمی‌باشد.
تبصره ۲ - چنانچه خواهر مشمول دارای فرزند پسر بالای هجده سال باشد و به
تشخیص شورای پزشکی مطابق آیین‌نامه مربوط قادر به نگهداری از مادر نباشد،
مشمول می‌تواند از معافیت استفاده نماید.

ت — تنها برادر سرپرست برادر کبیر فاقد پدر و همسر و فرزند ذکور
غیرمحمور و فاقد شغل که به تشخیص شورای پزشکی نیازمند مراقبت باشد.

تبصره ۱ — چنانچه مکفول دارای فرزند ذکور بالای هجده سال باشد و به
تشخیص شورای پزشکی مطابق آیین‌نامه مربوط قادر به نگهداری از پدر نباشد،

مشمول می‌تواند از معافیت استفاده نماید.

تبصره ۲ — وجود برادر ناتنی مشمول یا مکفول مانع از معافیت برادر تنی خواهد بود.

ث - یگانه برادر سرپرست برادر کمتر از هجده سال تمام فاقد پدر
تبصره - وجود برادر ناتنی مشمول یا مکفول مانع از معافیت برادر تنی خواهد بود.

ج - یگانه نوه ذکور مراقب یا نگهدارنده جد فاقد فرزند (دختر و پسر).
تبصره - نیازمندی پدر بزرگ به مراقبت به لحاظ کبر سن برابر ضوابط ابلاغی ستاد کل خواهد بود.

چ — یگانه نوه ذکور مراقب یا نگهدارنده جده فاقد شوهر و فرزند (دختر و پسر).

ح — مشمولی که همسر وی فوت نموده و از او دارای فرزند صغیر می‌باشد چنانچه در زمان صدور رأی از سوی هیأت‌های رسیدگی فاقد همسر باشد از معافیت برخوردار می‌گردد.

خ — مشمولی که همسر وی بعد از ازدواج بنا به تأیید سازمان بهزیستی کشور معلول شده و بنا به تشخیص شورای پزشکی نیازمند مراقبت باشد.

د — یکی از فرزندان ذکور سربازی که در حین خدمت فوت نموده و در صورت نداشتن فرزند ذکور، یکی از برادران وی.

تبصره ۱ — منظور از فوت حین خدمت موضوع این بند فوت در طول مدت خدمت سربازی است که به تأیید نیروی مسلح مربوط رسیده باشد.

تبصره ۲ — فوت در زمان غیبت، فرار از خدمت، بر اثر خودکشی و یا بر اثر ارتکاب جرایم مانند نزاع مشمول مقررات این بند نمی‌باشد.

ذ — یکی از فرزندان ذکور مادران فاقد شوهر تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و یا سازمان بهزیستی کشور.

ر - مشمولانی که حداقل یک فرزند معلول مددجو داشته باشند.

ز - تنها پسر خانواده‌های مددجو که دارای سه فرزند اناث یا بیشتر باشند.

ژ - مشمولانی که با بانوان معلول جسمی - حرکتی ازدواج می‌کنند تا مدت پنج سال متوالی از معافیت موقت استفاده نموده و پس از گذشت پنج سال از استمرار ازدواج، از معافیت دائم برخوردار می‌گردند.

ماده ۳- چنانچه مشمول داراي پدر يا برادران بالاي هجده سال باشد که برابر مواد (۱۰۱۹) تا (۱۰۲۴) و ماده (۱۰۲۹) قانون مدني^(۱) حکم موت فرضي و يا

۱ - از قانون مدني مصوب ۱۳۱۳/۱/۲۷:

ماده ۱۰۱۹ — حکم موت فرضي غايب در موردی صادر مي‌شود که از تاريخ آخرين خبري که از حيات او رسیده است مدتي گذشته باشد که عادتاً چنین شخصي زنده نمی‌ماند.

ماده ۱۰۲۰ — موارد ذیل از جمله مواردی محسوب است که عادتاً شخص غايب زنده فرض نمی‌شود:

۱ — وقتی که ده سال تمام از تاريخ آخرين خبري که از حيات غايب رسیده است گذشته و در انقضاي مدت مزبور سن غايب از هفتاد و پنج سال گذشته باشد.

۲ - وقتی که يك نفر به عنواني از عناوين جزء قشون مسلح بوده و در زمان جنگ مفقود و سه سال تمام از تاريخ انعقاد صلح بگذرد بدون اینکه خبري از او برسد هرگاه جنگ منتهی به انعقاد صلح نشده باشد مدت مزبوره پنج سال از تاريخ ختم جنگ محسوب مي‌شود.

۳ - وقتی که يك نفر حین سفر بحري در کشتي بوده که آن کشتي در آن مسافرت تلف شده است سه سال تمام از تاريخ تلف شدن کشتي گذشته باشد بدون اینکه از آن مسافر خبري برسد.

ماده ۱۰۲۱ — در مورد فقره اخير ماده قبل اگر با انقضاي مدت‌هاي ذیل که مبدأ آن از روز حرکت کشتي محسوب مي‌شود کشتي به مقصد نرسیده باشد و در صورت حرکت بدون مقصد به بندري که از آنجا حرکت کرده برنگشته و از وجود آن به هیچ‌وجه خبري نباشد کشتي تلف شده محسوب مي‌شود:

الف) براي مسافرت در بحر خزر و داخل خليج فارس يك سال.

ب) براي مسافرت در بحر عمان - اقيانوس هند - بحر احمر - بحر سفید (مدیترانه) بحر سیاه و بحر آزوف دو سال.

ج) براي مسافرت در ساير بحار سه سال.

ماده ۱۰۲۲ — اگر کسی در نتیجه واقعه‌اي به غیر آنچه در فقره ۲ و ۳ ماده ۱۰۲۰ مذکور است دچار خطر مرگ گشته و مفقود شده و یا در طیاره بوده و طیاره مفقود شده باشد وقتی می‌توان حکم موت فرضي او را صادر نمود که پنج سال از تاريخ دچار شدن به خطر مرگ بگذرد بدون اینکه خبري از حيات مفقود رسیده باشد.

ماده ۱۰۲۳ — در مورد مواد ۱۰۲۰، ۱۰۲۱ و ۱۰۲۲ محکمه وقتی می‌تواند حکم موت فرضي غايب را صادر نماید که در یکی از جرايد محل و یکی از روزنامه‌هاي کثیرالانتشار تهران اعلامي در سه دفعه متوالي هرکدام به فاصله يك ماه منتشر کرده و اشخاصي را که ممکن است از غايب خبري داشته باشند دعوت نماید که اگر خبر دارند به اطلاع محکمه برسانند. هرگاه يك سال از تاريخ اولین اعلان بگذرد و حيات غايب ثابت نشود حکم موت فرضي او داده مي‌شود.

ماده ۱۰۲۴ — اگر اشخاص متعدد در يك حادثه تلف شوند فرض بر این می‌شود که همه آنها در آن واحد مرده‌اند.

غایب مفقودالاثر برای آنان از سوی مراجع صالح قضایی صادر شده باشد و یا دارای گواهی بنیاد شهید و امور ایثارگران براساس قانون اعتبار گواهی بنیاد شهید انقلاب اسلامی درخصوص صدور حکم موت فرضی غایبان مفقودالاثر انقلاب اسلامی و دفاع مقدس در محاکم صالح - مصوب ۱۳۷۶-۱) باشد، به عنوان یگانه مراقب و یا یگانه سرپرست شناخته می‌شود.

ماده ۴ (۲) — چنانچه مشمول دارای پدر یا برادر بالایی هجده سال باشد که

مفاد این ماده مانع از اجرای مقررات مواد ۸۷۳ و ۸۷۴ (۱*) جلد اول این قانون نخواهد بود.
ماده ۱۰۲۹ — هرگاه شخصی چهار سال تمام غایب مفقودالاثر باشد زن او می‌تواند تقاضای طلاق کند در این صورت با رعایت ماده ۱۰۲۳ حاکم او را طلاق می‌دهد.

۱* - ماده ۸۷۳ - اگر تاریخ فوت اشخاصی که از یکدیگر ارث می‌برند مجهول و تقدّم و تأخّر هیچ یک معلوم نباشد اشخاص مزبور از یکدیگر ارث نمی‌برند مگر آنکه موت به سبب غرق یا هدم واقع شود که در این صورت از یکدیگر ارث می‌برند.

ماده ۸۷۴ - اگر اشخاصی که بین آنها توارث باشد بمیرند و تاریخ فوت یکی از آنها معلوم و دیگری از حیث تقدّم و تأخّر مجهول باشد فقط آنکه تاریخ فوتش مجهول است از آن دیگری ارث می‌برد.

۱ - قانون اعتبار گواهی بنیاد شهید انقلاب اسلامی در خصوص صدور حکم موت فرضی غایبان مفقودالاثر انقلاب اسلامی و دفاع مقدس در محاکم صالح مصوب ۱۳۷۶/۱/۲۰

ماده واحده - درج آگهی مطابق مواد (۱۰۲۳) قانون مدنی (۱*) و (۱۵۵) قانون امور حسبی (۲*) در مورد صدور حکم موت فرضی کسانی که در جریان انقلاب اسلامی و دفاع مقدس مفقودالاثر شده‌اند ضرورت ندارد و گواهی صادر شده توسط عالی‌ترین مقام اجرایی بنیاد شهید انقلاب اسلامی (۳*)، برای مرجع رسیدگی‌کننده به تقاضای صدور حکم موت فرضی، کافی می‌باشد.

۱* - ماده ۱۰۲۳ ق.م.د.ر باورقی ماده ۳ همین آیین‌نامه درج شده است.
۲* - ماده ۱۵۵ قانون امور حسبی مصوب ۱۳۱۹/۴/۲ - پس از وصول درخواست‌نامه دادگاه اظهارات و دلایل درخواست‌کننده را در نظر گرفته و در صورتی که اظهارات و دلایل نامبرده را موجه دانست آگهی مطابق ماده ۱۰۲۳ قانون مدنی ترتیب می‌دهد و این آگهی در سه دفعه متوالی هر کدام به‌فاصله یک‌ماه منتشر می‌شود و جلسه رسیدگی بدخواست بفاصله یک‌سال از تاریخ نشر آخرین آگهی معین می‌گردد.

مقررات این ماده در صورتی اجراء می‌شود که قبلاً در زمینه درخواست تصرف اموال آگهی نشده باشد و چنانچه مطابق ماده ۱۰۲۵ قانون مدنی آگهی شده باشد دادگاه به آن اکتفا می‌نماید.

۳* - در حال حاضر بنیاد شهید و امور ایثارگران.

۲ — ماده ۴، تبصره ماده ۱۲ و ماده ۱۳ این آیین‌نامه به‌موجب نامه شماره ۴۷۰۶۰ مورخ ۱۳۹۲/۸/۱ رییس مجلس شورای اسلامی به شرح زیر مورد ایراد قرار گرفته است که با توجه به عدم تصویب اصلاحیه‌ای نسبت به آنها، مواد و تبصره یاد شده ملغی‌الاثر می‌باشند.

براساس احکام صادره از مراجع صالح قضایی به مجازات حبس بیش از ده سال محکوم گردیده باشد به مدت پنج سال از معافیت موقت استفاده نموده و پس از آن چنانچه حداقل سه سال تمام از مدت حبس باقی مانده باشد به عنوان یگانه مراقب و یا یگانه سرپرست محسوب می‌شود.

ماده ۵ - وجود برادری که از معافیت تحصیلی برخوردار است مانع از معافیت کفالت موقت مشمولی که در شهر محل سکونت مکفول اقامت داشته و سرپرستی خانواده را بر عهده دارد نخواهد بود، مشروط بر آنکه برادر مشمول خارج از شهرستان محل سکونت مکفول به تحصیل اشتغال داشته باشد.

حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر روحانی

ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

بازگشت به رونوشت تصویب‌نامه هیأت محترم وزیران به شماره ۱۰۴۶۱۷/ت/۴۸۱۰۳ک مورخ ۱۳۹۲/۰۵/۱۰، موضوع:

«آیین‌نامه اجرایی مواد (۴۴)، (۴۴) مکرر و (۴۵) قانون خدمت وظیفه عمومی»، متعاقب بررسی‌ها و اعلام نظر مقدماتی «هیأت بررسی و تطبیق مصوبات دولت با قوانین» و مستنداً به صدر ماده واحده و تبصره (۴) الحاقی به «قانون نحوه اجراء اصول هشتاد و پنجم (۸۵) و یکصد و سی و هشتم (۱۳۸) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و اصلاحات بعدی» و ماده (۱۰) آیین‌نامه اجرایی آن، مراتب متضمن اعلام نظر قطعی جهت اقدام لازم در مهلت مقرر قانونی و اعلام نتیجه به این جانب ابلاغ می‌گردد.

بدیهی است پس از انقضای یک هفته مهلت مقرر در قانون، آن بخش از مصوبه که مورد ایراد قرار گرفته است، ملغی‌الاثرب خواهد بود.

۱ - نظر به اینکه موارد معافیت موقت و دائم در قانون خدمت وظیفه عمومی به تفصیل بیان شده، و حکمی در خصوص مشمولان دارای پدر و برادر بالای ۱۸ سال محکوم به تحمل حبس در قانون بیان نشده است، ماده (۴) مصوبه که برای مشمولان مذکور در مواردی قائل به معافیت موقت و دائم شده، مغایر قانون است.

۲ - از آنجا که ماده (۲۷) قانون خدمت وظیفه عمومی برای تشکیل جلسات هیأت‌های رسیدگی تعیین تکلیف کرده، علیهذا تبصره ماده (۱۲) مصوبه ناظر به منوط شدن «نحوه رسیدگی و صدور رأی» به ضوابط تعیینی از سوی سازمان وظیفه عمومی، از آن حیث که موارد تفویضی شامل موارد مقرر در ماده (۲۷) قانون نیز می‌شود، مغایر قانون است.

۳ - با توجه به این که طبق ماده (۲۷) قانون مذکور، حضور «دو سوم اعضاء» برای تشکیل هیأت‌های رسیدگی کافی دانسته شده، بنابراین، حکم ماده (۱۳) مصوبه که برای تشکیل جلسه حضور تمامی اعضا را لازم دانسته و اجازه تشکیل جلسه با نصاب کمتر را نیز صادر کرده، مغایر قانون است.»

ماده ۶ - از دو یا چند برادر واجد شرایط اعزام به خدمت دوره ضرورت، در صورت اعزام یکی از برادران به خدمت، یکی از آنان که فاقد غیبت باشد می‌تواند تا اتمام خدمت برادر، از تعویق اعزام استفاده نماید. حق تقدم با برادری است که سن او از دیگران کمتر است.

ماده ۷ - در معافیت‌های مقرر در ماده (۴۴) و ماده (۴۴) مکرر قانون، يك نفر نمی‌تواند سبب معافیت دو نفر مشمول شود مگر آنکه معافیت فرد معاف شده به دلایلی مانند فوت یا معلولیت منتفی شده باشد.

تبصره ۱ - اعطای معافیت به فرزند معلولان اناث مانع از معافیت مشمولینی که برابر بند (۴) ماده (۴۴) مکرر قانون با معلولان موضوع این ماده از دواج می‌کنند نیست.

تبصره ۲ - معافیت موضوع بند (۱) ماده (۴۴) مکرر قانون فقط برای يك فرزند صادر می‌شود. در صورت فوت یا معلولیت فرد معاف شده، این معافیت به فرزند دیگر خانواده اعطا نمی‌شود.

ماده ۸ - مشمولانی که از هر يك از معافیت‌های موقت مقرر در قانون بهره‌مند شده‌اند در صورت عدم استمرار شرایط تعیین شده، معافیت موقت صادره باطل و به وضعیت جدید آنان رسیدگی خواهد شد.

ماده ۹ - در صورتی که در حین انجام خدمت دوره ضرورت، مشمول یا یکی از افراد تحت تکفل او ادعای کفالت کند فرماندهان و رؤسای مربوط مکلفند مراتب را ظرف يك هفته به حوزه وظیفه عمومی محل سکونت بستگان مشمول (مکفول) اعلام نمایند و حوزه رسیدگی‌کننده موظف است تقاضای مشمولین حین خدمت را ظرف چهل و پنج روز رسیدگی و نتیجه را به یگان خدمتی آنان اعلام نماید.

ماده ۱۰ - کارکنان وظیفه‌ای که در حین خدمت دوره ضرورت مرتکب فرار از خدمت گردیده و در حین فرار شرایط معافیت کفالت را احراز نمایند پس از معرفی به یگان خدمتی و رسیدگی توسط مراجع قضایی ذيصلاح، چنانچه مدت فرار بیشتر از مدت خدمت باقیمانده باشد در شمول معافیت قرار نمی‌گیرند.

ماده ۱۱ - مشمولینی که احراز یگانه مراقب بودن آنان و یا نیازمندی بستگانشان به مراقبت منوط به تشخیص شورای پزشکی می‌باشد، توسط حوزه وظیفه عمومی رسیدگی‌کننده به شورای پزشکی معرفی و پس از اخذ نظریه شورا، پرونده آنان حسب مورد در هیأت‌های رسیدگی مطرح خواهد شد و نظر شورا برای هیأت‌های

یادشده لازم الاجراست.

ماده ۱۲ — سازمان موظف است رسیدگی‌های اولیه را درخصوص درخواست معافیت مشمولان انجام و در صورت تکمیل مدارک، پرونده‌های مربوط به معافیت کفالت مندرج در مواد (۴۴) و (۴۴) مکرر قانون را حسب مورد جهت طرح در هیأت رسیدگی، به هیأت مذکور ارجاع و در سایر موارد در صورت احراز شرایط، رأساً نسبت به صدور معافیت اقدام نماید.

تبصره (۱) — نحوه بکارگیری اعضای هیأت‌های رسیدگی، نحوه رسیدگی و صدور رأی از سوی آنان برابر ضوابطی است که از سوی سازمان تعیین می‌شود.

ماده ۱۳ (۲) — هیأت‌های رسیدگی با حضور اعضا تشکیل و رأی اکثریت آنان معتبر می‌باشد، ولی چنانچه در موارد استثنا جلسه با حضور سه نفر از اعضا تشکیل گردد، اتفاق آراء ملاک عمل خواهد بود.

تبصره — در صورت تشکیل جلسات هیأت با حضور چهار نفر از اعضا چنانچه نتیجه آراء مساوی باشد، موضوع به جلسه آتی موکول می‌شود و در صورت تساوی مجدد آراء به منزله عدم احراز معافیت کفالت (رأی منفی) تلقی می‌شود.

ماده ۱۴ — اعضای هیأت رسیدگی بدوی مجاز به عضویت در هیأت رسیدگی تجدیدنظر نخواهند بود.

ماده ۱۵ — مشمولانی که در مراحل رسیدگی به معافیت پزشکی قرار دارند، چنانچه قبل از صدور رأی معافیت توسط شورای پزشکی، واجد شرایط سایر معافیت‌های مندرج در قانون شناخته شوند، می‌توانند از معافیت‌های مورد نظر استفاده نمایند.

ماده ۱۶ — حضور بستگان مشمول (مکفول) در هیأت‌های رسیدگی، در مواردی که اکثریت اعضای هیأت حضور آنان را ضروری تشخیص دهند، الزامی است.

تبصره — در صورتی که حضور مکفول در هیأت به دلایل موجهی مانند بیماری و یا زندانی بودن، امکان پذیر نباشد، پس از رؤیت وی توسط نماینده وظیفه عمومی عضو هیأت رسیدگی و یا کلانتری محل و تأیید موضوع از سوی مراکز

ذی‌صلاح درمانی مانند بیمارستان و یا مراجع قضایی، رسیدگی بلامانع است.

ماده ۱۷- چنانچه مشمولین یا کسانی که به واسطه آنان معافیت به مشمول تعلق می‌گیرد، در خارج از کشور اقامت داشته باشند موظفند به نمایندگی سیاسی یا کنسولی دولت جمهوری اسلامی ایران و در صورت نبودن نمایندگی سیاسی در محل اقامت به نزدیکترین نمایندگی سیاسی مراجعه و تقاضای خود را ارائه نمایند و نمایندگی موظف است متناسب با تقاضای مشمولین یا بستگان ذی‌نفع، اقدامات زیر را به عمل آورد:

الف — در صورتی که مشمول در خارج و بستگان ذی‌نفع در داخل کشور حضور داشته باشند برگ تقاضای مشمول را که نوع معافیت درخواستی در آن قید گردیده، تأیید و به وزارت امور خارجه ارسال تا برای رسیدگی به سازمان ارائه گردد.

ب — چنانچه مشمول در داخل و بستگان ذی‌نفع در خارج از کشور حضور داشته باشند، پس از رؤیت بستگان ذی‌نفع، مدارک مورد نظر را متناسب با نوع معافیت تکمیل و پس از تأیید به وزارت امور خارجه ارسال تا جهت رسیدگی به سازمان ارائه گردد.

پ — چنانچه مشمول و بستگان ذی‌نفع در خارج از کشور سکونت داشته باشند پس از رؤیت افراد ذی‌نفع، مدارک لازم را متناسب با نوع معافیت تکمیل و پس از تأیید به وزارت امور خارجه ارسال تا جهت رسیدگی به سازمان ارائه گردد.

تبصره — اعلام نظر در خصوص معلولیت، بیماری یا محجوریت بستگان مقیم خارج از کشور مشمول، با پزشک معتمد نمایندگی بوده و تأیید نهایی آن با شورای پزشکی تهران بزرگ می‌باشد.

ماده ۱۸- مدارک لازم برای رسیدگی به تقاضای معافیت مشمولان متناسب با نوع معافیت به شرح زیر می‌باشد:

الف — استشهاد محضری امضاء شده توسط سه نفر از بستگان سببی یا نسبی مشمول و در صورت عدم دسترسی به بستگان، سه نفر از معتمدین محل که به تأیید کلانتری یا پاسگاه محل رسیده باشند.

ب — برگ اعلام تغییرات سجلی و گواهی فوت که توسط سازمان ثبت احوال کشور صادر شده باشد.

پ - حکم مفقودیت و یا حبس که توسط مراجع صالح قضایی صادر شده باشد.

ت — گواهی مددجویی صادره از سازمان بهزیستی کشور یا کمیته امداد امام خمینی (ره)

ث - گواهی معلولیت صادره از سازمان بهزیستی کشور

ج - گواهی فوت حین خدمت صادره از نیروهای مسلح

چ - گواهی صادره از نیروهای مسلح درخصوص مدت حضور در جبهه

ح — گواهی صادره از سازمان بسیج مستضعفین درخصوص سابقه فعالیت مشمولین در بسیج

خ — گواهی صادره از بنیاد شهید و امور ایثارگران درخصوص شهادت، جاویدالاثری و آزادی

د - گواهی صادره در مورد درصد جانبازی از سوی مراجع ذیصلاح

ذ - سایر مدارکی که بنا به تشخیص سازمان تعیین می‌گردد

تبصره - احراز اصالت مدارک موضوع این ماده بر عهده سازمان خواهد بود.

ماده ۱۹ - رسیدگی به تقاضای معافیت مشمولینی که به تحصیل اشتغال داشته و از معافیت تحصیلی استفاده نمی‌نمایند، بلامانع است.

تبصره - رسیدگی به تقاضای معافیت پزشکی مشمولان طبق آیین‌نامه مربوط خواهد بود.

ماده ۲۰ - اعطای معافیت به فرزند ایثارگر موضوع بند (۲) ماده (۴۵) قانون که قبلاً فاقد فرزند ذکور بوده و بعد از استفاده یکی از برادران وی از معافیت مقرر در این بند صاحب فرزند شده، بلامانع است.

ماده ۲۱ - چنانچه درصد جانبازی یا مدت حضور در جبهه و یا مدت دوران اسارت ایثارگران موضوع بند (۳) ماده (۴۵) قانون در حد معافیت یک فرزند آنان برابر حدنصاب تعیین شده در ماده یادشده نباشد، لیکن یک فرد همزمان از دو یا سه امتیاز مذکور برخوردار باشد، این امتیازات قابل جمع است و به ازای هر یک درصد جانبازی یا هر یک ماه حضور در جبهه و یا هر یک ماه اسارت یک امتیاز به وی تعلق می‌گیرد و در صورتی که جمع این امتیازات به عدد سی و بالاتر برسد، به ازای هر سی امتیاز یک فرزند آنان از معافیت موضوع این ماده استفاده خواهد کرد.

ماده ۲۲ - ایثارگرانی که فرزندان آنان برابر مصوبه مقام معظم فرماندهی کل قوا در سال‌های گذشته و با مقررات زمان رسیدگی، از معافیت‌های مربوط به

ایثارگران (جانبازان، آزادگان و رزمندگان) استفاده نموده اند، در صورت دارا بودن سوابق بیشتر از امتیازات استفاده شده می‌توانند برابر ماده (۴۵) قانون برای فرزند یا فرزندان دیگر خود تقاضای معافیت نمایند.

ماده ۲۳- فصل چهارم آیین‌نامه اجرایی قانون خدمت وظیفه عمومی، موضوع تصویب نامه شماره ۳۱۹۴۰ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۵ و اصلاحات بعدی آن لغو می‌شود. (۱)

این تصویب‌نامه در تاریخ ۱۳۹۲/۶/۵ به تأیید مقام محترم ریاست جمهوری رسیده است.

آیین‌نامه اجرایی معافیت تحصیلی

مصوب ۱۳۹۲/۸/۲۹ هیأت وزیران (۲)

ماده ۱- در این آیین‌نامه، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

الف- قانون: قانون خدمت وظیفه عمومی- مصوب ۱۳۶۳- و کلیه الحاقات و اصلاحات بعدی آن.

ب- سازمان: سازمان وظیفه عمومی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و رده‌های هم‌نام در استان‌ها.

پ- وزارت علوم: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

ت- وزارت بهداشت: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

ث- دانشگاه‌ها: کلیه دانشگاه‌ها، مراکز و مؤسسات آموزش عالی دولتی یا غیر دولتی داخلی و خارجی مورد تأیید وزارتخانه‌های علوم، بهداشت و آموزش و پرورش.

ج - مراکز: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه یا نمایندگان رسمی آن در استان‌ها.

۱ - با توجه به بند ۱۴ ماده ۵۲ «قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی» مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲، آیین‌نامه اجرایی قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۴ منسوخ می‌باشد.

۲ - این آیین نامه اجرایی به استناد ماده ۲۷ قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ تصویب و طی شماره ۱۴۵۲۴۹/ت/۸۰۸۰۰ک مورخ ۱۳۹۲/۹/۶ ابلاغ شده است.

چ - دانش آموز: کسی که طبق ضوابط و مقررات وزارت آموزش و پرورش، در یکی از مدارس روزانه، بزرگسالان یا آموزش از راه دور به تحصیل اشتغال دارد.

ح- دانشجو: کسی که طبق ضوابط و مقررات وزارتخانه‌های علوم و بهداشت، در یکی از دانشگاه‌ها به تحصیل اشتغال دارد.

خ - طلبه: کسی که طبق ضوابط شورای عالی حوزه‌های علمیه در یکی از حوزه‌های علمیه یا مدارس علوم دینی به تحصیل اشتغال دارد.

تبصره - سایر عبارات و اصطلاحات به کار رفته در این آیین‌نامه، مبتنی بر معانی و تعاریف به کار گرفته شده در قانون و آیین‌نامه اجرایی آن می‌باشد.

ماده ۲ - مشمولان دارای مدرک دیپلم و پیش دانشگاهی و مشمولان فارغ‌التحصیل مقاطع دانشگاهی یا معادل آن در حوزه‌های علمیه، چنانچه در مهلت یک سال پس از فراغت از تحصیل در هر مقطع، بر اساس مقررات وزارتخانه‌های علوم و بهداشت، در یکی از دانشگاه‌ها پذیرفته شوند، تا زمانی که وفق مواد (۳۳) و (۳۵) قانون به تحصیل اشتغال دارند، می‌توانند از معافیت تحصیلی استفاده نمایند.

تبصره ۱ - منظور از یک سال پس از فراغت در این ماده، برای مشمولان فارغ‌التحصیل خرداد ماه و تیر ماه، یک سال تحصیلی پس از فراغت است که از مهر ماه شروع و تا پایان شهریور سال بعد ادامه می‌یابد.

تبصره ۲ - دارندگان برگه آماده به خدمت بدون غیبت که مهلت اعزام آنها سپری نشده باشد، می‌توانند برای ادامه تحصیل در مقطع بالاتر از معافیت تحصیلی استفاده نمایند.

ماده ۳ - دانشجویانی که دانشگاه محل تحصیل آن‌ها منحل شود، به شرطی که غایب شناخته نشوند، در صورت پذیرش در سایر دانشگاه‌ها (بر اساس مقررات وزارتخانه‌های علوم و بهداشت) مدت تحصیل انجام شده جزو سنوات مجاز معافیت تحصیلی آن‌ها محسوب خواهد شد.

ماده ۴ - انتقال یا تغییر رشته دانشجو در مواردی که نیاز به انصراف و آزمون مجدد نمی‌باشد، در صورتی مشمول معافیت تحصیلی خواهد بود که از حداکثر سنوات مجاز تحصیلی تجاوز ننماید.

ماده ۵ - معافیت تحصیلی دانش آموزان، دانشجویان و طلابی که اخراج

می‌شوند یا از تحصیل انصراف داده یا ترک تحصیل می‌نمایند، چنانچه ظرف مدت یک سال از تاریخ اخراج، انصراف یا ترک تحصیل، در همان رشته و مقطع بازگشت به تحصیل نمایند، حسب مورد با درخواست مدرسه، دانشگاه یا مرکز مربوط و تصویب کمیسیون موارد خاص مناطق و نواحی آموزش و پرورش در خصوص دانش آموزان، کمیسیون موارد خاص مرکزی یا استانی مربوط خاص مناطق و نواحی آموزش و پرورش در خصوص دانش آموزان، کمیسیون موارد خاص مرکزی یا استانی مربوط در خصوص دانشجویان و کمیسیون موارد خاص مدیریت حوزه‌های علمیه در خصوص طلاب، مشروط به رعایت سقف سنوات تحصیلی موضوع مواد (۳۲) و (۳۳) قانون استمرار می‌یابد.

تبصره - دانش آموزان، دانشجویان و طلاب اخراجی، در صورت عدم بازگشت به تحصیل، امکان استفاده از معافیت تحصیلی را ندارند.

ماده ۶- معافیت تحصیلی برای مشمولان در مقطع تحصیلی متوسطه، هر یک از مقاطع دانشگاهی و حوزه‌های علمیه داخل یا خارج کشور، فقط یک بار صادر می‌شود.

تبصره - صدور معافیت تحصیلی برای ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی و بالاتر پیوسته، در مورد فارغ‌التحصیلان کاردانی رشته‌هایی که با تأیید وزارتخانه‌های علوم یا بهداشت، مقطع ناپیوسته بالاتر ندارد، بلامانع است.

ماده ۷- معافیت تحصیلی دانشجویان انصرافی، در صورتی که تا یک سال پس از تاریخ انصراف، در مقطع یا رشته یا دانشگاه جدید یا یک حوزه علمیه پذیرفته شوند، در طول مدت تحصیل در مقاطع دانشگاهی (از دیپلم تا دکترای تخصصی) مشروط به اینکه انصراف، در مدت سنوات مجاز موضوع تبصره (۱) ماده (۳۳) قانون صورت گرفته باشد، فقط یک بار قابل تمدید است که در این صورت، مدت تحصیلی قبلی جزو سنوات تحصیلی جدید محسوب نخواهد شد.

تبصره ۱- دانشجویان انصرافی که با یک مقطع تحصیلی پایین‌تر فارغ‌التحصیل می‌شوند در شمول این ماده قرار ندارند و ادامه تحصیل آنان در مقطع بالاتر به شرط رعایت سقف سنوات تحصیل موضوع این ماده در مقطع قبلی، از نظر معافیت تحصیلی بلامانع است.

تبصره ۲- در صورت اعزام شدن افراد موضوع این ماده به خدمت، تریخص آنان با رعایت تبصره (۲) ماده (۳۵) قانون بلامانع است.

ماده ۸- در اجرای تبصره (۲) ماده (۳۵) قانون، ترخیص کارکنان وظیفه بدون غیبت اولیه در حین خدمت که بیش از یک سال از تاریخ فراغت آنان از مقطع قبلی سپری شده باشد نیز جهت ادامه تحصیل در مقاطع کارشناسی و بالاتر به جز در زمان‌های اضطراری و جنگ بلامانع است.

ماده ۹- مشمولانی که مطابق قانون برای تحصیل در حوزه‌های علمیه پذیرفته می‌شوند، تا زمانی که در چارچوب مفاد ماده (۳۲) قانون و تبصره آن به تحصیل اشتغال دارند، مشروط به نداشتن غیبت می‌توانند از معافیت تحصیلی استفاده نمایند. اجرای این ماده توسط سازمان، طبق تدابیر ابلاغی ستاد کل نیروهای مسلح می‌باشد.

ماده ۱۰- ادارات آموزش و پرورش موظفند اسامی دانش‌آموزانی را که به سن مشمولیت (هجده سال تمام بر اساس ماه تولد) می‌رسند و طبق قانون و این آیین‌نامه به تحصیل اشتغال دارند، به ترتیبی که سازمان اعلام می‌نماید برای صدور معافیت تحصیلی به سازمان اعلام نمایند.

تبصره - عدم حضور غیر موجه سه ماه متوالی و بیشتر دانش‌آموزان در واحد آموزشی مربوط، از نظر معافیت تحصیلی، ترک تحصیل تلقی خواهد شد.

ماده ۱۱ - دانشگاه‌ها موظفند اسامی دانشجویانی را که مورد پذیرش قرار داده‌اند، بر اساس ضوابطی که سازمان مشخص می‌نماید، جهت صدور معافیت تحصیلی اعلام نمایند.

تبصره ۱ - مدت اعتبار معافیت تحصیلی صادر شده، تا یک سال پس از تاریخ فراغت از تحصیل در هر مقطع است.

تبصره ۲ - در صورت وجود شرایط ادامه تحصیل در مدت اضافه موضوع تبصره (۲) ماده (۳۳) قانون، دانشگاه‌ها موظفند مدت اضافه شده را ظرف سه ماه از پایان مدت مجاز موضوع تبصره (۱) ماده یاد شده به سازمان اعلام نمایند.

ماده ۱۲ - صدور معافیت تحصیلی برای طلاب منوط به ارائه گواهی اشتغال به تحصیل آنان از طریق مرکز مربوط و بر اساس ضوابطی است که از سوی سازمان تعیین می‌شود و مدت اعتبار آن، تا یک سال پس از تاریخ فراغت از تحصیل در هر دوره موضوع تبصره ماده (۳۲) قانون است.

ماده ۱۳ - معافیت تحصیلی طلاب، دانش‌آموزان و دانشجویان، حسب مورد تا پایان مهلت‌های مقرر در مواد (۳۲) و (۳۳) قانون است و افراد یاد شده موظفند

حتی در صورتی که فارغ‌التحصیل نشده باشند، ظرف یک سال از تاریخ یاد شده خود را جهت رسیدگی به وضعیت مشمولیت معرفی نمایند و فارغ‌التحصیل شدن در مهلت یک ساله مذکور، مجوزی برای صدور معافیت تحصیلی در مقطع بالاتر نخواهد بود.

ماده ۱۴ - در صورتی که طلبه‌ای بیش از شش ماه متوالی در یک سال تحصیلی به طور غیر موجه در محل تحصیل حاضر نشده و ترک تحصیل نماید یا از تحصیل انصراف داده و یا اخراج شود، مرکز مربوط موظف است مراتب را ظرف سه ماه برای لغو معافیت تحصیلی به وی و سازمان اعلام نماید.

تبصره ۱ - تشخیص غیر موجه بودن عدم حضور، با مرکز است.

تبصره ۲ - طلاب موضوع این ماده موظفند از تاریخ ترک تحصیل، انصراف یا اخراج، ظرف یک سال خود را جهت رسیدگی به وضع مشمولیت، به سازمان یا مراکزی که از سوی سازمان تعیین می‌شود، معرفی نمایند.

تبصره ۳ - با طلاب موضوع این ماده که با استفاده از معافیت تحصیلی حوزوی، هم زمان در دانشگاه نیز مشغول تحصیل بوده‌اند، بر اساس سایر مقررات این آیین‌نامه رفتار می‌شود.

ماده ۱۵ - مقامات مسوول در ادارات آموزش و پرورش، دانشگاه‌ها و مراکز موظفند بر پیوستگی تحصیلی دانش آموزان، دانشجویان و طلاب مشمول در مدت مجاز تحصیل، نظارت کنند و در صورت فراغت یا ترک تحصیل، انصراف و اخراج، صورت اسامی آنان را ظرف سه ماه، با ذکر مشخصات کامل و نشانی و رشته و مقطع تحصیلی، به طور انفرادی و بر اساس ضوابطی که سازمان مشخص می‌نماید، اعلام نمایند.

تبصره ۱ - متخلفان از اجرای این ماده در ادارات آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها، توسط سازمان به دستگاه مربوط جهت اعمال تنبیه‌های موضوع تبصره (۳) ماده (۳۴) قانون معرفی می‌گردند.

تبصره ۲ - متخلفان از اجرای این ماده در مراکز، توسط سازمان به مرکز مربوط جهت اعمال تنبیه‌های مشابه تنبیه‌های تبصره (۳) ماده (۳۴) قانون بر اساس مصوبات شورای عالی حوزه‌های علمیه، معرفی می‌گردند.

ماده ۱۶ - مشمولانی که با داشتن شرایط معافیت تحصیلی در خارج از کشور تحصیل می‌کنند، موظفند ظرف یک سال از فراغت از تحصیل، اخراج،

انصراف، یا ترک تحصیل، خود را برای رسیدگی به وضع مشمولیت به نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور یا مراکز تعیین شده از سوی سازمان در داخل کشور معرفی نمایند.

ماده ۱۷- دانش‌آموزانی که با استفاده از معافیت تحصیلی در خارج به تحصیل اشتغال دارند، چنانچه در حین تحصیل به کشور مراجعت نمایند و ظرف سه ماه به محل تحصیل خود برنگردند، معافیت تحصیلی‌شان لغو خواهد شد.

تبصره - چنانچه دانش‌آموزی برای بازگشت به محل تحصیل به مدت بیشتری نیاز داشته باشد، بر حسب پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش و موافقت سازمان این مدت حداکثر تا سه ماه دیگر قابل تمدید خواهد بود.

ماده ۱۸- مشمولان برای استفاده از معافیت تحصیلی خارج از کشور باید تضمین‌های لازم را قبل از خروج از کشور، به سازمان بسپارند و متعهد شوند در مهلت‌های مقرر مربوط، به کشور مراجعت نمایند و شرط سازمان مبنی بر ضبط تضمین به نفع دولت، در صورت عدم مراجعت به موقع را بپذیرند.

ماده ۱۹- مشمولانی که معافیت تحصیلی خارج از کشور اخذ می‌نمایند باید ظرف ظرف شش ماه از تاریخ صدور معافیت، به تحصیل در خارج اشتغال یابند و عدم اشتغال به تحصیل تا پایان مدت یادشده، انصراف از تحصیل تلقی شده و معافیت تحصیلی آنان لغو می‌گردد.

تبصره - چنانچه امکان خروج از کشور و اشتغال به تحصیل مشمولان موضوع این ماده در مهلت تعیین شده به دلایل موجه فراهم نگردد، حسب مورد با تأیید وزارتخانه‌های علوم یا بهداشت، این مهلت تا شش ماه دیگر قابل تمدید است.

ماده ۲۰- دانشجویانی که با استفاده از معافیت تحصیلی در خارج از کشور تحصیل می‌کنند، چنانچه در حین تحصیل به کشور مراجعت نمایند و ظرف شش ماه به محل تحصیل خود برنگردند، از حیث معافیت تحصیلی در شمول احکام دانشجوی انصرافی موضوع قانون و این آیین‌نامه خواهند بود.

تبصره - چنانچه دانشجویی برای بازگشت به محل تحصیل به مدت بیشتری نیاز داشته باشد، بر حسب پیشنهاد وزارتخانه‌های علوم یا بهداشت و موافقت سازمان این مدت با رعایت سقف مجاز تحصیل قابل تمدید خواهد بود.

ماده ۲۱- مدت تحصیل دانشجویان خارج از لحاظ معافیت، همانند دانشجویان داخل کشور می‌باشد و افزایش مدت آن بر اساس تبصره (۲) ماده (۳۳) قانون،

حسب مورد با تأیید وزارتخانه‌های علوم یا بهداشت خواهد بود.

ماده ۲۲- انتقال معافیت تحصیلی دانشجویان شاغل به تحصیل در خارج از کشور به داخل، تا یک سال پس از قطع رابطه تحصیلی و با رعایت ضوابط و مقررات مورد عمل وزارتخانه‌های علوم یا بهداشت و با رعایت مفاد ماده (۳۳) قانون بلامانع است لکن این مدت جزو سنوات مجاز معافیت تحصیلی آنان لحاظ خواهد شد.

ماده ۲۳- طلاب دارای مدرک کارشناسی و بالاتر یا حسب مقررات مربوط معادل آن در حوزه، می‌توانند در چار چوب ضوابط موضوع ماده (۳۶) قانون و ماده (۱۸) آیین‌نامه، برای تحصیل به خارج از کشور مسافرت نمایند.

ماده ۲۴- معافیت تحصیلی برای دانشجویان خارج از کشور حسب مورد با درخواست وزارتخانه‌های علوم، بهداشت یا سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی و توسط سازمان صادر می‌گردد.

ماده ۲۵- طلابی که بر اساس مقررات مربوط، در خارج از کشور مشغول به تحصیل حوزوی می‌شوند، باید مدارک اشتغال به تحصیل خود را به مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه ارسال نمایند تا در صورت تأیید، از طریق مرکز یاد شده برای آنان درخواست معافیت تحصیلی شود.

ماده ۲۶- مشمولانی که خارج از ضوابط قانون و آیین‌نامه از کشور خارج شده باشند، نمی‌توانند از معافیت تحصیلی استفاده نمایند.

ماده ۲۷- ایرانیان مقیم خارج از کشور و فرزندان مأمورین ثابت دولت جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور و همچنین کسانی که قانوناً تحت کفالت یا ولایت قانونی آن‌ها هستند، چنانچه ظرف یک سال پس از اخذ مدرک دیپلم یا پیش‌دانشگاهی در خارج از کشور، در یکی از دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی خارج مورد تأیید وزارتخانه‌های علوم یا بهداشت پذیرفته شوند، با اعلام وزارتخانه‌های یاد شده، از معافیت تحصیلی برای ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر با رعایت مفاد ماده (۳۳) قانون برخوردار خواهند شد.

تبصره ۱- چنانچه فرزندان مأمورین ثابت دولت، در سن مشمولیت و قبل از اخذ مدرک دیپلم یا پیش‌دانشگاهی به تبع مأموریت والدین خود از کشور خارج و در مدارس ایرانی یا خارجی مورد تأیید وزارت آموزش و پرورش به تحصیل اشتغال یابند، با رعایت مفاد ماده (۳۳) قانون می‌توانند از معافیت تحصیلی استفاده

نمایند.

تبصره ۲- مقیم بودن در خارج از کشور، توسط نمایندگی سیاسی یا کنسولی دولت جمهوری اسلامی ایران در کشور محل اقامت و بر اساس ضوابط مربوط، احراز و از طریق وزارت امور خارجه به سازمان اعلام می‌گردد.

ماده ۲۸- فرزندان مأموران ثابت دولت در خارج از کشور و همچنین کسانی که قانوناً تحت کفالت و یا ولایت قانونی آن‌ها قرار دارند، چنانچه در سن مشمولیت و پس از اخذ دیپلم یا بالاتر به تبع مأموریت والدین و با تأیید وزارت امور خارجه از کشور خارج و ظرف یک سال پس از خروج از کشور، در یکی از دانشگاه‌های مورد تأیید وزارتخانه‌های علوم یا بهداشت در کشور محل مأموریت والدین به تحصیل اشتغال یابند، می‌توانند از معافیت تحصیلی خارج از کشور با رعایت مفاد ماده (۳۳) قانون استفاده نمایند.

ماده ۲۹- برای کارکنان وظیفه غایب و همچنین مشمولان غایب، در صورتی که عذرشان مطابق تبصره (۳) ماده (۵۸) قانون موجه نباشد، معافیت تحصیلی صادر نمی‌گردد.

آیین‌نامه معاینه و معافیت پزشکی مشمولان (صفحه ۹۸)

خدمت وظیفه عمومی

مصوب ۱۳۹۳/۲/۲۱ هیأت وزیران^(۱)

ماده ۱- در این آیین‌نامه، اصطلاحات زیر در معانی مشروح به کار می‌روند:
الف- قانون: قانون خدمت وظیفه عمومی - مصوب ۱۳۶۳- و اصلاحات بعدی آن.

ب- نیروی انتظامی: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران.

پ- نیروهای مسلح: ستاد کل نیروهای مسلح، ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان‌های تابع و وابسته به آنها.

ت- وزارت: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۱ - این آیین‌نامه به استناد تبصره ۱ ماده ۳۹ قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ تصویب و طی شماره ۳۱۱۵۲/ت/۴۹۵۱۹ مورخ ۱۳۹۳/۳/۲۴ ابلاغ شده است.

ث- سازمان: سازمان وظیفه عمومی نیروی انتظامی و رده‌های هم‌نام در استان‌ها.

ج- شورای شهرستان: شورای پزشکی سازمان در شهرستان‌ها، موضوع تبصره‌های (۱) و (۲) ماده (۴۱) قانون.

چ- شورای استان: شورای عالی پزشکی سازمان در استان‌ها، موضوع ماده (۴۲) مکرر قانون.

ح- شورای سازمان: شورای عالی پزشکی موضوع ماده (۴۳) قانون.

خ- شوراها: شورای شهرستان، شورای استان و شورای سازمان.

د- شورای نیرو: شورای پزشکی بیمارستان‌های نیروهای مسلح موضوع ماده (۴۲) قانون.

ذ- شورای پزشکی: شورای شهرستان یا شورای نیرو حسب مورد.

ر- مشمولان: کسانی که در شمول قانون قرار دارند از جمله کارکنان وظیفه.

تبصره- سایر اصطلاحات به کار رفته در این آیین‌نامه، مبتنی بر معانی و تعاریف به‌کار گرفته شده در قانون و آیین‌نامه اجرایی آن می‌باشد.

ماده ۲- مشمولان از نظر توان و سلامتی جسمی و روانی در چهار دسته زیر قرار می‌گیرند:

الف- دسته یکم: کسانی که از لحاظ جسمی و روانی، سالم بوده و قادر به انجام خدمت دوره ضرورت هستند.

ب- دسته دوم: کسانی که دچار بیماری یا نقص عضو یا اختلال روانی جزئی هستند و اگر چه به دلیل عدم برخورداری از سلامتی کامل، توان انجام امور رزمی را ندارند ولی به تناسب نوع بیماری یا نقص عضو و با لحاظ میزان تحصیلاتشان، قادر به انجام خدمت دوره ضرورت در امور غیررزمی هستند و به عنوان مشمولان معاف از رزم شناخته می‌شوند.

ج- دسته سوم: کسانی که دچار عدم رشد یا بیماری‌های جسمی یا روانی درمان‌پذیر هستند و به دلیل اینکه باید برای بازیابی سلامت، تحت درمان و معالجات لازم قرار گیرند، در مدتی که بر اساس ضوابط موضوع این آیین‌نامه و پیوست آن تعیین می‌گردد، قادر به انجام خدمت دوره ضرورت نیستند و در مدت مذکور، به عنوان مشمولان معاف موقت پزشکی شناخته می‌شوند.

د- دسته چهارم: کسانی که دچار بیماری یا نقص عضو یا اختلال روانی

غیرقابل درمان هستند و به طور دائم، قادر به انجام خدمت دوره ضرورت در امور رزمی یا غیررزمی نیستند و آن دسته از مشمولان معاف موقت پزشکی که با رعایت ترتیبات مقرر در ماده (۴۰) قانون و ماده (۲۵) این آیین‌نامه، نیاز به معالجات طولانی‌مدت (بیش از دوسال) دارند و به عنوان مشمولان معاف دائم پزشکی شناخته می‌شوند.

تبصره- با توجه به ضوابط این ماده، مشمولان دچار بیماری‌ها، عدم رشد‌ها و نقص عضوهای به شرح فهرست پیوست که تأیید شده به مهر دفتر هیأت دولت است^(۱)، حسب میزان تحصیلاتشان، در دسته تعیین‌شده مربوط قرار می‌گیرند.

ماده ۳- مشمولان به هنگام معرفی برای اعزام به خدمت، باید از نظر سلامت جسمی و روانی توسط یک پزشک که در این آیین‌نامه پزشک اول نامیده می‌شود، به شرح مواد این آیین‌نامه مورد معاینه قرار گیرند.

ماده ۴- پزشک اول، یک نفر از پزشکان نیروهای مسلح می‌باشد و در صورت نبودن، از پزشکان غیرنظامی متعهد که صلاحیت آنان به وسیله نیروی انتظامی تأیید شده باشد، استفاده خواهد شد.

ماده ۵- پزشک اول، وضعیت جسمی و روانی مشمولان را با لحاظ ماده (۲) این آیین‌نامه، مورد معاینه قرار داده و نتیجه را در برگه معاینه اولیه که توسط سازمان تهیه می‌شود، درج و مهر و امضا می‌نماید.

ماده ۶- در صورتی که پزشک اول، مشمول را جزء دسته یکم موضوع ماده (۲) تشخیص دهد و وی به این تشخیص، اعتراض داشته باشد یا مشمول را جزء دسته‌های دوم تا چهارم تشخیص دهد، موضوع برای اظهارنظر به شورای شهرستان احاله خواهد شد.

ماده ۷- شورای شهرستان از سه نفر پزشک نیروهای مسلح تشکیل می‌گردد و رأی اکثریت آنان ملاک عمل است.

تبصره ۱- در صورتی که تأمین پزشکان مورد نیاز از نیروهای مسلح امکان‌پذیر نباشد، نیروی انتظامی از پزشکان غیرنظامی مورد تأیید، در شورای شهرستان استفاده خواهد کرد.

تبصره ۲- چنانچه یکی از اعضای شورای شهرستان، مشمولی را به عنوان پزشک اول مورد معاینه قرار داده باشد، مجاز به اظهارنظر درباره همان

مشمول، در شورای شهرستان نمی‌باشد.

ماده ۸- شورای شهرستان، مشمولان موضوع ماده (۶) این آیین‌نامه را به صورت بالینی مورد معاینه قرار داده و چنانچه بیماری یا نقص عضو آنان مشهود باشد یا به نحوی برای اعضای شورای شهرستان محرز باشد، بر اساس مفاد این آیین‌نامه و پیوست آن، درباره معافیت پزشکی مشمولان، اظهار نظر می‌نماید و در غیر اینصورت، پس از انجام معاینه تخصصی در نزدیکترین بیمارستان نیروهای مسلح یا مرکز مجهز وزارت و اخذ نظر پزشک متخصص، اظهار نظر خواهد نمود.

تبصره- نظرات تخصصی موضوع این ماده، جنبه مشورتی داشته و شورای شهرستان الزامی به پذیرش آنها ندارد.

ماده ۹- چنانچه پس از معاینه مشمول در شورای شهرستان و قبل از اعزام به خدمت، تغییری در وضع جسمی یا روانی وی حاصل شده و بیماری جدیدی به وجود آید یا بیماری قبلی تشدید شود که به تشخیص سازمان و با کسب نظر مشورتی پزشک معتمد، قادر به انجام خدمت نباشد، مشمول مجدداً در شورای شهرستان مربوط مورد معاینه قرار گرفته و نظر اخیر شورای یاد شده ملاک عمل می‌باشد.

ماده ۱۰- رسیدگی به تقاضای معافیت پزشکی مشمولانی که برابر قانون و آیین‌نامه اجرایی مربوط، به تحصیل اشتغال داشته و از معافیت تحصیلی استفاده می‌نمایند، پس از فراغت از تحصیل یا ترک تحصیل یا اخراج به عمل خواهد آمد، مگر در خصوص نقص عضو یا بیماری‌هایی که بر اساس ضوابط این آیین‌نامه و پیوست آن، مقطع تحصیلی در آن اثر نداشته باشد.

ماده ۱۱- مشمولان مقیم خارج از کشور که درخواست رسیدگی به وضعیت معافیت پزشکی دارند، از طریق نمایندگی کنسولی دولت جمهوری اسلامی ایران در محل اقامت خود یا نزدیکترین نمایندگی تعیین‌شده، به پزشک معتمد معرفی می‌شوند.

تبصره ۱- تأیید اقامت مشمولان در خارج از کشور بر عهده نمایندگی کنسولی موضوع این ماده و بر اساس ضوابط مربوط می‌باشد.

تبصره ۲- پزشک موضوع این ماده، با پیشنهاد وزارت امور خارجه و تأیید سازمان، از پزشکان ایرانی مقیم خارج و در صورت عدم دسترسی، از پزشکان

خارجی انتخاب می‌گردد.

ماده ۱۲- پزشک موضوع ماده (۱۱) این آیین‌نامه، مشمول مربوط را از نظر سلامت جسمی و روانی مورد معاینه قرار داده و در صورتی که وی را دچار بیماری، عدم رشد یا نقص عضو تشخیص دهد و یا برای تشخیص، نیازمند معاینات تخصصی و سایر اقدامات تشخیصی بداند، اقدامات لازم را برای معرفی مشمول به بیمارستان خارج از کشور مورد تأیید سازمان، معمول و پس از دریافت نتیجه، مراتب را به نمایندگی مربوط اعلام می‌نماید.

ماده ۱۳- نمایندگی موضوع ماده (۱۲) این آیین‌نامه، پس از اخذ نتیجه، نسبت به تشکیل و تکمیل پرونده مشمول مربوط اقدام و پرونده را پس از تأیید مسؤول نمایندگی، از طریق وزارت امور خارجه جهت طرح در شورای شهرستان و اظهار نظر بر اساس ضوابط این آیین‌نامه و پیوست آن و محتویات پرونده، به سازمان ارسال می‌کند.

تبصره- سازمان می‌تواند جلسات شورای شهرستان را برای رسیدگی به وضعیت مشمولان موضوع این ماده، با استفاده از پزشکان مورد تأیید ایرانی داخل یا خارج از کشور، با هماهنگی وزارت امور خارجه در نمایندگی برگزار نماید.

ماده ۱۴- به منظور رسیدگی به اعتراض مشمول به رأی شورای شهرستان پس از انجام معاینات تخصصی و تصمیم‌گیری نهایی، شورای استان، متشکل از سه نفر پزشک متخصص استان تشکیل می‌گردد.

ماده ۱۵- به منظور رسیدگی به موارد عدم تطابق رأی شورای پزشکی، با قانون و این آیین‌نامه و پیوست آن، که بنا به تشخیص رییس سازمان یا نماینده او تعیین می‌شود، شورای سازمان متشکل از سه نفر پزشک متخصص نیروهای مسلح تشکیل می‌گردد.

ماده ۱۶- در شورای استان و شورای سازمان، رأی اکثریت پزشکان عضو، معتبر و مبنای عمل سازمان است و اعضای شورای شهرستان امکان عضویت در آنها را ندارند.

ماده ۱۷- مشمولانی که پرونده آنان به شورای استان یا شورای سازمان ارجاع می‌گردد موظفند ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ معرفی‌نامه، خود را جهت معاینه معرفی نمایند و در صورت عدم حضور، شورای مربوط حسب مورد، بر اساس

محتویات پرونده تصمیم‌گیری می‌نماید.

ماده ۱۸- معاینه مشمولان در شورای استان یا شورای سازمان، به صورت بالینی انجام می‌پذیرد و در صورتی که بیماری با معاینه بالینی تأیید نگردد، سازمان بر اساس درخواست شورای مربوط حسب مورد، موظف است مشمولان را برای معاینه تخصصی به نزدیکترین بیمارستان نیروهای مسلح یا مراکز مجهز وزارت معرفی نماید.

ماده ۱۹- مشمولانی که برای معاینات تخصصی موضوع مواد (۸) و (۱۸) این آیین‌نامه معرفی می‌شوند، موظفند ظرف یک ماه به بیمارستان یا مرکز تعیین‌شده مراجعه نمایند و در صورت عدم مراجعه در مدت تعیین‌شده، شورای مربوط حسب مورد، بر اساس محتویات پرونده، تصمیم‌گیری می‌نماید و نظر آن ملاک عمل سازمان در اعزام مشمولان به خدمت می‌باشد.

ماده ۲۰- مشمولانی که پس از معاینه در شورای استان یا شورای سازمان، قادر به خدمت تشخیص داده شده‌اند، چنانچه قبل از اعزام، دچار نقص عضو یا بیماری جدیدی شوند که از نظر معافیت پزشکی تعیین‌کننده باشد، وضعیت جدید آنان در شورای شهرستان مورد بررسی قرار گرفته و نظر اخیر شورای شهرستان ملاک عمل می‌باشد.

ماده ۲۱- یگان‌های نیروهای مسلح مجاز به ترخیص مشمولانی که قبل از اعزام، در شورای استان یا شورای سازمان معاینه شده‌اند، نمی‌باشند مگر این‌که در حین خدمت، بیماری یا نقص عضوی به وجود آید یا بیماری قبلی آنان تشدید یافته و از موارد معافیت دایم باشد که در این صورت بر اساس رأی شورای نیرو اقدام خواهد شد.

ماده ۲۲- در صورتی که اعضای شوراها، مشمولان را جزء دسته اول یا دسته‌های دوم تا چهارم موضوع ماده (۲) تشخیص دهند، مکلفند نظر خود را در برگ رأی شورای مربوط که ملصق به عکس مشمول باشد با قید نوع بیماری و مستندات موضوع این آیین‌نامه و پیوست آن، درج و محل مربوط را با ذکر مشخصات کامل خود، شامل نام و نام خانوادگی و شماره نظام پزشکی مهر و امضا نمایند.

تبصره- تشخیص موارد معافیت دائم برای کارکنان وظیفه در حین خدمت، با شورای نیروی مربوط است.

ماده ۲۳- نیروهای مسلح موظفند پزشکان مورد نیاز شوراها را به نیروی انتظامی معرفی نمایند.

تبصره- در صورتی که تأمین پزشکان مورد نیاز از نیروهای مسلح امکان‌پذیر نباشد، شبکه بهداشت و درمان هر شهرستان، حسب درخواست سازمان، پزشکان مورد نیاز را به نیروی انتظامی معرفی می‌نماید.

ماده ۲۴- مشمولانی که متقاضی معاینه تخصصی باشند یا به آرای شورای شهرستان اعتراض داشته باشند، هزینه‌های مربوط به معاینات تخصصی، اعم از بالینی و تشخیصی را پرداخت می‌نمایند.

ماده ۲۵- به مشمولانی که به علت ابتلا به بیماری به تشخیص شوراها و در چارچوب ضوابط این آیین‌نامه و پیوست آن، به طور موقت قادر به انجام خدمت دوره ضرورت نباشند، به منظور درمان برای مدتی که شورای مربوط تعیین می‌نماید و در هر حال در هر مرحله، از یک سال تجاوز نخواهد کرد، معافیت موقت پزشکی داده خواهد شد و چنانچه در پایان سال دوم، با وجود اقدامات درمانی، شورای یاد شده، بیماری را درمان‌شده تشخیص ندهد و فرد نیز قادر به انجام خدمت نباشد، از ابتدای سال سوم به طور دائم از خدمت دوره ضرورت معاف خواهد شد.

ماده ۲۶- چنانچه مشمول، بنا به اظهار خود یا نظر پزشک اول، به مواد مخدر اعتیاد داشته باشد و اعتیاد وی توسط شورای شهرستان تأیید گردد، از سوی سازمان برای ترک اعتیاد در مدت شش ماه، به یکی از مراکز تحت پوشش وزارت یا سازمان بهزیستی کشور معرفی می‌شود و مرکز یادشده نتیجه را ظرف مدت مذکور، به سازمان اعلام می‌نماید.

تبصره- با توجه به حکم تبصره (۳) ماده (۳۹) قانون، معافیت موقت پزشکی مشمولان موضوع این ماده که در مدت مقرر، به مرکز مربوط مراجعه ننمایند یا موفق به ترک اعتیاد نشوند، از لحاظ داشتن اعتیاد به مواد مخدر، قابل تمدید نخواهد بود.

ماده ۲۷- کارکنان وظیفه‌ای که در حین خدمت دوره ضرورت، مبتلا به بیماری یا نقص عضو شوند، چنانچه پس از اتمام مدت معالجه که کمتر از شش ماه نباشد، طبق نظر شورای نیرو، قادر به انجام خدمت نبوده و بر اساس ضوابط این آیین‌نامه و پیوست آن، معاف دائم پزشکی تشخیص داده شوند، از بقیه خدمت

دوره ضرورت معاف می‌شوند و مدت معالجه آنان، جزء خدمت دوره ضرورت محسوب می‌گردد.

تبصره ۱- چنانچه شورای نیروی مربوط تشخیص دهد که نقص عضو یا بیماری تا پایان خدمت مقرر که کمتر از شش ماه نباشد، ترمیم نشده یا بهبود نخواهد یافت، مراتب را مشروحاً در اوراق معاینه ذکر و با تنظیم صورتجلسه شورا ملصق به عکس مشمول به یگان خدمتی مربوط اعلام می‌نماید تا نسبت به ترخیص آنان و معرفی به سازمان اقدام شود.

تبصره ۲- کارکنان وظیفه‌ای که در حین خدمت به سبب بیماری مورد معاینه قرار می‌گیرند و به تشخیص شورای نیرو، بر اساس ضوابط این آیین‌نامه و پیوست آن، شرایط معافیت دایم یا موقت داشته باشند، چنانچه بیماری آنان مربوط به قبل از اعزام باشد با تنظیم صورتجلسه شورا ملصق به عکس مشمول به یگان خدمتی مربوط اعلام تا نسبت به ترخیص آنان و معرفی به سازمان اقدام شود.

تبصره ۳- حین خدمت موضوع این ماده، طول مدت قانونی خدمت دوره ضرورت از زمان اعزام تا پایان خدمت است.

تبصره ۴- کارکنان وظیفه‌ای که در حین غیبت یا فرار، یا به سبب ارتکاب جرم و یا به صورت ارادی، مبتلا به بیماری یا نقص عضو شوند، ابتلای آنان به بیماری یا نقص عضو، حین خدمت موضوع این ماده محسوب نشده و مدت معالجه آنان، جزء خدمت دوره ضرورت محسوب نمی‌گردد و از لحاظ وضعیت معافیت پزشکی، طبق نظر شورای نیرو و بر اساس ضوابط این آیین‌نامه و پیوست آن، با آنان رفتار خواهد شد.

ماده ۲۸- مشمولان پزشک اعم از پزشکان عمومی، دندانپزشکان و پزشکان متخصص، فقط در صورتی معاف دائم از خدمت دوره ضرورت شناخته می‌شوند که بر اساس ضوابط این آیین‌نامه و پیوست آن، به تشخیص شوراها و شورای نیرو، قادر به اشتغال به حرفه طبابت در نیروهای مسلح نباشند و آن عده از مشمولان مذکور که از سلامت کامل برخوردار نیستند، ولی قادر به طبابت در نیروهای مسلح می‌باشند به خدمت دوره ضرورت اعزام می‌شوند و برابر نظر شورای مربوط، از خدمت سنگین که با سلامتی آنان منافات داشته باشد از جمله امور رزمی، معاف خواهند شد.

تبصره- نحوه آموزش مشمولانی که بر اساس حکم این ماده از امور رزمی

معاف می‌شوند، در چارچوب حکم تبصره (۲) ماده (۳۹) قانون تعیین خواهد شد.

فهرست بیماری‌ها، نقص عضوها و عدم رشدهای

موضوع تبصره ماده (۲)

آیین‌نامه معاینه و معافیت پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	مقدمه
	بخش اول: بیماری‌های عمومی
	بخش دوم: بیماری‌های غدد مترشحه داخلی
	بخش سوم: بیماری‌های پوست و بافت‌های زیر پوست
	بخش چهارم: بیماری‌های داخلی مغز و اعصاب (نورولوژی)
	بخش پنجم: بیماری‌های اعصاب و روان
	بخش ششم: بیماری‌های جراحی مغز و اعصاب
	بخش هفتم: بیماری‌های ریه و قفسه صدري
	بخش هشتم: بیماری‌های استخوان (اسکلت)
	بخش نهم: بیماری‌های دستگاه گوارش و جراحی عمومی
	بخش دهم: بیماری‌های خون و انکولوژی (بدخیمی‌ها)
	بخش یازدهم: بیماری‌های دستگاه ادراری تناسلی
	بخش دوازدهم: بیماری‌های فک و دهان و دندان
	بخش سیزدهم: بیماری‌های چشم و عوارض بینایی
	بخش چهاردهم: بیماری‌های گوش، حلق و بینی
	بخش پانزدهم: بیماری‌های قلب و عروق
	بخش شانزدهم: بیماری‌های روماتولوژی و بافت همبند
	بخش هفدهم: بیماری‌های عفونی

مقدمه:

انواع بیماری، عدم رشد و نقص عضوهایی که بر اساس ضوابط ماده (۲) آیین‌نامه معاینه و معافیت پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی، در طبقه‌بندی

مشمولان از نظر معافیت پزشکی ملاک عمل است به شرح بخش‌های زیر می‌باشد.

بخش اول: بیماری‌های عمومی

بند ۱- ابتلاء به بیماری‌های قابل علاج که مدت درمان آنها بیشتر از یک ماه باشد و همچنین اعمال جراحی و کسانی که در دوران نقاهت بیماری می‌باشند: معاف موقت تا یکسال

بند ۲- طول قد:

الف) کمتر از ۱۴۵ سانتی متر: معاف دائم

تبصره- برای دارندگان مدارک تحصیلی کارشناسی و بالاتر طول قد کمتر از ۱۴۰: معاف دائم

ب) $155 < \text{قد} < 145$ سانتی متر برای دارندگان مدرک تحصیلی فوق دیپلم و پایین‌تر و $155 < \text{قد} < 140$ برای دارندگان مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر معاف از خدمات رزمی

بند ۳- چاقی مفرط $\text{BMI} < 35$: معاف از خدمات رزمی

بند ۴- لاغری مفرط $\text{BMI} < 17$: معاف از خدمات رزمی

بند ۵- مشمولین پزشکی که از سلامتی کامل در خصوص هر یک از بیماری‌های فوق برخوردار نباشند (بیماری آنان در حد معافیت دائم باشد) لیکن قادر به طبابت در نیروهای مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین

بخش دوم- بیماری‌های غدد مترشحه داخلی

بند ۱- بیماری‌های غدد هیپوفیز شامل: آکرو مگالی، ژیگانتیسم، سندروم کوشینگ، دیابت بی مزه، آدنوم هیپوفیز، هیپوفونکسیون کلی هیپوفیز: معاف دائم

بند ۲- بیماری‌های غدد تیروئید:

الف) هیپرتیروئیدی با داشتن علائم واضح بالینی و آزمایشگاهی (در مراکز دانشگاهی یا نیروهای مسلح) در صورت عدم پاسخ به درمان: معاف دائم

ب) هیپرتیروئیدی و هیپوتیروئیدی با داشتن علائم واضح بالینی و آزمایشگاهی (در مراکز دانشگاهی یا نیروهای مسلح) در صورت پاسخ به درمان: معاف از خدمات رزمی

ج) گواترهای حجیم با میزان بیش از ۱۰۰CC با اثر فشاری و علائم انسدادی مجاری تنفسی خارج ریوی (که با اسپیرومتری ثابت شده باشد): معاف دائم

د) تیروئیدیت‌های حاد و تحت حاد: شش ماه معاف موقت
بند ۳- بیماری‌های غدد پاراتیروئید:

الف) هیپرپاراتیروئیدی: معاف دائم

ب) هیپوپاراتیروئیدی: معاف دائم

بند ۴- بیماری‌های غدد فوق کلیوی:

الف) پرکاری غده فوق کلیوی: معاف دائم

ب) کم کاری غده فوق کلیوی: معاف دائم

بند ۵- ژنیکوماستی شدید که با انجام سونوگرافی بافت فیبروندولار گزارش شده باشد و در ارزیابی مراحل رشد بلوغ در حد تانر ۳ و یا بالاتر (جنس مؤنث) باشد: معاف دائم

بند ۶- سندروم کلاین فلترو سندرم کالمن: معاف دائم

بند ۷- بیماری‌های غدد دیگر:

الف) تومورهای خوش خیم و بدخیم هیپوفیز: معاف دائم

ب) هرما فرو دیسم‌ها: معاف دائم

بند ۸- بیماری‌های تغذیه و متابولیک:

الف) دیابت قندی تیپ I: معاف دائم

ب) دیابت غیر وابسته به انسولین (تیپ II) که با وجود درمان، هموگلوبین A1C بالاتر از ۷ و قند ناشتای بیش از ۱۲۶ اثبات شده طی بستری در مراکز درمانی نیروهای مسلح و یا دانشگاهی داشته باشد: معاف دائم

ج) هیپرانسولینیسم همراه با هیپوگلیسمی اثبات شده در مراکز درمانی نیروهای مسلح و یا دانشگاهی: معاف دائم

بند ۹- مشمولین پزشکی که از سلامتی کامل در خصوص هر یک از بیماری‌های فوق برخوردار نباشند (بیماری آنان در حد معافیت دائم باشد) لیکن قادر به طبابت در نیروهای مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین
بند ۱۰- سایر بیماری‌ها:

الف) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف از خدمات رزمی

- ب) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: شش ماه معاف موقت
- ج) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف دائم

بخش سوم- بیماری‌های پوست و بافت‌های زیرپوست

- بند ۱- انواع آگزماي وسیع و شدید:
- الف) در صورتی که مزمن و مقاوم به درمان بوده و مانع از فعالیت نیروهای مسلح شود: معاف دائم
- ب) آگزماي شدید، مزمن و مقاوم به درمان هر دو دست (از مچ به پائین به طور کامل) و یا هر دو پا (از مچ به پائین به طور کامل): معاف دائم
- ج) در سایر موارد: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲- عفونت‌های قارچی عمیق و وسیع پوست مانند نوکاردیازیس، اسپروتریکیوزیس و.....
- الف) در صورتی که مزمن و مقاوم به درمان باشد: معاف دائم
- ب) کچلی: شش ماه معاف موقت
- بند ۳- هیپرتیروز (عرق کردن کف یک یا دو دست و یا کف یک یا دو پا) شدید (بنحویکه در دمای معمول اتاق بعد از شستن و خشک کردن دست‌ها یا پاها بعد از مدت ۵ دقیقه کف دست‌ها یا پاها کاملاً خیس شود): معاف از خدمات رزمی
- بند ۴- لیکن پلان پوستی و مخاطی شدید و گسترده: معاف دائم
- بند ۵- پسوریازیس:
- الف) شدید کف دست‌ها و یا پاها و یا پسوریازیس‌های شدید و گسترده بدن (بیش از ۲۵ درصد) و یا انورسه و یا پسوریازیس‌های شدید سرگردن: معاف دائم
- ب) در سایر موارد: معاف از خدمات رزمی
- بند ۶- سل‌های پوستی: معاف دائم
- بند ۷- لوپوس اریتماتوس سیستمیک و یا لوپوس اریتماتو تحت حاد و یا لوپوس اریتماتو دیسکوئید: معاف دائم
- بند ۸- خال‌های پیگمانته مادرزادی و یا آنژیوم‌های وسیع و غیرقابل عمل:
- الف) توأم با اختلالات عملی و یا در سرو صورت که کراهت منظر شدید

ایجاد کرده باشد: معاف دائم

(ب) در سایر موارد: معاف از خدمات رزمی

بند ۹- می‌کوزیس فونکونید و سایر لنفومای پوستی و پاراپسوریازیس با پلاک‌های بزرگ: معاف دائم

بند ۱۰- سیکاتریس‌های جلدي در صورتی که وسیع (بیش از ۲۰ درصد) سطح بدن و ضخیم بوده یا چسبندگی به اطراف داشته و مانع حمل تجهیزات و یا انجام تمرینات نظامی بوده یا تمایل به زخم شدن داشته و یا اختلالات عملی در اندامها ایجاد کرده باشد: معاف دائم

تبصره- برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی
بند ۱۱- سیکاتریس‌های صورت و گردن در صورتی که کراهت منظر شدید ایجاد کرده باشد: معاف دائم

بند ۱۲- ویتیلیگو گسترده صورت و یا هر دو دست بطور کامل و یا با وسعت بیش از ۴۰ درصد کل بدن: معاف دائم

تبصره - برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی
بند ۱۳- عوارض پوستی شدید که در اثر اختلالات عروقی ایجاد شده باشد مانند فلپیت‌های عمقی و سطحی که با ورم مزمن اندام توأم باشد: معاف دائم.
بند ۱۴- هیپودرمیت‌های ندولر شدید، منتشر، مقاوم و توأم با علائم سیستمیک: معاف دائم

بند ۱۵- درماتوزهای اتوایمیون تاوولی اکتسابی و مادرزادی و آکرودرماتیت مزمن هالوپو، آکرودرماتیت آنتروپاتیکی، اریتم مولتی فرم شدید با درگیری مخاطی و عروقی: معاف دائم

بند ۱۶- هیپرکراتوز یا می‌خچه یا زگیل‌های کف هر دو دست و یا هر دویا:
(الف) در موارد شدیدی که بیش از ۳۰ درصد کف هر یک از دستها و پاها را گرفتار کرده باشد و مقاوم به درمان باشد: معاف دائم

(ب) در موارد خفیف: معاف از خدمات رزمی
بند ۱۷- فرونکولوز شدید و وسیع که بیش از ۴۰ درصد سطح بدن را گرفتار کرده باشد و مقاوم به درمان باشد: معاف دائم

بند ۱۸- بیماری‌های پوستی که در حین انجام خدمت وظیفه یا در اثر حساسیت و یا مسمومیت نسبت به مواد شیمیایی (شغلی، دارویی، جنگی) ایجاد شده و به

درمان مقاوم باشد: معاف دائم

بند ۱۹- کهنیر:

الف) همراه با آنژیوادم: معاف دائم.

ب) در سایر موارد: معاف از خدمات رزمی

بند ۲۰- آلپسی آرآتا همراه با کراحت منظر یا توتالیس و یا یونیورسالیس:
معاف دائم

تبصره- برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی

بند ۲۱- انواع آکنه:

الف) آکنه Conglobata و Fulminant توأم: معاف دائم

ب) آکنه شدید که صورت و بدن را گرفتار نماید و مقاوم به درمان‌های معمول
باشد: معاف از خدمات رزمی

بند ۲۲- لیشمانیوز (سالک پوستی) فعال: شش ماه معاف موقت

بند ۲۳- سارکوئیدوز:

الف) نوع منتشر با درگیری بیش از ۲۵ درصد سطح بدن: معاف دائم

ب) در سایر موارد: معاف از خدمات رزمی

بند ۲۴- بیماری ژنودرماتوز مانند توبروز اسکروزیس، رکلین هوزن،
البینیسم، گزرودرمایگمانتوز، پورفیری: معاف دائم

بند ۲۵- ایکتیوز گسترده مادرزادی یا اکتسابی:

الف) با گرفتاری بیش از ۲۵ درصد سطح بدن: معاف دائم

ب) ۲۵ درصد و کمتر از سطح بدن: معاف از خدمات رزمی

بند ۲۶- لیکن سیمپلکس مزمن:

الف) بین ۲۰- ۱۱ درصد سطح بدن: معاف از خدمات رزمی

ب) ۲۱ درصد و بالاتر سطح بدن: معاف دائم

بند ۲۷- هیدرآدنیت چرکی عود کننده: معاف از خدمات رزمی

بند ۲۸- مشمولین پزشکی که از سلامتی کامل در خصوص هر یک از
بیماری‌های فوق برخوردار نباشند (بیماری آنان در حد معافیت دائم باشد) لیکن
قادر به طبابت در نیروهای مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین

بند ۲۹- سایر بیماری‌ها:

الف) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲

آیین‌نامه می‌باشند: معاف از خدمات رزمی

ب) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: شش ماه معاف موقت

ج) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف دائم

بخش چهارم- بیماری‌های داخلی مغز و اعصاب (نورولوژی)

بند ۱- اختلالات استحال‌های سلول‌های عصبی (مانند فریدریش و): معاف دائم

بند ۲- اختلالات تعادلی مخچه‌ای با علائم ثابت شده بالینی و اقدامات پاراکلینیکی در مراکز درمانی ن.م و یا دانشگاهی: معاف دائم

بند ۳- انواع می‌لیتها و سکل آنها با علائم ثابت شده بالینی و اقدامات پاراکلینیکی در مراکز درمانی ن.م و یا دانشگاهی:

الف) در صورتی که شدید باشد: معاف دائم

ب) در موارد خفیف (زمانی که براساس طبقه بندی بین‌المللی (صفر تا پنج) تا حد ۴ باشد): معاف از خدمات رزمی

بند ۴- انسفالیتها و انسفالوپاتیها در صورتی که عوارض جسمی یا روانی پایدار و ناتوان کننده داشته باشد: معاف دائم

بند ۵- مولتیپل اسکلروزیس (MS): معاف دائم

بند ۶- انواع صغر عضلانی عضلات بزرگ:

الف) با اختلال شدید وضعف مشهود اثبات شده با EMG و NCV: معاف دائم

ب) در صورتی که بدون وضعف مشهود باشد: معاف از خدمات رزمی

بند ۷- انواع می‌وپاتی‌های اولیه و ثانویه: معاف دائم

بند ۸- اختلالات مادرزادی سیستم اعصاب مرکزی از هر نوع: معاف دائم

بند ۹- انواع پاراپلژی‌ها، پاراپارزی‌ها، همی پلژی‌ها، همی پارزیها و منوپلژیها: معاف دائم

تبصره - برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر در موارد پاراپارزیها و یا همی پارزیها: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۰- انواع اختلالات و حرکات غیر طبیعی عضوی مربوط به دستگاه

خارج هر می: معاف دائم

بند ۱۱- انواع صرع به شرط ثبوت کلینیکی و پاراکلینیکی در مراکز درمانی نظامی یا دانشگاهی با داشتن سوابق مستند و مورد تأیید ابتلاء به صرع: معاف دائم **تبصره -** در مواردی که شروط فوق تحقق نیابد ولی احتمال وجود صرع باشد: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۲- انواع پلی نوریت‌های بهبود نیافته و سکل آنها با تأیید الکترو دیانگنوزیس و اثبات کلینیکی و پاراکلینیکی در مراکز درمانی دانشگاهی یا نظامی (حداقل دو مرکز): معاف دائم

بند ۱۳- انواع نوروفیبروماتوزها:

الف) در موارد شدید (اختلال عملکرد یا کراهت منظر): معاف دائم

ب) در موارد خفیف: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۴- سابقه مننژیت‌های مزمن و سکل انواع مننژیت در صورت داشتن اختلال عملی و عصبی به شرط اثبات در مراکز درمانی دانشگاهی یا نظامی: معاف دائم

بند ۱۵- انواع نورالژیها: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۶- انواع فلج اعصاب کرانیال:

الف) در موارد شدید مقاوم به درمان همراه با اختلال عملی با اثبات کلینیکی و پاراکلینیکی: معاف دائم

ب) در موارد خفیف: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۷- انواع سکت‌های مغزی با عارضه عصبی (ارگانیک یا غیر ارگانیک): معاف دائم

بند ۱۸- بیماری می‌استتی گراویس با اثبات کلینیکی و پاراکلینیکی در مراکز درمانی نظامی یا دانشگاهی: معاف دائم

بند ۱۹- تور تیکولی

الف) ۱۵-۲۵ درجه انحراف از خط قائم بدن: معاف از خدمات رزمی

ب) ۲۵ و بیش از ۲۵ درجه انحراف از خط قائم بدن: معاف دائم

تبصره - برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی

بند ۲۰- فلج مغزی مادرزادی (C.P)

الف) همراه با اختلال عملکرد مشهود: معاف دائم

- ب) در حالت خفیف (بنحوي که در هنگام راه رفتن در ظاهر عمومي عارضه ابي مشهود نباشد): معاف از خدمات رزمي
- بند ۲۱- هايپوکالمي پريوديک با حداقل دو بار بستري در مراکز درماني نظامي يا دانشگاهي و تأييد پاراکلينيک: معاف دائم
- بند ۲۲- گيلن باره:
- الف) حاد: شش ماه تا يكسال معاف موقت
- ب) بهبود يافته: معاف از خدمات رزمي
- بند ۲۳- مشمولين پزشک که از سلامتي کامل در خصوص هر یک از بيماري هاي فوق برخوردار نباشند (بيماري آنان در حد معافيت دائم باشد) ليکن قادر به طبابت در نيروهاي مسلح باشند: معاف از خدمات سنگين
- بند ۲۴- ساير بيماري ها:
- الف) ساير بيماري هاي موضوع اين بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲ آيين نامه مي باشند: معاف از خدمات رزمي
- ب) ساير بيماري هاي موضوع اين بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲ آيين نامه مي باشند: شش ماه معاف موقت
- ج) ساير بيماري هاي موضوع اين بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲ آيين نامه مي باشند: معاف دائم

بخش پنجم- بيماري هاي اعصاب و روان

- بند ۱- پسيکوز ها:
- الف) اسکيزوافکتيو، اسکيزوفرني، اختلالات هذيان و پسيکوز هاي آتپيک مزمن: معاف دائم
- ب) اختلال سايکوز گذرا: شش ماه معاف موقت
- بند ۲- اختلالات خلقي:
- الف) ابتلا به بيماري دوقطبي نوع يك در هر مرحله و فاز: معاف دائم
- ب) اختلال افسردگي اساسي: معاف دائم
- ج) انواع اختلال خلقي افسردگي خفیف (ديس تايمي و سايكلو تايمي)، اختلال خلقي دو قطبي نوع دوم (هايپومانيا) در صورتي که با دارو تحت کنترل بوده و يا تهديد کننده خود و اطرافيان نباشد: معاف از خدمات رزمي

د) در صورتی که حداقل شش ماه از حمله حاد (اولین حمله حاد مانیا) و افسردگی گذشته باشد و هیچ‌گونه علامتی نداشته باشد: معاف از خدمات رزمی
بند ۳- انواع اختلالات شخصیتی:

الف) انواع سایکوپات (ضدا اجتماعی)، مرزی، اسکیزوئید، اسکیزوتایپال و پارانوئید: معاف دائم

ب) انواع دیگر اختلال شخصیت در صورتی که ناتوان کننده نباشد: معاف از خدمات رزمی

بند ۴- اختلال وسواس (OCD)، اختلال پانیک، اختلال اضطراب، فوبیا یا PTSD یا سایر اختلالات اضطرابی:

الف) نوع شدید مقاوم به درمان: معاف دائم

ب) نوع خفیف: معاف از خدمات رزمی

بند ۵- انواع نقیصه‌های عقلانی و کندذهنی‌ها (عقب ماندگی‌ها):

الف) با ضریب هوشی زیر ۷۰: معاف دائم

ب) با ضریب هوشی بین ۷۰-۹۰: معاف از خدمات رزمی

بند ۶- اختلالات تکلم و لکنت زبان در صورتی که علت روانی یا نورولوژیک داشته باشد:

الف) موارد شدید: معاف دائم

تبصره - برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی

ب) در موارد متوسط یا خفیف: معاف از خدمات رزمی

بند ۷- کژخونی‌هایی که مغایر شؤونات اجتماعی و نظامی (از جمله انحرافات جنسی و هموسکسوالیتی) باشد: شش ماه معاف موقت

تبصره - پس از شش ماه در صورت اثبات در مراکز درمانی ن.م.: معاف دائم

بند ۸- اختلالات کنترل تکانه شدید: معاف دائم

بند ۹- اختلالات سوماتوform در صورتی که بیش از دو سال طول کشیده باشد به شرط ثبوت با مدارک پزشکی مستدل: معاف دائم

تبصره - برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۰- اختلالات تیک صوتی یا حرکتی:

الف) نوع شدید: معاف دائم

- (ب) نوع خفیف: معاف از خدمات رزمی
- بند ۱۱- اختلالات فراگیر رشد (Pervasive Developmental Disorders) از قبیل اختلال اوتیستیک... اثبات شده:
- (الف) شدید همراه با افت عملکرد واضح: معاف دائم
- (ب) خفیف: معاف از خدمات رزمی
- بند ۱۲- اختلال هویت جنسی (TS) با ارائه گواهی پزشکی قانونی و تأیید در مراکز درمانی ن.م.: معاف دائم
- بند ۱۳- اعتیاد به مواد مخدر یا روان گردان: شش ماه معاف موقت
- بند ۱۴- مشمولین پزشک که از سلامتی کامل در خصوص هر یک از بیماری‌های فوق برخوردار نباشند (بیماری آنان در حد معافیت دائم باشد) لیکن قادر به طبابت در نیروهای مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین
- بند ۱۵- سایر بیماری‌ها:
- (الف) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف از خدمات رزمی
- (ب) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: شش ماه معاف موقت
- (ج) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف دائم

بخش ششم - بیماری‌های جراحی مغز و اعصاب

- بند ۱- اسپوندیلولیزیس و اسپوندیلولیزتیزس و رترولیزتیزس:
- (الف) اسپوندیلولیزیس با هر درجه همراه با اختلال و علائم عصبی: معاف دائم
- (ب) اسپوندیلولیزیس بدون اختلال و علائم عصبی: معاف از خدمات رزمی
- (ج) اسپوندیلولیزتیزس همراه با Bulge دیسک و یا دیسک دهیدراته همراه با عوارض عصبی: معاف دائم
- (د) اسپوندیلولیزتیزس درجه یک و بدون اختلال و عوارض عصبی: معاف از خدمات رزمی
- (ه) رترولیزتیزس همراه با علائم اختلال و علائم عصبی: معاف دائم

بند ۲- انواع هرني دیسکال یا Extrusion دیسک: معاف دائم
(در مورد بیماران عمل نشده، انجام MRI ستون فقرات در مراکز درمانی
نظامی و یا دانشگاهی ضروری می‌باشد و مواردی که ممنوعیت داشته باشد از
می‌لوگرافی استفاده شود)

بند ۳- (protrusion)، برجستگی (Bul ging) یا دهیدراتاسیون دیسکال همراه با
علائم بالینی یا ندول اشمورل: معاف از خدمات رزمی

بند ۴- لامینکتومی با عمل جراحی همراه با سوابق مستند کلینیکی و پارا
کلینیکی: معاف دائم

تبصره- دیسکتومی به روش لیزر که برای برجستگی (Bul ging) خفیف
دیسک انجام شده است: معاف از خدمات رزمی

بند ۵- ساکرا لیزاسیون، لومباریزاسیون، اسپینابیفیدا و همی ساکرا لیزاسیون:
معاف از خدمات رزمی

بند ۶- تومورهای استخوانی خوش خیم ستون فقرات:
الف) در صورتی که از نظر حجم و موقعیت اختلال عملی ایجاد نماید: معاف
دائم

ب) بدون اختلال عملی: معاف از خدمات رزمی
بند ۷- انواع شکستگی‌های مهره‌ها:

الف) در موارد حاد جهت سیر مراحل درمان: شش ماه معاف موقت
ب) با کلاپس بیشتر از ۲۵ درصد: معاف دائم
ج) شکستگی زوائد شوکی یا عرضی یا شکستگی مهره با کلاپس ۲۵ درصد و
کمتر از ارتفاع مهره: معاف از خدمات رزمی

بند ۸- تغییر شکل‌های مادرزادی مجمله مانند ماکروسفالی، میکروسفالی و
...

الف) با اختلال عملکرد: معاف دائم
ب) بدون اختلال عملکرد: معاف از خدمات رزمی
بند ۹- کیست‌های آراکنوئید و ضایعات مادرزادی با اثر فشاری و توأم با
اختلال عصبی با یا بدون عمل جراحی: معاف دائم

بند ۱۰- اختلالات عروقی مغز (مثل آنوریسم و A.V.M): معاف دائم
بند ۱۱- شکستگی‌های فرو رفته مجمله بدون سابقه عمل جراحی و فاقد

عارضه یا شکستگی‌های خطی که موجب دیاستازیس نشده باشد: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۲- سابقه عمل جراحی روی مغز و جمجمه:

الف) در صورتی که کمتر از شش ماه از عمل جراحی گذشته باشد: شش ماه معاف موقت

ب) همراه با اختلال عملی و یا علائم عصبی: معاف دائم

ج) بدون اختلال عملی و علائم عصبی: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۳- کمپرسیون‌های نخاعی به علت تومورهای استخوانی مهره‌ها و یا سکل عفونتها و آراکنوئیدیتها، تنگی کانال نخاع و ... که همراه با علائم کلینیکی و پاراکلینیکی باشد یا به مرحله فلج رسیده باشد: معاف دائم

بند ۱۴- هر نوع جسم خارجی در داخل جمجمه و کانال نخاعی: معاف دائم

بند ۱۵- توراسیک اوت لت سندرم (TOS):

الف) در صورت وجود علائم بالینی و پاراکلینیک بارز: معاف دائم

ب) در صورت عدم وجود علائم بالینی از جمله دنده گردنی و ...: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۶- انواع خونریزی‌های سربر و مننژ:

الف) در موارد حاد جهت سیر مراحل درمان: شش ماه معاف موقت

ب) با عارضه عصبی (ارگانیک یا غیر ارگانیک): معاف دائم

ج) بدون عارضه: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۷- تروماهای عصبی:

الف) در موارد حاد جهت سیر مراحل درمان: شش ماه معاف موقت

ب) فلج اعصابی که سبب اختلالات عملی و ناتوان کننده شود: معاف دائم

ج) صدمات عصبی حسی: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۸- وجود کیست‌های مغزی و یا نخاعی:

الف) به هر اندازه (عمل شده یا عمل نشده) به همراه اختلال عملی و یا علائم عصبی: معاف دائم.

ب) بدون اختلال عملی یا علائم عصبی: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۹- تومورهای سیستم اعصاب مرکزی (CNS) و محیطی:

الف) بدخیم: معاف دائم

- ب) خوش خیم با عارضه عصبی و اختلال عملی: معاف دائم
- ج) خوش خیم بدون عارضه عصبی و اختلال عملی: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۰- هرگونه عمل جراحی روی ستون فقرات (به جز نسج نرم):
- الف) در موارد حاد جهت سیر مراحل درمان: شش ماه معاف موقت
- ب) به همراه اختلال عملکردی واضح: معاف دائم
- ج) بدون اختلال عملکردی واضح: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۱- مشمولین پزشکی که از سلامتی کامل در خصوص هر یک از بیماری‌های فوق برخوردار نباشند (بیماری آنان در حد معافیت دائم باشد) لیکن قادر به طبابت در نیروهای مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین
- بند ۲۲- سایر بیماری‌ها:
- الف) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف از خدمات رزمی
- ب) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: شش ماه معاف موقت
- ج) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف دائم

بخش هفتم- بیماری‌های ریه و قفسه صدري

- بند ۱- تغییر شکل‌های مادرزادی قفسه صدري مانند سینه فرورفته (سینه قیفی شکل)، جناغ برجسته یا فقدان عضلات تنفسي:
- الف) همراه با اختلال واضح بالینی (و تأیید پاراکلینیک) در عملکرد قلب (EF کمتر از ۵۰) یا ریه (FVC کمتر از ۴۰ درصد پایه): معاف دائم
- ب) بدون اختلال تنفسي و قلبی: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲- تغییر شکل‌های مادرزادی یا اکتسابی مجاری هوایی (فیستولها و تراکونوبرونکومگالی) به همراه اختلال عملکرد متوسط یا شدید ریه (FEV1 کمتر از ۵۰ درصد): معاف دائم
- بند ۳- تغییر شکل و نقص‌های مادرزادی دیافراگم (نبودن دیافراگم یا فلج آن): معاف دائم
- بند ۴- عدم تشکیل قسمتی از ریه (آژنزی ریه) یا آپلازی کامل یا جزئی یا

رزکسیون قسمتی از ریه طی عمل جراحی:

(الف) با اختلال متوسط تا شدید در عملکرد تنفسی (FVC کمتر از ۴۰ درصد پایه): معاف دائم

(ب) با اختلال خفیف در عملکرد تنفسی: معاف از خدمات رزمی

بند ۵- استنیت و استنومیلیت دنده‌ها یا ترقوه یا جناغ سینه یا کتف:

(الف) نوع مزمن (بیش از ۶ ماه): معاف دائم

(ب) نوع حاد: شش ماه معاف موقت

(ج) نوع بهبود یافته: معاف از خدمات رزمی

بند ۶- شکستگی دنده‌ها (۳ یا بیشتر) یا جناغ یا ترقوه یا کتف:

(الف) در موارد حاد جهت سیر مراحل درمان: شش ماه معاف موقت

(ب) در صورتی که موجب اختلال متوسط یا بیشتر عملکرد تنفسی یا تغییر شکل

شدید شده باشد به شرط اثبات در بیمارستان‌های نظامی یا دانشگاهی (FEV1 کمتر

از ۵۰ درصد یا FVC کمتر از ۴۰ درصد پایه): معاف دائم.

(ج) در صورت اختلال خفیف عملکرد تنفسی: معاف از خدمات رزمی

بند ۷- سیکاتریس‌ها (ناشی از سوختگی و یا اعمال جراحی) که ایجاد اختلال

عملکرد تنفسی متوسط یا بیشتر نماید (FEV1 کمتر از ۵۰ درصد یا FVC کمتر از

۴۰ درصد پایه): معاف دائم

بند ۸- انواع پلورزی‌ها:

(الف) نوع مزمن (بیش از ۶ ماه): معاف دائم

(ب) نوع حاد: شش ماه معاف موقت

بند ۹- سابقه پنوموتوراکس خودبخودی:

(الف) تکرار شونده (بیش از یک بار): معاف دائم

(ب) یک بار تأیید شده: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۰- سارکوئیدوز، فیبروز منتشر ریه، سندرم کارتاژنز: معاف دائم

تبصره - در خصوص فیبروز ریه در صورتی که کمتر از یک لوب درگیر

باشد برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۱- فیبروز ریه ناشی از اسکار:

(الف) با اختلال عملکرد متوسط یا بیشتر (FEV1 کمتر از ۵۰ درصد یا FVC

کمتر از ۴۰ درصد پایه): معاف دائم

- ب) با اختلال عملکرد خفیف: معاف از خدمات رزمی
- بند ۱۲- بیماری‌های قارچی مزمن ریه: معاف دائم
- بند ۱۳- پنوموکونیوزها: معاف دائم
- بند ۱۴- سابقه ترومیوآمبولی ریه:
- الف) اگر تکرار شونده باشد (بیش از یک بار): معاف دائم
- ب) اگر تکرار شونده نباشد: معاف از خدمات رزمی
- بند ۱۵- آمفیژم ریه:
- الف) بصورت منتشر: معاف دائم
- ب) لوکالیزه: معاف از خدمات رزمی
- بند ۱۶- کیست‌های مختلف ریه (درموئید و...) پلوروپریکار دیال، ضایعات بولاریه و یا کیست‌های هوایی بزرگ و متعدد:
- الف) با اختلال متوسط یا بیشتر عملکرد تنفسی (FEV1 کمتر از ۵۰ درصد FVC) کمتر از ۴۰ درصد پایه: معاف دائم
- ب) با اختلال عملکرد خفیف و یا بدون اختلال عملکرد تنفسی: معاف از خدمات رزمی
- بند ۱۷- سکل‌های ریوی (ناشی از آبسه و):
- الف) با اختلال متوسط یا بیشتر عملکرد تنفسی (FVC کمتر از ۴۰ درصد پایه): معاف دائم
- ب) با اختلال خفیف عملکرد و یا بدون اختلال عملکرد تنفسی: معاف از خدمات رزمی
- بند ۱۸- برونشکتازی با درگیری حداقل دو لوب: معاف دائم
- بند ۱۹- سیستیک فیبروزیس (CF): معاف دائم
- بند ۲۰- برونشیت مزمن همراه با اختلال عملکرد تنفسی متوسط و یا بیشتر (FEV1 کمتر از ۵۰ درصد): معاف دائم
- بند ۲۱- آسم به شرط اثبات کلینیکی و پاراکلینیکی و داشتن سوابق درمانی بالینی (FEV1 کمتر از ۵۰ درصد):
- الف) با اختلال عملکرد تنفسی متوسط و یا بیشتر: معاف دائم
- ب) در نوع خفیف و آلرژی‌های تنفسی: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۲- اجسام خارجی ریه، برونش و مדיاستن که عارضه ریوی ایجاد کرده

و باعث اختلال متوسط و یا بیشتر در عملکرد ریه شده باشد و یا شرائین بزرگ را به مخاطره بیندازد به شرط اثبات در بیمارستان‌های نظامی یا دانشگاهی: معاف دائم

بند ۲۳- سابقه اعمال جراحی قفسه سینه اعم از برداشتن دو و یا بیش از دو دنده یا توراکوپلاستی یا رزکسیون حداقل یک لوب ریه یا دکورتیکاسیون ریه: معاف دائم

تبصره - تروماهای غیرنافذ ریه که باعث پارگی و کونتوزیون ریه شده باشد و بدون عمل جراحی بهبود یافته و اختلال عملکرد تنفسی نیز ایجاد نکرده باشد: معاف از خدمات رزمی

بند ۲۴- تنگی‌های تراشه یا برونشها که ایجاد اختلال عملکرد تنفسی متوسط و یا بیشتر نموده باشد (با تأیید یافته‌های اسپیرومتری): معاف دائم

بند ۲۵- مدیاستنیت‌های مزمن: معاف دائم

بند ۲۶- پیوند ریه: معاف دائم

بند ۲۷- هیپرتانسیون پولمونر اولیه در هر مرحله: معاف دائم

بند ۲۸- مشمولین پزشکی که از سلامتی کامل در خصوص هر یک از بیماری‌های فوق برخوردار نباشند (بیماری آنان در حد معافیت دائم باشد) لیکن قادر به طبابت در نیروهای مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین
بند ۲۹- سایر بیماری‌ها:

الف) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف از خدمات رزمی

ب) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: شش ماه معاف موقت

ج) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف دائم

بخش هشتم- بیماری‌های استخوان (ارتوپدی)

بند ۱- انحرافات ستون فقرات مادرزادی یا اکتسابی:

الف) کیفوز توراسیک بالای ۷۰ درجه و کیفوز توراکو لومبار بالای ۳۰ درجه: معاف دائم

- ب) کیفوز توراسیک بین ۷۰-۵۰ درجه: معاف از خدمات رزمی
- ج) کیفوز توراکو لومبار بین ۳۰-۱۰ درجه: معاف از خدمات رزمی
- د) اسکولیوز بیش از ۳۰ درجه: معاف دائم
- هـ) اسکولیوز بین ۳۰-۲۰ درجه: معاف از خدمات رزمی
- تبصره -** برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر اسکولیوز بین ۲۰ تا ۴۵ درجه: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲- شکستگی‌های قدیمی حفره کوتیل (استابولوم) چنانچه با تغییر شکل حفره و با عارضه مفصلی همراه باشد: معاف دائم
- بند ۳- نکروز آواسکولار سراسرخوان ران بهر علت: معاف دائم
- بند ۴- شکستگی‌های لگن:
- الف) نوع مالگین: معاف دائم
- ب) نوع Open Book: معاف از خدمات رزمی
- بند ۵- بیماری شوئرمای: معاف از خدمات رزمی
- بند ۶- استئومیلیت:
- الف) نوع حاد: شش ماه معاف موقت
- ب) عفونت‌هایی که علی‌رغم ۶ ماه درمان بهبود نیافته یا منجر به تغییر شکل استخوان همراه با اختلال عملکرد شده باشد: معاف دائم
- بند ۷- تومورهای خوش خیم استخوانی:
- الف) همراه با ایجاد اختلال مشهود در کار عضو به شرطی که با عمل جراحی بهبودی حاصل نشود: معاف دائم
- ب) داخل استخوانی دراستخوان‌های فمور، تیبیا، کالکانئوس، تالوس، اسکافوئید، هومروس، رادیوس و اولنا با قطر بیشتر از $\frac{1}{3}$ قطر استخوان: معاف دائم
- ج) داخل استخوانی کمتر از $\frac{1}{3}$ قطر استخوان: معاف از خدمات رزمی
- بند ۸- کیست‌های استخوانی:
- الف) کیست‌های بزرگ با خطر شکستگی یا با اندازه بیش از $\frac{1}{3}$ قطر استخوان یا کیست‌های کوچک متعدد (بیش از سه عدد) با عارضه (در استخوان‌های فمور، تیبیا، کالکانئوس، تالوس، اسکافوئید، هومروس، رادیوس و اولنا): معاف دائم

ب) کیست‌های کوچک و بدون عارضه: معاف از خدمات رزمی
بند ۹- شکستگی‌های استخوان‌های بلند:

الف) شکستگی‌هایی که بعد از ۹ ماه جوش نخورده باشد و مفصل کاذب ایجاد کرده باشد و یا در وضع نامناسب جوش خورده و اشکال عملی ایجاد نموده باشد: معاف دائم

ب) شکستگی‌های جوش خورده استخوان‌های بلند و لگن با و یابدون نصب پیچ یا پلاک و یا کونچر و بدون عارضه: معاف از خدمات رزمی
ج) شکستگی‌های جوش نخورده بدون نصب پیچ و پلاک و کونچر که کمتر از ۶ ماه از تاریخ شکستگی گذشته باشد: معاف موقت (به مدت حداکثر ۹ ماه از تاریخ شکستگی)

بند ۱۰- شکستگی‌های استخوانی غیر از استخوان‌های بند ۹:
الف) بعد از ۹ ماه جوش نخورده و با عمل جراحی نیز بهبود نیافته باشد همراه با اختلال عملکرد: معاف دائم
ب) جوش نخورده باشد (کمتر از ۹ ماه): معاف موقت (به مدت حداکثر ۹ ماه از تاریخ شکستگی)
بند ۱۱- قطع یا فقدان یکی از اندامها: معاف دائم
بند ۱۲- کوتاهی پا:

الف) کوتاهی بیش از ۳ سانتی متر (به استناد اسکنوگرام): معاف دائم
تبصره - برای دارندگان مدارک کارشناسی کوتاهی بیش از ۵ سانتی متر: معاف دائم

ب) کوتاهی از ۱ تا مساوی ۳ سانتی متر: معاف از خدمات رزمی
تبصره - برای دارندگان مدارک کارشناسی کوتاهی از ۱ تا مساوی ۵ سانتی متر: معاف از خدمات رزمی
بند ۱۳- سینوویال کندروماتوزیس مفاصل بزرگ همراه با اختلال عملی: معاف دائم

بند ۱۴- آنکیلوز مفاصل بزرگ (هانش، زانو، آرنج، شانه، مچ پا، مچ دست): معاف دائم

بند ۱۵- محدودیت حرکات مفاصل (غیرقابل درمان و پایدار):
الف) در مورد مفاصل هانش، زانو و شانه (محدودیت بیش از ۱/۴ محدوده

طبیعی حرکت مفصل مربوطه): معاف دائم

تبصره- برای دارندگان مدارك کارشناسی و بالاتر محدودیت بین ۱/۴ تا ۱/۲ محدوده طبیعی حرکت مفصل در اندام فوقانی: معاف از خدمات رزمی
 ب) محدودیت حرکات سایر مفاصل بزرگ (مچ دست، مچ پا، آرنج) در صورتی که بیش از نیمی از حرکات، محدود شده باشد: معاف دائم
 ج) در موارد خفیف تر همراه با اختلال عملکرد: معاف از خدمات رزمی
 بند ۱۶- در رفتگی مکرر و یا قدیمی و مادرزادی مفاصل بزرگ عمل کرده یا نکرده (بدون عارضه): معاف از خدمات رزمی

تبصره - در صورتی که در حین خدمت بیش از دو نوبت در رفتگی به فاصله بیش از دو ماه ایجاد شود: معاف دائم
 بند ۱۷- شلی لیگامان‌های زانو و مچ پا و در رفتگی عادی مفاصل که مانع تمرینات نظامی باشد: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۸- سندرم ایسکمیک ولکمن:

الف) در موارد شدید: معاف دائم

ب) در موارد خفیف: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۹- فقدان کامل شست (از مفصل M.C.P) و یا فقدان ارزش کاری آن در يك دست: معاف دائم

تبصره - برای دارندگان مدارك کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی
 بند ۲۰- فقدان انگشتان دست:

الف) سه انگشت و یا بیشتر در يك دست: معاف دائم

تبصره- برای دارندگان مدارك کارشناسی و بالاتر، بیش از سه انگشت و یا انگشت شست به‌همراه دو انگشت در یک دست: معاف دائم
 ب) قطع یک بند انگشت شست یا سیابه و یا بیش از دو بند در سایر انگشتان یک دست: معاف از خدمات رزمی

بند ۲۱- عوارضی که مانع باز شدن و یا تا شدن انگشتان دست شود مانند سند اکتیلی و (غیرقابل درمان):

الف) در بیش از دو انگشت (مركب): معاف دائم

تبصره- برای دارندگان مدارك کارشناسی و بالاتر ۳ انگشت و بالاتر: معاف

دائم

- ب) در دو انگشت (ساده): معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۲- کوتاهی اندام فوقانی در مقایسه با یکدیگر:
- الف) در صورتی که بیش از ۵ سانتیمتر باشد: معاف دائم
- تبصره - برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر کوتاهی بیش از ۷ سانتی متر: معاف دائم
- ب) بین ۵-۲ سانتیمتر برای مشمولین تا فوق دیپلم و ۷-۲ سانتیمتر برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۳- سینوستوز استخوان‌های ساعد:
- الف) در دو دست: معاف دائم
- تبصره -** برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی
- ب) در یک دست: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۴- کویتوس و اروس و والگوس:
- الف) همراه با اختلال عملکرد یا ضایعه عصبی یکطرفه یا دو طرفه: معاف دائم
- تبصره -** اختلال عملکرد یک طرفه برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی
- ب) بیش از ۱۰ درجه انحراف: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۵- کوکس‌پلانا، کوکس‌وارا، کوکس‌ماگنا، کوکس‌والگا:
- الف) با گرفتاری بیش از ۳۰٪ از سر استخوان فمور و یا بیش از ۳۰ درجه تغییر از محور طبیعی: معاف دائم
- ب) با گرفتاری بین ۲۰ تا ۳۰ درجه: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۶- پارگی منیسک:
- الف) دو زانو همراه با اختلال عملکرد: معاف دائم
- تبصره -** برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی
- ب) پارگی منیسک یک زانو و یا دو زانو بدون اختلال، عمل شده یا نشده: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۷- پارگی شدید و کامل رباط‌های جانبی و متقاطع زانوی یک پا که باعث ناپایداری مفصل گردد:
- الف) در مواردی که چند رباط (بیش از دو رباط) پاره شده باشد: معاف دائم

ب) در موارد پارگی رباط ACL و PCL: معاف دائم
 ج) در موارد پارگی رباط ACL یا PCL به‌همراه یکی از رباط‌های جانبی:
 معاف دائم

تبصره - برای دارندگان مدارك کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی
 د) پارگی ACL یا PCL دوطرفه: معاف دائم
 هـ) در افراد جراحی شده (دو رباط و بیشتر) همراه با اختلال عملی: معاف
 دائم

و) در افراد جراحی شده بدون اختلال عملی: معاف از خدمات رزمی
 ز) پارگی منیسک و یک رباط: معاف از خدمات رزمی
 بند ۲۸- ژنووالگوم، ژنوواروم:
 الف) در موارد شدید (فاصله بین دو قوزک یا دو کوندیل فمور بیش از ۱۲
 سانتی متر): معاف دائم
تبصره - برای دارندگان مدارك کارشناسی و بالاتر بیش از ۱۴ سانتی متر:
 معاف دائم

ب) در موارد خفیف (فاصله بین دو قوزک یا دو کوندیل فمور بین ۱۲- cm
 ۵): معاف از خدمات رزمی
تبصره - برای دارندگان مدارك کارشناسی و بالاتر فاصله ۵-۱۴ cm: معاف
 از خدمات رزمی
 ج) همراه با چرخش تیپا با فاصله مساوی و بیش از ۱۰ سانتی متر: معاف
 دائم

تبصره - برای دارندگان مدارك کارشناسی و بالاتر با فاصله بیش از ۱۲ سانتی
 متر: معاف دائم
 بند ۲۹- ژنوراکورواتوم:

الف) بیش از ۱۵ درجه: معاف دائم
 ب) کمتر از ۱۵ درجه: معاف از خدمات رزمی
 بند ۳۰ - صافی کامل کف یک یا هر دو پا:
 الف) در انواع سخت به‌همراه دفورمیتی مچ پا مانند (Hill valgus): معاف
 دائم

تبصره - برای دارندگان مدارك کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی

ب) صافی کامل کف یا هر دو پا در انواع (Rigid یا Flexible) بدون عارضه و دفورمیتی: معاف از خدمات رزمی

بند ۳۱ - پارگی بهبود نیافته تاندون آشیل: معاف دائم

بند ۳۲ - کوتاهی تاندون آشیل توأم با اختلال در نشستن و محدودیت حرکتی
مچ پا: معاف دائم

تبصره - کوتاهی تاندون آشیل توأم با اختلال در نشستن و محدودیت حرکتی مچ پا برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی

بند ۳۳ - تغییر شکل اکتسابی یا مادر زادی استخوان‌های تارس و متاتارس (هالوس و الگوس): معاف از خدمات رزمی

بند ۳۴ - قطع انگشتان پا:

الف) قطع سه انگشت کامل از یک پا و یا قطع شست در هر دو پا: معاف دائم
تبصره - در صورتی که قطع سه انگشت بغیر از انگشت شست باشد برای دارندگان مدرک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی

ب) قطع چهار انگشت در پاها: معاف دائم

تبصره - برای دارندگان مدرک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی

ج) قطع شست در یک پا: معاف از خدمات رزمی

بند ۳۵ - اکی نیسم Foot drop: معاف دائم

بند ۳۶ - دفورمیتی‌های مفصل مچ پا:

الف) در مواردی که اختلال در راه رفتن ایجاد کرده باشد: معاف دائم
ب) در مواردی که اختلال در راه رفتن ایجاد نکرده باشد: معاف از خدمات رزمی

بند ۳۷ - بیماری‌های اسکلتی استخوانی نظیر استئوزیس ایمپرفکتا، آرتروگریپوزیس، سکل‌های شدید ناشی از CP و پولیو و انهدام کامل پاشنه (نکروز استخوان تالوس): معاف دائم

بند ۳۸ - استئوکوندريت دیسکانت زانو، هیپ و مچ پا:

الف) درجه ۳ و بیشتر: معاف دائم

ب) کمتر از درجه ۳: معاف از خدمات رزمی

بند ۳۹ - بیماری‌های جوش نخوردگی اسکافوئیدو کن باخ پس از ۹ ماه از زمان تشخیص و درمان همراه با اختلال عملکرد: معاف دائم

تبصره - برای دارندگان مدارك کارشناسي و بالاتر: معاف از خدمات رزمي

بند ۴۰ - تمام فلاپ‌هاي پديکوله عضلاني، آزاد:

الف) اگر نقص عضو يا اختلال عملکرد ایجاد کرده باشد: معاف دائم

ب) سایر موارد بدون عارضه: معاف از خدمات رزمي

بند ۴۱ - پا چنبري (Club Foot):

الف) در صورتي که ایجاد عارضه دفورميتي نموده باشد که مانع انجام

تمرينات يا پوشیدن پوتين باشد: معاف دائم

ب) در غير از موارد فوق: معاف از خدمات رزمي

بند ۴۲ - وجود جسم خارجي در مفاصل بزرگ:

الف) در صورتي که با اختلال عملي واضح همراه باشد: معاف دائم

ب) بدون ایجاد اختلال عملي: معاف از خدمات رزمي

بند ۴۳ - خارج کردن پاتلا (پاتلگتومي):

الف) توتال یک طرفه يا دو طرفه: معاف دائم

تبصره - برای دارندگان مدارك کارشناسي و بالاتر یک طرفه: معاف از

خدمات رزمي

ب) پارسیل همراه با اختلال عملکرد: معاف دائم

ج) پارسیل بدون اختلال عملکرد: معاف از خدمات رزمي

بند ۴۴ - کندرومالاسي پاتلا واسکوداشلاتر: معاف از خدمات رزمي

بند ۴۵ - آسیب‌هاي عروق اندامها:

الف) در صورتي که سبب اختلال عملکرد بارز اندام شده باشد: معاف دائم

ب) در صورتي که اختلال ایجاد شده جزئي باشد معاف از خدمات رزمي

بند ۴۶ - مشمولین پزشکی که از سلامتي کامل در خصوص هر یک از

بيماري‌هاي فوق برخوردار نباشند (بيماري آنان در حد معافيت دائم باشد) لیکن

قادر به طبابت در نیروهاي مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین

بند ۴۷ - سایر بیماری‌ها:

الف) سایر بیماری‌هاي موضوع این بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲

آیین‌نامه می‌باشند: معاف از خدمات رزمي

ب) سایر بیماری‌هاي موضوع این بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲

آیین‌نامه می‌باشند: شش ماه معاف موقت

ج) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف دائم

بخش نهم- بیماری‌های دستگاه گوارش و جراحی عمومی

بند ۱- ازوفازیتها:

الف) ازوفازیت شدید (مراحل ۳ و ۴) که منجر به مری بارت شده و یا دیسپلازی (با گزارش پاتولوژی) داده و یا اولسری که ایجاد عوارض ناتوان کننده کرده باشد (مانند تنگی مری): معاف دائم

ب) ازوفازیت در مراحل یک و دو: معاف از خدمات رزمی

بند ۲- آشلازی:

الف) عمل نشده و عمل شده‌ای که بعد از عمل عود کرده یا عارضه‌دار شده باشد: معاف دائم

ب) عمل شده بدون عارضه: معاف از خدمات رزمی

بند ۳- واریس‌های مری به هر علت و با هر درجه: معاف دائم

بند ۴- دیورتیکول‌های مری، معده، اثنی عشر و دیورتیکولوز (عارضه‌دار و غیر قابل عمل): معاف دائم

بند ۵- هرگونه زخم دستگاه گوارش که با آندوسکوپی یا کولونوسکوپی در مراکز درمانی نیروهای مسلح و یا دانشگاهی اثبات شده باشد:

الف) در موارد عارضه‌دار (سوراخ شدگی یا خونریزی یا ...): معاف دائم

ب) بدون عارضه: معاف از خدمات رزمی

بند ۶- هرگونه اعمال جراحی روی کبد، کیسه صفرا، مجاری صفراوی، پانکراس و طحال:

الف) همراه با عارضه مزمن غیر قابل علاج و ناتوان کننده: معاف دائم

ب) بدون عارضه: معاف از خدمات رزمی

بند ۷- تومورها و کیست‌های (مادرزادی یا اکتسابی):

الف) بدخیم دستگاه گوارش (کبد، پانکراس، طحال) عمل شده یا عمل نشده:

معاف دائم

ب) خوش خیم عمل شده همراه با اختلال عملکرد گوارشی: معاف دائم

ج) خوش خیم عمل شده و نشده بدون اختلال عملکرد: معاف از خدمات رزمی

- بند ۸- آسیب به هر علت: معاف دائم
- بند ۹- بیماری‌های متابولیک که منجر به آسیب کبدی شده باشد: معاف دائم
- بند ۱۰- هپاتومگالی شدید به هر علت (بشرطی که اندازه کبد از خط وسط ترقوه در سونوگرافی بالاتر از ۱۵ سانتی متر باشد و یا ۵ سانتی متر در زیر دنده لمس گردد): معاف دائم
- بند ۱۱- پورتال‌هایپر تانسین به هر علت، فیروز و سیروز کبدی: معاف دائم
- بند ۱۲- آبسه‌های چرکی و آمیبی کبد:
- (الف) حاد: شش ماه معاف موقت
- (ب) عمل شده با عارضه: معاف دائم
- (ج) عمل شده بدون عارضه: معاف از خدمات رزمی
- بند ۱۳- همانژیوم کبدی:
- (الف) با اندازه مساوی یا بیشتر از ۵ سانتی متر: معاف دائم
- (ب) با اندازه کمتر از ۵ سانتی متر: معاف از خدمات رزمی
- بند ۱۴- بیماری کر یگلر نجار، کلتاز دوبین جانسون و روتور: معاف دائم
- تبصره -** برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی
- بند ۱۵- بیماری ژیلبرت: معاف از خدمات رزمی
- بند ۱۶- بیماری‌های مادرزادی، اکتسابی و یا سنگ‌های کیسه صفرا و مجاری صفراوی ناشی از اختلالات خونی پایه: معاف دائم
- بند ۱۷- اسپلنومگالی قابل لمس (۱۶ سانتی متر و بیشتر با تأیید سونوگرافی در مراکز نظامی یا دانشگاهی): معاف دائم
- بند ۱۸- اسپلنکتومی یا فقدان مادرزادی طحال: معاف دائم
- تبصره -** برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی
- بند ۱۹- پانکراتیت:
- (الف) حاد: شش ماه معاف موقت
- (ب) مزمن با عارضه: معاف دائم
- بند ۲۰- سنگ‌های پانکراس و فیستول پانکراس: معاف دائم
- بند ۲۱- سندرم‌های سوء جذب (مانند بیماری سلایک، اسپروی تروپیکال، بیماری ویل) لنف آنژکتازی عروق روده: معاف دائم
- بند ۲۲- کلیه بیماری‌های التهابی دستگاه گوارش (IBD) به ثبوت رسیده مانند

کرون، کولیت اولسرو و ... (با تأیید پاتولوژی): معاف دائم
 بند ۲۳- پریتونیت‌های مزمن که باعث اختلال در کار احشاء (چسبندگی یا انسداد مکرر پارسیل روده) شده باشد (اعم از سلی یا قارچی): معاف دائم
 بند ۲۴- سندرم‌های پولیپوزیس: معاف دائم
 بند ۲۵- تنگی‌های کولون، رکتوم و مقعد بهر علت (عمل شده یا نشده): معاف دائم

بند ۲۶- هیرشپرونک:
 الف (ثابت شده: معاف دائم
 ب (نوع ultrashort: معاف از خدمات رزمی
 بند ۲۷- پرولاپس:
 الف (حقیقی رکتوم: معاف دائم
 ب (سایر انواع پرولاپس‌ها: معاف از خدمات رزمی
 بند ۲۸- بی‌اختیاری مدفوع مادرزادی و اکتسابی (با تأیید کلینیک و پاراکلینیک): معاف دائم

بند ۲۹- هرگونه فتق خارجی نواحی اینگوینال، فمورال، و جدار شکم:
 الف (عمل شده عود کرده: معاف دائم
 ب (عمل نشده (جهت انجام عمل جراحی): شش ماه معاف موقت برای یک بار

ج (عمل نشده و یا عمل شده بدون عارضه: معاف از خدمات رزمی
 بند ۳۰- انواع فتق‌های دیافراگماتیک (عمل شده و عمل نشده) گرید ۳ به بالا:
 الف (با اختلال عملکرد گوارشی یا تنفسی: معاف دائم
 ب (بدون اختلال عملکرد گوارشی یا تنفسی: معاف از خدمات رزمی
 بند ۳۱- فیستول‌های مقعدي غیر قابل درمان: معاف دائم
 بند ۳۲- سینوس نافی با ارتباط به روده یا مثانه اثبات شده عمل نشده: معاف از خدمات رزمی
 بند ۳۳- سینوس پیلونیدال:

الف (عمل شده یا نشده: معاف از خدمات رزمی
 ب (عمل شده عود کننده با ارتباط به مقعد و یا داخل کانال نخاعي: معاف دائم

ج (آسسه‌های پیلونیدال عمل نشده (جهت انجام عمل جراحی): شش ماه معاف موقت

بند ۳۴ - بواسیرها:

الف) بواسیرهای داخلی و خارجی با درجه ۲ و ۳: معاف از خدمات رزمی
 ب) بواسیرهای داخلی و خارجی با درجه بیش از ۳ با عود بیش از دو بار پس از عمل جراحی و عارضه‌دار: معاف دائم
 بند ۳۵ - واریس‌ها:

الف) شدید همراه با اختلال عملکرد و عوارض شدید: معاف دائم
 ب) خفیف و متوسط: معاف از خدمات رزمی
 بند ۳۶ - هرگونه اعمال جراحی روی دستگاه گوارش که همراه با اختلالات گوارشی بوده و منجر به برداشتن قسمتی از عضو (بجز آپاندیس) و یا آناستوموز شده و یا چسبندگی وسیع ایجاد کرده باشد: معاف دائم
 بند ۳۷ - تومورهای عروق لنفاوی، لنف آدنوم، لنف ادم مزمن و الفانتیازیس که لااقل یکی از اندامها را فراگرفته باشد: معاف دائم
 بند ۳۸ - تومورهای خلف صفاقی:

الف (بدخیم: معاف دائم

ب (خوش خیم حجیم با عارضه: معاف دائم

ج (خوش خیم بدون عارضه: معاف از خدمات رزمی
 بند ۳۹ - مشمولین پزشکی که از سلامتی کامل در خصوص هر یک از بیماری‌های فوق برخوردار نباشند (بیماری آنان در حد معافیت دائم باشد) لیکن قادر به طبابت در نیروهای مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین
 بند ۴۰ - سایر بیماری‌ها:

الف) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف از خدمات رزمی
 ب) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: شش ماه معاف موقت
 ج) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف دائم

بخش دهم- بیماری‌های خون و انکولوژی (بدخیمی‌ها)

بند ۱- کم خونی‌های مگالوبلاستیک:

الف) مقاوم به درمان: معاف دائم

ب) موارد قابل درمان دارویی: معاف از خدمات رزمی

بند ۲- اختلالات ساختمانی ارثی گلبول قرمز:

الف) اوالوسیتوزیز بیش از ۴۰ درصد: معاف دائم

ب) $40 \leq$ اوالوسیتوزیز < 15 : معاف از خدمات رزمی

بند ۳- کم خونی‌های مزمن مادرزادی:

الف) در موارد هموگلوبین زیر ۹: معاف دائم

تبصره- برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر هموگلوبین زیر ۸: معاف

دائم

ب) $12 <$ هموگلوبین ≤ 9 : معاف از خدمات رزمی

تبصره- برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر هموگلوبین < 12 همو

گلوبین ≤ 8 : معاف از خدمات رزمی

بند ۴- کم خونی‌های اکتسابی با هموگلوبین زیر ۱۰: شش ماه معاف موقت

بند ۵- پلی گلوبولی اولیه (پلی سیتی اولیه) و ترومبوسیتوز اولیه: معاف دائم

بند ۶- اختلالات پلاکتی:

الف) اختلالات پلاکتی با تعداد کمتر از ۷۵۰۰۰ به همراه علائم: معاف دائم

ب) اختلالات کیفی پلاکتی به شرط بروز علائم بالینی شامل خونریزی پوستی

مخاطی با تأیید مراکز تخصصی نظامی یا دانشگاهی معتبر: معاف دائم

ج) اختلالات کمی و کیفی پلاکتی در موارد خفیف‌تر از موارد فوق: معاف

از خدمات رزمی

بند ۷- بدخیمی‌های خون و دستگاه لنفای بطور کلی: معاف دائم

بند ۸- اختلالات خونی ارثی و اکتسابی با منشأ ایمونولوژیک در صورت داشتن

علائم بالینی با تأیید مراکز تخصصی نظامی یا دانشگاهی معتبر: معاف دائم

بند ۹- آگرانولوسیتوز: معاف دائم

تبصره - آگرانولوسیتوز‌های ناشی از مصرف دارو: شش ماه معاف موقت

بند ۱۰- تالاسمی ماژور، تالاسمی اینترمدیت و سندرم‌های سیکل سل (بجز

سیکل تریٹ (trait): معاف دائم

بند ۱۱- هیپراسپلینسیم: معاف دائم

بند ۱۲- بیماری فاویسم و یا اختلالات آنزیمی گلوبول قرمز: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۳- آپلازی و یا هیپوپلازی مغز استخوان با هموگلوبین زیر ۱۰ یا پلاکت زیر صد هزار و یا شمارش مطلق نوتروتیل زیر ۱۲۰۰ و یا آنکه به درمان دارویی مقاوم باشد: معاف دائم

بند ۱۴- تومورهای بدخیم از هر نوع و در هر عضو که باشد ولو اینکه درمان شده باشد: معاف دائم

بند ۱۵- تومورهای خوش خیم چنانچه سبب اختلال مشهود در کار عضو یا بصورت عود کننده و یا با کراهت منظر همراه باشد: معاف دائم

بند ۱۶- مشمولین پزشکی که از سلامتی کامل در خصوص هر یک از بیماری‌های فوق برخوردار نباشند (بیماری آنان در حد معافیت دائم باشد) لیکن قادر به طبابت در نیروهای مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین

بند ۱۷- سایر بیماری‌ها:

الف) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف از خدمات رزمی

ب) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: شش ماه معاف موقت

ج) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف دائم

بخش یازدهم- بیماری‌های دستگاه ادراری تناسلی:

بند ۱- انسداد ادراری به دلایل عضوی یا عفونی یا فونکسیون:

الف) در صورتی که برطرف کردن انسداد فقط با عمل جراحی امکانپذیر بوده و عود کرده باشد: معاف دائم

ب) در سایر موارد: معاف از خدمات رزمی

تبصره - موارد مرتبط با سنگ‌های ادراری طبق بند ۴ عمل شود.

بند ۲- برگشت ادرار به حالب‌ها:

الف) اگر دو طرفه یا یک طرفه مساوی یا بیشتر از درجه ۳ باشد: معاف دائم

ب) یک طرفه و خفیف: معاف از خدمات رزمی

- بند ۳- بیماری‌های عفونی (میکروبی، انگلی، قارچی):
- الف) مزمن و عود کننده با سه نوبت یا بیشتر در هر یک از اعضاء ذیل: کلیه، لگنچه، حالب، مثانه، بیضه‌ها، مجاری ادرار و پروستات: معاف دائم
- ب) اپیدیدیمیت و پروستاتیت مزمن: معاف از خدمات رزمی
- بند ۴- سنگ‌های حالب، کلیه، پروستات، مثانه و نفروکلسیون:
- الف) در صورتی که هیدرونفروز درجه ۳ ایجاد کرده باشد و با وجود درمان سنگ، هیدرونفروز پایدار باشد (یکطرفه یا دو طرفه): معاف دائم
- ب) سنگ‌های شاخ گوزنی عمل نشده عارضه دار: معاف دائم
- ج) وجود سنگ‌های متعدد علامت دار همراه با هیدرونفروز خفیف: معاف از خدمات رزمی
- د) سابقه وجود سنگ‌های حالب یا کلیه یا مثانه عمل شده بدون عارضه: معاف از خدمات رزمی
- هـ) چنانچه بیمار با سنگ و هیدرونفروز مراجعه نموده و قابل درمان باشد: شش ماه معاف موقت
- بند ۵- تومورهای خوش خیم عارضه دار و عود کننده و بدخیم دستگاه ادراری تناسلی عمل شده و عمل نشده: معاف دائم
- بند ۶- بیماری‌های رتروپریتوان، فیروزرتروپریتوان و کیست‌های رتروپریتوان همراه با عارضه: معاف دائم
- بند ۷- بیماری‌های طبی کلیه:
- الف) سندروم نفروتیک، گلومرولونفریت مزمن، پیلونفریت مزمن، بیماری‌های کلاژن کلیه، پروتئین اوری بیش از ۵۰۰ میلی گرم و نارسایی مزمن کلیه: معاف دائم
- ب) گلومرولونفریت و پیلونفریت حاد: شش ماه معاف موقت
- ج) هماچوری اسانسیل: معاف از خدمات رزمی
- بند ۸- هیدرونفروز یا اتساع لگنچه:
- الف) درجه ۳ (یکطرفه یا دو طرفه) در صورتی که غیرقابل درمان باشد و یا پس از درمان همراه با عارضه باشد: معاف دائم
- ب) درجه یک و بالاتر (یکطرفه یا دو طرفه): معاف از خدمات رزمی
- بند ۹ - نفرکتومی:

الف) يك طرفه: معاف دائم

ب) پارسيل يا پيلوپلاستي دو طرفه: معاف دائم

ج) پارسيل يا پيلوپلاستي يك طرفه در صورت طبيعي بودن كليہ ديگر: معاف از خدمات رزم

بند ۱۰- كليہ نعل اسبي، كليہ اکتويك داخل لگن، اکتويي يك طرفه (يعني هر دو كليہ در يك طرف قرار گرفته باشند): معاف دائم

تبصره - براي دارندگان مدارك کارشناسي و بالاتر: معاف از خدمات رزمي
بند ۱۱- پتوز كليہ:

الف) درجه سه: معاف دائم

ب) درجه دو: معاف از خدمات رزمي

بند ۱۲- هيپوپلازي:

الف) دو كليہ و يا يك كليہ به همراه عوارض و يا آپلازي و آرنزي هر يك از كليہ‌ها: معاف دائم

ب) با عملکرد طبيعي يك طرفه و بدون علامت: معاف از خدمات رزمي

بند ۱۳- كليہ ميان اسفنجي: معاف دائم

بند ۱۴- فيستول سيستم ادراري به دستگاه گوارش يا پوست غيرقابل درمان: معاف دائم

بند ۱۵- نكروز كورتكس يك كليہ:

الف) در صورتي كه منجر به نارسائي يا كم كاري يك كليہ شده باشد: معاف دائم

ب) در ساير موارد: معاف از خدمات رزمي

بند ۱۶- پيوند كليہ: معاف دائم

بند ۱۷- بيماري‌هاي عروقي كليہ مثل: آنوريسم شريان كليوي، انفاركتوس كليہ، ترومبوز ورید كليوي، فيستول شرياني وریدي، آنوريسم شرياني وریدي، تنگي شريان كليوي: معاف دائم

بند ۱۸- دوبليكاسيون حالب در صورتي كه هر حالب به طور جداگانه تا مثانه ادامه داشته باشد: معاف دائم

تبصره - براي دارندگان مدارك کارشناسي و بالاتر: معاف از خدمات رزمي
بند ۱۹- مگااورتر:

- (الف) دو طرفه شدید بهمره علائم: معاف دائم
- (ب) درغیر از موارد فوق: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۰- اورتروسل:
- (الف) دو طرفه اثبات شده: معاف دائم
- (ب) یک طرفه: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۱- مثانه نوروژنیک اثبات شده در مراکز درمانی نظامی یا دانشگاهی
- معتبر: معاف دائم
- بند ۲۲- سیستکتومی توتال و یا پارسیل: معاف دائم
- بند ۲۳- تنگی گردن مثانه بدون عارضه: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۴- از بین رفتن قدرت انقباضی گردن مثانه (بهر علت) که منجر به بی اختیاری ادرار شود با تأیید مراکز تخصصی نظامی یا دانشگاهی معتبر: معاف دائم
- بند ۲۵- هیپوسپادیاز تنه آلت و میان دو راه (بجز هیپوسپادیاز گلاندولار): معاف دائم
- تبصره -** برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۶- اپیسیپادیاز: معاف دائم
- تبصره -** برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۷- انواع فیستول‌های مجرا به تنه آلت، رکتوم و پرینه و اسکروتوم: معاف دائم
- بند ۲۸- تنگی مجرا:
- (الف) در صورتی که نیاز به عمل جراحی داشته باشد و یا جهت تخلیه ادراری نیاز به سوندگذاری مداوم و یا مکرر (CIC) داشته باشد: معاف دائم
- (ب) در سایر موارد: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۹- هیدروسل (بیضه، طناب منوی) و کیست‌های طناب منوی:
- (الف) در صورت عود بعد از عمل جراحی: معاف دائم
- (ب) سایر موارد: معاف از خدمات رزمی
- (ج) نوع حجیم جهت انجام عمل جراحی: شش ماه معاف موقت
- بند ۳۰- واریکوسل یکطرفه یا دو طرفه:
- (الف) در صورتی که نیاز به عمل جراحی داشته باشد (جهت عمل جراحی):

شش ماه معاف موقت

ب) در صورتی که بعد از عمل عود نماید و درجه ۳ و بالاتر باشد: معاف دائم

ج) فقط در مشمولین قبل از اعزام، عمل نشده در هر درجه‌های و نیز عمل شده بدون عارضه: معاف از خدمات رزمی
بند ۳۱- بیضه:

الف) اکتوی یا فقدان بیضه و آتروفی شدید دو طرفه: معاف دائم
ب) آتروفی، اکتوی یا فقدان بیضه یکطرفه: معاف از خدمات رزمی
بند ۳۲- اپی دیدیمکتومی:

الف) دو طرفه: معاف دائم

ب) یک طرفه: معاف از خدمات رزمی

بند ۳۳- شب ادراری با تأیید بررسی‌های پاراکلینیک (تست اورودینامیک و) اثبات شده در مراکز درمانی نظامی یا دانشگاهی معتبر: معاف از خدمات رزمی

بند ۳۴- تغییر مسیر ادراری با عمل جراحی: معاف دائم

تبصره- برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی

بند ۳۵- اپیدیدیمیت مزمن: معاف از خدمات رزمی

بند ۳۶- کلیه پلی کیستیک به همراه عوارض و یا سایر بیماری‌های کلیوی: معاف دائم

بند ۳۷- مشمولین پزشکی که از سلامتی کامل در خصوص هر یک از بیماری‌های فوق برخوردار نباشند (بیماری آنان در حد معافیت دائم باشد) لیکن قادر به طبابت در نیروهای مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین

بند ۳۸- سایر بیماری‌ها:

الف) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف از خدمات رزمی

ب) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: شش ماه معاف موقت

ج) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف دائم

بخش دوازدهم- بیماری‌های فك و دهان و دندان

- بند ۱- ناهنجاری‌های استخوانی فك و صورت که موجب اختلال شدید در عمل جویدن یا تکلم و همراه با سوء تغذیه باشد: معاف دائم
- بند ۲- آنکیلوز مفصل تامپور و ماندیبولر يك طرفه و دو طرفه به شرط ثبوت پاراکلینیکی: معاف دائم
- بند ۳- تومورهای خوش خیم در صورتی که از لحاظ حجم و موقعیت ایجاد اختلال شدید در جویدن و یا در تکلم نمایند: معاف دائم
- بند ۴- کام شکاف‌دار یا لب شکری عمل نشده و یا عمل شده با عارضه تنفسی یا تغذیه‌ای و یا اختلال تکلم و یا کراهت منظر ایجاد کرده باشد: معاف دائم
- بند ۵- استئومیلیت‌های استخوان‌های فك که بعد از درمان منجر به ناهنجاری مشهود استخوان‌های فك و صورت شوند: معاف دائم
- بند ۶- ناهنجاری‌های زبان مانند آنکیلوگلووسی، آتروفی و هیپرتروفی زبان، شکاف برداشتن و یا دو قطعه شدن زبان که موجب اختلال شدید در جویدن و تکلم و یا بلع شود: معاف دائم
- بند ۷- کلیه تومورهای بدخیم فك و دهان: معاف دائم
- بند ۸- ناهنجاری‌های اسکلتی و استخوانی و عضلانی فك و صورت مثل اسپاسم همی فاشیال و می‌کروزومی و ... که سبب عدم تقارن صورت و کراهت منظر شده باشد: معاف دائم
- بند ۹- مشمولین پزشکی که از سلامتی کامل در خصوص هر یک از بیماری‌های فوق برخوردار نباشند (بیماری آنان در حد معافیت دائم باشد) لیکن قادر به طبابت در نیروهای مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین
- بند ۱۰- سایر بیماری‌ها:
- الف) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف از خدمات رزمی
- ب) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: شش ماه معاف موقت
- ج) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف دائم

بخش سیزدهم- بیماری‌های چشم و عوارض بینایی

- بند ۱- هیپرمتری با سیکلوپلژی کامل:
- (هیپرمتری با سیکلوپلژی کامل که در صورت همراه بودن با آستیگماتیسم، با علامت منفی منظور شود ولی محاسبه نگردد).
- الف) هیپرمتری بیش از ۶ دیوپتر يك چشم: معاف دائم
- تبصره-** برای دارندگان مدارك کارشناسی و بالاتر هیپرمتری بیش از ۸ دیوپتر يك چشم: معاف دائم
- ب) هیپرمتری از ۳ تا ۶ دیوپتر هر يك از چشمها: معاف از خدمات رزمی
- تبصره-** برای دارندگان مدارك کارشناسی و بالاتر هیپرمتری از ۳ تا ۸ دیوپتر هر يك از چشمها: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲- میوپی با سیکلوپلژی کامل:
- (میوپی با سیکلوپلژی کامل که در صورت همراه بودن با آستیگماتیسم با علامت مثبت منظور شود ولی محاسبه نگردد).
- الف) میوپی بیش از ۶ دیوپتر يك چشم: معاف دائم
- تبصره-** برای دارندگان مدارك کارشناسی و بالاتر میوپی بیش از ۸ دیوپتر يك چشم: معاف دائم
- ب) میوپی از ۳ تا ۶ دیوپتر هر يك از چشمها: معاف از خدمات رزمی
- تبصره-** برای دارندگان مدارك کارشناسی و بالاتر میوپی از ۳ تا ۸ دیوپتر هر يك از چشمها: معاف از خدمات رزمی
- بند ۳- آستیگماتیسم ساده، مرکب یا مخلوط با سیکلوپلژی کامل:
- (در آستیگماتیسم ساده، یا مرکب یا مخلوط میزان آستیگماتیسم بایستی بیش تر از اسفر باشد)
- الف) مجموع دیوپتر آستیگمات ساده، مرکب یا مخلوط بالای ۵ دیوپتر يك چشم: معاف دائم
- تبصره-** برای دارندگان مدارك کارشناسی و بالاتر مجموع دیوپتر آستیگمات ساده، مرکب یا مخلوط بالای ۷ دیوپتر يك چشم: معاف دائم
- ب) آستیگماتیسم ساده، مرکب یا مخلوط از ۳ تا ۵ دیوپتر هر يك از چشمها: معاف از خدمات رزمی
- تبصره-** برای دارندگان مدارك کارشناسی و بالاتر آستیگماتیسم ساده، مرکب یا مخلوط از ۳ تا ۷ دیوپتر هر يك از چشمها: معاف از خدمات رزمی

بند ۴- فقدان يك چشم يا آنكه يك چشم عملاً و يا در اثر بيماري هاي غير قابل علاج فاقد بينايي (ديكمتر از ۱/۱۰ و يا ميدان بينايي كمتر از ۱۰ درجه) باشد: معاف دائم

بند ۵- اورام ملتحمه فصلي شديد: معاف از خدمات رزمي
بند ۶- بيماري هاي ملتحمه و پلك از قبيل سيمبلفارون، گزرويس، آنتروپيون واكتروپيون:

الف) در دو چشم: معاف دائم
ب) در يك چشم: معاف از خدمات رزمي
بند ۷- ناخنك پيشرفته كه تا مركز قرنيه پيشرفت نموده باشد و با چشم غير مسلح ديده شود:

الف) در دو چشم با اختلال در ميدان بينايي: معاف دائم
تبصره- دارندگان مدارك كارشناسي و بالاتر: معاف از خدمات رزمي
ب) در يك چشم: معاف از خدمات رزمي
بند ۸- لك مركزي قرنيه:

الف) در صورتي كه وسيع باشد و مركز قرنيه را اشغال نموده باشد (لك وسيع در موقعي است كه بيش از ۳ ميلي متر مربع سطح قرنيه را پوشانيده باشد): معاف دائم

ب) در موارد خفيفتر: معاف از خدمات رزمي
بند ۹- كراتيت هاي آنترستيسيل و ديستروفي هاي قرنيه يك يا دو چشم با اختلال در ديد: معاف دائم

بند ۱۰ - گلوبوم مادرزادي مردمك:
الف) همراه با گرفتاري شبكيه (رتين): معاف دائم
ب) بدون گرفتاري شبكيه (رتين): معاف از خدمات رزمي
بند ۱۱- ايريدوسيكليت هاي شديد و مزمن يك يا دو چشم كه توليد چسبندگي هاي وسيع نموده باشد: معاف دائم

بند ۱۲- اكلوزيون وسيكلوزيون كامل مردمك يك يا دو چشم: معاف دائم
بند ۱۳- ايريدكتومي يا ايريدودياليز وسيع حاصل از حوادث يا اعمال جراحي:
الف) در صورتي كه با كاهش ديد و عوارض قرنيه يا عدسي توأم باشد: معاف دائم

ب) در صورتی که با کاهش دید و عوارض توأم نباشد: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۴- کاتاراکت مادرزادی، ضرب‌های، متابولیک و کاتاراکت عمل شده: معاف دائم

تبصره- در صورتی که بعد از عمل اختلال دید ایجاد نکرده باشد، برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۵- کدورت‌های عدسی که ایجاد اختلال دید در رتینوسکوپی نمی‌نماید: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۶- کدورت شدید زجاجیه یک یا دو چشم به علت بیماری‌های زمین‌های یا تروما: معاف دائم

بند ۱۷- کوریوریتینیت مرکزی و یا منتشر مزمن یک یا دو چشم: معاف دائم
بند ۱۸- رتینیت پیگمانتوزا یا رتینیت‌های غیر پیگمانتوزا یا آلبینیسم: معاف دائم

بند ۱۹- دژنراسانس‌های شبکیه و شب کوری به شرط اثبات توسط ERG:

الف) با افت ولتاژ حداقل نصف میزان طبیعی: معاف دائم

ب) کمتر از نصف ولتاژ: معاف از خدمات رزمی

تبصره- درخصوص شب کوری یا کور رنگی برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی

بند ۲۰- لوکسایون کامل یا ناقص عدسی یا لنتیکیونوس و یا فقدان عدسی یک چشم: معاف دائم

بند ۲۱- انفصال شبکیه عمل شده و یا عمل نشده به هر علت یک یا دو چشم: معاف دائم

بند ۲۲- آمبولی شریان شاخ‌های یا مرکزی و یا ترومبوز ورید شاخ‌های یا مرکزی و یا هر نوع واسکولیت مزمن یک یا دو چشم: معاف دائم

بند ۲۳- بیماری‌های ناحیه ماکولا و عصب باصره از قبیل آتروفی، هیپوپلازی، سوختگی، سوراخ ماکولا، یا خونریزی‌های ناحیه ماکولا و اسکارماکولا و آتروفی عصب باصره: معاف دائم

بند ۲۴- می‌کروفتالمی یا بوفتالمی یک یا دو چشم با اختلال بینایی یا کراهت منظر: معاف دائم

- بند ۲۵- اگر و فتالمی های تومورال یا ضربان دار بعلت بیماری های سیستمیک یا عروقی يك یا دو چشم: معاف دائم
- بند ۲۶- فلج کامل يك یا چند عضله چشم در صورتی که استقرار یافته و دائمی باشد به شرطی که اختلال دید ایجاد کرده باشد:
- الف) در دو چشم: معاف دائم
- ب) در یک چشم: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۷- افتادگی دائمی پلك (در هر يك از چشمها) در صورتی که بیش از نصف مردمك چشم را پوشانیده باشد:
- الف) در دو چشم: معاف دائم
- ب) در یک چشم: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۸- استرابیسم: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۹- نیبستاگموس دائمی و مشهود: معاف دائم
- بند ۳۰- گلوکوم با اثبات توسط تست های پاراکلینیک معاف دائم.
- بند ۳۱- اجسام خارجی داخل کره چشم غیر قابل جراحی همراه با اختلال بینایی: معاف دائم
- بند ۳۲- پیوند قرنیه: معاف دائم
- بند ۳۳- کراتوکونوس با تأیید یافته های پاراکلینیک از جمله orb scan یا پنتا کم یا توپوگرافی قرنیه:
- الف) در صورتی که با کراتومتری قابل اندازه گیری نباشد: معاف دائم
- ب) در صورتی که عارضه واضح قرنیه و اختلال دید ایجاد کرده باشد: معاف دائم
- ج) در بقیه موارد: معاف از خدمات رزمی
- بند ۳۴- تومورهای خوش خیم به هر صورت: معاف از خدمات رزمی
- بند ۳۵- آمبلیوپی يك چشم یا دو چشم: معاف از خدمات رزمی
- بند ۳۶- خشکی چشمها به علت بیماری های سیستمیک و مزمن: معاف از خدمات رزمی
- بند ۳۷- مشمولین پزشکی که از سلامتی کامل در خصوص هر یک از بیماری های فوق برخوردار نباشند (بیماری آنان در حد معافیت دائم باشد) لیکن قادر به طبابت در نیروهای مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین

بند ۳۸- سایر بیماری‌ها:

- الف) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف از خدمات رزمی
- ب) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: شش ماه معاف موقت
- ج) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف دائم

بخش چهاردهم- بیماری‌های گوش و حلق و بینی

بند ۱- کاهش شنوایی يك طرفه بطوري كه معدل آستانه شنوایی هوایی Air conduction در فرکانس‌های چهارگانه (۵۰۰ - ۴۰۰۰ - ۲۰۰۰ - ۱۰۰۰) بیش از ۸۰ دسی بل باشد: معاف دائم

تبصره ۱- کاهش شنوایی یکطرفه برای دارندگان مدارك تحصیلی فوق دیپلم و پایین‌تر اگر در فرکانس‌های چهارگانه بین ۵۰ تا ۸۰ دسی بل باشد: معاف از خدمات رزمی

تبصره ۲- کاهش شنوایی بیش از ۵۰ دسی بل تا فقدان کامل شنوایی يك طرفه برای دارندگان مدارك تحصیلی کارشناس و بالاتر: معاف از خدمات رزم

بند ۲- کاهش شنوایی هر دو گوش بطوري كه معدل آستانه شنوایی هوایی در فرکانس‌های چهارگانه در يك گوش بالاي ۵۰ دسی بل و در گوش دیگر بالاي ۵۰ دسی بل باشد: معاف دائم

تبصره ۳- کاهش شنوایی هر دو گوش در فرکانس‌های چهارگانه بین ۲۵ تا ۵۰ دسی بل: معاف از خدمات رزمی

بند ۳- کري و لالي: معاف دائم

بند ۴- فقدان کامل مادرزادي يا اکتسابي لاله گوش:

الف) دو طرفه: معاف دائم

ب) یکطرفه: معاف از خدمات رزمی

بند ۵- آترزي يا انسداد مجرای گوش خارجی:

الف) در تمام طول مجرا: معاف دائم

تبصره - در صورت یکطرفه بودن برای دارندگان مدارك کارشناسی و

بالاتر: معاف از خدمات رزمی

ب) (قسمتی از مجرا: معاف از خدمات رزمی

بند ۶- عفونت مزمن گوش میانی که (غیر ایمن nonsafe) سبب استئیت و یا کولستئاتوم شود یکطرفه یا دو طرفه: معاف دائم

بند ۷- عمل جراحی رادیکال ماستوئیدکتومی و هرگونه Canal wall down: معاف دائم

بند ۸- عفونت مزمن گوش میانی با ترشح چرکی و پارگی پرده تمپان به همراه کاهش شنوایی بیش از سی و پنج دسی بل در هر یک از گوش‌ها: معاف دائم

تبصره- برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر: معاف از خدمات رزمی
بند ۹- فلج کامل عصب صورتی مقاوم به درمان به هر علتی (علل ناشناخته، بلز، سندروم رامس هانت، التهابات قدیمی یا شکستگی استخوان روشه و غیره):

الف) در صورتی که حداقل شش ماه از شروع آن گذشته باشد: معاف دائم

ب) موارد حاد: شش ماه معاف موقت

بند ۱۰- لابیرنتیت‌ها که همراه با نیستاکموس واضح و علائم پاراکلینیک ثابت شده در بیمارستان‌های نظامی یا دانشگاهی باشد: معاف دائم

بند ۱۱- بیماری و سندروم منیر یا هرگونه سرگیجه مزمن با منشأ گوش‌ی که با بررسی‌های پاراکلینیک در بیمارستان‌های نظامی یا دانشگاهی تأیید شود:

الف) در صورتی که بیش از ۶ ماه طول کشیده باشد: معاف دائم

ب) سرگیجه مزمن با منشأ گوش‌ی که کمتر از ۶ ماه طول کشیده باشد: شش ماه معاف موقت

بند ۱۲- عوارض مادرزادی یا عفونی دربینی، کام، لب و حلق که تولید اختلالات شدید (تنفسی یا صوتی یا گوارشی) نموده و یا کراهت منظر ایجاد کرده باشد: معاف دائم

بند ۱۳- شکستگی‌های قدیمی بینی با تغییر شکل ظاهری صورت که نیاز به عمل جراحی داشته باشد: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۴- رینیت آتروفیک همراه با کروت متعفن (بیماری اوزن): معاف دائم

بند ۱۵- آنژیو فیبروم نازوفارنگس:

الف) در صورتی که بر اساس تقسیم بندی کادیش درجه دو یا بالاتر باشد عمل شده یا نشده: معاف دائم

- ب) در سایر موارد: معاف از خدمات رزمی
- بند ۱۶- سینه‌زیت‌های توأم مزمن: معاف از خدمات رزمی
- بند ۱۷- پولیپوز بینی:
- الف) دو طرفه عود کننده بعد از عمل جراحی همراه با اختلال عملکرد تنفسی:
- معاف دائم
- ب) يك طرفه و سایر موارد: معاف از خدمات رزمی
- بند ۱۸- تومورهای مخلوط (mixed) غده بناگوشی و یا تحت فکی عمل شده و یا عمل نشده (به شرط ثبوت در بیمارستان‌های نظامی یا دانشگاهی): معاف دائم
- بند ۱۹- بیماری‌های مادرزادی، التهابی، عفونی، ضرب‌های و یا تومورهای حنجره که تولید اختلالات شدید و دائمی صوتی یا تنفسی (با تأیید بررسی‌های پاراکلینیک) نماید: معاف دائم
- بند ۲۰- تومورهای گلو، موس‌ژوگولر، آنژیوم‌های وسیع در نقاط مختلف گوش و حلق و بینی، حفره و فضای دهان، زبان، فکین، سینوس‌های صورت و منضعات اعضایی فوق: معاف دائم
- بند ۲۱- فلج تارهای صوتی:
- الف) فلج ارگانیک دو طرفه و یا يك طرفه با سابقه بیش از شش ماه همراه با اختلال دائمی تکلم: معاف دائم
- ب) فلج غیر ارگانیک تارهای صوتی دو طرفه: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۲- تومورهای بینی و سینوسها (یکطرفه یا دو طرفه):
- الف) بدخیم: معاف دائم
- ب) خوش خیم: معاف از خدمات رزمی
- بند ۲۳- مشمولین پزشکی که از سلامتی کامل در خصوص هر یک از بیماری‌های فوق برخوردار نباشند (بیماری آنان در حد معافیت دائم باشد) لیکن قادر به طبابت در نیروهای مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین
- بند ۲۴- سایر بیماری‌ها:
- الف) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف از خدمات رزمی
- ب) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: شش ماه معاف موقت

ج) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف دائم

بخش پانزدهم- بیماری‌های قلب و عروق

بند ۱- عوارض عضوی دریچه‌ای قلب عمل شده و عمل نشده به شرط ثبوت در بیمارستان‌های نیروهای مسلح یا دانشگاهی: معاف دائم
تبصره ۱- برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر در صورت نداشتن اختلال عملکردی قلب: معاف از خدمات رزمی
تبصره ۲- پرولاپس دریچه‌ای که منجر به نارسایی نشده باشد و یا دارای نارسایی دریچه‌ای MR-PR در حد (Trivial) یا TR در حد (+۱ یا Mild) باشد: معاف از خدمات رزمی

بند ۲- بیماری مادرزادی قلب:

الف) عمل شده و نشده همراه با عارضه یا اختلال عملکرد: معاف دائم
تبصره- برای دارندگان مدارک کارشناسی و بالاتر در صورت نداشتن اختلال عملکرد قلب: معاف از خدمات رزمی

ب) بدون عارضه یا اختلال عملکرد: معاف از خدمات رزمی
 بند ۳- هر نوع بیماری عروق کرونر در هر درجه و حالتی که باشد: معاف دائم

بند ۴- نارسایی مزمن قلب:

الف) با EF کمتر از ۵۰: معاف دائم

ب) با EF مساوی یا بیشتر از ۵۰ و کمتر از ۵۵: شش ماه معاف موقت
 بند ۵- هر نوع بیماری مزمن پریکارد، آندوکارد، میوکارد اعم از التهابی، تومورال، مادرزادی و اکتسابی: معاف دائم

بند ۶- بیماری‌های مادرزادی و یا اکتسابی، تومورال و التهابی آئورت و سرخرگ‌های بزرگ، مانند کوارکتاسیون، آنوریسم‌ها، آنژیومها و اتساع سرخرگ‌های ریوی، کانال شریانی باز، تنگی شریان ریوی اصلی و فیستول‌های شریانی وریدی در هر مورد عمل شده یا نشده: معاف دائم

بند ۷- ازدیاد فشار خون شریانی:

الف) در صورتی که در بیش از ۶۰٪ از اندازه‌گیریها، فشار خون

بازسیستولیک از ۱۶۰ می‌لیمتر جیوه و یا دیاستولیک از ۱۰۰ می‌لیمتر جیوه بالاتر باشد، (مقصود از فشارخون باز آن است که حداقل بیمار ۷۲ ساعت در بیمارستان نظامی یا دانشگاهی بستری و توسط هولتر مانیتورینگ بررسی و اثبات شود):
معاف دائم

ب) در صورتی که در بیش از ۶۰٪ اندازه گیریه‌ها، فشار خون بازسیستولیک بین ۱۶۰ - ۱۴۰ می‌لیمتر جیوه و یا دیاستولیک بین ۱۰۰ - ۹۰ می‌لیمتر جیوه باشد: معاف از خدمات رزمی
بند ۸- ترومبوفلیت‌ها:

الف) چنانچه عودکننده باشد (سه بار یا بیشتر): معاف دائم
ب) در موارد درمان شده و غیرعود کننده: معاف از خدمات رزمی
بند ۹- اختلالات ریتم به صورت اکستراسیستول‌های فوق بطنی:
الف) با تعداد بیش از ۱۰ ضربه در دقیقه (در صورت تداوم با اثبات در بیمارستان‌های نیروهای مسلح یا دانشگاهی): معاف دائم
ب) با تعداد بین ۵ تا ۱۰ ضربه در دقیقه: معاف از خدمات رزمی
بند ۱۰- اختلالات ریتم به صورت اکستراسیستول‌های بطنی:
الف) با تعداد بیش از پنج عدد در دقیقه یا چند کانونی یا چند شکلی، Multi form دو تا یا بیشتر پشت سرهم آمده باشد، (بصورت R-on-T قرار گرفته باشد): معاف دائم
ب) با تعداد کمتر از پنج عدد در دقیقه: معاف از خدمات رزمی
بند ۱۱- تاکی آریتمی‌های فوق بطنی:

الف) تاکی‌کاردی دهلیزی (بیش از ۱۴۰ ضربه در دقیقه به شرطی که پس از سه ساعت استراحت بهبود نیابد و یا بیش از دو بار اتفاق بیافتد)، فیبریلاسیون دهلیزی، تاکی‌کاردی‌های نودال یا جانکشنال و تاکی‌کاردی‌های بطنی در هر مورد:
معاف دائم

ب) تاکی آریتمی بین ۱۴۰-۱۱۰: معاف از خدمات رزمی
بند ۱۲- اختلال هدایت داخل دهلیزی، بلوک سینوس دهلیزی، وقفه سینوس دهلیزی و سندرم تاکی‌کاردی و برادیکاردی، سندرم (اس.اس.اس)، برادیکاردی سینوزال کمتر از ۵۰ ضربه در دقیقه که با فعالیت تعداد ضربه‌ها به حد لازم افزایش نیابد (به شرط ثبوت در بیمارستان‌های نظامی یا دانشگاهی): معاف دائم

بند ۱۳- اختلالات هدایتی دهلیزی بطنی:

(الف) در صورتی که منجر به استفاده از پیس دائم یا موقت شود: معاف دائم
(ب) سندرم W.P.W و سایر اختلالات هدایتی: معاف از خدمات رزمی
بند ۱۴- وجود یا سابقه بیماری تب روماتیسمی حاد به شرط عوارض قلبی:
معاف دائم

بند ۱۵- شوک وازوواگال با سابقه سنکوپ‌های مکرر و تأیید بررسی‌های
پاراکلینیک (تست Tilt همراه با مستندات پزشکی تأیید کننده): معاف دائم
بند ۱۶- مشمولین پزشکی که از سلامتی کامل در خصوص هر یک از
بیماری‌های فوق برخوردار نباشند (بیماری آنان در حد معافیت دائم باشد) لیکن
قادر به طبابت در نیروهای مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین
بند ۱۷- سایر بیماری‌ها:

(الف) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲
آیین‌نامه می‌باشند: معاف از خدمات رزمی
(ب) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲
آیین‌نامه می‌باشند: شش ماه معاف موقت
(ج) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲
آیین‌نامه می‌باشند: معاف دائم

بخش شانزدهم- بیماری‌های روماتولوژی و بافت همبند

بند ۱- آرتریت‌های عفونی و یا ناشی از تروما در مفاصل بزرگ:
(الف) نوع حاد جهت سیر مراحل درمان: شش ماه معاف موقت
(ب) عدم پاسخگویی به درمان همراه علایم بالینی و یا تغییر شکل مفصلی و
استخوانی: معاف دائم
بند ۲- آرتریت‌های عفونی مزمن مفاصل بزرگ: معاف دائم
بند ۳- آرتریت‌های التهابی:
(الف) آرتریت‌های التهابی حاد از قبیل راکتیو، سندروم رایتز، تب
روماتیسمی، FMF و تب مدیترانه‌ای: شش ماه معاف موقت
(ب) آرتریت‌های التهابی تحت حاد و مزمن: آرتریت روماتوئید، لوپوس
اریتماتوز سیستمیک، اسپوندیلیت آنکلوزان، آرتریت‌های پسوریازیدی، آرتریت‌های

التهابی روده، بیماری ویل، آرتریت راکتیو، سندروم رایتز، کلاژنوزها، و اسکولیتها، سارکوئیدوز و اسپوندیلو آرتروپاتی سرونگاتیو FMF معاف دائم (ج) هیدرآرتروز مزمن و مشهود معاف دائم بند ۴- واسکولیتها:

(الف) واسکولیت‌های نكروزان، بیماری پان کلاسیك، پان می‌کروسكوپيك و گنر، تاكایاسو، بیماری بهجت: معاف دائم

(ب) واسکولیت‌های ازدیاد حساسیتی به همراه گرفتاری احشاء: معاف دائم

(ج) بهجت پوستی مخاطی: معاف از خدمات رزمی

بند ۵- کلاژنوزها، اسكلرودرمی‌ها، پلی می‌وزیت‌ها، درماتومیوزیت: معاف دائم

بند ۶- بیماری‌های متابوليك استخوان:

(الف) استئومالاسی (طبق تعریف براساس سنجش تراکم استخوان در صورتی که توده استخوانی در مقایسه با حداکثر توده استخوانی بیش از $S.D. 2/5$ کاهش یافته باشد): معاف دائم

(ب) استئوپروزهای ثانویه یا استئوپروزهای با زمینه ارثی: معاف دائم

(ج) استئوپنی (طبق تعریف براساس سنجش تراکم استخوان در صورتی که توده استخوانی در مقایسه با حداکثر توده استخوانی بین $S.D. 1/5$ - ۲ کاهش یافته باشد):

معاف از خدمات رزمی

بند ۷- بیماری‌های کریستالی:

(الف) نقرس با سابقه سه نوبت عود حملات: معاف دائم

ب- نقرس کاذب یا هیپر اورسمی: معاف از خدمات رزمی

بند ۸- استئوآرتریت مفاصل (آرنج، شانه، لگن، زانو، مچ دست و مچ پا):

(الف) در فرم شدید و ناتوان کننده که تغییر شکل و یا اختلال در عملکرد عضو ایجاد نموده باشد: معاف دائم

(ب) در فرم خفیف: معاف از خدمات رزمی

بند ۹- شانه منجمد، پارگی روتاتور کاف و یا پری آرتریت‌های شانه: معاف دائم

تبصره- در خصوص پارگی روتاتور کاف برای دارندگان مدارك کارشناسی و

بالا تر: معاف از خدمات رزمی

بند ۱۰- الیگونورودیسטרופی RSDS: معاف دائم

- بند ۱۱- آرتروپاتی نورولوژیک (مفصل شارکو): معاف دائم
- بند ۱۲- شبه تومورهای مفاصل: سینوویت ویلوندولر، استئوکندروماتوز در مفاصل بزرگ، همانژیوم: معاف دائم
- بند ۱۳- استئونکروز مفاصل بزرگ و یا مفاصل کوچک که اختلال عملکرد ایجاد کرده باشد: معاف دائم
- بند ۱۴- اسپوندیلودسیت یا اسپوندیلودیسکیت بروسلائی، استافی، سالمونلائی و سلی ستون فقرات: معاف دائم
- بند ۱۵- بیماری‌های بافت همبند نظیر استئوآرتریت، ایمپرکتا، اهلر دانلوس و همو سیتینوریمارfan: معاف دائم
- بند ۱۶- مشمولین پزشکی که از سلامتی کامل در خصوص هر یک از بیماری‌های فوق برخوردار نباشند (بیماری آنان در حد معافیت دائم باشد) لیکن قادر به طبابت در نیروهای مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین
- بند ۱۷- سایر بیماری‌ها:
- الف) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف از خدمات رزمی
- ب) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: شش ماه معاف موقت
- ج) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲ آیین‌نامه می‌باشند: معاف دائم

بخش هفدهم- بیماری‌های عفونی

- بند ۱- بیماران مبتلاء به هپاتیت:
- الف) هپاتیت حاد: شش ماه معاف موقت
- ب) هپاتیت مزمن (بیش از ۶ ماه): معاف دائم
- بند ۲- بیماران دارای (HBSAg) مثبت:
- الف) در صورتی که یک آزمایش مثبت در بیمارستان‌های نظامی یا دانشگاهی داشته باشد: شش ماه معاف موقت
- ب) بعد از شش ماه مجدداً در صورت مثبت شدن آزمایش مذکور: معاف دائم
- بند ۳- بیماران مبتلاء به هپاتیت C با تأیید آزمایشگاه‌های مورد تأیید نظامی یا

دانشگاهی و وجود عوارض: معاف دائم

بند ۴- بیماران مبتلاء به ۲ و HTLV1: معاف دائم

بند ۵- سل:

الف) سل ریه فعال: معاف دائم

ب) سل احشایی فعال و سل ستون فقرات و استخوانها و مفاصل در هر مرحله: معاف دائم

ج) سل ریه بهبود یافته و آدنیت‌های سلی درمان شده (با رؤیت و تأیید سوابق و مستندات کلینیکی و پاراکلینیکی توسط شورا): معاف از خدمات رزمی

بند ۶- جذام به هر شکل و در هر مرحله: معاف دائم

بند ۷- عوارض بیماری‌های عفونی مداوم (مانند سیفلیس، مننژیت و...) که بیش از ۶ ماه پایدار باشد و اختلال عملکرد ایجاد کرده باشد: معاف دائم

بند ۸- بیماران مبتلاء به نقص ایمنی سلولی اکتسابی و حاملین ویروس HIV با تأیید بیمارستان‌های نظامی یا دانشگاهی: معاف دائم

بند ۹- بیماری مالاریا مقاوم به درمان (مقاوم به کلروکین): معاف دائم

بند ۱۰- بروسلوز عود کننده و یا مقاوم به درمان: معاف دائم

بند ۱۱- هرگونه بیماری نقص ایمنی مادرزادی بعلت اختلال کمی یا کیفی سلول‌های خون یا مغز استخوان: معاف دائم

بند ۱۲- ابتلاء به بیماری تب خونریزی دهنده (کریمه کنگو) در طول خدمت: معاف دائم

تبصره - ابتلاء به بیماری تب خونریزی دهنده (کریمه کنگو) قبل از اعزام: شش ماه معاف موقت

بند ۱۳- کیست هیداتیک: معاف دائم

بند ۱۴- مشمولین پزشکی که از سلامتی کامل در خصوص هر یک از بیماری‌های فوق برخوردار نباشند (بیماری آنان در حد معافیت دائم باشد) لیکن قادر به طبابت در نیروهای مسلح باشند: معاف از خدمات سنگین

بند ۱۵- سایر بیماری‌ها:

الف) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته دوم ماده ۲

آیین‌نامه می‌باشند: معاف از خدمات رزمی

ب) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته سوم ماده ۲

آیین‌نامه می‌باشند: شش ماه معاف موقت
(ج) سایر بیماری‌های موضوع این بخش که منطبق با دسته چهارم ماده ۲
آیین‌نامه می‌باشند: معاف دائم

**آیین‌نامه اجرایی موضوع فصل هشتم قانون اصلاح خدمت وظیفه
عمومی مصوب سال ۱۳۹۰
(استفاده دستگاه‌های غیر نظامی از خدمات کارکنان وظیفه)**

این آیین‌نامه به استناد ماده (۷۶) قانون خدمت وظیفه عمومی اصلاحی
مصوب ۱۳۹۰/۰۸/۲۲ تهیه گردیده است.

ماده ۱: در این آیین‌نامه عبارات اختصاری زیر جایگزین عناوین کامل آن‌ها
می‌گردد:

- ۱- **ستادکل:** ستادکل نیروهای مسلح.
- ۲- **نیروهای مسلح:** ستادکل، ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان‌های تابع.
- ۳- **دفتر سیاست‌گذاری:** دفتر سیاست‌گذاری و نظارت راهبردی حفاظت اطلاعات نیروهای مسلح.
- ۴- **دستگاه‌های غیر نظامی:** کلیه وزارت‌خانه‌ها، موسسات دولتی، موسسات یا نهادهای عمومی غیر دولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر یا تصریح نام است.
- ۵- **سازمان:** سازمان وظیفه عمومی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران.
- ۶- **قانون:** قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب سال ۶۳ و کلیه الحاقات و اصلاحات بعدی آن.
- ۷- **کارکنان وظیفه‌مأمور:** کارکنان وظیفه‌ای که به استناد بند الف تبصره ماده ۶۶ قانون پس از طی دوره آموزش نظامی جهت انجام خدمت دوره ضرورت در اختیار دستگاه غیر نظامی قرار می‌گیرند.

۸- **متعهدین خدمت:** کارکنان وظیفه‌ای که بر اساس مقررات مربوط و بر اساس بند(ب) تبصره ماده(۶۶) قانون به جای خدمت دوره ضرورت، در مدت معینی در دستگاه‌های غیر نظامی بکارگیری می‌شوند.

ماده ۲: ستادکل در زمان صلح، بنا به درخواست دولت و پس از موافقت فرماندهی کل، تعدادی از کارکنان وظیفه غیر غایب را برای انجام امور امدادی، تولیدی، جهاد کشاورزی، آموزشی، تحقیقاتی، پژوهشی، بهداشتی، درمانی، مشروط به اینکه به آمادگی رزمی نیروهای مسلح آسیبی وارد نیاید به صورت مامور یا متعهد خدمت در اختیار دولت قرار می‌دهد.

ماده ۳: نیاز دستگاه‌های غیر نظامی به کارکنان وظیفه بنا به درخواست دستگاه مربوط و پس از تایید دولت در کمیته‌ای در ستادکل متشکل از نمایندگان معاونت نیروی انسانی ستادکل، دولت و دفتر سیاست گذاری بررسی و جهت اخذ تدبیر به استحضار مقام معظم فرماندهی کل قوا می‌رسد.

ماده ۴: امور سیاست گذاری، اختصاص سهمیه و هدایت، مربوط به مامورین و متعهدین بر عهده ستادکل و مسئولیت اجرایی و نظارت بر امور این قبیل کارکنان بر عهده دفتر سیاست گذاری می‌باشد.

ماده ۵: دستگاه‌های غیر نظامی، کارکنان وظیفه مامور مورد نیاز خود را به میزان سهمیه مصوب از بین افراد غیر غایب دارای برگ اعزام واجد شرایط حسب اولویت زیر انتخاب و اسامی آن‌ها را حداقل ۴۵ روز قبل از اعزام به دفتر سیاست گذاری ارسال می‌نمایند.

۱) خانواده ایثارگران(فرزند یا برادر شهداء، جاویدالاثرها، جانبازان، آزادگان و فرزند رزمندگان با حداقل شش ماه سابقه جبهه).

۲) جانبازان.

۳) ایتم.

۴) متاهل.

۵) معاف از رزم.

۶) افراد تحت پوشش کمیته امداد حضرت امام خمینی(ره) و سازمان بهزیستی.

۷) بورسیه سازمان مربوط.

۸) خدمت در مناطق محروم ضریب ۵ و بالاتر.

۹) عدم وابستگی سببی و نسبی اقوام درجه یک کارکنان دستگاه مربوط.

۱۰) نخبگان، استعدادهای برتر، حافظان قرآن، قاریان برتر.

ماده ۶: دفتر سیاست گذاری، وضعیت مشمولین درخواستی موضوع بند(الف) ماده(۶۶) را بررسی و حداقل یک ماه قبل از تاریخ اعزام مجوز اختصاص آنان را به سازمان و نیروی آموزش دهنده صادر می‌نماید.

تبصره: سازمان با توجه به مراکز آموزش تعیین شده از سوی ستادکل، مشمولین وظیفه سهمیه هر یک از دستگاه‌های غیر نظامی را جهت طی دوره آموزش نظامی به نیرو مسلح مربوط اعزام می‌نماید.

ماده ۷: مدت تعهد کارکنان وظیفه موضوع بند(ب) تبصره ماده(۶۶) قانون، حداقل ۴۸ ماه بوده که از تاریخ اعزام به مراکز آموزشی قابل محاسبه بوده و حداقل مدت تعهد به استثنای مواردی که در قوانین مربوط مشخص گردیده، با هماهنگی دولت تعیین می‌گردد.

تبصره: کلیه تعهدات متعهدین خدمت که در قالب قانون و مقررات خدمت وظیفه عمومی تا تاریخ ۱۳۹۰/۰۸/۲۲ در اختیار دستگاه‌های غیر نظامی قرار گرفته اند مطابق مقررات قبلی مربوط بوده و از تاریخ مذکور برابر مقررات فصل هشتم قانون و این آیین نامه با آنان رفتار خواهد شد.

ماده ۸: هر یک از نیروهای مسلح که به عنوان نیروی مامور کننده، کارکنان وظیفه مامور و متعهد تعیین می‌شوند، مسئولیت اجرای آموزش مطابق اساسنامه مربوط را بر عهده دارند.

تبصره ۱: پرداخت هزینه آموزش کارکنان وظیفه مامور و متعهد همه ساله از سوی ستادکل تهیه و ابلاغ خواهد شد. دستگاه‌های غیر نظامی به کارگیرنده هزینه آموزش را به طریقی که ستادکل مشخص می‌نماید به سازمان آموزش دهنده پرداخت خواهد کرد.

تبصره ۲: مسئولیت پیگیری غیبت، فرار، ترخیص از خدمت، درخواست کارت پایان خدمت و سایر امور کارکنان وظیفه مامور مطابق مقررات مربوط به عهده نیروی مامور کننده می‌باشد.

تبصره ۳: کارکنان وظیفه مامور که اقدام به غیبت منجر به فرار نماید لغو امریه محسوب شده و باید بقیه خدمت را در نیروی مامور کننده انجام دهند.

ماده ۹: دستگاه‌های به کارگیرنده کارکنان وظیفه مامور موظفند نسبت به پرداخت حقوق و مزایای کارکنان مذکور و همچنین تامین خوراک، پوشاک، بیمه، خدمات درمانی، بهداشت و سایر حقوقی که کارکنان وظیفه نیروهای مسلح از آن برخوردارند برابر ضوابطی که ستادکل اعلام می‌کند از محل اعتبارات دستگاه خود اقدام نمایند، پرداخت هرگونه وجه خارج از چارچوب مقررات ممنوع می‌باشد.

تبصره ۱: حقوق کارکنان وظیفه مامور دانش آموخته مقطع کاردانی و بالاتر معادل درجاتی است که نیروی مامور کننده به آنان اعطاء می‌نماید.

تبصره ۲: حقوق و مزایای کارکنان وظیفه متعهد توسط دستگاه به کارگیرنده و براساس مقررات استخدامی آن‌ها پرداخت می‌شود.

ماده ۱۰: دستگاه‌های به کارگیرنده متعهدین خدمت موضوع بند(ب) تبصره ماده(۶۶) قانون موظفند حداقل یک ماه قبل از تاریخ بکارگیری این افراد، مشخصات آنان را به ستادکل ارسال تا افراد واجد شرایط به سازمان منعکس گردند.

ماده ۱۱: دستگاه‌های به کارگیرنده کارکنان متعهد خدمت موظفند در صورت ترک خدمت یا برکناری افراد موضوع این ماده، مراتب را حداکثر ظرف دو ماه به سازمان منعکس نمایند.

تبصره: عدم حضور غیر موجه در محل خدمت به مدت ۳ ماه متوالی و یا ۶ ماه متناوب به منزله ترک خدمت تلقی می‌گردد، تشخیص غیر موجه بودن برعهده دستگاه بکارگیرنده می‌باشد، مدت غیبت جزء تعهد محاسبه نمی‌گردد.

ماده ۱۲: آن دسته از متعهدین خدمت که قبل از اتمام تعهد به دلایل ارادی یا غیر ارادی از خدمت برکنار می‌شوند موظفند حداکثر ظرف ۶ ماه از تاریخ برکناری برای رسیدگی به وضع مشمولیت خود را به سازمان معرفی نمایند، چنانچه علت برکناری متعهدین، ارادی باشد فقط از طی دوره آموزش نظامی معاف بوده و این مدت جزء خدمت دوره ضرورت محسوب نمی‌شود و در صورتی که علت برکناری غیر ارادی باشد به تناسب مدت تعهد انجام شده از کسری خدمت بهره‌مند شده و باقی مانده خدمت را انجام خواهد داد.

تبصره ۱: تشخیص ارادی یا غیر ارادی بودن برکناری متعهدین به عهده دستگاه بکارگیرنده مربوط می‌باشد.

تبصره ۲: دستگاه بکارگیرنده که تعهد متعهدی را لغو می‌نماید، قبل از اعزام و بکارگیری مشمول در نیروهای مسلح مجدداً می‌توانند آن‌ها را بکارگیری نمایند ولی پس از اعزام به خدمت در نیروهای مسلح بکارگیری مجدد آنان امکان پذیر نمی‌باشد.

ماده ۱۳: متعهدین خدمت و مامورین صرفاً در سازمان تعیین شده و در مشاغل و مناطق مشخص شده به کارگیری خواهند شد و انتقال یا مامور شدن آن‌ها به سایر دستگاه‌ها (دولتی، تعاونی و خصوصی) مجاز نبوده و جزء مدت تعهد یا خدمت آنان محسوب نخواهد شد.

ماده ۱۴: کارکنان وظیفه مامور چنانچه در دستگاه بکارگیرنده و در مشاغل و مناطق مشخص شده به کارگیری نشوند می‌بایست لغو ماموریت شده و جهت ادامه خدمت به نیروی مامور کننده اعاده گردند.

ماده ۱۵: فرد متعد در مدت تحصیل وابسته به سازمان به کارگیرنده بوده و برابر مقررات آن سازمان با آنان رفتار خواهد شد لیکن مدت تحصیل جزء تعهد محاسبه نخواهد شد. ادامه تحصیل کارکنان وظیفه مامور برابر قوانین و مقررات خدمت وظیفه عمومی خواهد بود.

ماده ۱۶: خروج از کشور کارکنان وظیفه مامور برابر ضوابط نیروی مامور کننده برای متعهدین برابر درخواست دستگاه بکارگیرنده و موافقت سازمان خواهد بود.

ماده ۱۷: متعهدین خدمت در دستگاه‌های غیر نظامی از نظر برخورداری از معافیت (کفالت، امدادجویان، ایثارگران و پزشکی و سایر معافیت‌ها) در شمول مقررات قانون نبوده، ولی در صورت لغو تعهد چنانچه واجد شرایط یکی از معافیت‌های قانونی باشند از آن برخوردار خواهند شد.

ماده ۱۸: کسور قانونی مقرر در قوانین بایستی از حقوق کارکنان وظیفه مامور کسر و به همراه سهم دولت از بودجه دستگاه مربوط در پایان هر ماه به حساب صندوق‌های بیمه و بازنشستگی نیروهای مسلح واریز گردد.

ماده ۱۹: لغو ماموریت کارکنان وظیفه مامور به دستگاه‌های غیر نظامی با هماهنگی دفتر سیاست گذاری امکان پذیر می‌باشد.

ماده ۲۰: کارکنان وظیفه مامور از نظر امور انضباطی، جرایم، تخلفات و میزان مرخصی، بیمه و بازنشستگی، تابع قوانین و مقررات نیروهای مسلح و از حیث ضوابط امور اداری تابع مقررات دستگاه محل خدمت هستند و متعهدین تابع مقررات دستگاه به کارگیرنده خواهند بود.

ماده ۲۱: اختیارات مقام معظم فرماندهی کل قوا در خصوص اختصاص مشمول به دستگاه‌های غیر نظامی محدود به موارد مطروحه در این آیین‌نامه نمی‌باشد.

ماده ۲۲: این آیین‌نامه طی گردشکار شماره ۲۰/۹۴۳۰۳ ف ک مورخه ۱۳۹۳/۰۷/۲۹ به تصویب فرماندهی معظم کل قوا رسیده و از زمان تصویب لازم‌الاجراء می‌باشد.

بخش دوم

قوانین و مقررات مرتبط

فصل اول- قوانین مرتبط

قانون بیمه عمر و حوادث پرسنل نیروهای مسلح، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان‌های تابعه یا وابسته به آنها^(۱)

مصوب ۱۳۳۵/۸/۲۷ با اصلاحات بعدی^(۲)

ماده ۱ (اصلاحی ۱۳۷۶/۶/۳۰) - وزارتین دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و کشور مکلفند از طریق تشکیل صندوق‌های بیمه در نیروهای مسلح مربوطه کلیه پرسنل نیروهای نظامی و انتظامی و سازمان‌های تابعه یا وابسته به آنها را - اعم از کادر ثابت، وظیفه، پیمانی و بسیجی ویژه را در قبال شهادت، فوت، بیماری صعب‌العلاج، نقص عضو و از کارافتادگی - اعم از آنکه در زمان صلح یا بحران‌ها و عملیات داخلی و دفاع از مرزها یا سایر موارد در ارتباط با مأموریت‌ها و وظایف سازمانی یا غیر از آن در تمام ساعات شبانه‌روز اتفاق

۱ — الف - عنوان این قانون، «قانون راجع به بیمه افراد کادر ثابت ارتش و ژاندارمری»^(۱*) در مقابل حوادث ناشیه که به مناسبت انجام وظیفه رخ می‌دهد» بوده که به موجب قانون اصلاحی مصوب ۱۳۷۶/۶/۳۰ به عنوان مذکور در فوق تغییر یافته است.

۱* - به زیرنویس ماده ۲۱ قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ مندرج در همین مجموعه مراجعه شود.

ب - ماده ۱ لایحه قانون شمول قانون راجع به بیمه افراد کادر ثابت ارتش و ژاندارمری کل کشور در مقابل حوادث ناشیه که به مناسبت انجام وظیفه رخ می‌دهد به پرسنل شهربانی کل کشور مصوب ۱۳۵۸/۶/۲۷: کلیه افسران، درجه‌داران و افراد کادر ثابت و وظیفه و هم‌ردیفان و نیز کارمندان غیر نظامی رسمی و کلیه دانشجویان و دانش‌آموزان شهربانی کل کشور مشمول «قانون راجع به بیمه افراد کادر ثابت ارتش و ژاندارمری در مقابل حوادث ناشیه که بمناسبت انجام وظیفه رخ می‌دهد»^(۲) مصوب بیست و هفتم آبان ماه یکهزار و سیصد و سی و پنج شمسی و آیین‌نامه طرز اجرای قانون مزبور با تغییرات و اصلاحات بعدی آنها می‌باشند و شهربانی کل کشور مکلف است نسبت به بیمه نمودن پرسنل مذکور اقدام کند.

۱* - در خصوص اصلاح عنوان قانون مطابق آنچه در متن درج شده به قسمت الف همین زیرنویس مراجعه شود.

۲ — **اصلاحات و الحاقات ۱۳۷۶/۶/۳۰** این قانون در تاریخ ۱۳۷۶/۷/۱۹ عیناً به تأیید و تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده است.

بیافند، براساس مقررات این قانون و آیین‌نامه اجرایی آن بیمه کند.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۷۶/۶/۳۰) - هزینه بیمه اشخاص مزبور از حقوق و مزایای آنان معادل ۱ درصد و معادل سه درصد از محل بودجه نیروهای مسلح و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تأمین خواهد شد.

تبصره‌های ۲ و ۳ - به موجب قانون اصلاح قانون راجع به بیمه افراد کادر ثابت ارتش و ژاندارمری در مقابل حوادث ناشیه که به مناسبت انجام وظیفه رخ می‌دهد مصوب ۱۳۷۶/۶/۳۰ حذف شده‌اند^(۱).

ماده ۲ (اصلاحی ۱۳۷۶/۶/۳۰) - پرسنل وظیفه و پیمانی در مدت خدمت یا انجام مدت قرارداد با نیروهای مسلح مشمول این ماده هستند^(۲).

ماده ۳ (الحاقی ۱۳۷۶/۶/۳۰) - صندوق‌های بیمه نیروهای مسلح مجازند برای حفظ بنیه مالی خود و جبران خسارات موضوع این قانون با سایر شرکت‌های بیمه کشور انواع قراردادهای بیمه منعقد کنند.

ماده ۴ (الحاقی ۱۳۷۶/۶/۳۰) - چنانچه در زمان جنگ و بحران با تشخیص شورای عالی امنیت ملی موجودی هر یک از صندوق‌های بیمه نیروهای مسلح در پایان هر سال از مجموع هزینه‌های سه سال آخر آن کمتر باشد، مابه‌التفاوت با پیشنهاد کمیسیون مرکب از وزیر کشور، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، رئیس سازمان برنامه و بودجه^(۳) و رئیس شورای عالی بیمه موضوع قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری - مصوب ۱۳۵۰ - که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد در بودجه سال بعد نیروهای مسلح و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح منظور و به حساب صندوق‌های بیمه واریز می‌شود.

۱ - **تبصره ۲ سابق** - حساب صندوق بیمه در بانک سپه بکلی مستقل و مجزا و پرداخت‌هایی که از آن محل انجام می‌شود در حدود اعتبار صندوق مزبور خواهد بود و به‌هیچ‌وجه با صندوق بانک ارتباطی نخواهد داشت.

تبصره ۳ سابق - آیین‌نامه طرز اجرای این قانون بوسیله وزارتین جنگ و دارایی تنظیم و پس از تصویب کمیسیون‌های مربوطه مجلسین به موقع اجرا گذارده خواهد شد.

۲ - **الف** - ماده ۲ به موجب قانون اصلاح قانون راجع به بیمه افراد کادر ثابت ارتش و ژاندارمری در مقابل حوادث ناشیه که به مناسبت انجام وظیفه رخ می‌دهد مصوب ۱۳۷۶/۶/۳۰ حذف و متن فوق‌الذکر جایگزین شده است.

ب - **ماده ۲ سابق**: وزارتین جنگ و دارایی مأمور اجرای این قانون می‌باشند.

۳ - **ب** - در حال حاضر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

ماده ۵ (الحاقی ۱۳۷۶/۶/۳۰) - صندوق‌های بیمه نیروهای مسلح می‌توانند در مورد پرسنل و خانواده آنان و سازمان‌های مشمول این قانون بنا به ضرورت انواع بیمه‌های متداول دیگر را در قبال دریافت حق بیمه مربوط برقرار نمایند، همچنین با پیش‌بینی لازم و اطمینان از اجرای تعهدات مندرج در این قانون به منظور تحصیل سود بیشتر در امور تولیدی، بازرگانی و خدماتی سرمایه‌گذاری کنند.

ماده ۶ (الحاقی ۱۳۷۶/۶/۳۰) - آیین‌نامه اجرایی^(۱) این قانون حداکثر ظرف شش ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون به وسیله وزارتین کشور و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. از تاریخ تصویب این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر، همچنین آیین‌نامه بیمه افسران و کارمندان نیروهای مسلح ... و ژاندارمری - مصوب ۱۳۳۷ - لغو می‌شود.

از قانون تامین اجتماعی

مصوب ۱۳۵۴/۴/۳

ماده ۹۵ - مدت خدمت و وظیفه عمومی مشمولین این قانون پس از پایان خدمت و اشتغال مجدد در موسسات مشمول این قانون جزو سابقه پرداخت حق بیمه آنها منظور خواهد شد.^(۲)

۱ — آیین‌نامه اجرایی این قانون در تاریخ ۱۳۷۹/۱۲/۲۷ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

۲ — الف - رای وحدت‌رویه ۱۳۸۶/۱۰/۲ - هیأت عمومی دیوان عدالت اداری: طبق ماده ۹۵ قانون تامین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴، مدت خدمت و وظیفه مشمولین قانون مزبور پس از پایان خدمت و اشتغال مجدد در موسسات مشمول قانون تامین اجتماعی جزو سابقه پرداخت حق بیمه آنها منظور گردیده است، و به موجب تبصره یک ماده ۱۴ قانون کار و قانون کار و قانون استفساریه قانون اصلاح تبصره ماده ۱۴ قانون مذکور، مدت خدمت نظام وظیفه و همچنین مدت شرکت داوطلبانه در جبهه شاعلین مشمول قانون کار و مشمولین قانون تامین اجتماعی که حق بیمه آن به سازمان می‌پردازند قبل از اشتغال و یا حین اشتغال جزو سابق خدمتی آنان نزد سازمان تامین اجتماعی محسوب می‌گردد و اعتبار مورد نیاز برای اجرای قانون اخیر الذکر از محل دریافت میانگین حق بیمه دو سال آخر، رد بیمه شده تامین می‌گردد. بنابراین اطلاق بخشنامه ۵۷۹۷۲/۵۱۰ مورخ ۱۳۸۵/۶/۱۴ سازمان تامین اجتماعی از جهت کسری به مشمولین قانون تامین اجتماعی که قبل از

(صفحه ۱۴۹)

لایحه قانونی معافیت فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم**از خدمت زیر پرچم^(۱)****مصوب ۱۳۵۸/۲/۲۷ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران با اصلاحات بعدی**

ماده ۱ (اصلاحی ۱۳۷۲/۲/۱۴) — از تاریخ تصویب این قانون کلیه فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم که به موجب مقررات مربوط متعهد انجام حداقل پنج سال خدمت در وزارت آموزش و پرورش شده و یا خواهند شد پس از گذراندن دوره مقدماتی آموزش نظامی و ایفاء تعهد از انجام خدمت دوره ضرورت در زمان صلح معاف می‌باشند.

ماده ۲ — وزارت آموزش و پرورش مکلف است چنانچه مشمولان این قانون از انجام خدمت مورد تعهد امتناع نمایند و یا در طی مدت تعهد به عللی از خدمت در وزارت آموزش و پرورش برکنار شوند آنان را بلافاصله جهت رسیدگی به وضع مشمولیت به اداره وظیفه عمومی معرفی نماید.

اصلاحیه فوق الاشعار به خدمت درآمده و واجد شرایط بند(ج) در ماده ۹۵ قانون فوق الذکر بوده‌اند، خلاف قانون و خارج از حدود اختیارات سازمان تامین اجتماعی در وضع مقررات دولتی و این قسمت از بخشنامه مزبور به استناد ماده یک و بند یک ماده ۱۹ و ماده ۴۲ قانون دیوان عدالت اداری ابطال می‌شود.

ب- **رأی وحدت‌رویه ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ - ۱۳۸۶/۱۱/۲۸ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری:** با عنایت به مفاد لایحه جوابیه سازمان تامین اجتماعی و سایر محتویات پرونده و انجام خدمت زیر پرچم توسط شاکی قبل از استخدامی در شرکت صنایع هواپیمایی ایران و اینکه حکم مقرر در ماده ۹۵ قانون تامین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ مصرح در جواز احتساب مدت خدمت زیر پرچم جزء سابقه پرداخت حق بیمه در مورد مستخدمینی است که در حین خدمت در سازمان مشمول قانون تامین اجتماعی خدمت زیر پرچم را انجام داده و مجدداً به خدمت سازمان متبوع خود در آمده‌اند، بنابراین احتساب خدمت زیر پرچم قبل از استخدام بدون پرداخت حق بیمه به حکم قانون و مقررات مربوط مجوزی ندارد و دادنامه‌های شماره ۱۰۲۹ مورخ ۱۳۸۲/۴/۲۳ شعبه اول، شماره ۱۴۵۲ مورخ ۱۳۸۲/۶/۴ و شماره ۲۰۶ مورخ ۱۳۸۲/۲/۱۳ و ۱۸۵۰ مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۱۶ شعبه بیست و دوم و شماره ۱۳۳۱ مورخ ۱۳۸۲/۷/۵ شعبه ۵ در حدی که متضمن این معنی است موافق اصول و موازین قانونی تشخیص داده می‌شود. این رأی به استناد بند ۲ ماده ۱۹ و ماده ۴۳ قانون دیوان عدالت اداری برای شعب دیوان و سایر مراجع اداری ذیربط در موارد مشابه لازم‌الاجراست.

۱ — به ماده ۷ قانون خدمت وظیفه عمومی و زیرنویس آن مندرج در این مجموعه، مراجعه شود.

ماده ۳ — وزارتخانه‌های دفاع ملی^(۱)، کشور و آموزش و پرورش مسؤول اجرای این قانون بوده و آیین‌نامه‌اجرایی^(۲) مربوط توسط وزارت آموزش و پرورش تهیه و پس از تصویب هیأت دولت به مورد اجرا گذارده خواهد شد.

لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی^(۳)

مصوب ۱۳۵۸/۹/۲۴ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران با اصلاحات بعدی

ماده ۱ — به منظور استفاده کامل از وجود نیروی انسانی در امر بهداشت و درمان، از تاریخ تصویب این قانون کلیه افراد ایرانی فوق دیپلم و بالاتر که در سال ۱۳۵۸ و بعد از آن، در داخل و یا خارج کشور فارغ‌التحصیل می‌شوند و به اعتبار مدرک تحصیلی یا تخصص خود، در عداد ارائه‌کنندگان خدمات درمانی و بهداشتی قرار می‌گیرند و خدمت آنان مورد احتیاج وزارت بهداشتی و بهزیستی^(۴) اعلام می‌شود مکلفند مدت سه سال در مناطق محروم و نیازمند کشور خدمت کنند.

تبصره ۱ — کسانی که پیش از سال ۱۳۵۸ در رشته‌های موضوع ماده ۱ این قانون فارغ‌التحصیل شده‌اند در صورت داوطلبی می‌توانند با اجرای خدمت موضوع این قانون، از مزایای آن بهره‌مند شوند.

تبصره ۲ — فارغ‌التحصیلان اناث مشمول، با کسر مدت قانونی خدمت زیر پرچم ملزم به انجام خدمت موضوع این قانون خواهند بود. زنان شوهردار از شمول این قانون مستثنی هستند مگر آنکه خود داوطلب انجام خدمت موضوع این قانون باشند.

ماده ۲ — برای کسانی که خدمت زیر پرچم را انجام داده‌اند یا به هر نحو، از آن معاف می‌باشند مدت خدمت زیر پرچم، از سه سال مذکور در ماده ۱ کسر می‌شود.

۱ - در حال حاضر وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.

۲ — آیین‌نامه اجرایی این قانون در تاریخ ۱۳۵۸/۵/۶ به تصویب هیأت‌وزیران رسیده و در همین مجموعه درج شده است.

۳ - الف - به ماده ۶ قانون خدمت وظیفه عمومی مندرج در این مجموعه مراجعه شود.

ب - به قانون شمول قانون خدمت نیروی انسانی، درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۵۸/۹/۲۴ شورای انقلاب و اصلاحات بعدی به فارغ‌التحصیلان رشته دامپزشکی مصوب ۱۳۶۴/۳/۲۸ با اصلاحات ۱۳۷۱/۱۰/۶ مراجعه شود.

۴ و ۳ - در حال حاضر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

ماده ۳ - مشمولان این قانون، به‌شرطی که خدمت سه ساله مذکور را تام و تمام انجام دهند از خدمت زیر پرچم در زمان صلح معاف خواهند بود.

ماده ۴ - در صورتی که با اجرای این قانون، نیازمندی ستاد مشترک جمهوری اسلامی ایران به رده‌های شغلی موضوع ماده ۱ تأمین نشود وزارت بهداری و بهزیستی^(۱) خود به تعیین و رفع نیازمندی مزبور مبادرت خواهد نمود.

ماده ۵ - مشمولان این قانون، قبل از انجام خدمت سه ساله مذکور، مجاز به خروج از کشور نمی‌باشند و تحویل مدارک تحصیلی یا تأییدیه آن بوسیله مؤسسات آموزشی و مقامات صالحه دیگر موکول به انجام خدمت موضوع این قانون خواهد بود.

ماده ۶ - حقوق و مزایای ماهانه مشمولان این قانون، معادل حقوق و مزایای گروه و پایه‌ای که طبق مقررات قانون استخدام کشوری به کارکنان مشابه و هم سطح آنها تعلق می‌گیرد تعیین و پرداخت خواهد شد. پس از انجام خدمت سه ساله چنانچه به استخدام هر وزارتخانه یا مؤسسه دولتی یا شرکت وابسته بدولت درآیند مدت مذکور از لحاظ پایه و گروه و بازنشستگی و مرخصی ذخیره شده، جزو سابقه خدمت آنان منظور خواهد شد.

تبصره - از لحاظ ترفیع و احتساب سال‌های خدمت در بازنشستگی، هر سال خدمت مشمولان این قانون در روستاها و بخش‌های مناطق درجه ۱ دو سال و هر سال خدمت آنان در شهرهای استان‌های شش‌گانه و درجه ۱^(۲) (به شرح آیین‌نامه اجرایی) یک سال و نیم به حساب خواهد آمد.

ماده ۷ - خدمت مشمولان این قانون تمام وقت تلقی می‌شود و مشمولان در سال‌های خدمت موضوع این قانون حق اشتغال در هیچ مؤسسه، سازمان یا واحدی را نخواهند داشت.

تبصره (الحاقی ۱۳۶۲/۲/۵) - مشمولین این قانون در طول سال‌های خدمت در نقاط موضوع قانون می‌توانند در ساعات غیر موظف طبق آیین‌نامه‌ای^(۳) که به‌تصویب وزارت بهداری^(۳) می‌رسد مطب دائر نمایند.

۲- چیم در این خصوص آیین‌نامه‌ای به‌دست نیامد.

۳ و ۵- چیم در حال حاضر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

ماده ۸ — وزارتخانه‌های دفاع ملی،^(۱) کشور، فرهنگ و آموزش عالی^(۲) و بهداری و بهزیستی^(۳) مسؤول اجرای این قانون می‌باشند.

ماده ۹ — آیین‌نامه اجرایی این قانون^(۴)، توسط وزارت بهداری و بهزیستی^(۵) تهیه و پس از تصویب هیأت دولت بموقع اجراء گذارده خواهد شد.

از قانون نحوه استفاده از خانه‌های سازمانی

ارتش جمهوری اسلامی ایران

مصوب ۱۳۶۳/۵/۲۸

تبصره ۲ ماده ۱- در صورتی که در یگان خانه سازمانی خالی بدون متقاضی از پرسنل کادر ثابت وجود داشته باشد واگذاری آن به افسران و درجه‌داران وظیفه با نظر شورای واگذاری^(۶) بلامانع است.

قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات

۱- در حال حاضر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

۲- در حال حاضر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

۴- آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۵۸/۹/۲۴ در تاریخ ۱۳۵۹/۵/۱۶ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با اصلاحات بعدی در مجموعه درج شده است.

۶- الف- اعضای شورای واگذاری در ماده ۴ قانون به شرح ذیل می‌باشند:
ماده ۴- واگذاری خانه‌های سازمانی به‌عهده شورای مرکب از اعضای زیر می‌باشد که تحت نظر فرمانده یا رئیس قسمت انجام وظیفه می‌نماید:
الف- نماینده فرمانده یا رئیس قسمت.

ب- نماینده عقیدتی سیاسی قسمت.
پ- مسئول روحیه و رفاه (امور اداری یا آجودانی).
ت- یک افسر- یک همافر یا نیروفر یا دریافر- یک درجه‌دار- یک کارمند یا کارمند فنی در صورت وجود هر یک در واحد که بوسیله کلیه پرسنل واحد و از بین خود آنها تعیین می‌شوند.
ب- آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه استفاده از خانه‌های سازمانی ارتش جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۳۶۵/۴/۸ به تصویب هیأت وزیران رسیده و فصل دوم آن به شورای واگذاری خانه‌های سازمانی و فصل چهارم به واگذاری خانه‌های سازمانی اختصاص دارد.

آموزش عالی کشور^(۱)

مصوب ۱۳۶۵/۳/۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی

ماده ۱- کلیه افرادی که به عنوان عضو هیأت علمی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور به کار مشغول می‌شوند می‌توانند خدمت نظام وظیفه و سایر خدمات قانونی را در دانشگاه‌ها یا مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی مربوطه انجام دهند.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۸۰/۱/۲۸) — حقوق و مزایای اعضای هیأت علمی موضوع این قانون در صورتی که در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی خدمت نمایند پس از طی دوره آموزش نظامی همانند سایر اعضای هیأت علمی محاسبه و از محل اعتبارات مؤسسه مربوط قابل پرداخت خواهد بود. دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی واقع در شهرستان‌های غیر مرکز استان در استفاده از این نیروها از اولویت برخوردارند.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۸۰/۱/۲۸) — هرگونه خدمت اولیه اعضای هیأت علمی مشمول این قانون از قبیل حضور داوطلبانه در جبهه، طرح دانشجویی اعزام به جبهه و خدمت سربازی در پادگان‌های نظامی در احتساب دوره ضرورت منظور

۱. الف - به قانون اجازه ادامه تحصیل در مقاطع تحصیلی بالاتر به مشمولان قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی (اعم از دولتی و غیردولتی) مصوب ۱۳۷۲/۲/۲۱ مندرج در همین مجموعه مراجعه شود.

ب- قانون لزوم استفاده دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی شاهد از تسهیلات مقرر در قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور مصوب ۱۳۶۵/۳/۱ مصوب ۱۳۷۰/۱۰/۴:

ماده واحده - به موجب این قانون به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی شاهد وابسته به بنیاد شهید انقلاب اسلامی اجازه داده می‌شود به منظور کمک به تأمین هیأت علمی مورد نیاز خود از تسهیلات ایجاد شده برای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دولتی در قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور مصوب ۱۳۶۵/۳/۱ مجلس شورای اسلامی استفاده نمایند.

تبصره ۱ — خدمت کلیه افرادی که بعنوان عضو هیأت علمی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی شاهد به کار مشغول می‌شوند به منزله خدمت افرادی که به عنوان عضو هیأت علمی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دولتی به کار مشغول می‌شوند خواهد بود و کلیه مزایا و تسهیلات و تعهدات موضوع قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور مصوب ۱۳۶۵/۳/۱ مجلس شورای اسلامی در مورد آنها نیز مجری خواهد بود.

تبصره ۲ - این قانون از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است.

می‌گردد. خدماتی که مشمول، قبل از شروع دوره آموزش نظامی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی انجام می‌دهد در مدت تعهدی که به دانشگاه یا مؤسسه متبوع خود دارد، احتساب می‌گردد. قرارگاه ستاد نیروی آموزش‌دهنده مکلف است در پایان دوره ضرورت، حسب گواهی وزارتخانه مربوط، کارت پایان خدمت دوره ضرورت را صادر و به وزارتخانه مربوطه ارسال نماید.

ماده ۲ (اصلاحی ۱۳۷۳/۷/۲۴) - هر سال حداکثر ۳۰ درصد از فارغ‌التحصیلان رشته‌های گروه پزشکی و دامپزشکی^(۱) قبل از انجام خدمت نظام وظیفه و یا سایر خدمات قانونی می‌توانند تا کسب تخصص در یکی از رشته‌های مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ادامه تحصیل دهند.

تبصره ۱- برای داوطلبان رشته‌های هوش‌بری و علوم پایه پزشکی و نیز برای بانوان در رشته جراحی زنان و مامایی محدودیت فوق ملحوظ نخواهد شد.

تبصره ۲- اجرای مواد ۱ و ۲ مشروط به آسیب ندیدن آمادگی رزمی به تشخیص شورای عالی دفاع می‌باشد.

ماده ۳- کلیه فارغ‌التحصیلان موضوع ماده ۲ ملزمند در صورت نیاز، خدمت نظام وظیفه و سایر خدمات قانونی را به عنوان عضو هیأت علمی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور ۱ الی ۲ برابر، به تفصیل آیین‌نامه اجرایی انجام دهند.

تبصره ۱- در صورت خودداری از خدمت در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی ملزمند علاوه بر خدمت نظام وظیفه ۲ برابر خدمات قانونی، انجام وظیفه نمایند.

تبصره ۲- در هر صورت تسلیم دانشنامه، گواهی‌نامه و هر نوع تأییدیه تحصیلی موکول به انجام وظیفه به عنوان عضو هیأت علمی یا انجام خدمات قانونی خواهد بود.

ماده ۴- اعضاء هیأت علمی موضوع این قانون موظفند دوره مقدماتی آموزش نظامی را طبق برنامه زمان‌بندی شده و مناسب در یکی از مراکز آموزش نظامی

۱ — به موجب ماده واحده قانون اصلاح ماده ۲ قانون نحوه تأمین هیأت علمی... مصوب ۱۳۷۳/۷/۲۴، عبارت و دامپزشکی به ماده ۲ اضافه گردیده و به موجب تبصره ماده واحده مشمولینی که از تاریخ ۱۳۶۵/۳/۱ دوره تخصص را در رشته مزبور سپری کرده‌اند از نظر نظام وظیفه تابع این قانون خواهند بود.

نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران انجام دهند.

ماده ۵ — افراد موضوع این قانون باید از نظر صلاحیت‌های اخلاقی و علمی به تأیید مقامات ذیصلاح برسند.

ماده ۶ — وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی^(۱) و بهداشت و درمان و آموزش پزشکی مسؤول اجرای این قانون بوده و موظفند ظرف مدت ۲ ماه آیین‌نامه اجرایی قانون را با همکاری وزارت دفاع^(۲) تهیه و به تصویب هیأت وزیران برسانند.^(۳)

قانون نحوه کمک به خانواده‌های مشمولینی که با اعزام مشمول،

قدرت اداره معاش خود را از دست می‌دهند

مصوب ۱۳۶۶/۶/۳

ماده ۱ — دولت موظف است همه ساله اعتبار لازم، برای کمک به خانواده تحت تکفل مشمولین نیازمند موضوع این قانون را در ردیف جداگانه‌ای در لایحه بودجه کل کشور ذیل ردیف کمیته امداد امام منظور نماید.

تبصره ۱ — نیازمند به کسی اطلاق می‌گردد که میزان درآمد ماهیانه وی از حداقل حقوق بازنشستگی کارمندان دولت کمتر باشد.

تبصره ۲ — تشخیص نیازمند با کمیته امداد امام خواهد بود.

تبصره ۳ — اعتبار لازم برای اجرای این قانون بنا به پیشنهاد وزارتخانه‌های دفاع^(۴)، سپاه^(۵) و کشور در بودجه کل کشور منظور می‌گردد.

ماده ۲ — خانواده‌های مشمولینی از کمک‌های موضوع این قانون بهرمند می‌شوند که مشمول تأمین‌کننده معاش خانواده بوده و با اعزام وی به خدمت دوره ضرورت خانواده او قدرت اداره معاش خود را از دست بدهد.

ماده ۳ — مشمولین زیر تأمین‌کننده معاش خانواده محسوب می‌شوند^(۶):

الف - یگانه فرزند ذکور بیش از ۱۸ سال هر پدر یا مادر.

۱ - در حال حاضر وزارتخانه علوم، تحقیقات و فناوری.

۲ - در حال حاضر وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.

۳ - آیین‌نامه اجرایی این قانون در تاریخ ۱۳۶۵/۹/۲۳ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با اصلاحات بعدی در مجموعه درج شده است.

۴ و ۵ - در حال حاضر وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.

۶ - به مواد ۴۴ و ۴۴ مکرر قانون خدمت وظیفه عمومی مراجعه شود.

ب — یگانه نوه ذکور بیش از ۱۸ سال جد یا جده فاقد فرزند ذکور بیش از ۱۸ سال.

ج - یگانه برادر و سرپرست خواهر یا برادر صغیر.

د - مشمولی که دارای همسر یا فرزند باشد.

ه - مشمولی که دارای برادر بیش از ۱۸ سال از کار افتاده بوده و برادر بیش از ۱۸ سال دیگری نداشته باشد.

و - مشمولی که دارای خواهری باشد که فاقد شوهر و فرزند ذکور بیش از ۱۸ سال بوده و برادر بیش از ۱۸ سال دیگری نداشته باشد.

ماده ۴ — میزان کمک معاش موضوع این قانون برای فرد اول دوسوم حداقل حقوق بازنشستگی کارمندان دولت و برای هر فرد اضافی یک ششم حداقل حقوق مزبور بوده حداکثر تا میزان حداقل حقوق بازنشستگی قابل پرداخت می‌باشد.

ماده ۵ — مشمول می‌تواند هنگام معرفی خود یا در حین انجام خدمت تقاضای کمک معاش مشمولین را به کمیته امداد محل تسلیم نماید و کمیته امداد موظف است حداکثر ظرف یک ماه پاسخ لازم را به مشمول اعلام نماید.

تبصره — مشمولی که مطابق این قانون از کمک معاش استفاده می‌کند، موظف است در صورت عدم نیاز و تمکن موضوع را به کمیته امداد امام کتباً اعلام نماید.

ماده ۶ — آیین‌نامه اجرایی این قانون با پیشنهاد کمیته امداد امام و تصویب وزارتخانه‌های دفاع و سپاه و کشور به مورد اجرا گذارده خواهد شد.^(۱)

از قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران

مصوب ۱۳۶۶/۷/۷ با اصلاحات بعدی

ماده ۷ - ماموریت و وظایف ارتش به شرح زیر می‌باشد:

ز - آماده نمودن مردم برای دفاع مسلحانه از کشور و نظام جمهوری اسلامی در چهار چوب قانون خدمت وظیفه عمومی.

ماده ۲۱ - پرسنل ارتش کسانی هستند که برابر شرایط و مقررات مندرج در این قانون و یا قانون خدمت وظیفه عمومی به خدمت پذیرفته می‌شوند و عبارتند از:

۱ — آیین‌نامه اجرایی این قانون در تاریخ ۱۳۶۷/۱/۲۴ به تصویب وزرای دفاع، سپاه و کشور رسیده و در همین مجموعه درج شده است.

الف - کادر ثابت.

ب - وظیفه^(۱).

ج - پیمانی.

ماده ۲۶ — پرسنل وظیفه کسانی هستند که مطابق قانون خدمت وظیفه عمومی در یکی از دوره‌های ضرورت، احتیاط یا ذخیره مشغول خدمت می‌باشند.

ماده ۳۳ — ارتش و وزارت دفاع^(۲) و سازمان‌های وابسته به آنها می‌توانند به منظور تأمین نیاز سازمانی خود داوطلبینی را که حداقل دارای مدرک تحصیلی پایان دوره ابتدایی می‌باشند با اخذ تعهد ۵ سال خدمت نظامی و یا ۶ سال خدمت کارمندی به صورت پیمانی استخدام نمایند. تمدید مدت و تجدید قرارداد مجاز نمی‌باشد.

تبصره ۱ — خدمت پرسنل پیمانی به منزله انجام خدمت دوره ضرورت تلقی می‌گردد و در صورتی که قبل از خاتمه تعهد به هر علت از خدمت مستعفی یا برکنار گردند برابر قانون خدمت وظیفه عمومی با آنان رفتار خواهد شد.

تبصره ۲ — ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آنها می‌توانند پرسنلی را که در حال انجام خدمت دوره ضرورت می‌باشند به صورت پیمانی استخدام نمایند.

ماده ۳۴ — به منظور جلوگیری از تورم پرسنلی در ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آنها، در جداول سازمانی مشاغل باید به نحوی پیش‌بینی گردد که حتی‌الامکان از پرسنل وظیفه و پیمانی استفاده شود.

ماده ۳۵ — ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آنها می‌توانند در صورت نیاز از پرسنل وظیفه در حین خدمت دوره ضرورت و همچنین پرسنل پیمانی در طول مدت قرارداد با دارا بودن شرایط لازم برای کادر ثابت استخدام نمایند و این قبیل داوطلبان در شرایط مساوی از اولویت برخوردارند. آموزش، درجه یا رتبه و ترفیعات آنان تابع مقررات مندرج در این قانون خواهد بود.

۱ — در این قسمت موادی از قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۶/۷/۷ که صریحاً به کارکنان وظیفه اشاره دارد درج شده، برای اطلاع از سایر مواد مربوط به کارکنان وظیفه ارتش به متن کامل قانون یاد شده مندرج در سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران به نشانی www.dotic.ir. مراجعه فرمایید.

۲ — در حال حاضر وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.

ماده ۳۶ - سابقه خدمت وظیفه و پیمانی پرسنل کادر ثابت از نظر پایه حقوقی و سنوات بازنشستگی احتساب می‌گردد.

ماده ۵۹ - پرسنل پیمانی که به صورت نظامی خدمت خواهند کرد و همچنین پرسنل وظیفه در بدو خدمت دوره‌های آموزشی مقدماتی نظامی و تخصصی مربوط را طی خواهند نمود.

ستاد مشترک موظف است در جهت بهره‌گیری هرچه بهتر از پرسنل پیمانی و وظیفه، برنامه آموزشی هر یک از دوره‌های مزبور را با همکاری نیروها تهیه و به تصویب شورای عالی دفاع برساند^(۱).

ماده ۷۲ - پرسنل وظیفه از نظر نیل به درجات تابع مقررات قانون خدمت وظیفه عمومی می‌باشند.

ماده ۹۴ - «مرخصی» وضع پرسنلی است که برابر مقررات مربوط در حال استفاده از مرخصی‌های زیر می‌باشند:

الف - مرخصی استحقاقی - پرسنل اعم از کادر ثابت، وظیفه پیمانی حق استفاده از یک ماه مرخصی سالانه را با استفاده از حقوق و مزایای مربوط دارا می‌باشند. مدت مرخصی در مناطق بد آب و هوا ۴۵ روز خواهد بود.

...

ماده ۱۶۱ - پرسنل وظیفه دوره احتیاط و ذخیره که قبل از خدمت از کارمندان دولت بوده‌اند در صورت شهادت، جانباز شدن، فوت و یا معلولیت حقوق مستمری و وظیفه آنان برابر مقررات این قانون بر مبنای آخرین حقوق دریافتی از سازمان مربوط و از بودجه همان سازمان پرداخت خواهد شد و چنانچه حقوق آنان در سازمان مربوط کمتر از حقوق پرسنل کادر ثابت هم‌تراز آنان باشد حقوق مستمری و وظیفه بر مبنای حقوق پرسنل کادر ثابت هم‌تراز محاسبه شده و مابه‌التفاوت آن از بودجه وزارت دفاع پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲ ماده ۱۶۴ - مستمری‌بگیران در طول خدمت دوره ضرورت نیز از حقوق مستمری برخوردار خواهند شد. آیا درج ماده لازم نیست؟ نظر خاتم اسدی این بود که مفهوم تبصره ۲ کامل است نیازی به ماده نیست.

ماده ۱۶۸ (اصلاحی ۱۳۸۳/۳/۵) - به وراثت کلیه پرسنل اعم از شاغل، بازنشسته

۱ - در مورد شورای عالی دفاع به زیرنویس ماده ۵۱ قانون خدمت وظیفه عمومی مراجعه شود.

و وظیفه، جانباز، معلول که شهید یا فوت می‌شوند معادل مبلغ پیش بینی شده در قانون پرداخت پاداش پایان خدمت و بخشی از هزینه‌های ضروری به کارکنان دولت - مصوب ۱۳۷۵/۲/۲۶ با اصلاحات بعدی^(۱) - هزینه کفن و دفن پرداخت می‌شود.

ماده ۱۷۴- ارتش و وزارت دفاع مکلفند بیمارستان‌ها و درمانگاه‌های خود را از نظر امکانات درمانی به نحوی تجهیز نمایند که پاسخگوی نیازمندی‌های پرسنل باشد.

تبصره ۲- در مواردی که امکانات بیمارستان‌های ارتش و وزارت دفاع بیش از نیازهای درمانی پرسنل می‌باشد بیمارستان‌های مذکور با رعایت تقدم پرسنل کادر و وظیفه شاغل مجازند به کلیه اشخاص خدمات درمانی ارائه نمایند. هزینه خدمات ارائه شده برابر مقررات به بیمارستان‌های مربوط پرداخت می‌گردد.

ماده ۱۹۴ - برای پرسنلی که خدمت وظیفه عمومی را انجام داده‌اند مدت خدمت وظیفه آنان از نظر پایه حقوقی و احتساب سنوات بازنشستگی منظور خواهد شد.

قانون احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت

مصوب ۱۳۶۶/۷/۲۶

ماده واحده- کلیه افرادی که به سن مشمولیت نرسیده و کسانی که دارای یکی از معافیت‌های مقرر در قانون خدمت وظیفه عمومی بوده و طبق همان قانون واجد

۱ - الف- ماده ۱ قانون پرداخت پاداش پایان خدمت و بخشی از هزینه‌های ضروری به کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۵ (اصلاحی ۱۳۷۶/۹/۱۶، ۱۳۷۹/۲/۱۳ و ۱۳۸۰/۱۱/۲۷): به کارکنان رسمی، ثابت و دارای عناوین مشابه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی مشمول قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۰، نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی مشمول مقررات استخدامی هیأت علمی دانشگاه تهران - هنگام بازنشستگی، از کارافتادگی یا فوت در مقابل کلیه سوابق خدمت دولتی به ازای هر سال خدمت معادل یک ماه آخرین حقوق و فوق‌العاده‌های دریافتی که ملاک کسور بازنشستگی است به عنوان پاداش پایان خدمت پرداخت می‌شود، خدمت مازاد بر سی سال در پرداخت پاداش موضوع این قانون قابل احتساب نخواهد بود.

ب- جهت ملاحظه متن کامل قانون در سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران به نشانی www.dotic.ir رجوع شود.

شرایط اعزام به خدمت نباشند، به طور داوطلب در جبهه خدمت نموده یا بنمایند و مجموعه دوره آموزش و حضور در جبهه کمتر از سه ماه نباشد و همچنین ایامی که بعد از این مدت در مناطق عملیاتی خدمت نمایند، جزو خدمت دوره ضرورت آنها محسوب خواهد شد.

تبصره ۱- از تاریخ تصویب این قانون اعزام شوندگان به مناطق عملیاتی در صورتی از مزایای این قانون بهره مند می شوند که دارای پانزده سال تمام باشند.

تبصره ۲- در صورتی که مدت خدمت افراد موضوع این قانون در منطقه عملیاتی معادل یا بیشتر از خدمت دوره ضرورت باشد، کارت پایان خدمت آنان توسط نیروی اعزام کننده صادر و تحویل خواهد شد و چنانچه مدت خدمت در منطقه عملیاتی کمتر از مدت خدمت دوره ضرورت باشد کسری آن را تا مدت مقرر خدمت دوره ضرورت با اخذ دفتر چه آماده به خدمت و معرفی اداره وظیفه عمومی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی انجام خواهد داد.

تبصره ۳- کسانی می توانند از مزایای این قانون استفاده نمایند که چنانچه بیش از حقوق و فوق العاده سربازی اخذ کرده اند و یا اخذ می کنند مابه التفاوت آنرا به خزانه واریز نمایند.

تبصره ۴- کسانی که بعثت حضور در جبهه پس از رسیدن به سن مشمولیت خود را به اداره نظام وظیفه برای گرفتن کارت آماده به خدمت معرفی نکرده باشند، غایب محسوب نشده و مشمول این قانون خواهند شد.

تبصره ۵- آئین نامه اجرایی این قانون توسط وزارت خانه های کشور، دفاع و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی^(۱) تهیه و بتصویب هیأت دولت خواهد رسید.^(۲)

- ۱- در حال حاضر وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.
 - ۲- الف- آیین نامه اجرایی قانون احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت در تاریخ ۱۳۶۷/۲/۷ به تصویب هیأت وزیران رسیده و در همین مجموعه درج شده است.
 - ب- بند ۱/۳ از جدول کسر خدمت های در نظر گرفته شده در قانون خدمت وظیفه عمومی و نحوه و شرایط واگذاری^(۱*):
- جدول نوع و میزان کسر خدمت اعطایی به کارکنان وظیفه بسیجی در سقف ۶ ماه براساس قانون احتساب قسمتی از خدمت اعضای نیروی مقاومت بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عنوان خدمت دوره ضرورت مصوب ۱۳۷۸/۳/۱۲ قانون خدمت وظیفه عمومی.

ردیف	میزان و نوع فعالیت	میزان کسر خدمت در نظر گرفته شده	توضیحات
------	--------------------	---------------------------------	---------

از قانون حمایت از آزادگان (اسرای آزاد شده) (صفحه ۱۶۱)

بعد از ورود به کشور

مصوب ۱۳۶۸/۹/۱۳

ماده ۲- اسرای آزاد شده^(۱) و مشمول قانون خدمت وظیفه عمومی در صورت

۱	یک سال فعالیت با عضویت فعال	۱ ماه	باید فرد یک سال فعالیت مستمر داشته باشد
۲	یک سال فعالیت با عضویت فعال	۴۵ روز	فرد جزو اعضای شورای پایگاه یا حوزه باشد
۳	گذراندن دوره آموزشی تکمیلی بسیج ۴۵ روزه (ماده ۶۳)	۲ ماه	فرد به جز کسر خدمت از طی دوره آموزش رزم مقدماتی نیز معاف می شود
۴	گذراندن دوره آموزشی تکمیلی بسیج ۴۵ روزه (ماده ۶۳)	۱ ماه	این دوره آموزش خیلی محدود بوده و در کل سال ۵۰ یا ۶۰ نفر از بسیجیان در کل کشور در آموزش یاد شده شرکت می نمایند

*- ماخذ: ماهنامه فرهنگ سربازی، حوزه نمایندگی ولی فقیه در سپاه، شماره ۱۰۷، مرداد ۱۳۹۴

۱- قانون اعطای تسهیلات مربوط به آزادگان به آن دسته از افراد که تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی محکومیت سیاسی داشته‌اند مصوب ۱۳۷۷/۲/۳۰

ماده واحده - کلیه افرادی که از تاریخ ۱۳۳۲/۵/۲۸ تا ۱۳۵۷/۱۱/۱۶ با الهام از مبارزات و مجاهدات امام خمینی(ره) به دلایل امنیتی، مذهبی یا اتهامات سیاسی دیگر حداقل به مدت شش ماه در بازداشت یا حبس قطعی بوده‌اند، آزاده تلقی و مشمول تسهیلاتی می‌شوند که در قوانین و مقررات مربوط به آزادگان پیش بینی شده است.

تبصره ۱ - مفاد این قانون با رعایت تبصره (۴) قانون تعیین تکلیف لوايح قانونی مربوط به رفع آثار محکومیت‌های سیاسی - مصوب ۱۳۶۶ - قابل اجراست.

تبصره ۲ - آیین‌نامه اجرایی این قانون مشتمل بر ضوابط اعطای تسهیلات متناسب با مدت حبس یا

سلامت روعي و جسمي در صورتي كه بيش از شش ماه در اسارت بوده‌اند از خدمت وظيفه عمومي معاف مي‌گردند و در صورتي كه كمتر از شش ماه اسير باشند به ميزان سه برابر مدت اسارت از مدت خدمت وظيفه آنان كسر مي‌گردد و اداره وظيفه عمومي مكلف است با اعلام نظر بنياد شهيد نسبت به تعيين وضعيت خدمت وظيفه عمومي آنان فوراً اقدام نمايد.

تبصره ۱- ايرانياني كه در راه دفاع از انقلاب اسلامي در خارج از ايران براي مدت ۶ ماه يا بيشتر به زندان افتاده‌اند مشمول اين قانون مي‌باشند.

تبصره ۲- افراد غير نظامي كه در بدو تهاجم نظامي دشمن به طور عادي به اسارت درآمده‌اند در صورتي كه شماره اسارت داشته و در اردوگاه بوده باشند مشمول اين قانون خواهند بود و در موارد ترديد، استعلام از وزارت اطلاعات ضروري است.

تبصره ۳- اسراي آزاد شده از پرداخت هرگونه وجوه اخذ شده تحت عناوين مابه‌التفاوت، خسارات وارده و غيره ناشي از اجراي اين ماده معاف بوده و صدور كارت پايان خدمت به منزله تسويه حساب نيز تلقى مي‌گردد.

قانون معافيت بهداشت‌كاران دهان و دندان و بهداشتار (تكنيسين‌هاي بهداشت و مبارزه با بيماري‌ها) از انجام

خدمت وظيفه عمومي

مصوب ۱۳۶۹/۲/۱۶

ماده واحده - به منظور تعميم بهداشت در سطح كشور و ارايه خدمات بهداشتي و درماني اوليه در بخش‌ها و روستاهاي كشور از تاريخ تصويب اين قانون كليه بهداشت‌كاران دهان و دندان و تكنيسين‌هاي بهداشت و مبارزه با بيماري‌ها پس از گذراندن آموزش نظامي اوليه كه متعهد انجام حداقل (۵) سال خدمت در مراكز بهداشتي درماني بخش‌ها و روستاهاي كشور مي‌گردند، پس از ايفاي تعهد مذكور از انجام خدمت وظيفه عمومي معاف مي‌باشند.

بازداشت و نيازمندي مشمولان، بنا به پيشنهاد سازمان‌هاي امور اداري و استخدايي كشور و برنامه و بودجه^(۱*) و تأمين اجتماعي و ستاد آزادگان و با همكاري وزارت اطلاعات به‌تصويب هيأت وزيران مي‌رسد.

۱* - در حال حاضر سازمان مديريت و برنامه‌ريزي كشور.

تبصره ۱ - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است چنانچه مشمولان این قانون از انجام خدمت مورد تعهد امتناع نمایند و یا در طی مدت انجام خدمت مورد تعهد به عللی از خدمت در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برکنار شوند بلافاصله آنها را جهت رسیدگی به وضع مشمولیت‌شان به نزدیکترین اداره وظیفه عمومی معرفی نمایند.

تبصره ۲ - مشمولین این قانون که هم‌اکنون در حال گذراندن دوره نظام وظیفه هستند پس از آموزش نظامی اولیه بلافاصله ترخیص و مدت خدمت سربازی در مورد اینگونه افراد و متعهدینی که خدمت نظام وظیفه را به انجام رسانده‌اند جزء تعهد پنج ساله آنان محاسبه و منظور خواهد شد.

تبصره ۳ - این قانون از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است.

قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه

مصوب ۱۳۶۹/۷/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی

ماده ۱ (اصلاحی ۱۳۷۳/۵/۹) - از تاریخ تصویب این قانون وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران همه ساله تعدادی از مشمولان وظیفه را که دارای مدارك تحصیلی دیپلم و بالاتر از آن می‌باشند پس از انجام دوره آموزش نظامی برای انجام بقیه خدمت دوره ضرورت بمنظور خدمت در وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی^(۱) و نهضت سوادآموزی برای انجام فعالیت‌های اصلی این وزارتخانه‌ها در بخش‌های محروم کشور و نقاط محروم آموزشی بصورت مأمور در اختیار وزارتخانه‌های مذکور و نهضت سوادآموزی قرار می‌دهد.^(۲)

۱- به استناد تبصره ۳ ماده واحده قانون تشکیل دو وزارتخانه تعاون، کار و رفاه اجتماعی و صنعت، معدن و تجارت مصوب ۱۳۹۰/۴/۸، عبارت «وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی» جایگزین عبارت «وزارت کار و امور اجتماعی» شده است.

۲- رای شماره ۳۸-۱۳۹۱/۲/۴ هیات عمومی دیوان عدالت اداری: نظر به اینکه شعبه سوم دیوان عدالت اداری به موجب دادنامه شماره ۷۱۶-۱۳۸۸/۵/۴ خدمت به عنوان سرباز معلم را به عنوان سابقه حق التدریس تلقی و شعبه چهارم دیوان عدالت اداری به موجب دادنامه شماره ۲۵۸-۱۳۸۸/۲/۱۳ ایام تدریس به عنوان سرباز معلم را قابل احتساب سابقه حق التدریس موضوع قانون

تبصره (الحاقی ۱۳۷۳/۵/۹)- مشمولینی که به موجب این قانون برای انجام بقیه خدمت دوره ضرورت جهت خدمت در سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای مأمور می‌شوند می‌بایست حداقل دارای مدرک دیپلم فنی و بالاتر بوده باشند.

ماده ۱ مکرر (الحاقی ۱۳۷۷/۷/۱۲)- از تاریخ تصویب این قانون در زمان صلح، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران همه ساله تعدادی از مشمولان وظیفه فارغ‌التحصیل در رشته کتابداری را بنا به درخواست وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی و جهاد سازندگی^(۱) و سازمان اداری مجلس شورای اسلامی پس از تأیید ستاد کل نیروهای مسلح با رعایت اصل (۱۴۷) قانون اساسی و تبصره (۴۸) قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، پس از انجام دوره آموزش نظامی به منظور گذراندن بقیه خدمت دوره ضرورت در کتابخانه‌های شهری و روستایی به‌صورت مأمور، در اختیار وزارتخانه‌های مذکور و کتابخانه مجلس شورای اسلامی قرار می‌دهد.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۷۷/۷/۱۲)- تکالیفی که در این قانون بر عهده وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گذارده شده است، حسب مورد عیناً درخصوص وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی و جهاد سازندگی اجرا خواهد گردید.

بکارگیری معلمان حق التدریس بر اساس قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳/۶/۸ تلقی نکرده است تعارض محقق و مسلم است و با توجه به اینکه احکام مقرر در قانون مذکور بر معلمان حق التدریس قابل اعمال و اجرا است و سرباز معلم، معلم حق التدریس نمی‌باشد تا ایان تدریس به عنوان سرباز معلم قابل احتساب به عنوان سابقه معلمی حق التدریس تلقی شود و دستورالعمل‌های شماره ۷۱۰/۸۷۴۵۷/۵- ۱۳۸۳/۱۲/۱۸ و ۱۳۸۴/۱۰/۱۱ ۷۱۰/۶۳۸۱۷/۲۲ و ۱۳۸۴/۱۰/۱۱ ۷۱۰/۱۰۳۲۸/۱۰ و ۱۳۸۴/۱۰/۱۱ وزارت آموزش و پرورش که تاکنون ابطال نشده است، سابقه سرباز معلمی را قابل احتساب به عنوان معلمی حق التدریس ندانسته است، بنابر این رای شعبه چهارم دیوان عدالت اداری به شماره دادنامه ۲۵۸- ۱۳۸۸/۲/۱۳ که بر غیر وارد دانستن شکایت شاکی صادر شده است صحیح و موافق مقررات تشخیص می‌شود.

این رای به استناد بند ۲ ماده ۱۹ و ماده ۴۳ قانون دیوان عدالت اداری برای شعب دیوان و سایر دیوان و سایر مراجع اداری مربوط در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

۱ - در حال حاضر سازمان وزارت جهاد کشاورزی.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۷۷/۷/۱۲) - آیین‌نامه اجرایی این قانون^(۱) توسط وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی، جهاد سازندگی^(۲) و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان امور اداری و استخدامی کشور^(۳) ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ تهیه و به تصویب هیأت‌وزیران خواهد رسید.

ماده ۲ (اصلاحی ۱۳۷۳/۵/۹) - تعداد این قبیل مشمولین در هر دوره بر اساس اعلام نیاز وزارتخانه‌های مذکور، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی و موافقت ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح می‌باشد

ماده ۳ (اصلاحی ۱۳۷۳/۵/۹) - مشمولان مذکور علاوه بر طی دوره آموزش نظامی موظف به گذراندن دوره آموزشی مهارت‌های حرفه‌ای طبق برنامه‌ای که هر یک از وزارتخانه‌ها، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی^(۴) و نهضت سوادآموزی تدوین و اعلام می‌نمایند می‌باشند.

ماده ۴ (اصلاحی ۱۳۷۲/۶/۳۰) - مشمولانی که پس از پایان دوره آموزش نظامی مهارت‌های حرفه‌ای در آزمایش‌های نهایی موفقیت حاصل نمایند، بر اساس قوانین و مقررات مورد عمل ارتش جمهوری اسلامی ایران به درجات نظامی نایل خواهند شد. آموزش مهارت‌های حرفه‌ای معلمان وظیفه که توسط وزارت آموزش و پرورش و نهضت سوادآموزی به اجراء درمی‌آید جایگزین آموزش‌های تخصصی لازم جهت نایل به درجات نظامی مربوط خواهد بود.

ماده ۵ (اصلاحی ۱۳۷۷/۷/۱۲) - این مدت از خدمت مشمولین فوق جزو خدمت وظیفه محسوب خواهد شد. افراد مذکور از نظر انضباطی و کیفری تابع قوانین و مقررات نیروهای مسلح بوده و از لحاظ آموزشی، بهداشتی و درمانی تابع قوانین و مقررات وزارتخانه‌های مذکور می‌باشند.

ماده ۶ (اصلاحی ۱۳۷۳/۵/۹ و ۱۳۷۷/۷/۱۲) - تعیین محل خدمت افرادی که

۱ — آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و پیرا پزشکان وظیفه در تاریخ ۱۳۸۰/۳/۲ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با اصلاحات بعدی در مجموعه درج شده است.

۲ — در حال حاضر سازمان وزارت جهاد کشاورزی.

۳ — در حال حاضر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

۴ — به استناد تبصره ۳ ماده واحده قانون تشکیل دو وزارتخانه تعاون، کار و رفاه اجتماعی و صنعت، معدن و تجارت مصوب ۱۳۹۰/۴/۸، عبارت «وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی» جایگزین عبارت «وزارت کار و امور اجتماعی» شده است.

صلاحیت علمی و اخلاقی آنان با نظر وزارتخانه‌های آموزش و پرورش و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی^(۱) و نهضت سوادآموزی در طی دوره آموزش نظامی و مهارت‌های حرفه‌ای برای قبول مسئولیت معلمی، پزشکی، پیراپزشکی و کتابداری مناسب تشخیص داده نشود به عهده ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح خواهد بود.

ماده ۷ - به مشمولان این قانون در مدت خدمت ضرورت حقوق و مزایای معادل درجه استحقاقی و هزینه خوراک، پوشاک و مسکن طبق ضوابط مورد عمل نیروهای مسلح پرداخت خواهد شد.

ماده ۸ - کلیه هزینه‌های دوره آموزش نظامی مشمولین این قانون اعم از حقوق و مزایا، لباس، جیره غذایی، درمان و غیره به‌عهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح خواهد بود.

ماده ۹ - سازمان برنامه و بودجه^(۲) مکلف است همه‌ساله اعتبارات لازم جهت اجرای این قانون را در ردیف جداگانه منظور و تأمین نماید.

ماده ۱۰ - فارغ‌التحصیلان فوق لیسانس که تعهد خدمت به مراکز آموزش عالی دارند مشمول این قانون نمی‌باشند.

ماده ۱۱ (اصلاحی ۱۳۷۳/۵/۹) - آیین‌نامه اجرایی این قانون^(۳) توسط وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی^(۴) و نهضت سوادآموزی و سازمان امور اداری و استخدامی کشور^(۵) ظرف سه ماه پس از

۱ — به استناد تبصره ۳ ماده واحده قانون تشکیل دو وزارتخانه تعاون، کار و رفاه اجتماعی و صنعت، معدن و تجارت مصوب ۱۳۹۰/۴/۸، عبارت «وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی» جایگزین عبارت «وزارت کار و امور اجتماعی» شده است.

۲ — در حال حاضر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

۳ — آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و پیرا پزشکان وظیفه در تاریخ ۱۳۸۰/۳/۲ به تصویب هیأت وزیران رسیده و با اصلاحات بعدی در مجموعه درج شده است.

۴ — به استناد تبصره ۳ ماده واحده قانون تشکیل دو وزارتخانه تعاون، کار و رفاه اجتماعی و صنعت، معدن و تجارت مصوب ۱۳۹۰/۴/۸، عبارت «وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی» جایگزین عبارت «وزارت کار و امور اجتماعی» شده است.

۵ — در حال حاضر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

ابلاغ تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

از قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

مصوب ۱۳۷۰/۷/۲۱

ماده ۶- پرسنل سپاه کسانی هستند که برابر شرایط و مقررات مندرج در این قانون و یا قانون خدمت وظیفه عمومی به خدمت پذیرفته می‌شوند و عبارتند از:

الف - کادر ثابت

ب - وظیفه^(۱)

ج - پیمانی

د - بسیجی

ماده ۱۱ - پرسنل وظیفه کسانی هستند که مطابق قانون خدمت وظیفه عمومی در یکی از دوره‌های ضرورت، احتیاط یا ذخیره مشغول خدمت می‌باشند.

ماده ۲۱ - سپاه می‌تواند به منظور تأمین نیاز سازمانی خود داوطلبانی را که حداقل دارای مدرک تحصیلی پایان دوره ابتدایی می‌باشند با اخذ تعهد ۵ سال خدمت نظامی و یا ۶ سال خدمت کارمندی به صورت پیمانی استخدام نماید.

تمدید مهلت و تجدید قرارداد مجاز نمی‌باشد.

تبصره ۱ - خدمت پرسنل پیمانی که خدمت دوره ضرورت را انجام نداده‌اند به منزله انجام خدمت دوره ضرورت تلقی می‌گردد و در صورتی که قبل از خاتمه تعهد به هر علت از خدمت مستعفی یا برکنار گردند برابر قانون خدمت وظیفه عمومی با آنان رفتار خواهد شد.

تبصره ۲ - سپاه می‌تواند پرسنلی را که در حال انجام خدمت دوره ضرورت می‌باشد به صورت پیمانی استخدام نماید.

۱ - در این قسمت موادی از قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۷۰/۷/۲۱ که صریحاً به کارکنان وظیفه اشاره دارد درج شده، برای اطلاع از سایر مواد مربوط به کارکنان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به متن کامل قانون یادشده مندرج در سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران به نشانی www.dotic.ir مراجعه فرمایید.

ماده ۲۲ — سپاه می‌تواند در صورت نیاز از پرسنل وظیفه در حین دوره خدمت ضرورت و همچنین پرسنل پیمانی در طول مدت قرارداد و پرسنل بسیجی اعم از عادی، فعال یا ویژه که شرایط لازم را دارا هستند برای کادر ثابت استخدام نماید و این قبیل داوطلبان در شرایط مساوی از اولویت برخوردارند آموزش، درجه یا رتبه و ترفیعات آنان تابع مقررات مندرج در این قانون خواهد بود.

ماده ۲۳ — سپاه می‌تواند در صورت نیاز با پرسنل بسیجی ویژه که حداقل ۱۸ سال تمام سن داشته باشند، قراردادی انعقاد نماید که خدمت دوره ضرورت خود را پس از گذراندن آموزش‌های لازم در طول حداکثر ۱۰ سال، هر سال به مدت حداقل یک ماه طی نمایند، تا بدین‌وسیله همواره آمادگی رزمی برای مأموریت‌های مختلف در شرایط ویژه را داشته باشند.

تبصره ۱ — سپاه در مواقع جنگ و اضطرار این نیروها را احضار نموده و چنانچه بیشتر از مدت یک ماه در هر سال خدمت نمایند به همان اندازه از مدت خدمت و آموزش سال‌های بعد کسر خواهد شد.

تبصره ۲ — این دسته از پرسنل پس از گذراندن آموزش‌های لازم در بدو خدمت از حقوق اجتماعی افراد منقضی خدمت وظیفه عمومی برای استخدام و تحصیل و نظیر آن برخوردار می‌باشند، لیکن در صورت قطع یا لغو یا بطلان قرارداد تا انجام کامل خدمت ضرورت، حقوق مزبور از آنها سلب می‌شود.

ماده ۲۷ — تعداد و ترکیب نیروی انسانی سپاه، و همچنین نسبت درجات و رتبه‌های آنان بر مبنای خط مشی، استراتژی و تهدیدات، برابر جداول سازمان و تجهیزات مصوب و به نسبتی که به وسیله ستاد کل سپاه تعیین و به تصویب فرماندهی کل خواهد رسید، مشخص می‌گردد.

تبصره ۱ — جداول سازمان نیروی انسانی سپاه و ستاد کل شامل محل‌های سازمانی، و ضرورت نظامی یا کارمندی یا مشترک بودن شغل و درجات و رتبه‌های متناسب برای هر محل سازمانی حسب مورد توسط ستاد کل سپاه و ستاد کل تهیه و به تصویب فرماندهی کل خواهد رسید.

تبصره ۲ — به منظور جلوگیری از تورم پرسنل کادر ثابت در سپاه و سازمان‌های وابسته، در جداول سازمانی مشاغل باید به نحوی پیش‌بینی گردد که

حتی‌الامکان از پرسنل وظیفه، پیمانی و بسیجی استفاده شود.

ماده ۵۰- کلیه کارمندان اعم از کادر ثابت و پیمانی در بدو خدمت باید یک دوره آموزش مقدماتی نظامی و آشنایی با قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌ها و وضعیت خدمتی خویش در سپاه را طی نمایند. مدت این دوره برای پرسنلی که دوره خدمت ضرورت را طی نموده‌اند حداقل یک‌ماه می‌باشد و برای کسانی که دوره ضرورت را طی ننموده‌اند حداقل سه ماه خواهد بود.

ماده ۵۱ - پرسنل پیمانی که بصورت نظامی خدمت خواهند کرد و همچنین پرسنل وظیفه در بدو خدمت، دوره‌های آموزشی مقدماتی نظامی و تخصصی مربوطه را طی خواهند نمود.

تبصره - سپاه موظف است با همکاری نهضت سوادآموزی، و ارگان‌های ذیربط برای پرسنل وظیفه امکانات سوادآموزی را فراهم آورد.

ماده ۶۳ - دوره آموزش عمومی تکمیلی بسیج:

دوره‌های آموزش عمومی تکمیلی بسیج برای آن عده از بسیجیان که دوره عمومی مقدماتی را طی کرده باشند به مدت چهل و پنج روز در مراکز آموزشی نیروی مقاومت بسیج سپاه برگزار می‌شود.

برنامه‌ها و مواد آموزشی این دوره باید چنان تنظیم شود که این دوره معادل دو ماه از آموزش و خدمت وظیفه عمومی افراد محسوب شود.^(۱)

ماده ۶۴ - وزارت آموزش و پرورش موظف است با هماهنگی و نظارت سپاه، نسبت به اجرای آموزش‌های تئوری و عملی نظامی در قالب دروس اجباری، در بین محصلین مقاطع مختلف تحصیلی، به منظور تحقق ارتش بیست می‌لیونی، ایجاد علاقه و آمادگی دفاعی و حفظ و تداوم آن در زمینه‌های دفاع نظامی، غیر نظامی و مقاومت محلی به ترتیب زیر اقدام نماید:

الف — در مقطع راهنمایی حداقل ۲ ساعت در هفته به صورت تئوری و یک روز در سال به صورت اردوی عملی.

ب — در مقطع متوسطه حداقل ۳ ساعت در هفته به صورت تئوری و ۳ روز

۱ — به بند ۱/۳ از جدول کسر خدمت‌های در نظر گرفته شده در قانون خدمت وظیفه عمومی و نحوه و شرایط واگذاری (منتشر شده در ماهنامه فرهنگ سربازی، حوزه نمایندگی ولی فقیه در سپاه، شماره ۱۰۷، مرداد ۱۳۹۴)، مندرج در پاورقی تبصره ۵ ماده واحده قانون قانون احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت مصوب ۱۳۶۶/۷/۲۶، مراجعه شود.

در سال به صورت اردوهای عملی به نحوی که در پایان دوره متوسطه معادل آموزش‌های مقدماتی نظام وظیفه را گذرانده باشند.

تبصره ۴ - آموزش‌های مقطع راهنمایی معادل دوره آموزش عمومی مقدماتی بسیج می‌باشد و آموزش‌های مقطع متوسطه معادل دوره آموزش عمومی تکمیلی بسیج بوده و معادل دو ماه از خدمت وظیفه عمومی افراد محسوب می‌شود.

ماده ۶۵ - دوره تخصصی بسیج:

این دوره برای آن عده از بسیجیان فعال که دوره عمومی تکمیلی را طی نموده‌اند، بمدت یک‌ماه در مراکز آموزشی سپاه برگزار می‌گردد. برنامه و مواد آموزشی این دوره باید بطوری تنظیم شود که معادل یک‌ماه از آموزش و خدمت وظیفه عمومی آنان محسوب شود. (۱)

ماده ۶۶ - سپاه موظف است حسب مورد با هماهنگی و همکاری شورایی مدیریت حوزه علمیه و وزارتین فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، آموزش‌های تخصصی بسیج را برای افرادی که قبل از خدمت دوره ضرورت به تحصیلات عالی در حوزه یا دانشگاه راه می‌یابند به صورت تنوری و اردوهای نظامی برگزار نماید.

تبصره ۱ - آموزش‌های فوق جزء واحدهای دروس اجباری دانشجویان در مقاطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری پیوسته و هم‌تراز آنها بوده و می‌بایستی بنحوی تنظیم گردد که معادل یک‌ماه از آموزش‌های دوره ضرورت خدمت وظیفه عمومی محسوب گردد.

تبصره ۲ - آموزش‌های موضوع ماده ۶۵ و این ماده برای زنان متناسب با شرایط آنها و به ویژه در زمینه امداد، پشتیبانی مقاومت محلی و دفاع غیرنظامی خواهد بود.

ماده ۶۷ - آموزش‌های یادآوری و حفظ انسجام نیروهای احتیاط بر اساس قانون خدمت وظیفه عمومی در حدود اعتبارات مصوب به مدت ۱۵ - ۵ روز در سال در قالب گردان‌های احتیاط که در واحدهای رزمی و پشتیبانی رزمی و

۱ - به بند ۱/۳ از جدول کسر خدمت‌های در نظر گرفته شده در قانون خدمت وظیفه عمومی و نحوه و شرایط واگذاری (منتشر شده در ماهنامه فرهنگ سربازی، حوزه نمایندگی ولی فقیه در سپاه، شماره ۱۰۷، مرداد ۱۳۹۴)، مندرج در پاورقی تبصره ۵ ماده واحده قانون احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت مصوب ۱۳۶۶/۷/۲۶، مراجعه شود.

مراکز آموزش سپاه و ارتش ایجاد می‌گردد، به منظور حفظ توان رزمی و تخصصی آنان انجام می‌پذیرد.

ماده ۶۸ - آموزش‌های یادآوری و حفظ انسجام نیروهای ذخیره بر اساس قانون خدمت وظیفه عمومی و بسیجیان عادی و فعال در حدود اعتبارات مصوب به مدت حداکثر یک هفته در هر دو سال و به منظور ایجاد آمادگی توسط نیروی مقاومت بسیج سپاه انجام می‌پذیرد.

ماده ۶۹ - مدت دوره‌های آموزشی مذکور در این قانون و مدت خدمت تمام وقت در سازمان‌های رزمی برای پرسنل بسیجی فعال و ویژه که مشمول خدمت وظیفه عمومی می‌باشند، جزء خدمت دوره ضرورت یا احتیاط آنان محسوب می‌گردد.

ماده ۷۰ - کلیه دستگاه‌های اجرایی کشور که از افراد وظیفه مازاد نیروهای مسلح مطابق قوانین و مقررات کشور استفاده می‌نمایند، موظفند برای تجدید آموزش نظامی و یا احضار در مواقع اضطرار و جنگی، افراد مذکور را مطابق دستورالعمل ستاد کل در اختیار نیروهای مسلح قرار دهند.

تبصره - احضار سایر نیروهای احتیاط و ذخیره مطابق ماده ۵۶ قانون خدمت وظیفه عمومی و احضار اعضاء بسیج مطابق دستورالعملی است که به تصویب فرماندهی کل می‌رسد.

ماده ۷۱ - در اجرای اصل (۱۴۷) قانون اساسی^(۱)، سپاه موظف است با استفاده از مشمولین واجد صلاحیت خدمت وظیفه عمومی در حد بسیجی عادی پس از گذراندن آموزش‌های عمومی و تخصصی اولیه واحدهای سازمان یافته بسیج فرهنگی، آموزشی، بهداشتی و سازندگی را ایجاد و بر طبق برنامه‌ها و سیاست‌های وزارتخانه‌ها و نهادهای مربوطه حسب مورد جهت آموزش، سوادآموزی، بهداشت و درمان و سازندگی روستاها و مناطق محروم کشور با حفظ نظارت بر امور انضباطی و اجرای برنامه‌های تداوم آموزش آنان، در اختیار دستگاه‌های اجرایی ذیربط قرار دهد.

تبصره ۱ - اقدام فوق مربوط به زمان صلح بوده و در زمان جنگ و بحران افراد فوق مطابق سیاست‌های ابلاغی از سوی ستاد کل به کار گرفته می‌شوند.

تبصره ۲ - تعداد و درصد افراد مورد نیاز از طبقات مختلف مشمولین، همه

۱ - به اصل ۱۴۷ ق.ا.ج.ا. مصوب ۱۳۵۸/۹/۱۲ مندرج در همین مجموعه مراجعه شود.

ساله به پیشنهاد هیأت وزیران و تأیید ستاد کل تعیین می‌شود.

تبصره ۳ - آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت با هماهنگی ستاد کل سپاه و ستاد کل تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.^(۱)

ماده ۸۲ - پرسنل پیمانی و وظیفه که برابر مقررات این قانون در کادر ثابت استخدام می‌شوند چنانچه آموزش‌های مورد نیاز کادر ثابت را طی نکرده باشند می‌بایست آن را طی نموده و چنانچه درجه آنان پس از آموزش‌های مزبور برابر درجات پیمانی و وظیفه آنان باشد مدت خدمت پیمانی و وظیفه در آن درجه جزء سابقه ترفیع منظور خواهد شد.

تبصره ۱ - پرسنلی که سابقه خدمت تمام وقت به صورت بسیجی فعال یا ویژه در سپاه دارند، مشمول مقررات این ماده خواهند شد.

تبصره ۲ - احتساب مدت خدمت پیمانی، وظیفه و بسیجی این قبیل پرسنل از نظر سنوات بازنشستگی مشروط به پرداخت کسور بازنشستگی به صندوق بازنشستگی سپاه می‌باشد.

ماده ۸۳ - پرسنل وظیفه از نظر نیل به درجات تابع مقررات قانون خدمت وظیفه عمومی بوده که با شرایط این قانون تطبیق داده خواهد شد.

ماده ۹۶ - پرسنل بسیجی عادی و فعال به هنگام بکارگیری در سازمان رزم و یا گذراندن دوران خدمت وظیفه عمومی و پرسنل بسیجی ویژه، به درجات نظامی سپاه موضوع ماده ۷۵ این قانون به شرح زیر نائل می‌گردند:

الف - بسیجیان عادی برابر مقررات مربوط به ترفیعات مشمولین خدمت وظیفه عمومی.

ب - بسیجیان فعال متناسب با میزان فعالیت، صلاحیت و شایستگی و طی دوره‌های آموزشی حداکثر تا دو درجه بالاتر نسبت به بسیجیان عادی.

ج - بسیجیان ویژه برابر مقررات مربوط به ترفیعات کادر ثابت نظامی و با توجه به مدرک تحصیلی، طی دوره‌های آموزشی، میزان فعالیت و صلاحیت و شایستگی متناسب با درجات نظامی و حداکثر تا درجه ارتشبدی، حداقل مدت توقف این دسته از پرسنل در هر درجه در صورت خدمت تمام وقت برابر حداقل مدت توقف پرسنل کادر ثابت در همان درجه مطابق دیگر مواد این قانون می‌باشند.

۱ - آیین‌نامه اجرایی مذکور تاکنون به تصویب نرسیده است.

تبصره - آیین‌نامه اجرایی این ماده و چگونگی محاسبه میزان فعالیت، طی دوره‌های آموزشی، صلاحیت و شایستگی پرسنل بسیجی در ترفیعات آنان توسط ستاد کل سپاه تهیه و به تصویب فرماندهی کل خواهد رسید.

ماده ۱۰۳ - مرخصی - وضع پرسنلی است که برابر مقررات مربوطه، در حال استفاده از مرخصی‌های زیر می‌باشند:

الف - مرخصی استحقاقی - پرسنل کادر ثابت، وظیفه و پیمانی حق استفاده از یک‌ماه مرخصی سالانه با استفاده از حقوق و مزایای مربوطه را دارا می‌باشند مدت مرخصی در مناطق بد آب و هوا ۴۵ روز خواهد بود، پرسنل در دوره‌های آموزشی و تحصیلی می‌توانند طبق مقررات مندرج در اساسنامه آموزشگاه‌های مربوط از مرخصی آموزشی و تحصیلی استفاده نمایند.

ب - مرخصی استعلاجی - پرسنلی که بعثت بیماری قادر بخدمت نمی‌باشند با تجویز پزشک مسؤول، علاوه بر مرخصی استحقاقی حداکثر تا چهار ماه در سال می‌توانند از این مرخصی استفاده نمایند. با پرسنل زن از نظر مرخصی دوران بارداری برابر با مشمولین قانون استخدام کشوری رفتار خواهد شد.

ج - مرخصی اضطراری - پرسنلی که استحقاق مرخصی سالانه را نداشته، لیکن بنا بر ضرورت نیاز به مرخصی دارند، می‌توانند از مرخصی‌های استحقاقی سال بعد حداکثر تا ۱۵ روز استفاده نمایند.

د - مرخصی بدون حقوق - پرسنل در شرایط خاص و ضروری می‌توانند حداکثر جمعاً سه‌سال در طول خدمت از مرخصی بدون حقوق استفاده نمایند این مدت از لحاظ ترفیعات و بازنشستگی جزء سنوات خدمتی محسوب نمی‌گردد.

هـ - مرخصی تشویقی - به مقتضای ابراز لیاقت و شایستگی ممکن است حداکثر تا ۳۰ روز در طول سال به پرسنل مرخصی تشویقی داده شود.

و - مرخصی مأموریت - پرسنلی که به منظور انجام مأموریت‌های محوله از طرف سپاه حداقل به مدت ۳ ماه به خارج از محل خدمت و سکونت خود اعزام شوند، می‌توانند علاوه بر مرخصی استحقاقی به ازای هر ماه حداکثر از ۵ روز مرخصی مأموریت استفاده نمایند.

تبصره ۱ - ترتیب استفاده از مرخصی‌های مذکور در بندهای این ماده، تعیین مناطق بد آب و هوا موضوع بند «الف» این ماده و حدود اختیارات فرماندهان و مسؤولین در دادن مرخصی‌ها به‌موجب آیین‌نامه‌ای است که توسط ستاد کل سپاه

تهیه و به تصویب فرماندهی کل می‌رسد.

تبصره ۲ - در شرایط جنگی و بحرانی و بسیج همگانی و در مواقعی که ضرورت ایجاب می‌نماید اعطاء مرخصی و مدت آن بر طبق آیین‌نامه‌ای است که توسط ستاد کل سپاه تهیه و به تصویب فرماندهی کل می‌رسد.

ماده ۱۰۵ - فراری - فراری وضع پرسنلی است که مدت غیبت آنان در زمان صلح از ۱۵ روز و در زمان جنگ از ۵ روز تجاوز نماید. حقوق و مزایای این قبیل پرسنل از تاریخ غیبت قطع می‌گردد و پرسنل فراری پس از معرفی یا دستگیری بلافاصله شروع بخدمت نموده و به اتهام فرار آنان برابر مقررات کیفری مربوطه رسیدگی می‌شود. وضعیت خدمتی پرسنل سپاه به استثناء پرسنل وظیفه که مرتکب فرار از خدمت شده‌اند بشرح زیر خواهد بود:

الف - در صورت صدور رأی برائت یا قرار منع پیگرد، ایام غیبت و فرار به انتساب تبدیل خواهد شد.

ب - در صورت محکومیت به مجازاتی که مستلزم اخراج از خدمت نباشد، ایام غیبت و فرار جزء خدمت محسوب نمی‌گردد.

ج - در صورت محکومیت به مجازاتی که مستلزم اخراج از خدمت باشد از تاریخ قطعیت رأی اخراج خواهند شد.

تبصره - هرگاه مدت فرار پرسنل بالغ بر ۶ ماه گردد از زمان آغاز غیبت اخراج شده محسوب می‌گردند و پس از آن برابر مقررات کیفری محاکمه شده و فقط در صورت صدور رأی برائت یا قرار موقوفی تعقیب یا منع پیگرد حکم اخراج نیز کان‌لم‌یکن خواهد شد و در صورتی که محاکمه غیابی انجام گردد پرسنل می‌توانند پس از حضور به حکم صادره اعتراض نموده و در صورت صدور رأی برائت یا قرار موقوفی تعقیب یا منع پیگرد در رسیدگی مجدد، حکم اخراج آنان نیز کان‌لم‌یکن می‌گردد.

ماده ۱۱۷ - پرسنل وظیفه در دوران احتیاط و ذخیره که در احضار و فراخوانی‌ها و شرکت در دوره‌های آموزشی و بازآموزی مطروحه در این قانون خودداری می‌نماید مشمول مقررات مذکور در ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی می‌باشد و در طول خدمت بر حسب نوع همکاری تابع مقررات انضباطی نیروی به کارگیرنده می‌باشد.

تبصره - افراد بسیجی در طول آموزش‌ها و خدمت مذکور در این قانون تابع

مقررات انضباطی سپاه می‌باشند.

ماده ۱۷۶ - میزان حقوق وظیفه و حقوق مستمری‌بگیران موضوع ماده ۱۳۳ این قانون^(۱) که در حین انجام وظیفه یا به سبب آن معلول یا فوت می‌شوند به شرح زیر تعیین می‌گردد: الف - ...

ج - در مورد پرسنل وظیفه و بسیجی فعال و عادی حقوقی معادل حقوق ماهانه پرسنل همپراز کادر ثابت که حداقل آن معادل حقوق ماهانه پرسنل کادر با درجه رزم‌آور سومی می‌باشد.

ماده ۱۷۷ - میزان حقوق وظیفه و حقوق مستمری‌بگیران پرسنلی که بر طبق تشخیص مرجع پیش‌بینی شده در ماده ۱۳۴ این قانون بطور عادی معلول یا فوت می‌شوند به شرح زیر تعیین می‌گردد: الف - ...

ج - در مورد پرسنل وظیفه و بسیجی فعال (نه دهم) حقوق ماهانه پرسنل همپراز کادر ثابت.

تبصره - حقوق مستمری‌بگیران معلولین موضوع این ماده معادل آخرین حقوق وظیفه آنان خواهد بود.

ماده ۱۷۹ - پرسنل وظیفه دوره احتیاط و ذخیره سپاه و بسیجیان فعال و عادی که قبل از خدمت از کارمندان دولت بوده‌اند در صورت شهادت، جانباز شدن، فوت و یا معلولیت حقوق مستمری و وظیفه آنان برابر مقررات این قانون بر مبنای آخرین حقوق دریافتی از سازمان مربوطه و از بودجه همان سازمان پرداخت خواهد شد و چنانچه حقوق آنان در سازمان مربوط کمتر از حقوق پرسنل کادر ثابت همپراز آنان باشد، حقوق مستمری و وظیفه بر مبنای حقوق پرسنل کادر ثابت همپراز محاسبه شده و مابه‌التفاوت آن از اعتباراتی که بدین‌منظور همه‌ساله در بودجه سپاه منظور می‌گردد پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲ ماده ۱۸۲ - مستمری‌بگیران در طول خدمت دوره ضرورت نیز از حقوق مستمری برخوردار خواهند شد.

ماده ۱۸۶ (اصلاحی ۱۳۸۳/۳/۵) - به وراثت کلیه پرسنل اعم از شاغل، بازنشسته و وظیفه، جانباز، معلول که شهید یا فوت می‌شوند معادل مبلغ پیش‌بینی

۱ و ۲ - جهت ملاحظه این ماده به «مجموعه استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی» از انتشارات این معاونت مراجعه شود.

شده در قانون پرداخت پاداش پایان خدمت و بخشی از هزینه‌های ضروری به کارکنان دولت - مصوب ۱۳۷۵/۲/۲۶ با اصلاحات بعدی^(۱) - هزینه کفن و دفن پرداخت می‌شود.

تبصره ۳ ماده ۱۹۳- در مواردی که امکانات و بیمارستان‌های سپاه بیش از نیازهای درمانی پرسنل باشد بیمارستان‌های مزبور با رعایت حق تقدم پرسنل کادر و وظیفه شاغل، مجازند به کلیه اشخاص خدمات درمانی ارائه نمایند، هزینه خدمات ارائه شده برابر مقررات بیمارستان‌های مذکور پرداخت خواهد شد.

ماده ۱۹۸- کلیه اعضای ارتش بیست می‌لیونی در قبال حوادثی که منجر به شهادت، فوت، بیماری، نقص عضو یا از کارافتادگی شوند مشمول ماده ۵۳ قانون خدمت وظیفه عمومی و تبصره‌های آن می‌گردند.

تبصره - در مورد افراد غیر شاغل در سازمان‌ها و دستگاه‌های وابسته به دولت، تبصره ۱ و ۲ ماده ۵۳ قانون خدمت وظیفه عمومی شامل آن نمی‌گردد، بلکه حسب مورد توسط بنیاد شهید، بنیاد جانبازان^(۲) یا سازمان تأمین اجتماعی، حقوق وظیفه و مستمری به آنان پرداخت می‌شود.

ماده ۲۲۲- پرسنل کادر ثابت و بسیجی ویژه برابر مقررات این فصل تطبیق می‌شوند و تطبیق پرسنل وظیفه و پیمانی بر اساس مقررات سایر فصول این قانون بوده و تطبیق بسیجیان عادی و فعال بر اساس دستورالعملی است که متناسب با مقررات عمومی این قانون توسط ستاد کل سپاه تهیه و به تصویب فرماندهی کل خواهد رسید.

قانون اجازه تردد فارغ‌التحصیلان فوق لیسانس و بالاتر و

متخصصان ایرانی مقیم خارج از کشور بدون بررسی

وضعیت خدمت وظیفه عمومی

مصوب ۱۳۷۲/۲/۱۴

ماده واحده - در زمان صلح به کلیه فارغ‌التحصیلان فوق لیسانس و بالاتر و متخصصان ذکور ایرانی مقیم خارج از کشور اجازه داده می‌شود یک بار در سال

۱ - به ماده ۱ قانون مزبور مندرج در زیر نویس ماده ۱۶۸ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۶/۷/۷، مندرج در همین مجموعه مراجعه شود.

۲ - در حال حاضر بنیاد شهید و امور ایثارگران.

حداکثر برای مدت پنج ماه به منظور شرکت در سمینارها و دوره‌های خاص تخصصی، بازدیدهای علمی و انجام پروژه‌های کوتاه مدت و ارایه خدمات خاص کوتاه مدت بنا به دعوت وزیر ذی‌ربط (با تأیید وزارت اطلاعات و ستاد کل نیروهای مسلح) بدون بررسی وضعیت خدمت وظیفه عمومی، به جمهوری اسلامی ایران تردد نمایند. (۱)

تبصره ۱- وزارت اطلاعات و ستاد کل نیروهای مسلح مکلفند حداکثر ظرف یک ماه نظر خود را اعلام و در غیراین صورت وزیر ذی‌ربط رأساً اقدام نماید.

تبصره ۲- رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی می‌تواند مجوز استفاده از این ماده واحده را برای روسای دانشگاه‌های غیردولتی صادر نماید.

قانون اجازه ادامه تحصیل در مقاطع تحصیلی بالاتر به مشمولان

قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها

و مؤسسات آموزش عالی کشور (اعم از دولتی و

غیردولتی)

مصوب ۱۳۷۲/۲/۲۱

ماده واحده - مشمولان قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور مصوب ۱۳۶۵/۳/۱ (۲) که در حین انجام خدمت نظام وظیفه و سایر خدمات قانونی خود در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی (اعم از دولتی و غیردولتی) و مؤسسات و سازمان‌های پژوهشی، برای ادامه تحصیل در مقطع تحصیلی بالاتر پذیرفته می‌شوند می‌توانند با سپردن تضمین کافی به تشخیص وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی (۳) و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (حسب مورد) جهت ادامه تحصیل از خدمت ترخیص شوند و دو برابر مابقی تعهدات موضوع قانون مذکور را پس از اتمام مقطع تحصیلی، در همان دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی یا مؤسسات و سازمان‌های پژوهشی، انجام دهند.

۱ - بند ۷ سیاست‌های حمایت و هدایت استعدادهای درخشان مصوب ۱۳۷۷/۲/۲۲ شورای عالی انقلاب

فرهنگی: نخبگان علمی و متخصصان ایرانی مقیم خارج از کشور می‌توانند بدون اینکه از نظر خدمت نظام وظیفه مشکلی داشته باشند با تشخیص وزرای ذی‌ربط به داخل کشور رفت و آمد کنند.

۲ - این قانون در مجموعه درج شده است.

۳ - در حال حاضر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

در صورتی که به عللی اتمام تعهد در دانشگاه ممکن نباشد مابقی تعهدات خدمتی خود را در نیروهای نظامی و انتظامی طی کنند.

قانون گذراندن مدت خدمت وظیفه فارغ التحصیلان دانشکده

علوم قضایی در محاکم قضایی کشور

مصوب ۱۳۷۳/۱۱/۹

ماده واحده - به موجب این قانون، فارغ التحصیلان دانشکده علوم قضایی وابسته به دادگستری جمهوری اسلامی ایران که خدمت سربازی خود را انجام نداده‌اند با پیشنهاد قوه قضاییه و موافقت ستاد کل نیروهای مسلح در صورت تعهد حداقل ده سال خدمت در قوه قضاییه که دو سال اول از حقوق و مزایای وظیفه برخوردار خواهند بود و طی دوره آموزش مقدماتی نظامی و پس از ایفاء تعهد از انجام خدمت دوره ضرورت در زمان صلح معاف می‌باشند. (۱)

تبصره ۱ - قوه قضاییه می‌تواند افراد مشمول این قانون را در سمت‌های قضایی و اداری طبق مقررات مربوطه حسب مورد به خدمت گیرد.

تبصره ۲ - قوه قضاییه مکلف است چنانچه مشمولان این قانون از انجام خدمت مورد تعهد امتناع نمایند و یا در طی مدت تعهد به عللی از خدمت در دادگستری برکنار شوند آنان را بلافاصله جهت رسیدگی به وضع مشمولیت به اداره وظیفه عمومی معرفی نماید. مخارج انجام‌شده برای افرادی که امتناع از خدمت نمایند توسط قوه قضاییه اخذ و به خزانه‌داری کل واریز خواهد شد.

تبصره ۳ - کلیه هزینه‌های دوره آموزش نظامی و حرف‌های مشمولین این قانون اعم از حقوق و مزایا، جیره غذایی، درمانی و غیره به عهده قوه قضاییه می‌باشد و سازمان برنامه و بودجه (۲) موظف است همه ساله معادل اعتبار مورد نیاز را در ردیف جداگانه‌ای در لوایح بودجه سالیانه منظور و تأمین نماید.

تبصره ۴ - در صورت استخدام مشمولان موضوع این قانون، تمام مدت ده سال

۱ — نظریه ۷/۴۲۵۷ — ۱۳۷۹/۹/۵.ح.ق: با توجه به صراحت قسمت اخیر ماده واحده قانون گذراندن مدت خدمت وظیفه فارغ التحصیلان دانشکده علوم قضایی در محاکم قضایی کشور مصوب ۱۳۷۳/۱۱/۹، کلیه طلاب شاغل در سمت‌های قضایی باید دوره آموزش مقدماتی نظامی را طی کرده باشند تا پس از ایفای تعهد، از انجام خدمت دوره ضرورت در زمان صلح معاف باشند.

۲ - در حال حاضر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

خدمت و دوره آموزش نظامی آنان جزء سنوات خدمت محسوب می‌گردد.

تبصره ۵ — وزارتخانه‌های دادگستری، کشور و دفاع با هماهنگی ستادکل نیروهای مسلح مسؤول اجرای این قانون بوده و آیین‌نامه اجرایی مربوطه توسط وزارتخانه‌های مذکور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^(۱)

تبصره ۶ (الحاقی ۱۳۷۷/۹/۱) — طلاب حوزه‌های علمیه و فارغ‌التحصیلان دانشکده‌های حقوق که جهت استخدام در سمت قضایی پذیرفته می‌شوند و خدمت وظیفه عمومی خود را انجام نداده‌اند مشمول مقررات این قانون خواهند بود. همچنین وضعیت طلاب شاغل در سمت‌های قضایی که با استفاده از معافیت تحصیلی به استخدام درآمده‌اند از لحاظ انجام خدمت وظیفه عمومی و مدت تعهد خدمت، مشمول مقررات این قانون می‌باشند و سوابق قضایی آنان جزء مدت تعهد محسوب می‌گردد.

قانون استخدام روحانیون و طلاب علوم دینی در وزارت آموزش و پرورش با استفاده از معافیت تحصیلی

مصوب ۱۳۷۵/۲/۲۳

ماده واحده — وزارت آموزش و پرورش می‌تواند در صورت نیاز، روحانیون و طلاب علوم دینی داوطلب استخدام را که حداقل مدرک تحصیلی آنان معادل کارشناسی باشد با اخذ تعهد مبنی بر انجام پنج سال خدمت در وزارت آموزش و پرورش و رعایت سایر شرایط قانونی به استخدام آزمایشی درآورد.

افراد مذکور در صورت گذراندن دوره آموزش مقدماتی نظامی و انجام خدمت مورد تعهد از خدمت نظام در زمان صلح معاف خواهند بود.

تبصره ۱ — روحانیون و طلاب علوم دینی که با وزارت آموزش و پرورش همکاری داشته‌اند در صورتی که مدرک تحصیلی آنان معادل فوق دیپلم بوده و حداقل پنج سال سابقه تدریس داشته باشند، می‌توانند با رعایت سایر شرایط قانونی به استخدام درآیند.

تبصره ۲ — وزارت آموزش و پرورش موظف است قبل از استخدام، دوره آموزش فشرده‌ای را برای افراد مشمول این قانون برگزار نماید.

۱ — این آیین‌نامه اجرایی در تاریخ ۱۳۷۵/۳/۱۶ تصویب و در همین مجموعه درج شده است.

تبصره ۳ - آیین‌نامه اجرایی^(۱) این قانون ظرف مدت سه ماه به پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش و سازمان امور اداری و استخدامی کشور^(۲) تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

قانون نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت

مصوب ۱۳۷۵/۸/۶

ماده ۱ - به منظور تأمین نیروی انسانی موردنیاز در امور بهداشتی و درمانی و آموزشی مناطق روستایی محروم و عشایری کشور در زمان صلح با رعایت کامل عدل اسلامی گروهی از مشمولان وظیفه عمومی در گروه پزشکی و پیراپزشکی و بهیاران وظیفه به نحوی که به آمادگی رزمی آنان آسیب نرساند در هر تقسیم به وسیله کمیسیون مذکور در تبصره (۱) این ماده پس از طی آموزش مقدماتی نظامی که بیش از یک و نیم ماه به طول نخواهد انجامید، به عنوان پیام‌آوران بهداشت تعیین و فهرست آن توسط ستاد کل نیروهای مسلح به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام خواهد شد.

تبصره ۱ - کمیسیونی مرکب از یک نفر از ستاد کل نیروهای مسلح و یک نفر از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و یک نفر از کمیسیون بهداری و بهزیستی با معرفی کمیسیون و انتخاب مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر^(۳) هر شش ماه یک بار سهمیه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی را از مشمولان وظیفه هر دوره مشخص خواهند نمود.

مجلس، قانونی درباره ناظران خود تصویب کرده که در این مورد و سایر موارد مجموعه حتماً ملاحظه شود. (با واژه نظر- ناظران - نظارت و کد ۲۱۱ و کد ۲۰۷ جستجو شد چیزی یافت نشد)

۱ — این آیین‌نامه اجرایی در تاریخ ۱۳۷۶/۲/۳۱ به تصویب هیأت‌وزیران رسید (مواد مرتبط با خدمت وظیفه عمومی در این مجموعه درج شده است).

۲ - در حال حاضر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

۳ — با توجه به بند ۴ ماده ۲ قانون عضویت و لغو عضویت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در برخی از شوراهای عالی، شوراهای مجامع و سایر هیات‌ها مصوب ۱۳۹۳/۱/۲۴، عضویت نمایندگان مجلس در کمیسیون تعیین سهمیه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از مشمولان وظیفه موضوع تبصره (۱) ماده (۱) قانون نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت مصوب ۱۳۷۵/۶/۸ لغو می‌شود.

تبصره ۲ — وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مجاز است در سقف سهمیه خود نیروهای داوطلب خدمت در مناطق محروم و نیازمند و نیروهای متخصص موردنیاز را شناسایی و لیست آنان را به حوزه وظیفه عمومی و ستاد کل نیروهای مسلح تحویل دهد. ستادکل لیست معرفی‌شده را در قالب سهمیه وزارت مذکور قرار داده و بقیه سهمیه را طبق ضوابط خود معرفی خواهد نمود.

ماده ۲ — محل خدمت پیام‌آوران بهداشت مناطقی از کشور می‌باشد که دارای ضریب محرومیت چهارپنجم، سه و نیم پنجم و سه‌پنجم باشد.

تبصره — پزشکان عمومی حداقل یک سال اول خدمت را منحصراً در مراکز بهداشتی درمانی روستایی با ایجاد امکانات و تسهیلات مسکن توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با بیتوته کامل انجام خواهند داد.

ماده ۳ — دانشگاه‌های علوم پزشکی و مراکز آموزشی در پایان خدمت دوره ضرورت پیام‌آوران بهداشت گواهی مربوطه را به عنوان ستاد نیروی ذی‌ربط صادر و رونوشت به مرکز تأمین و توزیع نیروی انسانی و پیام‌آوران بهداشت ارسال خواهند داشت و پیام‌آوران بهداشت کارت پایان خدمت را از نیروی مربوطه دریافت خواهند نمود.

تبصره - مدت غیبت، ترك خدمت و سایر تخلفات انضباطی و خدمتی پیام‌آوران بهداشت توسط دانشگاه مربوطه به نیروهای ذی‌ربط و مرکز تأمین و توزیع نیروی انسانی و پیام‌آوران بهداشت اعلام خواهد شد.

ماده ۴ — حقوق و مزایای پیام‌آوران بهداشت در ساعات موظف اداری طبق ضوابط و مقررات مورد عمل ستاد کل نیروهای مسلح می‌باشد.

تبصره - مشمولان موضوع این قانون که موظف به بیتوته در محل خدمت خود می‌باشند موظفند حسب اعلام نیاز شبکه‌های بهداشتی درمانی شهرستان‌های مربوط خدمات بهداشتی درمانی و آموزشی لازم را خارج از ساعات موظف اداری در محل خدمت خود یا به صورت دهگردشی در حوزه محل خدمت مربوطه ارایه دهند و براساس ضوابط مقرر در لایحه قانونی نحوه اداره واحدهای بهداشتی درمانی و آموزشی وزارت بهداری و بهزیستی - مصوب ۱۳۵۸/۱۰/۱۲ شورای انقلاب اسلامی^(۱) یا سایر ضوابط و مقررات موردعمل در وزارت بهداشت،

۱ — جهت ملاحظه متن قانون در سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران به نشانی www.dotic.ir رجوع شود.

درمان و آموزش پزشکی و سازمان‌های منطقه‌ای بهداشت و درمان استان‌ها، حق‌الزحمه دریافت نمایند.

ماده ۵ — قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور مصوب ۱۳۶۵/۳/۱ و قانون اعزام دانشجو به خارج از کشور مصوب ۱۳۶۴/۱/۲۵ و قانون معافیت بهداشت‌تکاران دهان و دندان و بهداران (تکنسین‌های بهداشت و مبارزه با بیماری‌ها) از انجام خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۹/۲/۱۶^(۱) از این قانون مستثنی بوده و همچنان به قوت خود باقی است و سایر قوانین مغایر لغو و بلااثر خواهد بود.

ماده ۶ — مسؤول اجرای این قانون حسب مورد وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهند بود و آیین‌نامه اجرایی آن توسط وزارتخانه‌های فوق‌الذکر و با همکاری ستاد کل نیروهای مسلح ظرف مدت سه‌ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^(۲)

قانون استفاده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از مشمولان خدمت وظیفه عمومی در زمان صلح

مصوب ۱۳۷۶/۵/۲۱

ماده واحده — وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌تواند در زمان صلح با رعایت اصل (۱۴۷) قانون اساسی^(۳) برای اجرای طرح‌های بهداشتی از خدمت مشمولان وظیفه عمومی عادی با مدرک تحصیلی پایان دوره راهنمایی تا پایان دوره متوسطه، پس از انجام آموزش نظامی از طریق وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و تأیید ستاد کل نیروهای مسلح، پس از آموزش دوره بهداشت لازم طبق تشخیص وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان سرباز- بهداشت‌یار استفاده کند.

هزینه‌های مربوط به دوره آموزش نظامی بر عهده وزارت دفاع و پشتیبانی

- ۱ - قوانین فوق در همین مجموعه درج شده است.
- ۲ - آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت در تاریخ ۱۳۷۶/۱/۲۰ به تصویب هیأت‌وزیران رسیده و با اصلاحات بعدی در همین مجموعه درج شده است.
- ۳ - به اصل ۱۴۷ ق.ا.ج.ا. مصوب ۱۳۵۸/۹/۱۲ مندرج در همین مجموعه مراجعه شود.

نیروهای مسلح است و هزینه‌های آموزشی بهداشتیاری و حقوق، مزایا و جیره استحقاقی در دوره خدمت از محل اعتبارات دستگاه مربوط تأمین می‌شود که میزان دریافتی این قبیل افراد نباید در مجموع از حد مقرر در قوانین نیروهای مسلح تجاوز کند.

آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و با همکاری وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کشور تهیه پس از تأیید ستاد کل نیروهای مسلح به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.^(۱)

قانون سرباز قهرمان

مصوب ۱۳۷۶/۱۲/۱۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی

ماده واحده (اصلاحی ۱۳۹۱/۱۰/۳) - به موجب این قانون در زمان صلح کلیه ورزشکارانی که از طرف فدراسیون‌های ورزشی به عضویت تیم‌های ملی برگزیده می‌شوند با درخواست وزارت ورزش و جوانان و هماهنگی ستاد کل نیروهای مسلح می‌توانند خدمت مقدس سربازی خود را پس از طی دوره آموزش نظامی در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی زیر نظر وزارت ورزش و جوانان در تیم‌های ملی سپری نمایند.

تبصره ۱ - مشمولان این قانون در صورت اخراج یا حذف از تیم‌های ملی، بقیه خدمت دوره ضرورت خود را باید در نیروهای مسلح سپری نمایند.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۸۰/۶/۶) - مشمولان این قانون از شمول بند (۲) ماده (۱۸) قانون گذرنامه - مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ (۲) - و بند (هـ) ماده (۱۴) و بند (ط) ماده (۱۶) قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۶۶/۷/۷ (۳) -

۱ — آیین‌نامه اجرایی این قانون در تاریخ ۱۳۸۲/۴/۱۵ تصویب و در همین مجموعه درج شده است.

۲ — ماده ۱۸ قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰، در ذیل ماده ۳ اصلاحی قانون اعزام دانشجو به خارج از کشور مصوب ۱۳۶۴/۱/۲۵، درج شده است.

۳ — **از قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۶/۷/۷:**

ماده ۱۴ - سازمان عقیدتی سیاسی سازمانی است با سلسله مراتب مستقل و متمرکز که مأموریت و وظایف زیر را بر عهده دارد:

هـ - بررسی و ارزیابی پرسنل از لحاظ شایستگی مکتبی جهت انتصابات، ترفیعات و مأموریت‌های

مستثنی هستند.

تبصره ۳ - در صورت نیاز نیروهای مسلح به سربازان فوق الذکر جهت شرکت در مسابقات آسیایی یا جهانی مربوط به نیروهای مسلح، نامبردگان در اختیار ستاد کل نیروهای مسلح قرار می‌گیرند.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۹۱/۱۰/۳) - قهرمانان بازی‌های المپیک شامل نفرات اول تا سوم و قهرمانان اول و دوم مسابقات قهرمانی جهان و نفرات اول بازی‌های آسیایی در رشته‌های ورزشی تحت پوشش کمیته بین‌المللی المپیک (Ioc) و مقام اول تا سوم مسابقات جام جهانی فوتبال، بسکتبال و والیبال و همچنین یکی از فرزندان قهرمانان پارالمپیک جهانی معاف از سربازی با معرفی وزارت ورزش و جوانان و موافقت ستاد کل نیروهای مسلح پس از طی دوره آموزش نظامی در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌شوند.

تبصره ۵ (الحاقی ۱۳۹۱/۱۰/۳) - کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸^(۱) می‌توانند علاوه بر مشمولین تبصره (۴) این قانون، مقام‌های دوم و سوم بازی‌های آسیایی و مسابقات جهانی را با معرفی وزارت ورزش و جوانان و با رعایت سایر قوانین و مقررات مربوطه به صورت پیمانی جذب و استخدام نمایند.

تبصره ۶ (اصلاحی ۱۳۹۱/۱۰/۳) (۲) - آیین‌نامه اجرایی موضوع معافیت سربازان قهرمان مشمول این قانون به پیشنهاد وزارت ورزش و جوانان و با همکاری وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تهیه می‌شود و به تأیید ستاد کل نیروهای مسلح می‌رسد.

خارج از کشور.

ماده ۱۶ - سازمان حفاظت اطلاعات ارتش جمهوری اسلامی ایران سازمانی است با سلسله مراتب مستقل و متمرکز که با هماهنگی وزارت اطلاعات مأموریت و وظایف زیر را انجام می‌دهد:
ط - بررسی صلاحیت امنیتی پرسنل ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آنها.

۱ — ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ در پاورقی ماده ۵۸ مکرر قانون خدمت وظیفه عمومی درج شده است.

۲ — این تبصره قبلاً به عنوان تبصره ۴ تصویب شده بود که به موجب قانون اصلاحی مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۳ ضمن الحاق دو تبصره به عنوان تبصره ۴ و ۵، متن و شماره آن به شرح فوق اصلاح شده است.

آیین‌نامه اجرایی موضوع جذب و استخدام قهرمانان مشمول این قانون نیز به پیشنهاد وزارت ورزش و جوانان و با همکاری معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس‌جمهور^(۱) تهیه می‌شود. این آیین‌نامه حداکثر سه ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون به تصویب هیأت وزیران می‌رسد^(۲).

قانون احتساب قسمتی از خدمت اعضای بسیج نیروی مقاومت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عنوان خدمت دوره ضرورت

مصوب ۱۳۷۸/۱۲/۳

ماده واحده — کلیه افرادی که از سن شانزده سالگی تمام عضو بسیج نیروی مقاومت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی می‌شوند و به طور منظم با آن نیرو همکاری می‌نمایند، هر سال خدمت آنان متناسب با میزان فعالیت، معادل چهل و پنج روز تا سه ماه جزء خدمت وظیفه عمومی آنان محسوب می‌گردد.

تبصره — آیین‌نامه اجرایی^(۳) این قانون حداکثر ظرف سه ماه توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نیروی انتظامی تهیه و پس از تأیید ستادکل نیروهای مسلح به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

قانون صدور مجوز کارت معافیت از خدمت برای متعهدین خدمت فاقد ردیف حقوقی استخدامی در وزارت آموزش و پرورش

مصوب ۱۳۸۰/۳/۲۳

ماده واحده — به وزارت آموزش و پرورش اجازه داده می‌شود تعهد خدمت آن دسته از متعهدین خدمت (مشمولین ماده «۱» قانون متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش- مصوب ۱۳۶۹/۳/۸)^(۴) را که فاقد ردیف حقوقی استخدامی

۱ - در حال حاضر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

۲ - آیین‌نامه اجرایی این قانون در تاریخ ۱۳۹۲/۱۰/۱۶ تصویب و در همین مجموعه درج شده است.

۳ - آیین‌نامه اجرایی این قانون در تاریخ ۱۳۸۰/۶/۱۱ به تصویب هیأت‌وزیران رسیده و در همین مجموعه درج شده است.

۴ - ماده ۱ قانون متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۶۹/۳/۸: دانش‌آموزان دانشسراها و دانشجویان مراکز تربیت معلم و دانشگاه‌های تربیت معلم و رشته‌های دبیری، دانشگاه‌ها و

هستند و خدمت آموزشی تمام وقت خود را در مدارس غیرانتفاعی انجام داده‌اند لغو و همزمان مجوز کارت معافیت دوره ضرورت از خدمت وظیفه عمومی برای آنان صادر نماید. آیین‌نامه اجرایی این ماده واحده ظرف مدت دو ماه توسط وزارت آموزش و پرورش تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^(۱)

از قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح

مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹^(۲)

«از»^(۳) فصل اول - مواد عمومی

ماده ۱ — دادگاه‌های نظامی^(۴) به جرایم مربوط به وظایف خاص نظامی و انتظامی^(۵) کلیه افراد زیر که در این قانون به اختصار «نظامی» خوانده می‌شوند

مؤسسات آموزش عالی مکلفند در آغاز تحصیل خود به وزارت آموزش و پرورش تعهد خدمت بپردازند و تحصیل آنان در مراکز تحصیلی مربوط منوط به سپردن تعهد ثبتی به وزارت مذکور و یا اعلام عدم نیاز آن وزارت می‌باشد.

۱ — این آیین‌نامه اجرایی در تاریخ ۱۳۸۱/۶/۲۴ به تصویب هیأت وزیران رسید و در همین مجموعه درج شده است.

۲ — مندرج در روزنامه رسمی ۱۷۱۶۸ - ۱۳۸۲/۱۱/۱۲.

۳ — لازم به یادآوری است در مواردی که تمام مواد فصل درج نشده عبارت «از» استفاده گردیده است.

۴ - اصل یکصد و هفتاد و دوم ق.ا.ج.ا، مصوب ۱۳۵۸/۹/۱۲: برای رسیدگی به جرایم مربوط به وظایف خاص نظامی یا انتظامی اعضاء ارتش، ژاندارمری، شهربانی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، محاکم نظامی مطابق قانون تشکیل می‌گردد، ولی به جرایم عمومی آنان یا جرایمی که در مقام ضابط دادگستری مرتکب شوند در محاکم عمومی رسیدگی می‌شود.

دادستانی و دادگاه‌های نظامی، بخشی از قوه قضاییه کشور و مشمول اصول مربوط به این قوه هستند.^(۱*)

۱* — به موجب ماده واحده قانون الحاق سازمان قضایی ارتش به دادگستری مصوب ۱۳۶۰/۸/۱۰ سازمان قضایی ارتش و کلیه دادرها و دادگاه‌های نظامی مستقر در سراسر کشور از ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران جدا و به قوه قضاییه ملحق گردیده است.

۵ — الف - نظریه ۷/۶۱۳ - ۱۳۶۳/۲/۱، ا.ج.ق: مطابق تعریفی که در تبصره ۳ لایحه قانونی اعاده صلاحیت مراجع قضایی دادگستری آمده است منظور از جرایم مربوط به وظایف خاص نظامی یا انتظامی جرایمی است که اعضای ارتش و ژاندارمری و شهربانی و سپاه پاسداران به سبب خدمت در واحد نظامی یا سازمان انتظامی مرتکب شده باشند که با این کیفیت سرقت اسلحه و مهمات و لوازم نظامی توسط افراد نظامی چه در داخل محوطه نظامی و یا خارج در آن صورتی که به

رسیدگی می‌کنند: الف - ...

و - کارکنان وظیفه^(۱) از تاریخ شروع خدمت تا پایان آن.

تبصره ۱ - جرایم نظامی و انتظامی کارکنان مذکور که در سازمان‌های دیگر خدمت می‌کنند در دادگاه‌های نظامی رسیدگی می‌شود.

تبصره ۲ - رهایی از خدمت مانع رسیدگی به جرایم زمان اشتغال نمی‌شود.

ماده ۲ - دادگاه نظامی مکلف است در مواردی که مجازات جرمی در این قانون ذکر شده است به استناد این قانون حکم صادر نماید. اعمال تخفیف و تبدیل نیز به موجب همین قانون خواهد بود.

تبصره - در مواردی که مجازات جرمی در این قانون ذکر نشده باشد چنانچه رسیدگی به آن جرم در صلاحیت دادگاه نظامی باشد، دادگاه نظامی طبق قانون مربوط به آن جرم، تعیین کیفر می‌نماید و اعمال تخفیف و تبدیل نیز به موجب همان قانون خواهد بود.

ماده ۳ - در کلیه مواردی که حداکثر مجازات حبس در این قانون «تا دو سال» است دادگاه می‌تواند در صورت وجود جهات مخففه مجازات حبس را تا یک سوم حداقل مجازات قانونی جرم تخفیف داده و یا به یکی از مجازات‌های ذیل متناسب با مجازات اصلی تبدیل نماید:^(۲)

نحوی با شغل و وظیفه و خدمت آنان ارتباط داشته و رابطه سببیت ایجاد نماید از جرایم نظامی محسوب و رسیدگی به آن در صلاحیت محاکم نظامی است و در غیر این صورت جرم عمومی بوده و رسیدگی در صلاحیت دادگاه‌های عمومی است.

نظریه ۷/۸۷۰ - ۱۳۷۳/۲/۱۸ ج.ق: ارتکاب جرایم راجع به قاچاق از مصادیق جرایم مربوط به وظایف خاص نظامی و انتظامی به شمار نمی‌آید.

۱ - در این قسمت موادی از قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ صریحاً به کارکنان وظیفه اشاره دارد درج شده، برای اطلاع از سایر مواد مربوط به کارکنان وظیفه نیروهای مسلح به متن کامل قانون یاد شده مندرج در سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران به نشانی www.dotic.ir مراجعه فرمایید.

۲ - **بخشنامه ۱۳۸۴/۳/۱۹ - رییس قوه قضاییه به مراجع قضایی سراسر کشور:** از آنجایی که مواد ۲۲ و ۲۸ ق.م.ا.^(۳) و ماده ۳ از قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۹ دی ماه ۱۳۸۲ به قضات دادگاه این امکان را داده است تا با ملاحظه خصوصیات جرم و مجرم و دفعات ارتکاب، در موقع صدور حکم از مقررات مربوط به تخفیف، تعلیق و مجازات‌های تکمیلی و تبدیلی استفاده کنند و مجازات حبس تعزیری را به مجازاتی از نوع دیگر که مناسب‌تر به حال

الف - ...

ب - در مورد کارکنان وظیفه:

۱ - اضافه خدمت از دو ماه تا چهار ماه.

۲ — جزای نقدی از یک میلیون (۱/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا ده میلیون (۱۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال.

۳ — منع اشتغال به خدمت در یک نقطه یا نقاط معین حداقل به مدت شش ماه و حداکثر تا پایان خدمت وظیفه و در صورتی که باقیمانده خدمت دوره ضرورت کمتر از شش ماه باشد دادگاه می‌تواند مدت باقیمانده را مورد حکم قرار دهد.

تبصره ۱ - در صورت محکومیت به منع اشتغال به خدمت در یک نقطه یا نقاط معین، تعیین محل خدمت جدید به عهده یگان یا سازمان مربوط می‌باشد.

تبصره ۲ - در کلیه جرایمی که مجازات قانونی حبس تا سه ماه می‌باشد، قاضی مکلف به تبدیل مجازات حبس به جزای نقدی می‌باشد.

ماده ۴ - در کلیه مواردی که حداکثر مجازات حبس در این قانون «بیش از دو سال تا پنج سال» است دادگاه می‌تواند در صورت وجود جهات مخففه، مجازات حبس را تا یک سوم حداقل مجازات قانونی جرم تخفیف دهد و یا به یکی از مجازات‌های ذیل متناسب با مجازات اصلی تبدیل نماید: الف - ...

ب - در مورد کارکنان وظیفه:

۱ — جزای نقدی از پنج میلیون (۵/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا سی میلیون (۳۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال.

۲ - اضافه خدمت از سه ماه تا شش ماه.

ماده ۵ - در تمام مواردی که حداکثر مجازات حبس در این قانون «بیش از پنج سال» است دادگاه می‌تواند در صورت وجود جهات مخففه، مجازات حبس را تا

متهم باشد تبدیل نمایند، از این رو اقتضا دارد دادگاه‌های صادرکننده احکام کیفری، به جای مجازات‌های حبس خصوصاً حبس‌های کوتاه مدت کمتر از ۶ ماه که امکان اجرای برنامه‌های اصلاحی و تربیتی در زندان‌ها وجود ندارد به تعلیق اجرای مجازات این‌گونه حبس‌ها و یا به جزای نقدی متناسب (به تناسب وضعیت مالی متهم تا به واسطه عجز منجر به حبس وی نشود) و یا مجازات تعزیری و اجتماعی دیگری تبدیل کنند تا از محبوس شدن بی‌ثمر افراد، تراکم بیش از حد زندانی در زندان‌ها و مفاسد احتمالی جلوگیری شود.

۱* - در حال حاضر ماده ۳۷ ق.م.ا. ۱۳۹۲.

۲* - ماده ۷۲۸ ق.م.ا. ۱۳۷۰. به موجب ماده ۷۲۸ ق.م.ا. ۱۳۹۲ صریحاً نسخ شده است.

يك سوم حداقل مجازات قانوني جرم تخفيف و يا به يكي از مجازات‌هاي ذيل متناسب با مجازات اصلي تبديل نمايد: الف - ...

ب - در مورد کارکنان وظیفه:

۱ — جزای نقدی از ده میلیون (۱۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا پنجاه میلیون (۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال.

۲ - اضافه خدمت از شش ماه تا يك سال.

ماده ۶ — در هر مورد که کارکنان وظیفه به اضافه خدمت محکوم می‌شوند، کلیه مقررات مربوط به خدمت از جمله مقررات کیفری و انضباطی نیروهای مسلح در زمان تحمل اضافه خدمت درباره آنان جاری است.

ماده ۱۴ — افسران و درجهداران وظیفه و کارکنان پیمانی که خدمت وظیفه خود را به اتمام نرسانده‌اند چنانچه به علت ارتکاب جرایم عمدی به یکی از مجازات‌های مذکور در ماده (۱۲) (۱) این قانون محکوم شوند بقیه خدمت وظیفه خود را پس از اجرای مجازات با دو درجه یا رتبه پایین‌تر به‌صورت خدمت وظیفه انجام خواهند داد.

ماده ۱۵ — دادگاه‌های نظامی می‌توانند در جرایم تعزیری و بازدارنده علاوه بر تعیین مجازات، به‌عنوان تتمیم حکم، متهم را به یکی از مجازات‌های ذیل محکوم نمایند: الف - ...

ب - در مورد کارکنان وظیفه:

۱ - اضافه خدمت حداکثر به مدت سه ماه.

۲ - تنزیل يك درجه افسران و درجهداران وظیفه.

۳ — منع اشتغال به خدمت در نقطه یا نقاط معین حداقل به مدت سه ماه و حداکثر تا پایان مدت خدمت وظیفه و در صورتی که باقیمانده خدمت دوره ضرورت کمتر از سه ماه باشد دادگاه می‌تواند مدت باقیمانده را مورد حکم قرار دهد.

۱ — **ماده ۱۲ -** اعضای ثابت نیروهای مسلح که به موجب احکام قطعی دادگاهها در جرایم عمدی به مجازات‌های زیر محکوم می‌شوند از زمان قطعیت حکم از خدمت اخراج می‌گردند:

الف - محکومیت یا محکومیت‌های (در صورت تعدد) به حبس غیر تعلیقی زائد بر پنج سال .

ب - محکومیت به حدود .

ج - محکومیت به سبب ارتکاب جرائم علیه امنیت داخلی و خارجی کشور .

د - محکومیت به قصاص نفس یا قطع عضو.

تبصره - در هر مورد که دادگاه از مجازات‌های فوق به‌عنوان مجازات اصلی استفاده نموده یا مجازات حبس را به یکی از موارد فوق تبدیل کرده باشد نمی‌تواند همان مجازات را به‌عنوان مجازات تنمیمی مورد حکم قرار دهد.

«از» (۱) فصل چهارم - فرار از خدمت

«از» بخش اول - فرار در زمان صلح

ماده ۵۹ - کارکنان وظیفه نیروهای مسلح هرگاه در زمان صلح بیش از پانزده روز متوالی مرتکب غیبت شده و عذر موجهی نداشته باشند فراری محسوب و چنانچه دستگیر شده باشند به حبس از سه ماه^(۲) تا یک سال یا سه ماه تا یک سال اضافه خدمت محکوم می‌گردند.^(۳)

ماده ۶۰ - کارکنان وظیفه فراری در زمان صلح هرگاه شخصاً خود را معرفی و مشغول خدمت شوند به ترتیب زیر با آنان رفتار می‌شود:

الف - چنانچه برای اولین بار مرتکب فرار از خدمت شده و ظرف مدت شصت روز از شروع غیبت مراجعت نمایند بدون ارجاع پرونده به مرجع قضایی در مقابل هر روز غیبت و فرار، دو روز به خدمت دوره ضرورت آنان افزوده می‌شود. این اضافه خدمت بیش از سه ماه نخواهد بود.^(۴)

۱ — لازم به یادآوری است در مواردی که تمام مواد فصل درج نشده عبارت «از» استفاده گردیده است.

۲ — به ماده ۶۷ ق.م.ا. ۱۳۹۲ مراجعه شود.

۳ — **نظریه ۷/۲۱۴۵ - ۱۳۸۷/۴/۱۱، ح.ق:** با عنایت به این‌که طبق ماده ۵۹ ق.م.ج.ن.م. کارکنان وظیفه‌ای فراری محسوب می‌شوند که عذر موجهی نداشته باشند و تا زمانی که فراری بودن کارکنان وظیفه به اثبات نرسد، طبق مواد ۸۸ و ۹۵ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب سال ۱۳۶۶ غایب محسوب می‌شوند و در نتیجه رابطه خدمتی آنان ادامه دارد؛ بنابراین، طبق ماده ۱ قانون اصلاح قانون راجع به بیمه افراد کادر ثابت ارتش.... در این وضعیت خدمتی، پرسنل وظیفه از شمول حمایت‌های مقرر در ماده مذکور خارج نبوده و در صورت فوت از پوشش‌های بیمه‌ای و حمایتی برخوردار خواهند بود، مگر آنکه خلاف آن در مراجع ذی‌صلاح به اثبات برسد.

۴ — چنانچه سرباز وظیفه‌ای قبل از لازم‌الاجرا شدن ق.م.ج.ن.م. ۱۳۸۲ مرتکب فرار از خدمت کمتر از ۶۰ روز شده و مجازات وی تعلیق گردد، مجدداً بعد از لازم‌الاجرا شدن قانون مذکور مرتکب فرار از خدمت کمتر از ۶۰ روز شود نظر به این‌که به موجب ماده ۶۰ قانون جدیدالتصویب ق.م.ج.ن.م. فرار کمتر از ۶۰ روز برای اولین بار جرم نیست پس از الغاء قرار تعلیق تعقیب، مستنداً به بند الف ماده ۱۰ ق.م.ا. ۱۳۹۲ که مقرر می‌دارد عملی که در گذشته جرم بوده و به موجب قانون لاحق جرم شناخته نشود موقوف‌الاجرا خواهد ماند، باید قرار توقف اجرای

ب - چنانچه پس از مدت یاد شده در بند (الف) این ماده خود را معرفی کنند و یا سابقه فرار از خدمت داشته باشند به حکم دادگاه به حبس از دو تا شش ماه محکوم می‌گردند.

ج — چنانچه در زمان جنگ یا بسیج و فراخوان عمومی یا هنگامی که یگان مربوط در آماده‌باش رزمی باشد و ظرف حداکثر دو ماه از تاریخ شروع جنگ یا بسیج و فراخوان عمومی یا اعلام آماده‌باش رزمی خود را معرفی کنند از تعقیب و کیفر معاف خواهند بود. در صورتی که معرفی پس از مدت مذکور باشد یا در این مدت و یا پس از آن دستگیر شوند حکم فراری در زمان جنگ را خواهند داشت.

تبصره ۱ - فراریان مشمول بند (الف) فوق در صورتی که مدعی عذر موجهی باشند، ادعای آنان در هیأتی که با شرکت فرماندهان و مسؤولان عقیدتی سیاسی و مسؤولان حفاظت یا معاونان آنان در سطح لشگرها، تیپ‌های مستقل، نواحی انتظامی و رده‌های هم‌تراز و بالاتر تشکیل می‌گردد بررسی شده و نظر اکثریت قطعی است. در صورت عذر موجه به تشخیص هیأت مذکور، به تناسب روزهای موجه از اضافه خدمت وی کسر می‌گردد.

تبصره ۲ - در صورتی که انجام بقیه خدمت این افراد مورد رضایت فرماندهان باشد ممکن است با تصویب هیأت یاد شده در تبصره (۱) این ماده، تمام یا قسمتی از اضافه خدمت مزبور بخشیده شود.

تبصره ۳ - دستورالعمل بند (الف) و تبصره‌های این ماده ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون، توسط ستاد کل نیروهای مسلح تهیه و تصویب و ابلاغ می‌شود.

«از» (۱) بخش دوم - فرار در زمان جنگ و درگیری‌های مسلحانه

ماده ۶۳ - کارکنان وظیفه نیروهای مسلح هرگاه در زمان جنگ بیش از پنج روز متوالی غیبت نمایند و عذر موجهی نداشته باشند فراری محسوب و پس از دستگیری به حبس از یک تا سه سال محکوم می‌گردند و اگر فرار از جبهه باشد از

حکم صادر شود و چون به موجب قسمت اخیر همان قانون چنین حکمی که موقوف‌الاجرا شده هیچ‌گونه اثر کیفری بر آن مترتب نیست فرار مجدد که در حاکمیت قانون جدید واقع شده، فرار برای اولین بار محسوب، و به استناد بندالف ماده ۶۰ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح به لحاظ عدم وقوع بزه باید قرار منع تعقیب صادر شود.

۱ — لازم به یادآوری است در مواردی که تمام مواد بخش درج نشده عبارت «از» استفاده گردیده است.

زمان غیبت فراری محسوب و به حبس از دو تا پنج سال محکوم می‌شوند.
ماده ۶۴ - فراریان مذکور در ماده (۶۳) این قانون، هرگاه شخصاً خود را معرفی و مشغول خدمت شوند در صورتی که فرار آنان فرار از خدمت در زمان جنگ باشد به حبس از سه ماه تا یک سال و اگر فرار از جبهه باشد به حبس از شش ماه تا دو سال محکوم می‌گردند.

تبصره - منظور از جبهه مندرج در این قانون منطقه‌ای است که یگان‌های درگیری مستقیم و سریع رزمی داشته یا مأموریت آن را دریافت کرده باشد.
ماده ۶۵ - چنانچه فرار افراد مذکور در مواد (۶۱)، (۶۲)، (۶۳) و (۶۴) این قانون، موجب شکست جبهه اسلام یا وارد شدن تلفات جانی به نیروهای خودی شود به مجازات محارب محکوم می‌شوند.

ماده ۶۴ و ۶۵ و ۷۰؟

ماده ۶۸ - هر نظامی که در زمان بسیج یا هنگامی که یگان مربوط در مأموریت آماده‌باش رزمی می‌باشد مرتکب فرار شود حسب مورد مشمول مجازات‌های مقرر در این بخش^(۱) خواهد بود.

ماده ۶۹ - افراد وظیفه دوره احتیاط و ذخیره که در زمان جنگ احضار شده و به فاصله پنج روز از تاریخ احضار یا فراخوان بدون عذر موجه خود را معرفی نکنند فراری محسوب و به حبس از شش ماه تا دو سال محکوم می‌شوند. در صورتی که افراد یاد شده قبل از خاتمه جنگ شخصاً خود را معرفی نمایند، دادگاه مجازات آنان را تخفیف می‌دهد.

ماده ۷۰ - فراریان مشمول مواد (۶۲) و (۶۴) این قانون، فقط برای بار اول فرار از خدمت می‌توانند از تخفیف مقرر در این مواد استفاده نمایند و در صورت تعدد و یا تکرار فرار از خدمت حسب مورد مطابق مواد (۶۱) و (۶۳) این قانون مجازات خواهند شد.

«از»^(۲) بخش سوم - مقررات مشترک

۱ - بخش دوم فصل پنجم قانون با عنوان فرار در زمان جنگ و درگیریهای مسلحانه شامل مواد ۶۲ الی ۷۰ می‌باشد. جهت ملاحظه متن کامل قانون در سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران به نشانی www.dotic.ir رجوع شود.

۲ - لازم به یادآوری است در مواردی که تمام مواد بخش درج نشده عبارت «از» استفاده گردیده است.

ماده ۷۵ — محصلان مراکز آموزشی و اعضای پیمانی که طبق مقررات استخدامی نیروهای مسلح خدمت پیمانی را به صورت نظامی یا کارمند انجام می‌دهند و بسیجی و ویژه تابع مقررات مربوط به اعضای ثابت و کارکنان خرید خدمت نیروهای مسلح و سایر بسیجیان در زمان خدمت از لحاظ کیفر مندرج در این فصل تابع مقررات مربوط به کارکنان وظیفه می‌باشند.

فصل ششم - تقلب و دسیسه در امور نظام وظیفه

و تصدیق‌نامه‌های خلاف واقع

پس لازم است فصل بندی‌های پیشین نیز درج شود

ماده ۷۹ - هر نظامی که موجبات معافیت یا اعزام مشمولی را به خدمت وظیفه عمومی برخلاف مقررات فراهم سازد و یا سبب شود نام کسی که مشمول قانون خدمت وظیفه عمومی است در فهرست مشمولان ذکر نگردد و یا شخصاً یا به واسطه دیگری اقدام به صدور گواهی یا تصدیق‌نامه خلاف واقع در امور نظام وظیفه یا غیر آن نماید چنانچه اعمال مذکور به موجب قوانین دیگر مستلزم مجازات شدیدتری نباشد به حبس از یک تا پنج سال و یا شش میلیون (۶/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا سی میلیون (۳۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال جزای نقدی محکوم می‌شود.

تبصره ۱ - هرکس با علم و اطلاع، از اوراق و تصدیق‌نامه‌های خلاف واقع مذکور در این ماده استفاده نماید و یا امتیازاتی کسب کند به حبس از شش ماه تا سه سال و یا سه میلیون (۳ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال تا هجده میلیون (۱۸ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال جزای نقدی محکوم و در هر صورت امتیاز مکسبه لغو می‌گردد.

تبصره ۲ - مرتکبان جرائم مذکور چنانچه برای انجام اعمال فوق مرتکب جرم ارتشاء نیز شده باشند به مجازات آن جرم نیز محکوم می‌گردند. تبصره‌ها؟

«از» (۱) فصل یازدهم - ارتشاء، اختلاس و اخاذی

ماده ۱۲۰ — چنانچه مرتشی و مختلس مذکور در مواد (۱۱۸ و ۱۱۹) (۲) این

۱ — لازم به یادآوری است در مواردی که تمام مواد فصل درج نشده عبارت «از» استفاده گردیده است.

۲ — **ماده ۱۱۸ -** هر نظامی برای انجام یا خودداری از انجام امری که از وظایف او یا یکی دیگر از کارکنان نیروهای مسلح است وجه یا مال یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مالی را بلاعوض یا

قانون از نیروهای وظیفه باشد اخراج منتفی است.

ماده ۱۲۱ - مبالغ مذکور در مواد (۱۱۸) و (۱۱۹)^(۱) این قانون از حیث تعیین مجازات و یا صلاحیت محاکم اعم از این است که جرم دفعتاً واحده یا به دفعات واقع شده و جمع مبلغ بالغ بر حد نصاب مزبور باشد. ماده ۱۲۱؟

«از»^(۲) فصل سیزدهم - سایر مقررات

ماده ۱۲۸ — شروع به جرایم تعزیری جعل و تزویر، سرقت، تخریب یا آتش زدن یا اتلاف تأسیسات یا اسلحه و مهمات یا وسایل و امکانات نیروهای مسلح، تقلب و دسیسه در امور نظام وظیفه، فروش غیرمجاز اموال نیروهای مسلح،

کمتر از قیمت معمول به هر عنوان قبول نماید اگرچه انجام یا خودداری از انجام امر برخلاف قانون نباشد در حکم مرتشی است و به ترتیب ذیل محکوم می‌شود:

الف - هرگاه قیمت مال یا وجه مأخوذ تا یک میلیون (۱ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال باشد به حبس از یک تا پنج سال و جزای نقدی معادل وجه یا قیمت مال مأخوذ و تنزیل یک درجه یا رتبه.

ب - هرگاه قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از یک میلیون (۱ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال تا ده میلیون (۱۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال باشد به حبس از دو تا ده سال و جزای نقدی معادل وجه یا قیمت مال مأخوذ و تنزیل دو درجه یا رتبه.

ج - هرگاه قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از ده میلیون (۱۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال باشد به حبس از سه تا پانزده سال و جزای نقدی معادل وجه یا قیمت مال مأخوذ و اخراج از نیروهای مسلح.

ماده ۱۱۹ - هر نظامی وجوه یا مطالبات یا حواله‌ها یا اسناد و اشیاء و لوازم و یا سایر اموال را که بر حسب وظیفه به او سپرده شده به نفع خود یا دیگری برداشت یا تصاحب نماید مختلس محسوب و علاوه بر رد وجه یا مال مورد اختلاس حسب مورد به مجازات زیر محکوم می‌شود:

الف - هرگاه میزان اختلاس از حیث وجه یا بهاء مال مورد اختلاس تا یک میلیون (۱ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال باشد به حبس از یک تا پنج سال و جزای نقدی معادل دو برابر وجه یا بهاء مال مورد اختلاس و تنزیل یک درجه یا رتبه.

ب - هرگاه میزان اختلاس از حیث وجه یا بهاء مال مورد اختلاس بیش از یک میلیون (۱ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال تا ده میلیون (۱۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال باشد به حبس از دو تا ده سال و جزای نقدی معادل دو برابر وجه یا بهاء مال مورد اختلاس و تنزیل دو درجه یا رتبه.

ج - هرگاه میزان اختلاس از حیث وجه یا بهاء مال مورد اختلاس بیش از ده میلیون (۱۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال باشد به حبس از سه تا پانزده سال و جزای نقدی معادل دو برابر وجه یا بهاء مال مورد اختلاس و اخراج از نیروهای مسلح.

۱ - مواد ۱۱۸ و ۱۱۹ در پاورقی ماده قبل درج شده‌است.

۲ — لازم به یادآوری است در مواردی که تمام مواد فصل درج نشده عبارت «از» استفاده گردیده‌است.

استخدام نماید. تمدید مدت یا تجدید قرارداد مجاز نمی‌باشد.

تبصره ۱ - استخدام کارمند پیمانی براساس تخصص و مهارت عملی، از لحاظ مدرک تحصیلی مشمول بند (ب) ماده (۱۹) خواهد بود.

تبصره ۲ - خدمت کارکنان پیمانی که خدمت دوره ضرورت را انجام نداده‌اند به منزله انجام خدمت دوره ضرورت تلقی می‌گردد و در صورتی که قبل از خاتمه تعهد به هر علت از خدمت مستعفی یا برکنار گردند برابر مقررات قانون وظیفه عمومی با آنان رفتار خواهد شد.

تبصره ۳ - نیروی انتظامی می‌تواند کارکنانی را که در حال انجام خدمت دوره ضرورت می‌باشند به صورت پیمانی استخدام نماید.

ماده ۲۲ - جداول سازمانی باید به نحوی تنظیم گردد که حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) از کارکنان پایور و مابقی به ترتیب از کارکنان پیمانی و وظیفه استفاده شود.

تبصره - به‌کارگیری کارکنان وظیفه دیپلمه و پائین‌تر در مشاغل غیر از نگهبانی و خدماتی مطابق با دستورالعملی می‌باشد که توسط نیروی انتظامی با هماهنگی وزارت کشور تهیه و پس از تأیید ستاد کل به اجرا گذارده خواهد شد.

ماده ۲۴ - نیروی انتظامی می‌تواند در صورت نیاز از کارکنان وظیفه در حین خدمت دوره ضرورت و احتیاط و همچنین از کارکنان پیمانی در طول مدت قرارداد با دارا بودن شرایط لازم به عنوان پایور استخدام نماید. این قبیل داوطلبان در شرایط مساوی نسبت به سایر داوطلبان از اولویت برخوردارند. آموزش و ترفیعات آنان نیز تابع مقررات مندرج در این قانون خواهد بود.

ماده ۳۶ - ...

تبصره - دوره تخصصی کارکنان وظیفه متناسب با مشاغل سازمانی خاص آنان ارایه می‌گردد.

ماده ۴۰ (اصلاحی ۱۳۹۰/۴/۸) - مراکز آموزش عمومی به منظور اجرای دوره‌های عمومی انتظامی و تخصصی بدو خدمت کارکنان وظیفه ایجاد می‌گردد. نیروی انتظامی می‌تواند با توجه به نیاز خود نسبت به ایجاد این مراکز در نقاط مختلف کشور اقدام نماید.

ماده ۴۸ - کارکنان وظیفه در بدو خدمت دوره‌های عمومی انتظامی و تخصصی مورد نیاز را طی می‌نمایند. کارکنان وظیفه با مدرک تحصیلی کاردانی

و بالاتر در صورت به‌کارگیری در تخصص‌های منطبق با تحصیلات آنان از طی دوره تخصصی معاف می‌باشند. این دوره‌ها در مراکز آموزش عمومی اجرا می‌گردد.

تبصره ۱ - برنامه آموزش کارکنان وظیفه در بدو خدمت متناسب با نیاز نیروی انتظامی و سطح تحصیلات آنان توسط نیروی مذکور تهیه و به مورد اجرا گذارده خواهد شد.

تبصره ۲ - کارکنان وظیفه بی‌سواد و کم‌سواد دوره‌های سوادآموزی را برابر دستورالعملی که توسط نیروی انتظامی با هماهنگی نهضت سوادآموزی تهیه و به تصویب وزیر کشور می‌رسد طی می‌نمایند.

ماده ۸۱ - کارکنان وظیفه از نظر نیل به درجات، تابع مقررات خدمت وظیفه عمومی می‌باشند.

ماده ۱۱۰ - مرخصی — وضع کارکنانی است که به مدت معین و به طور مجاز، به یکی از صور زیر در محل خدمت حضور نداشته باشند:

الف - مرخصی استحقاقی - کارکنان اعم از پایور، وظیفه و پیمانی حق استفاده از سی روز مرخصی سالانه را با استفاده از حقوق و مزایای مربوط دارا می‌باشند، مدت مرخصی در محل‌های بد آب و هوا و محروم چهل و پنج روز خواهد بود.

ماده ۱۶۴ - حقوق و مزایای کارکنان وظیفه، همواره برابر «قانون چگونگی پرداخت حقوق کارکنان وظیفه نیروهای مسلح مصوب ۱۳۷۵/۵/۷»^(۱) و قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ و اصلاحات بعدی آنها محاسبه و پرداخت خواهد شد.

ماده ۱۸۳ - میزان حقوق وظیفه، جانبازان موضوع بند (ب) ماده (۱۲۸) این قانون چنانچه در شمول قانون حالت اشتغال مستخدمین شهید، جانباز از کارافتاده و مفقودالاثر انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی قرار نگیرند به شرح زیر تعیین می‌گردد: ...

ج — درمورد کارکنان وظیفه حقوقی معادل حقوق کارکنان پایور يك درجه بالاتر.

۱ — قانون مزبور به‌موجب ماده ۵۲ قانون موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ صریحاً نسخ شده است.

ماده ۱۸۴ - میزان حقوق وظیفه و حقوق مستمری بگيران کارکنانی که بنا به تشخیص کمیسیون مندرج در ماده (۱۴۰) این قانون در هر يك از موارد پیش‌بینی شده در ماده (۱۳۸) این قانون در حین انجام وظیفه یا به سبب آن معلول یا فوت شوند به شرح زیر تعیین می‌گردد: ...

ج - در مورد کارکنان وظیفه حقوقی معادل حقوق کارکنان پایور همطراز.

ماده ۱۸۵ - میزان حقوق وظیفه و حقوق مستمری بگيران کارکنانی که به تشخیص کمیسیون مندرج در ماده (۱۴۰) این قانون به طور عادی معلول یا فوت می‌شوند به شرح زیر تعیین می‌گردد: ...

ج - در مورد کارکنان وظیفه نه دهم حقوق کارکنان پایور همطراز.

ماده ۱۸۷ - کارکنان وظیفه دوره احتیاط و ذخیره که قبل از خدمت از کارکنان دولت بوده‌اند در صورت شهادت، جانباز شدن، فوت و یا معلولیت، حقوق مستمری و وظیفه آنان برابر مقررات این قانون بر مبنای آخرین حقوق دریافتی از سازمان مربوطه و از بودجه همان سازمان پرداخت خواهد شد و چنانچه حقوق آنان در سازمان مربوطه کمتر از حقوق کارکنان پایور همطراز آنان باشد حقوق مستمری و وظیفه بر مبنای حقوق کارکنان پایور همطراز محاسبه شده و مابه‌التفاوت آن از اعتباری که بدین جهت همه ساله در بودجه نیروی انتظامی منظور می‌شود، پرداخت خواهد شد.

(صفحه ۱۹۴)

از قانون تسهیل ازدواج جوانان

مصوب ۱۳۸۴/۹/۲۷

ماده ۷- به منظور رفع موانعی که باعث تأخیر ازدواج می‌گردد و تشویق و ترغیب جوانان به ازدواج و تشکیل خانواده، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح مکلف است پس از موافقت فرمانده کل نیروهای مسلح اقدامات ذیل را انجام دهد:

الف - تعیین محل خدمت سربازان متأهل در نزدیکترین پادگان و مرکز نظامی محل سکونت.

ب - پرداخت مستمری به میزان حد اقل دو برابر سربازان مجرد به سربازان متأهل که میزان افزایش مستمری متأهلین از محل صندوق اندوخته ازدواج جوانان تأمین می‌گردد.

تبصره ماده ۱۰ - دانشجویان متأهل رشته‌های پزشکی مجازند قبل از انجام خدمت سربازی و طرح خدمت نیروی انسانی در آزمون دوره‌های تخصصی شرکت کنند.

(صفحه ۱۹۴)

از قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰)

مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۲۵

ماده ۳۳ - مشمولان وظیفه نیروهای مسلح مشغول به خدمت و بسیجیان فعال در صورت از کارافتادگی یا فوت به لحاظ خدمتی یا غیر خدمتی از نظر از کارافتادگی، بیمه عمر و حوادث، تحت پوشش سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح قرار می‌گیرند.

ماده ۱۹۵ - الف - وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح موظف است به منظور ارتقاء توانمندی‌های دفاعی، قدرت بازدارندگی و دفاع از حاکمیت، تمامیت ارضی، منافع و امنیت ملی و مقابله مؤثر با تهدیدهای خارجی اقدامات زیر را انجام دهد: ۱- ...

۳- بهره‌گیری بهینه از فرصت خدمت وظیفه عمومی برای ارتقاء دانش، مهارت، ارتقاء منزلت اجتماعی جامعه هدف درخصوص مبانی و ارزش‌های اسلام و انقلاب با تکیه ویژه بر دیدگاه‌ها و سیره حضرت امام خمینی(ره) و مقام معظم رهبری، ارتقاء معنویت، انضباط اجتماعی، تقویت تعاملات سازنده و مهارت‌های حرف‌های و افزایش ظرفیت به‌کارگیری تخصصی سربازان وظیفه و غنی‌سازی شغلی و ارتقاء معیشت و منزلت اجتماعی آنان و نیز استفاده بهینه از مشمولان در سازندگی کشور.

ماده ۲۰۰ - در زمان صلح با تأیید ستاد کل نیروهای مسلح، قسمتی از نیاز دولت، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به نیروی انسانی با استفاده از خدمت مشمولان وظیفه مشروط به عدم ورود آسیب به آمادگی رزمی کشور و پس از گذراندن دوره آموزش نظامی تأمین می‌گردد. نیاز دولت، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها از طریق وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به ستاد کل اعلام می‌شود.

هزینه‌های مربوط به دوره آموزش نظامی بر عهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح است و حقوق و مزایا و جیره استحقاقی در دوره خدمت از محل اعتبارات دستگاه مربوطه تأمین می‌گردد. میزان دریافتی این قبیل افراد نباید در

مجموع از حد مقرر در قوانین نیروهای مسلح تجاوز نماید. حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) از نیروهای انسانی فوق که فارغ التحصیل دانشگاه هستند، باید در مناطق توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته کشور خدمت کنند.

(صفحه و ۱۹۵ و ۱۹۶)

از قانون آیین دادرسی کیفری

مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی با

الحاقات بعدی (آزمایشی به مدت سه سال) (۱)

تبصره ماده ۲۹- کارکنان وظیفه، ضابط دادگستری محسوب نمی شوند، اما تحت نظارت ضابطان مربوط در این مورد انجام وظیفه می کنند و مسئولیت اقدامات انجام شده در این رابطه با ضابطان است. این مسئولیت نافی مسئولیت قانونی کارکنان وظیفه نیست.

تبصره ۲ ماده ۶۰۳-(الحاقی ۱۳۹۳/۰۷/۰۸) (۲)- کارکنان وظیفه، ضابط نظامی محسوب نمی شوند، اما تحت نظارت ضابطان مربوط در این مورد انجام وظیفه می کنند و مسئولیت اقدامات انجام شده در این رابطه با ضابطان نظامی است و این مسئولیت نافی مسئولیت کارکنان وظیفه نیست.

ماده ۶۱۱- یگانهای نظامی و انتظامی مکلفند گزارش فرار کارکنان وظیفه تحت امر خود را بلافاصله به حوزه وظیفه عمومی اعزام کننده، دژبان مربوط و فرماندهی انتظامی محل سکونت افراد مزبور اعلام نمایند.

تبصره- مأموران انتظامی و دژبان نظامی مربوط موظفند کارکنان وظیفه فراری موضوع این ماده را پس از شناسایی، برابر مقررات دستگیر و به دادرسی نظامی محل دستگیری تحویل دهند.

۱ - تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون ۱۳۹۴/۴/۱ می باشد.

۲ - قانون آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی مصوب ۱۳۹۳/۷/۸ با رعایت ترتیب شماره مواد به عنوان بخش های هشتم، نهم، دهم، یازدهم و دوازدهم قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ الحاق و مقررات هر دو قانون از تاریخ ۱۳۹۴/۴/۱ لازم الاجراء است.

از قانون بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور

مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۲۴

بند ط تبصره ۱۶ - به دولت اجازه داده می شود تا کلیه مشمولان خدمت وظیفه عمومی را که بیش از هشت سال غیبت دارند با پرداخت جریمه مدت زمان غیبت ، معاف کند.

تمام درآمدهای حاصل از اعطای معافیت های مشمولان مذکور به حساب درآمد عمومی کشور موضوع ردیف ۱۵۰۱۲۸ نزد خزانه داری کل کشور واریز و تا سقف بیست و هفت هزار میلیارد (۲۷/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال در قالب - ردیف ۱۳۵ - ۵۳۰۰۰۰ به صورت مساوی به ردیفهای ذی ربط تقویت بنیه دفاعی نیروهای مسلح مطابق موافقتنامه متبادله با سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور هزینه می شود.

دارندگان کارت معافیت موضوع این بند از نامزدی نمایندگی مجلس شورای اسلامی ، عضویت شوراهای اسلامی شهر و روستا و انتصاب در سمتهای مدیریتی (سیاسی و اداری) دستگاههای موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری محروم می باشند.

میزان جریمه مشمولان غایب برای صدور کارت معافیت نظام وظیفه به شرح جدول زیر می باشد:

پایه ریالی جریمه مشمولین غایب	مدرک تحصیلی
ریال ۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰	زیر دیپلم
ریال ۱۵۰/۰۰۰/۰۰۰	دیپلم
ریال ۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰	فوق دیپلم
ریال ۲۵۰/۰۰۰/۰۰۰	لیسانس
ریال ۳۰۰/۰۰۰/۰۰۰	فوق لیسانس
ریال ۳۵۰/۰۰۰/۰۰۰	دکترای غیر پزشکی
ریال ۴۰۰/۰۰۰/۰۰۰	دکترای پزشکی
ریال ۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰	پزشکان متخصص و بالاتر

۱ - به ازای هر سال غیبت مازاد بر هشت سال ده درصد (۱۰ %) به مبالغ جریمه پایه اضافه و مدت غیبت بیش از شش ماه ، یکسال محسوب می شود.

۲ - برای مشمولان متأهل پنج درصد (۵ %) و برای مشمولان دارای فرزند نیز به ازای هر فرزند پنج درصد (۵ %) از مجموع مبلغ جریمه کسر می شود.

فصل دوم - مقررات مرتبط

آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی مصوب ۱۳۵۸/۲/۲۷ شورای انقلاب اسلامی
راجع به معافیت فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم از خدمت زیر پرچم
مصوب ۱۳۵۸/۵/۶ هیأت وزیران

ماده ۱- دانشگاه تربیت معلم، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزش، دانشسرای عالی مقدماتی، راهنمایی تحصیلی، عشایری، مراکز تربیت معلم روستایی فنی و حرفه‌ای و دانش‌آموزان استثنایی که در تاریخ تصویب این آیین‌نامه دایر است و مؤسساتی که بعداً به منظور تربیت معلم تأسیس می‌شود و همچنین دانشکده‌ها و مؤسسات آموزشی که برای وزارت آموزش و پرورش معلم تربیت می‌کنند از لحاظ این آیین‌نامه مراکز تربیت معلم شناخته می‌شوند. و کلیه فارغ‌التحصیلان مراکز مذکور که طبق مقررات مربوط تعهد خدمت در وزارت آموزش و پرورش سپرده باشند مشمول این آیین‌نامه خواهند بود.

ماده ۲ - کلیه مراکز تربیت معلم مکلفند به هنگام پذیرش کارآموز در مورد مشمولین خدمت زیر پرچم مقررات مربوط به ماده ۳۱ فصل چهارم معافیت‌های قانون وظیفه عمومی را رعایت کنند. (۱)

تبصره - چنانچه افرادی از کارآموزان مشمول خدمت وظیفه از مرکز تربیت معلم اخراج شوند و یا ترك تحصیل کنند باید مراتب به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه اطلاع داده شود.

ماده ۳ - ادارات آموزش و پرورش مکلفند همه ساله صورت اسامی و مشخصات کامل فارغ‌التحصیلان متعهد خدمت در وزارت آموزش و پرورش را در دو نوبت، يك نوبت حداکثر تا آخر آبان‌ماه و نوبت دیگر تا آخر اسفند ماه

۱ - قانون خدمت وظیفه عمومی مذکور در این ماده با قانون خدمت وظیفه عمومی سال ۱۳۶۳ منسوخ شده و مقررات فصل چهارم (معافیت‌ها) مربوط به ماده ۳۱ به بعد قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب سال ۱۳۶۳ با اصلاحات بعدی مندرج در همین مجموعه جایگزین آن شده است.

هرسال به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه آنان ارسال دارند تا از احضار آنان صرف‌نظر شود.

تبصره ۳ — دانشگاه تربیت معلم، دانشسراهای عالی، دانشکده‌ها و مؤسسات آموزش عالی صورت فارغ‌التحصیلان مشمول ماده یک این آیین‌نامه را که تعهد داشته باشند مستقیماً به اداره وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه ارسال خواهند داشت.

ماده ۴ — ادارات آموزش و پرورش موظفند برای هر یک از فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم که استخدام می‌شوند بلافاصله پس از استخدام جداگانه گواهی اشتغال به خدمت با قید مشخصات کامل صادر نموده و به انضمام مدارک لازم برای تشکیل پرونده به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه آنان ارسال دارند.

تبصره ۴ — در صورتی که افرادی از فارغ‌التحصیلان متعهد مراکز تربیت معلم تا آخر اسفند ماه سال فراغ از تحصیل حاضر به استخدام و ایفای تعهد خدمت نشوند ادارات مربوط مکلفند مراتب را حداکثر تا آخر فروردین ماه سال بعد با ذکر مشخصات کامل به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه آنان اطلاع دهند که اقدامات قانونی درباره وضع مشمولیت آنان معمول گردد.

ماده ۵ — ادارات آموزش و پرورش مکلفند پس از پایان خدمت مورد تعهد مشمولین این آیین‌نامه برای هر یک از آنان گواهی لازم مبنی بر انجام تعهد خدمت صادر نموده و به اداره وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه آنان بفرستند و حوزه‌های وظیفه عمومی موظفند در اسرع وقت کارت معافیت از خدمت در زمان صلح برای آنان صادر نموده و تحویل نمایند.

تبصره ۵ — در مورد آن عده از فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم که تعهد خدمت آنان بیش از پنج سال است گواهی انجام تعهد خدمت در پایان مدت تعهد صادر خواهد شد.

ماده ۶ — فرم‌های لازم برای اجرای این آیین‌نامه از طرف وزارت آموزش و پرورش با کسب نظر اداره وظیفه عمومی تهیه و مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۵۸/۹/۲۴^(۱)

مصوب ۱۳۵۹/۷/۱۶ هیأت وزیران با اصلاحات بعدی

ماده ۱ - فارغ‌التحصیلان موضوع ماده ۱ لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی، بهداشتی، درمانی که در متن این آیین‌نامه بطور خلاصه لایحه قانونی ذکر می‌شود برای رشته‌های مورد نیاز وزارت بهداشتی و بهزیستی^(۲) بشرح زیر تعیین می‌گردد:

الف (اصلاحی ۱۳۶۱/۹/۱۷) - فارغ‌التحصیلان دانشکده‌های پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی و رشته‌های تخصصی وابسته به دانشکده‌های فوق‌الذکر.
ب - فارغ‌التحصیلان فوق‌لیسانس یا لیسانس در رشته‌های پرستاری علوم آزمایشگاهی، رادیولوژی، مددکاری اجتماعی، تغذیه، فیزیوتراپی، بهسازی محیط، بهداشت مدارس، بهداشت عمومی، بهداشت صنعتی، مدیریت بیمارستانها، روانشناسی، اودیولوژی، بهداشت و مهندسی تجهیزات پزشکی و رشته‌های مشابه رشته‌های فوق‌الذکر که در خارج از کشور وجود دارد و در ارزشیابی مدارک تحصیلی آنان معادل رشته‌های فوق‌الذکر تشخیص داده می‌شود.

ج - فارغ‌التحصیلان فوق دیپلم در رشته‌های: پرستاری، علوم آزمایشگاهی، رادیولوژی، فیزیوتراپی، تکنسین‌های تجهیزات پزشکی، پروتز دندان، اپتومتری (سنجش بینایی)^(۳) اودیومتری (سنجش شنوایی)^(۴) اطاق عمل و بیهوشی، اندام مصنوعی، تکنیکال اورتوپدی مراقبت بیهوشی، ورنیماسیون، خون‌شناسی (هماتولوژی)^(۵) انتقال خون، گفتار درمانی، کار درمانی، حرفه درمانی، نگهداری مدارک پزشکی و کلیه رشته‌های مشابه رشته‌های فوق‌الذکر که در خارج از کشور وجود دارد و در ارزشیابی مدارک تحصیلی فارغ‌التحصیلان معادل رشته‌های فوق‌الذکر تشخیص داده می‌شوند.

د - فارغ‌التحصیلان سایر رشته‌ها که با تشخیص شورای فنی بهداشت درمان

۱ — لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۵۸/۹/۲۴ با اصلاحات بعدی در بخش پیشین مجموعه حاضر درج شده است.

۲ و ۶ - در حال حاضر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۳ - به نظر می‌رسد پس از پرائنتر علامت « ، » جا افتاده است.

۴ - به نظر می‌رسد پس از پرائنتر علامت « ، » جا افتاده است.

۵ - به نظر می‌رسد پس از پرائنتر علامت « ، » جا افتاده است.

و آموزش وزارت بهداری و بهزیستی^(۱) در عداد ارائه‌دهندگان خدمات بهداشتی درمانی شناخته شوند جزو مشمولین این قانون می‌باشند.

ماده ۲ - وزارت فرهنگ و آموزش عالی^(۲) مکلف است لیست فارغ‌التحصیلان مشمول لایحه قانونی مندرج در ماده ۱ این آیین‌نامه را جهت اطلاع و اقدام لازم به وزارت بهداری و بهزیستی^(۳) و اداره وظیفه عمومی ارسال دارد.

تبصره - زنان شوهردار داوطلب باید موافقت کتبی زوج خود را هنگام اعلام داوطلبی ارائه داده تا در صورت نیاز بخدمت دعوت شوند.

ماده ۳ - به‌منظور اجرای دقیق ماده ۵ لایحه قانونی وزارت بهداری و بهزیستی^(۴) صورت اسامی فارغ‌التحصیلان مشمول را که مجاز به خروج از کشور نمی‌باشند به‌شهربانی^(۵) جمهوری اسلامی ایران ارسال خواهد نمود.

ماده ۴ - چنانچه تعدادی از مشمولان این قانون طبق ضوابطی که وزارت بهداری و بهزیستی^(۶) تعیین خواهد نمود مازاد بر نیاز تشخیص داده شوند جهت تعیین تکلیف قانونی به اداره وظیفه عمومی معرفی خواهند گردید.

ماده ۵ - آن‌دسته از مشمولان لایحه قانونی که بععل پزشکی باید بخارج از کشور اعزام شوند به دبیرخانه شورای عالی پزشکی وزارت بهداری و بهزیستی^(۷) معرفی تا در صورت تأیید از طریق واحد مزبور اقدامات بعدی انجام گیرد بدیهی است این دسته از مشمولان پس از بهبودی و مراجعت به‌کشور موظف به انجام خدمت موضوع لایحه قانونی خواهند بود.

ماده ۶ - به‌منظور حسن اجرای این قانون و یکنواختی و هماهنگی کامل خدمت بهداشتی و درمانی روستایی کشور و اعمال مدیریت صحیح، واحدی در وزارت بهداری و بهزیستی^(۸) تشکیل می‌گردد که عنوان شرح وظایف و پست‌های سازمانی و نمودار تشکیلاتی آن توسط وزارتخانه مزبور تهیه و بتصویب سازمان امور اداری و استخدامی کشور^(۹) خواهد رسید.

ماده ۷ - با توجه به مواد ۴ و ۸ لایحه قانونی بمنظور تأمین سهمیه و محل خدمت سازمانی مشمولین لایحه قانونی کمیسیونی مرکب از نمایندگان وزارت

۲ - در حال حاضر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

۲ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۱۱ - در حال حاضر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۵ - در حال حاضر نیروی انتظامی.

۹ - در حال حاضر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

دفاع ملی^(۱) - وزارت فرهنگ و آموزش عالی^(۲) - وزارت کشور و وزارت بهداشتی و بهزیستی^(۳) سالی دوبار (تاریخ آن را کمیسیون معین خواهند نمود) تشکیل می‌گردد.

ماده ۸ - جهت پذیرش و ثبت نام مشمولان لایحه قانونی، وزارت بهداشتی و بهزیستی^(۴) سالی دو نوبت اقدام به انتشار آگهی ثبت نام خواهد نمود.

ماده ۹ - اعتبار لازم برای تأمین حقوق و مزایا، تجهیزات و محل کار مشمولین که در خدمت وزارت بهداشتی و بهزیستی^(۵) قرار می‌گیرند توسط سازمان برنامه و بودجه^(۶) تأمین و در اختیار وزارت بهداشتی و بهزیستی قرار خواهد گرفت و سایر وزارتخانه‌ها و مؤسسات وابسته به دولت که از وجود مشمولین لایحه قانونی استفاده می‌کنند باید رأساً اعتبار مورد نیاز را پیش‌بینی و تأمین نمایند.

ماده ۱۰ - به موجب بند ۱ اصلاح آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۶۱/۹/۱۷ حذف شده است.

ماده ۱۱ - آن دسته از مشمولانی که به عنوان سهمیه در اختیار نیروهای مسلح ارتش جمهوری اسلامی ایران قرار می‌گیرند طبق مقررات و ضوابط مشمولین وظیفه عمومی با آنها رفتار خواهد شد و در صورت معافیت از خدمت زیرپرچم به وزارت بهداشتی و بهزیستی^(۷) معرفی خواهند گردید تا طبق ماده ۱۲ همین آیین‌نامه با آنها رفتار شود.

ماده ۱۲ (اصلاحی ۱۳۶۱/۹/۱۷) - محل خدمت آن دسته از مشمولانی که اظهار بیماری می‌نمایند توسط کمیسیون مرکب از سه نفر پزشک که از طرف وزیر بهداشتی^(۸) انتخاب می‌شوند تعیین می‌گردد.

تبصره - کمیسیون پزشکی در موارد تخصصی می‌تواند جهت تشخیص توانایی خدمت از پزشکان متخصص به عنوان مشاور استفاده نماید.

ماده ۱۳ - مدت خدمت مشمولان این لایحه قانونی جزء تعهد در برابر تحصیل

۱ - در حال حاضر وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.

۲ - در حال حاضر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

۳ و ۴ - در حال حاضر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۵ - در حال حاضر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

۶ - در حال حاضر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۷ - در حال حاضر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

رایگان یا دریافت کمک هزینه تحصیلی محسوب خواهد گردید.

ماده ۱۴ - کلیه بخش‌ها و مناطق روستایی که مجموع فوق‌العاده بدی آب و هوا و محرومیت از تسهیلات زندگی طبق آیین‌نامه فوق‌العاده بدی آب و هوا، فوق‌العاده محرومیت از تسهیلات زندگی و فوق‌العاده محل خدمت موضوع بندهای ب، پ، ت ماده ۳۹ قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۵۳/۱۰/۷ هیأت وزیران ۹۰٪ یا بیشتر باشد جزء مناطق درجه یک محسوب که از لحاظ ترفیع و احتساب سال‌های خدمت در بازنشستگی مدت خدمت مشمولان لایحه قانونی دو برابر و شهرهای استان‌های شش‌گانه (استان سیستان و بلوچستان، استان بوشهر، استان هرمزگان، استان ایلام، استان کهگیلویه و بویر احمد، استان کردستان) و بخش‌ها و روستاهای تابعه آنها بطور کلی و شهرهای سایر استان‌ها که مجموع فوق‌العاده بدی آب و هوا و محرومیت از تسهیلات زندگی طبق آیین‌نامه مذکور ۹۰٪ یا بیشتر باشد. از لحاظ ترفیع و احتساب سال‌های خدمت در بازنشستگی مدت خدمت مشمولان لایحه قانونی یک و نیم برابر بحساب خواهد آمد.

ماده ۱۵ - صورت اسامی افرادی که خدمت سه ساله خود را به پایان رسانیده‌اند از طریق واحد مزبور به وزارت فرهنگ و آموزش عالی^(۱) جهت تحویل مدارک تحصیلی ارسال خواهد گردید.

ماده ۱۶ (اصلاحی ۱۳۶۱/۹/۱۷) - در پایان خدمت موضوع لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی و درمانی و بهداشتی کارت پایان خدمت عکس‌دار توسط وزارت بهداری^(۲) و با همکاری اداره وظیفه عمومی به نام فردی که خدمت خود را انجام داده است به امضای وزیر یا یکی از معاونان وزارتخانه، به انتخاب وزیر بهداری^(۳) صادر می‌شود.

تبصره - این تبصره به موجب بند ۳ اصلاح آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی و درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۶۱/۹/۱۷ حذف شده است.

ماده ۱۷ - تخلفات مشمولان لایحه قانونی طبق مقررات جداگانه‌ای که توسط بهداری و بهزیستی تنظیم و اعلام خواهد شد مورد رسیدگی قرار می‌گیرد.

ماده ۱۸ - نقاط درجه یک شامل محل‌هایی است که مجموع فوق‌العاده‌های بدی آب و هوا و محرومیت از تسهیلات زندگی آنها (طبق آیین‌نامه فوق‌العاده بدی آب

۱ - در حال حاضر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

۲ - در حال حاضر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۳ و ۴ - در حال حاضر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

و هوا و فوق‌العاده محرومیت از تسهیلات زندگی و فوق‌العاده محل خدمت موضوع بندهای ب، پ، و ت ماده ۳۹ قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۵۳/۱۰/۷ هیأت وزیران بیشتر از ۹۰ درصد باشد.

ماده ۱۹- پس از اتمام دوره خدمت مشمولین لایحه قانونی وزارت بهداری و بهزیستی^(۱) هیچگونه تعهد استخدامی نسبت به مشمولین مزبور ندارد مع‌الوصف مشمولان منقضی خدمت لایحه قانونی در صورت وجود پست سازمانی و در ردیف حقوقی حق تقدم خواهند داشت.

تبصره - افراد منقضی خدمت که در دوران تحصیل کمک هزینه تحصیلی از وزارتخانه یا مؤسسه خاصی دریافت داشته و در قبال آن متعهد خدمت می‌باشند از شمول این ماده مستثنی خواهند بود.

آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور

مصوب ۱۳۶۵/۹/۲۳ هیأت وزیران با اصلاحات بعدی

ماده ۱ (اصلاحی ۱۳۶۸/۴/۳) - افرادی که در اجرای قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور مصوب ۱۳۶۵/۳/۱^(۲) (که در این آیین‌نامه قانون نامیده می‌شود) به عنوان عضو هیأت علمی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور بکار گمارده خواهند شد و یا برای کسب تخصص در یکی از رشته‌های مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ادامه تحصیل خواهند داد موظف می‌باشند در مهلت مقرر در تبصره ۱ ماده ۳۴ قانون خدمت وظیفه عمومی و ماده ۱۴ آیین‌نامه اجرایی بخش معافیت تحصیلی قانون خدمت وظیفه عمومی (برای فارغ‌التحصیلان داخل کشور حداکثر ظرف یک سال از تاریخ فراغت از تحصیل) خود را به حوزه وظیفه مربوطه معرفی تا دفترچه آماده به خدمت بدون مهر غیبت اخذ نمایند.

تبصره - برای رزیدنت‌هایی که با استفاده از این قانون دوره تخصصی را طی می‌کنند و فارغ‌التحصیل می‌شوند کسب موافقت مجدد شورای عالی دفاع لازم نیست و دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در صورت نیاز می‌توانند براساس ماده ۳ قانون آنها را به استخدام خود درآورند.

ماده ۲- فارغ‌التحصیلان داخل و خارج کشور مشمول این قانون حداکثر ظرف يك سال از تاریخ فراغت از تحصیل می‌باید به عنوان عضو هیأت علمی جذب یکی از دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور گردیده و یا جهت کسب تخصص در یکی از رشته‌های مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ادامه تحصیل دهند.

تبصره- فارغ‌التحصیلان لیسانس و فوق لیسانس و دکتری مشمول داخل کشور به منظور جذب شدن در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور از شمول مقررات ماده ۱۴ آیین‌نامه اجرایی بخش معافیت تحصیلی قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ (۱) مستثنی می‌گردند.

ماده ۳- در صورتی که ظرف مدت مندرج در ماده ۲ بکارگیری اعضای هیأت علمی انجام نشود و یا جهت کسب تخصص در یکی از رشته‌های مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی پذیرفته نگردند این قبیل فارغ‌التحصیلان موظف می‌باشند خدمت دوره ضرورت خود را برابر مقررات قانون خدمت وظیفه عمومی و آیین‌نامه‌های اجرایی آن مانند سایر مشمولان فارغ‌التحصیل انجام دهند.

ماده ۴- وزارتین فرهنگ و آموزش عالی (۲) و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی صورت اسامی (متضمن مشخصات کامل، نشانی، رشته تحصیلی و تاریخ فراغت از تحصیل) آن تعداد از افرادی را که در اجرای قانون به عنوان عضو هیأت علمی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور بکار گمارده می‌شوند و یا در اجرای ماده ۲ قانون برای کسب تخصص در یکی از رشته‌های مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور ادامه تحصیل خواهند داد برای تعیین وضعیت خدمتی به اداره وظیفه عمومی ارسال و اداره مذکور مکلف است حداکثر ظرف ۱۵ روز بررسی‌های لازم را معمول و نتیجه را به وزارتخانه‌های مذکور اعلام دارد.

ماده ۵- اداره وظیفه عمومی همزمان با اعلام نتایج بررسی مربوطه درباره افراد مذکور در ماده ۴ به وزارتخانه‌های ذیربط آمار کلیه فارغ‌التحصیلان بلامانع جهت اعزام به خدمت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی که به حوزه‌های

۱ - آیین‌نامه مزبور منسوخه و در حال حاضر آیین‌نامه اجرایی معافیت تحصیلی مصوب ۱۳۹۲/۸/۲۹ ملاک عمل می‌باشد.

۲ و ۳ - در حال حاضر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

وظیفه عمومی مراجعه و دفترچه آماده به خدمت اخذ نموده‌اند به تفکیک رشته‌های گروه پزشکی و لیسانس به بالا تنظیم و به ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران (اداره یکم) ارسال نماید.

ماده ۶ — پس از وصول نظریه اداره وظیفه عمومی هریک از وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی^(۱) و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی صورت اسامی منتخبین عضویت در هیأت علمی و همچنین کسانی که در اجرای ماده ۲ قانون برای کسب تخصص در یکی از رشته‌های مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور ادامه تحصیل خواهند داد به ترتیب اولویت به انضمام آمار کلیه فارغ‌التحصیلان همان سال با تعیین مقاطع و رشته‌های تحصیلی مربوطه را (فقط جهت اجرای مقررات ماده ۲ قانون) به ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران (اداره یکم) ارسال خواهند نمود.

ماده ۷ — ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران (اداره یکم) براساس آمار فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی واصله اداره وظیفه عمومی و صورت اسامی واصله از وزارتین فرهنگ و آموزش عالی^(۲) و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و نیازمندی‌های سازمانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران به فارغ‌التحصیلان هریک از رشته‌های تحصیلی، مراتب را ضمن هماهنگی با مبادی ذی‌ربط مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و گزارش نهایی را در حداقل مدت زمان ممکن تهیه و جهت اتخاذ تصمیم به شورای عالی دفاع تقدیم می‌نماید.

تبصره - چنانچه اداره وظیفه عمومی و یا ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران ظرف مهلت‌های مقرر در مواد ۴ و ۷ این آیین‌نامه مبادرت به پاسخ ننماید این امر به عنوان موافقت آنان با پیشنهادات وزارتین فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تلقی خواهد شد و هریک از وزارتخانه‌های مذکور رأساً با ذکر این مطلب موضوع را به شورای عالی دفاع جهت اخذ تصمیم نهایی منعکس خواهند نمود.

ماده ۸ - مدت آموزش نظامی داوطلبان کادر هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور مشمول این آیین‌نامه، حداکثر ۸ هفته برای رشته‌های گروه پزشکی و ۱۲ هفته برای رشته‌های غیرگروه پزشکی تعیین

می‌گردد که به صورت پیوسته در يك تابستان در يکي از مراکز آموزشی سپاه پاسداران انقلاب اسلامي به مورد اجرا گذاشته خواهد شد مگر اینکه به تشخیص کمیسیوني با شرکت وزراء یا نمایندگان فرهنگ و آموزش عالي^(۱) و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و نمایندگان شوراي عالي دفاع و ستاد مشترک ارتش جمهوري اسلامي ايران و سپاه پاسداران انقلاب اسلامي آموزش نظامي آنان قبل از شروع به خدمت به عللي امکان‌پذیر نباشد که در این صورت آموزش یاد شده در اولین تابستان پایان سال تحصیلی دانشگاه‌ها انجام خواهد شد.

تبصره ۱— در صورتی که سپاه پاسداران انقلاب اسلامي به نحوي قادر به اجرای آموزش نظامي نباشد با هماهنگی قبلي ستاد مشترک ارتش جمهوري اسلامي ايران آموزش این قبیل مشمولان توسط نیروي زميني ارتش جمهوري اسلامي ايران به مورد اجرا گذاشته خواهد شد.

تبصره ۲— برنامه تفصیلی آموزش نظامي (مقدماتی و تخصصی) داوطلبان عضویت در کادر هیأت علمي حسب مورد توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامي و نیروي زميني ارتش جمهوري اسلامي ايران تهیه خواهد شد.

ماده ۹— کلیه افرادی که به عنوان عضو هیأت علمي در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالي و تحقیقاتي کشور پذیرفته می‌شوند موظفند بین سه تا چهار سال خدمت نمایند.

تبصره ۱— مدت خدمت دوره ضرورت اعضاي هیأت علمي از تاریخ شروع دوره آموزشی در مراکز آموزش نظامي محاسبه می‌گردد.

تبصره ۲— در صورتی که تاریخ شروع آموزش نظامي داوطلبان عضویت در کادر هیأت علمي بعد از تاریخ مندرج در دفترچه آماده به خدمت باشد فرد داوطلب ضمن اخذ گواهي از وزارتخانه ذي‌ربط جهت تصحیح تاریخ اعزام به حوزه صادر کننده دفترچه آماده به خدمت مراجعه می‌نماید.

ماده ۱۰— فارغ‌التحصیلان موضوع قانون در زمان اشتغال در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالي و تحقیقاتي کشور می‌توانند در ساعات فراغت با توجه به مقررات جاري دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالي در مراکزي که به وسیله دانشگاه مربوطه تعیین می‌شود فعالیت نمایند.

ماده ۱۱— حقوق و مزایاي اعضاي هیأت علمي در طول خدمت دوره ضرورت

از اعتبار دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور پرداخت خواهد شد.

تبصره (الحاقی ۱۳۶۸/۸/۳ - اصلاحی ۱۳۷۰/۱۲/۴) - میزان حقوق و مزایای این دسته از اعضای هیأت علمی پس از طی خدمت نظام وظیفه، معادل سایر اعضای هیأت علمی هم‌تراز باشد.

ماده ۱۲ - دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور موظفند موارد غیبت و یا هرگونه تخلف دیگر مشمولین شاغل را در زمان خدمت دوره ضرورت از طریق وزارتخانه ذی‌ربط به قرارگاه ستاد نیروی آموزش دهنده اعلام نمایند.

ماده ۱۳ - رشته‌های مورد نیاز و ظرفیت پذیرش در هر رشته با پیشنهاد دانشگاه‌ها و دانشکده‌های علوم پزشکی و تصویب نهایی دبیرخانه شورای آموزش پزشکی و تخصصی تأمین می‌شود.

تبصره - فهرست مراکز آموزش دهنده رشته‌های مورد نظر باید قبلاً به نحو مقتضی به اطلاع فارغ‌التحصیلان برسد.

ماده ۱۴ - استخدام اعضای هیأت علمی از طریق قانون نحوه تأمین هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی بعد از پایان خدمت دوره ضرورت به صورت رسمی آزمایشی بلامانع می‌باشد.

ماده ۱۵ - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اسامی آن دسته از دستیاران مشمول خدمت دوره ضرورت را که براساس آیین‌نامه مصوب دستياري در امتحانات هر دوره موفق به احراز صلاحیت علمی و اخلاقی می‌شوند بر مبنای درصد فارغ‌التحصیلان مورد تصویب شورای عالی دفاع برای همان سال تحصیلی جهت اخذ مجوز به ستاد مشترك ارتش جمهوري اسلامي ايران (اداره یکم) ارسال می‌دارد تا براساس مقررات ماده ۷ این آیین‌نامه اقدامات بعدی را به عمل آورد.

تبصره - برای داوطلبان رشته‌های هوشبری و علوم پایه پزشکی مقررات بالا ملحوظ نخواهد شد.

ماده ۱۶ - کسانی که با استفاده از مقررات قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی بکار گرفته شوند و یا به تحصیل ادامه دهند مکلفند کلیه ضوابط و مقررات مصوب آموزش عالی مربوط به خود را رعایت نمایند.

ماده ۱۷ (اصلاحی ۱۳۶۹/۱۲/۱۲) - خروج از کشور برای کلیه اعضای هیأت

علمی و دستیاران موضوع قانون در غیر از موارد حج و بیماری صعب‌العلاج و سالانه حداکثر به مدت یک ماه برای شرکت در مجامع علمی و سمینارها، ممنوع می‌باشد.

تبصره (الحاقی ۱۳/۲/۱۳۶۸) — آن دسته از مشمولین این قانون چنانچه بتوانند مقالات علمی و پژوهشی مناسب تهیه و آن را به مجامع علمی بین‌المللی ارائه دهند در صورت پذیرش مقالات مذکور در مجامع موصوف می‌توانند با سپردن وثیقه ملکی یا نقدی که نوع و میزان آن حسب مورد به وسیله وزارتین فرهنگ و آموزش عالی^(۱) و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین خواهد شد از کشور خارج شوند.

ماده ۱۸ — در صورتی که داوطلبان موضوع این آیین‌نامه پس از شروع به کار در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور به نحوی از انحاء از مواد مندرج در این آیین‌نامه تخلف نمایند و تخلف مذکور پس از طی آموزش نظامی باشد متخلف بقیه خدمت دوره ضرورت را در نیروی آموزش دهنده طی خواهد نمود. چنانچه متخلف دوره آموزش نظامی را طی ننموده باشد مانند سایر مشمولان مشابه از طریق اداره وظیفه عمومی در صورت بلامانع بودن به خدمت اعزام خواهد شد.

ماده ۱۹ — گواهی انجام خدمت دوره ضرورت مربوط به پرسنل مذکور که حسب مورد به تأیید وزارتین فرهنگ و آموزش عالی^(۲) و یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسیده باشد به قرارگاه ستاد نیروی آموزش دهنده ارسال و قرارگاه مذکور کارت پایان خدمت دوره ضرورت را برابر مقررات صادر و به وزارتخانه ذیربط ارسال خواهد نمود.

آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه کمک به خانواده‌های مشمولینی که با

اعزام مشمول قدرت اداره معاش خود را از دست می دهند

مصوب سوم شهریور ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی^(۱)

مصوب ۱۳۶۷/۱/۲۴ وزارتخانه‌های دفاع، سپاه،^(۲) کشور

ماده ۱- خانواده مشمولینی از مزایای این قانون برخوردار می‌باشند که با اعزام مشمول به خدمت نظام قدرت اداره معاش خود را از دست داده و درآمد آنها کمتر از حداقل حقوق بازنشستگی کارمندان دولت باشد.

ماده ۲- خانواده نیازمند مشمول قانون عبارتند از:

الف- پدر یا مادر با اعزام یگانه فرزند ذکور بیش از ۱۸ سال.

ب- جد و یا جده فاقد فرزند ذکور و یا نوه بیش از ۱۸ سال با اعزام مشمول به خدمت.

ج- خواهر و برادر صغیر با اعزام یگانه برادر و سرپرست.

د- همسر و یا فرزند.

ه- برادر بیش از ۱۸ سال از کارافتاده که برادر بیش از ۱۸ سال دیگری نداشته باشد.

و- خواهری که فاقد شوهر و فرزند ذکور بیش از ۱۸ سال بوده و برادر بیش از ۱۸ سال دیگری نداشته باشد.

ماده ۳- میزان کمک معاش به خانواده‌های مشمولین نیازمند در طول خدمت دوره ضرورت برای خانواده یک نفره ۱۵۳۰۰ ریال و برای خانواده ۲ نفره ۱۹۱۵۰ ریال و از خانواده ۲ نفر به بالا ۲۳۰۰۰ ریال خواهد بود.

ماده ۴- مشمول یا خانواده وی موظفند در صورت رفع نیاز و حصول تمکن موضوع را به کمیته امداد مربوطه کتباً اعلام نمایند تا نسبت به قطع کمک معاش اقدام گردد.

تبصره- کمیته امداد در صورت اطلاع از عدم نیاز خانواده مشمول موظف به قطع کمک معاش خواهد بود.

ماده ۵- خانواده‌های استفاده کننده از وام قرض الحسنه معیشتی مشمولین متاهل و معیل مصوبه دهمین نشست شورای عالی پشتیبانی جنگ مشمول مزایای این

۱ - این قانون در مجموعه حاضر درج شده است.

۲ - درحال حاضر وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.

آیین نامه نخواهند بود.

ماده ۶- به منظور ایجاد تسهیلات لازم و کاهش مشکلات اجرایی و تقلیل هزینه‌های مربوطه، کمیته‌های امداد مجازند در صورت صلاحدید دفتر مرکزی در موارد ضروری کمک موضوع این آیین نامه را هر سه ماه یک بار به واجدین شرایط پرداخت نمایند.

ماده ۷- در صورت بازداشت مشمول و صدور حکم محکومیت به حبس از جانب محاکم ذی‌ربط قضایی از تاریخ صدور حکم قطعی با اعلام یگان خدمتی به کمیته امداد مربوط کمک معاش قطع خواهد گردید و برقراری مجدد کمک معاش منوط به آزادی و شروع به خدمت وی با اعلام یگان خدمتی می‌باشد.

ماده ۸- در صورت فرار مشمول از خدمت چنانچه مدت آن از یک ماه تجاوز نماید یگان خدمتی موظف است که مراتب را جهت قطع کمک معاش از تاریخ اعلام به کمیته امداد مربوطه منعکس نماید و برقراری مجدد کمک معاش منوط به اعلام یگان محل خدمتی مبنی بر بازگشت به خدمت مشمول خواهد بود.

ماده ۹- پرداخت کمک معاش به خانواده مشمولین واجد شرایطی که شهیدف اسیر، مفقودالاثار و یا معلول می‌گردند تا برقراری مستمری از سوی سازمان‌های ذی‌ربط ادامه خواهد داشت.

تبصره ۱- نیروهای نظامی و انتظامی مربوطه موظفند حداکثر ظرف مدت یک ماه پس از برقراری مستمری فوق، مراتب را جهت قطع کمک معاش به کمیته امداد مربوطه اعلام نمایند.

تبصره ۲- در صورت فوت مشمول در طول مدت خدمت وظیفه، یگان‌های محل خدمت موظف به اعلام مراتب جهت قطع کمک معاش خواهند بود.

ماده ۱۰- تعیین فرد گیرنده و یا افراد دریافت کننده کمک معاش و سهم هر یک از آنان در درجه اول با نظر خود مشمول و در صورت عدم اعلام نظر با کمیته امداد مربوطه خواهد بود.

ماده ۱۱- درخواست مشمول مبنی بر تقاضای استفاده از کمک معاش موضوع این آیین نامه توسط یگان محل خدمت طبق فرم‌های تعیین شده ۱ و ۲ پیوستی آیین‌نامه^(۱) حداکثر ظرف ۱۵ روز از تاریخ تسلیم تقاضانامه به کمیته امداد محل ارسال خواهد شد.

- ماده ۱۲-** کمیته امداد محل موظف است حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ وصول فرم شماره ۱ پاسخ لازم را نسبت به استحقاق و یا عدم استحقاق متقاضی از طریق یگان محل خدمتی اعلام دارد.
- تبصره- در صورت واجدالشرایط بودن مشمول برای دریافت کمک معاش کمیته امداد نسبت به برقراری و پرداخت کمک معاش از محل اعتباری که در اختیار خواهد گرفت اقدام خواهد نمود.
- ماده ۱۳-** مبنای تاریخ پرداخت کمک معاش موضوع این آیین نامه از تاریخ تسلیم فرم شماره ۱ توسط مشمول به یگان مربوطه خواهد بود.
- ماده ۱۴-** اعتبار سالانه مورد نیاز براساس ماده ۱ قانون جهت منظور نمودن در ردیف بودجه‌های کل کشور توسط وزارتخانه‌های سپاه، دفاع، کشور بر مبنای آمار مشمولین موضوع این آیین نامه با هماهنگی و از طرفی کمیته امداد امام به وزارت برنامه و بودجه اعلام خواهد شد.

آیین‌نامه اجرایی قانون احتساب خدمت در جبهه افراد

جزو خدمت دوره ضرورت

مصوب ۱۳۶۷/۲/۷ هیأت وزیران

- ماده ۱-** در اجرای قانون احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت مصوب ۱۳۶۷/۷/۲۶ مجلس شورای اسلامی (که در این آیین‌نامه قانون نامیده می‌شود) مدت خدمت در جبهه افراد به شرح زیر جزو خدمت دوره ضرورت محسوب می‌گردد:
- ۱- کسانی که دارای حداقل ۱۵ سال تمام بوده و قبل از سن مشمولیت به مناطق عملیاتی اعزام شده یا بشوند.
 - ۲- کسانی که دارای یکی از معافیت‌های مقرر در قانون خدمت وظیفه عمومی بوده و طبق همان قانون واجد شرایط اعزام به خدمت نباشند.
 - ۳- کسانی که در جبهه به سن مشمولیت رسیده یا می‌رسند.
- تبصره ۱-** نسبت به قبل از تصویب قانون داشتن حداقل ۱۵ سال تمام شرط نیست.

تبصره ۲- افراد مذکور در بند ۳ این ماده مکلفند پس از اتمام خدمت در جبهه در صورتی که فاقد یکی از معافیت‌های مقرر در قانون خدمت وظیفه عمومی

باشند، بلافاصله خود را به حوزه‌های وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه یا سکونت معرفی نمایند.

ماده ۲- معافیت‌های مقرر در (قانون) عبارتند از:

الف - معافیت تحصیلی

ب - معافیت پزشکی (موقت یا دائم)

ج - معافیت کفالت (موقت یا دائم)

د - معافیت خانواده شهدا، معلولین، اسرا، مفقودالاثرها.

هـ - معافیت‌های موضوع مواد ۶ و ۷ و ۸ و ۹ (۱) قانون خدمت وظیفه عمومی

و- معافیت قانون تأمین هیأت علمی دانشگاه‌ها.

ز - معافیت موضوع ماده ۳ قانون اصلاح تبصره ۲ ماده ۱ و اصلاح ماده ۹ و الحاق يك ماده به قانون خدمت وظیفه عمومی^(۲).

ح - معافیت‌های مربوط به متولدین سال‌های ۱۳۳۷ و قبل از آن.

ماده ۳- احتساب دوره آموزش پس از تصویب این قانون مشروط به اعزام، بلافاصله پس از دوره آموزش می‌باشد. مگر عدم اعزام به علل زیر باشد:

۱- شهادت یا فوت بستگان طبقه ۱ و ۲ (پدر، مادر، خواهر، برادر، فرزند) و در طبقه ۳ (عمو، عمه، خاله، دایی) یا همسر.

۲- حادثه یا بیماری در حین آموزش که توانایی اعزام و خدمت در جبهه را از فرد سلب نماید (بنا به تشخیص بهداری مراکز آموزش و یا بهداری نیروی اعزام کننده).

۳- عدم نیاز به اعزام نیرو پس از آموزش که توسط مسئولین اعزام اعلام می‌گردد.

ماده ۴- خدمت افراد موضوع قانون در کلیه نقاط جبهه و مناطق عملیاتی جزو خدمت دوره ضرورت محسوب خواهد شد.

۱ - ماده ۹ قانون خدمت وظیفه عمومی اصلاحی ۱۳۶۶/۸/۳ به موجب ماده ۵۲ قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ صریحاً نسخ شده است.

۲ - قانون اصلاح تبصره ۲ ماده ۱ و اصلاح ماده ۹ و الحاق یک ماده به قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۶/۸/۳ به موجب ماده ۵۲ قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ صریحاً نسخ شده است.

تبصره ۱- - خدمت در مناطقی غیر از جبهه و مناطق عملیاتی حتی به عنوان نیاز یا مأموریت مشمول استفاده از مزایای این قانون نمی‌باشد.

تبصره ۲- - مناطق عملیاتی که در احتساب حقوق و فوق‌العاده سربازی مؤثر خواهد بود، مناطقی است که به پیشنهاد ستاد کل سپاه پاسداران و ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران به تصویب شورای عالی دفاع رسیده و اعلام شده باشد.

ماده ۵ - در صورتی که مجموع خدمت افراد موضوع قانون اعم از آموزش و حضور در جبهه و یا مناطق عملیاتی معادل یا بیشتر از خدمت دوره ضرورت باشد افراد مذکور به حوزه‌های وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه یا محل سکونت معرفی تا برای آنان دفترچه آماده به خدمت به تاریخ سه ماه اولیه اعزام صادر و سپس کارت پایان خدمت آنان با رعایت تبصره ۳ قانون توسط نیروی اعزام کننده صادر و تحویل خواهد شد.

تبصره - مراتب پایان خدمت دوره ضرورت افراد موضوع این ماده توسط نیروی صادر کننده کارت پایان خدمت به حوزه وظیفه محل صدور شناسنامه و حوزه صادر کننده دفترچه آماده به خدمت اعلام خواهد شد.

ماده ۶ - افرادی که مجموع مدت آموزش نظامی و حضور در جبهه و یا مناطق عملیاتی آنان کمتر از مدت دوره ضرورت باشد، ملزم هستند به اداره وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه یا سکونت مراجعه و دفترچه آماده به خدمت اخذ نمایند و کسری خدمت را با معرفی حوزه نظام وظیفه تا مدت مقرر در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی انجام دهند.

تبصره ۱- - کارت پایان خدمت افراد موضوع این ماده توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی صادر و تحویل خواهد شد و مراتب پایان خدمت به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه و صادر کننده دفترچه آماده به خدمت اعلام خواهد گردید.

تبصره ۲- - افرادی که قبل از تصویب قانون به جبهه و یا مناطق عملیاتی اعزام شده و اکنون در یکی از نهادهای نظامی یا انتظامی مشغول انجام خدمت وظیفه باشند، مابقی خدمت دوره ضرورت را در همان نیرو سپری نموده و کارت پایان خدمت را از نیروی مذکور دریافت خواهند کرد.

ماده ۷ - افرادی می‌توانند از مزایای این قانون استفاده نمایند که در زمان

خدمت در جبهه و یا مناطق عملیاتی وجوهی بیش از حقوق و فوق‌العاده سربازی اخذ نموده یا ننمایند.

در غیراین صورت بایستی مابه‌التفاوت وجوه دریافتی را به حسابی که نیروی اعزام کننده مشخص خواهد نمود به حساب خزانه واریز و فیش مربوطه را به نیروی اعزام کننده ارائه تا گواهی انجام خدمت در جبهه یا مناطق عملیاتی برای آنان صادر شود.

ماده ۸ — مدت قابل احتساب حضور در جبهه افراد موضوع قانون به عنوان خدمت دوره ضرورت از یک سال خدمت اجباری در مناطق عملیاتی سربازان وظیفه موضوع ماده ۵ قانون الحاق موادی به قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۵/۱/۲۶ (۱) کسر خواهد شد.

ماده ۹ — کسانی که حین خدمت در جبهه به سن مشمولیت رسیده و نتواند خود را به اداره وظیفه عمومی جهت دریافت دفترچه آماده به خدمت معرفی نمایند. ضمن اینکه این ایام جزو خدمت دوره ضرورت محسوب می‌شود با ارائه گواهی کسر خدمت صادره از سوی نیروی مسلحی که مجاز به اعزام باشد با حوزه نظام وظیفه از وی رفع غیبت به عمل می‌آید.

ماده ۱۰ — چنانچه افرادی قبل از اعزام به آموزش یا جبهه و مناطق عملیاتی غیبت داشته باشند، نمی‌توانند از مزایای این قانون استفاده نمایند. و نیز افرادی که در زمان خدمت در جبهه به سن مشمولیت رسیده و مطابق تبصره ۲ ماده ۱ همین آیین‌نامه پس از اتمام مدت تعهد یا مأموریت، خود را به حوزه نظام وظیفه معرفی ننمایند مدت خدمت ایشان در اعزام‌های مجدد قابل احتساب نخواهد بود.

ماده ۱۱ — چنانچه افراد موضوع این قانون قبل از پایان مدت مأموریت اقدام به ترك جبهه یا مناطق عملیاتی نمایند یا پس از اتمام مدت مأموریت بدون اخذ برگ پایان مأموریت یا ترخیص، (که حداکثر ظرف یک ماه پس از اتمام مدت مأموریت صادر خواهد شد) جبهه یا مناطق عملیاتی را ترك نمایند در این نوبت اعزام مشمول استفاده از این قانون نخواهند شد.

تبصره ۱ — ترك خدمت چنانچه به تشخیص نیروی اعزام کننده موجه باشد از شمول این ماده خارج خواهد بود.

۱ - به قانون مزبور و نظر تنقیحی مربوط به آن مندرج در زیرنویس ماده ۵۲ قانون اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ در این مجموعه مراجعه شود.

تبصره ۲- افراد موضوع این قانون پس از اتمام مدت تعهد یا مأموریت تکلیفی نسبت به ادامه خدمت در جبهه ندارند، مگر آنکه نیروها در حال آماده باش کامل باشند که در این صورت این مدت نیز محاسبه خواهد شد.

ماده ۱۲- در صورتی که هلال احمر و جهاد سازندگی^(۱) و سایر نهادهای مشابه حسب ضرورت و وظایف اصلی خود در ارتباط با جنگ افرادی را به جبهه یا مناطق عملیاتی اعزام نمایند. باید با هماهنگی و موافقت سپاه پاسداران باشد در غیر این صورت گواهی کسر خدمت برای آنان صادر نخواهد شد.

تبصره ۱- در مورد افرادی که قبل از تصویب این آیین‌نامه از طریق نهادهای موضوع ماده فوق به جبهه یا مناطق عملیاتی اعزام شده باشند، نهادهای مذکور باید مراتب را به ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اعلام دارند تا حسب مورد کارت پایان خدمت یا گواهی کسر خدمت از سوی سپاه برای آنان صادر شود.

تبصره ۲- نحوه اجرای این ماده و تبصره ۱ آن طی دستورالعملی از سوی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به هلال احمر و جهاد سازندگی^(۲) و عنداللزوم سایر نهادهای مشابه ابلاغ خواهد گردید.

ماده ۱۳- مدت بازداشت افراد موضوع قانون که در اثر ارتکاب جرایم عمدی یا تخلفات انضباطی صورت گرفته باشد و همچنین ایامی که غیبت داشته باشند به عنوان خدمت دوره ضرورت محسوب نخواهد شد.^(۳)

تبصره - به ازای هر روز غیبت غیرموجه ۳ روز از ایام خدمت قابل احتساب کسر خواهد شد.

ماده ۱۴- مدت درمان و استراحت پزشکی افرادی که به علت شرکت در عملیات یا مأموریت یا آموزش قبل از اعزام مجروح شده یا بشوند با تأیید بهداری نیروی اعزام کننده مطابق قانون خدمت وظیفه عمومی جزو خدمت دوره ضرورت محسوب خواهد شد.

۱ و ۲ - در حال حاضر وزارت جهاد کشاورزی.

۳ - **نظریه ۷/۸۰۷ - ۱۳۷۴/۴/۱۰.ح.ق:** عدم محاسبه مدت حبس جزء خدمت پرسنل وظیفه، مربوط به موردی است که نسبت به اتهام انتسابی حکم محکومیت قطعی صادر شود ولی هرگاه اتهامی که پرسنل وظیفه در مورد آن مدتی زندانی بوده منتهی به صدور حکم برائت یا قرار منع تعقیب قطعی گردد بایستی مدت بازداشت مذکور همانند پرسنل کادر جزء خدمت وی به حساب آید.

ماده ۱۵- مشمولانی که براساس قانون خدمت وظیفه عمومی معاف از خدمت تشخیص داده شده یا بشوند در صورتی که بخواهند از مزایای قانون استفاده نمایند با رعایت مفاد این آیین‌نامه به آنان کارت پایان خدمت داده شده و کارت معافیت قبلی اخذ خواهد گردید.

ماده ۱۶- اعطای هرگونه کسر خدمت موضوع قانون صرفاً براساس این آیین‌نامه به عمل خواهد آمد و کلیه بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های قبلی ملغی‌الاثربود.

آیین‌نامه اجرایی نحوه انجام خدمت مشمولان وظیفه در وزارت

آموزش و پرورش و نهضت سوادآموزی موضوع قانون

معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه^(۱)

مصوب ۱۳۷۰/۳/۸ هیأت وزیران با اصلاحات بعدی

ماده ۱ (اصلاحی ۱۳۷۳/۹/۹)- وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی^(۲) و نهضت سوادآموزی می‌توانند در زمان صلح با رعایت کامل موازین عدل اسلامی و مفاد این آیین‌نامه به منظور اجرای فعالیت‌های اصلی خود در بخش‌های محروم کشور و نقاط محروم آموزشی از خدمت مشمولان وظیفه که دوره ضرورت را می‌گذرانند، استفاده نمایند.

تبصره (اصلاحی ۱۳۷۳/۹/۹)- بخش‌های محروم کشور بخش‌هایی هستند که از سوی هیأت وزیران تعیین شده یا می‌شوند و مناطق محروم آموزشی مناطقی هستند که توسط وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی^(۳) و نهضت سوادآموزی مشخص شده و به تأیید شورای عالی آموزش و پرورش و در مورد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، وزیر کار و امور اجتماعی^(۴) برسد.

ماده ۲ (اصلاحی ۱۳۷۳/۹/۹)- وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش

۱ - به آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه مصوب ۱۳۸۰/۳/۲ مندرج در همین بخش مراجعه شود.

۲ - در حال حاضر وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.

۳ و ۴ - در حال حاضر وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.

فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی^(۱) و نهضت سوادآموزی مکلفند تعداد مشمولان وظیفه مورد نیاز خود را به تفکیک مقاطع و رشته‌های تحصیلی و محل بکارگیری آنان، تا اول دی‌ماه هر سال به سازمان امور اداری و استخدامی کشور^(۲) گزارش نمایند تا پس از هماهنگی به صورت یکجا از طریق وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تا اول بهمن ماه هر سال به ستاد فرماندهی کل قوا اعلام گردد.

ماده ۳ (اصلاحی ۱۳۷۳/۹/۹) — ستاد فرماندهی کل قوا پس از دریافت نیازمندی‌های آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی^(۳) و نهضت سوادآموزی موضوع ماده (۲) این آیین‌نامه با رعایت حفظ توان رزمی نیروهای مسلح نسبت به تعیین تعداد مشمولان مازاد بر احتیاج نیروهای مسلح اقدام و جهت اجرا به نیروهای مسلح ابلاغ خواهد نمود.

تبصره (اصلاحی ۱۳۷۳/۹/۹) — مراکز آموزش نظامی مشمولان وظیفه سهمیه وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی^(۴) و نهضت سوادآموزی از سوی ستاد فرماندهی کل قوا تعیین و ابلاغ خواهد شد.

ماده ۴ (اصلاحی ۱۳۷۳/۹/۹) — مشمولان وظیفه سهمیه وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی پس از طی آموزش مقدماتی در پادگان‌هایی که توسط ستاد فرماندهی کل قوا تعیین شده است به وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی^(۵) و نهضت سوادآموزی مأمور می‌شوند و صورت اسامی آنان به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ارسال خواهد شد.

تبصره — در مواقع ضرورت با تصویب فرماندهی کل قوا مأموریت این قبیل افراد لغو و برای تعیین محل خدمت در اختیار ستاد فرماندهی کل قوا قرار می‌گیرند.

ماده ۵ (اصلاحی ۱۳۷۴/۷/۱۲) — مشمولان وظیفه سهمیه وزارت آموزش و

۱ و ۳ الی ۶ - در حال حاضر وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.

۲ - در حال حاضر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی^(۱) و نهضت سوادآموزی که صلاحیت علمی و اخلاقی آنان برابر ضوابط گزینش دستگاه مربوط تأیید شده است پس از طی دوره آموزش نظامی و کسب موفقیت در دوره آموزش مهارت‌های حرفه‌ای که توسط وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای و نهضت سوادآموزی برگزار می‌گردد برابر قوانین و مقررات مورد عمل ارتش جمهوری اسلامی ایران به کسب درجات نظامی نایل می‌شوند.

تبصره - مشمولانی که صلاحیت علمی و اخلاقی آنان از سوی گزینش دستگاه مربوط تأیید نگردد و یا اینکه در طول دوران خدمت صلاحیت ادامه کار را به تشخیص دستگاه مربوط از دست بدهند با ذکر دلیل برای انجام بقیه خدمت دوره ضرورت، به یگان اعزام کننده معرفی خواهند شد.

ماده ۶ (اصلاحی ۱۳۷۳/۹/۹) - مشمولان وظیفه در مدت خدمت در وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی^(۲) و نهضت سوادآموزی به صورت مأمور از نیروهای مسلح و با حفظ وضعیت نظامی انجام وظیفه خواهند نمود.

ماده ۷ (اصلاحی ۱۳۷۳/۹/۹) - در مدت خدمت در وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی^(۳) و نهضت سوادآموزی حقوق و مزایای مشمولان وظیفه معادل درجه استحقاقی و هزینه خوراک، پوشاک و مسکن طبق ضوابط مورد عمل نیروهای مسلح خواهد بود و از محل اعتبارات وزارت آموزش و پرورش و نهضت سوادآموزی پرداخت خواهد شد.

ماده ۸ (اصلاحی ۱۳۷۳/۹/۹) - کلیه هزینه‌های دوره آموزش مقدماتی مشمولان وظیفه موضوع این آیین‌نامه اعم از حقوق و مزایا، لباس، خوراک، مسکن، درمان و غیره به عهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح^(۴) است و هزینه آموزش مهارت‌های حرفه‌ای و بقیه خدمت دوره ضرورت آنان به عهده وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور

۲ و ۴ - در حال حاضر وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.

۴ - به موجب آیین‌نامه اصلاحی مصوب ۱۳۷۲/۷/۷ هیأت‌وزیران، عبارت «وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح» جایگزین عبارت «نیروهای مسلح» شده است.

اجتماعی^(۱) و نهضت سوادآموزی می‌باشد.

تبصره — کسور قانونی مقرر در قوانین نیروهای مسلح از حقوق مشمولان وظیفه موضوع این آیین‌نامه کسر و به همراه سهم دولت که از محل بودجه دستگاه مربوط تأمین می‌گردد در پایان هر ماه به حساب‌های مربوط در صندوق‌های بازنشستگی و بیمه نیروهای مسلح واریز می‌گردد.

ماده ۹ (اصلاحی ۱۳۷۳/۹/۹) — سازمان برنامه و بودجه^(۲) مکلف است همه ساله اعتبارات لازم جهت اجرای این آیین‌نامه را تأمین نماید و در اختیار وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی^(۳) و نهضت سوادآموزی قرار دهد.

ماده ۱۰ — مشمولان وظیفه موضوع این آیین‌نامه در مدت خدمت از نظر امور انضباطی و جرایم و تخلفات تابع قوانین و مقررات نیروهای مسلح و از جهت انجام امور اداری تابع مقررات دستگاه محل خدمت خود می‌باشند.

ماده ۱۱ (اصلاحی ۱۳۷۳/۹/۹) — وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی^(۴) و نهضت سوادآموزی، مشمولان وظیفه معرفی شده از سوی مراکز آموزشی نیروهای مسلح را به خدمت پذیرفته و پس از پایان مدت قانونی خدمت دوره ضرورت، آنان را جهت ترخیص از خدمت و صدور کارت پایان خدمت، به یگان اعزام کننده معرفی می‌نمایند.

ماده ۱۲ (اصلاحی ۱۳۷۳/۹/۹) — وزارت آموزش و پرورش سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی^(۵) و نهضت سوادآموزی مجازند جهت انجام کلیه امور مندرج در این آیین‌نامه بر حسب ضرورت و با رعایت مقررات مربوط، واحد مستقلی با شعب استانی یا منطقه‌ای و شهرستانی لازم، دایر نمایند.

آیین‌نامه اجرایی قانون گذراندن مدت خدمت وظیفه فارغ‌التحصیلان دانشکده

علوم قضایی در محاکم قضایی کشور

مصوب ۱۳۷۵/۳/۱۶ هیأت وزیران

۲ - در حال حاضر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.
 ۳ الي - در حال حاضر وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.

فصل اول - تعاریف

ماده ۱ - در این آیین‌نامه قانون گذراندن مدت خدمت و وظیفه فارغ‌التحصیلان دانشکده علوم قضایی در محاکم قضایی کشور - مصوب ۱۳۷۳ - به اختصار «قانون» نامیده می‌شود.

ماده ۲ - مشمولان این آیین‌نامه عبارتند از فارغ‌التحصیلان دانشکده علوم قضایی که مطابق ضوابط قوه قضاییه گزینش شده و خدمت دوره ضرورت را انجام نداده‌اند.

ماده ۳ - سمت‌های قضایی عبارت از کلیه مشاغل قضایی موضوع آیین‌نامه گروه‌های شغلی و ضوابط مربوط به تغییر مقام و ارتقای گروه قضات - مصوب ۱۳۷۴/۳/۲۴ - و اصلاحات بعدی آن است.

ماده ۴ - سمت‌های اداری عبارت از تصدی پست سازمانی اداری در قوه قضاییه و سازمان‌های وابسته به طور مستمر از طریق انتصاب بالاترین مقام اجرایی ذيصلاح است.

ماده ۵ - حقوق و مزایای مشمولان قانون در طول دو سال اول عبارت از مجموعه پرداخت‌ها و هزینه‌هایی است که به هر عنوان به پرسنل هم‌تراز وظیفه در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران تعلق می‌گیرد و در طول هشت سال مدت تعهد عبارت از مجموعه پرداخت‌های مالی تحت هر عنوان است که به هر یک از قضات یا متصدیان امور اداری هم‌تراز در پست‌های مربوط تعلق می‌گیرد.

فصل دوم - میزان و چگونگی اخذ و انجام تعهد

ماده ۶ - مشمولان دارای شرایط در صورت تمایل به استفاده از مزایای قانون، مکلفند بلافاصله پس از فراغت از تحصیل و اخذ دفترچه آماده به خدمت از اداره وظیفه عمومی، به اداره کل آموزش و گزینش قضات مراجعه و جهت انجام خدمت در قوه قضاییه به مدت ده سال تعهد بسپارند. این تعهد باید در دفترخانه اسناد رسمی تنظیم شود.

۱ - آیین‌نامه مزبور در سال‌های بعد اصلاح گردیده و در حال حاضر آیین‌نامه تعیین گروه‌های شغلی و ضوابط مربوط به ارتقاء گروه و تغییر مقام قضات مصوب ۱۳۹۳/۶/۵ با اصلاحات ۱۳۹۳/۶/۱۲ ملاک عمل می‌باشد.

تبصره - تعهد ده ساله موضوع قانون شامل مدت آموزش نظامی، کارآموزی، خدمات قضایی یا اداری و تعهد هشت ساله دانشجویان به هنگام ورود به دانشکده علوم قضایی است.

فصل سوم - آموزش و چگونگی اعزام به خدمت و ترفیعات

ماده ۷ - قوه قضاییه در هر دوره فارغ‌التحصیلی صورت اسامی مشمولان قانون را به همراه تصاویر دفترچه آماده به خدمت آنان به منظور اخذ موافقت و هماهنگی لازم به ستاد کل نیروهای مسلح ارسال می‌کند.

ماده ۸ - ستاد کل نیروهای مسلح ظرف یک ماه نسبت به درخواست قوه قضاییه بررسی و اعلام نظر کرده و پس از موافقت، ضمن تعیین مراکز آموزشی نیروهای مسلح، صورت اسامی مربوط را برای اعزام به مراکز آموزشی به اداره کل وظیفه عمومی ارسال می‌کند.

ماده ۹ - قوه قضاییه قبل از اعزام مشمولان قانون به مراکز آموزشی، در زمینه پرداخت هزینه‌های مربوط با ستاد نیروی آموزش دهنده هماهنگی می‌کند.

تبصره - هزینه‌های مذکور در این ماده به ازای هر نفر در طول دوره آموزش نظامی، برابر ضوابط سایر موارد مشابه، توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تعیین و اعلام می‌شود.

ماده ۱۰ - مدت آموزش نظامی مقدماتی مشمولان قانون توسط نیروی آموزش دهنده برابر ضوابط مربوط تعیین می‌شود.

تبصره ۱ - مشمولانی که قبل از شروع انجام تعهد، آموزش نظامی مقدماتی را در نیروهای مسلح گذرانده باشند، با ارایه گواهی به یگان آموزش دهنده، از انجام آموزش نظامی معاف می‌شوند.

تبصره ۲ - نیروی آموزش دهنده مکلف است پس از پایان آموزش نظامی مقدماتی، بلافاصله مشمولان این آیین‌نامه را به صورت انفرادی برای اعزام به قوه قضاییه، به اداره کل وظیفه عمومی معرفی کند.

ماده ۱۱ - مشمولان قانون پس از طی دوره آموزش نظامی مقدماتی، کارآموزی علمی و عملی قضایی یا اداری را به میزان مقرر مطابق برنامه آموزشی قوه قضاییه طی کرده و پس از موفقیت در آزمون مربوط، با ابلاغ مخصوص حسب مورد به سمت‌های قضایی یا اداری منصوب می‌شوند.

تبصره - محل خدمت قضایی و اداری و ترفیعات و تغییر سمت‌های بعدی مشمولان قانون مطابق مقررات مورد عمل در قوه قضاییه تعیین می‌شود.

ماده ۱۲ - گواهی اشتغال به خدمت مشمولان قانون در طول مدت ایفای تعهد دارای همان امتیازهایی است که برای مشمولان مواد (۶)، (۷)، (۸) و (۹) (۱) قانون خدمت وظیفه عمومی - مصوب ۱۳۶۳ - در نظر گرفته شده است.

فصل چهارم - برکناری از خدمت یا امتناع از انجام تعهد

ماده ۱۳ - در صورتی که مشمولان قانون از انجام خدمت مورد تعهد امتناع کنند یا در طول مدت تعهد به عللی از خدمت در قوه قضاییه برکنار شوند، کارگزینی وزارت دادگستری بلافاصله جهت رسیدگی به وضع مشمولیت، آنان را به اداره وظیفه عمومی محل معرفی می‌کند تا در صورت بلامانع بودن، ضمن احتساب مدت خدمت آموزش نظامی، بقیه خدمت دوره ضرورت را در نیروهای مسلح به انجام رسانند.

ماده ۱۴ - چنانچه مشمولان قانون از خدمت مورد تعهد امتناع کنند، علاوه بر اجرای مفاد ماده (۱۳) این آیین‌نامه، هزینه‌های انجام شده در طول دوره تحصیل و دو سال اول خدمت وصول و در صورت عدم تعیین تکلیف پرداخت آن توسط متعهد، به تشخیص دادگستری جمهوری اسلامی ایران از محل وثیقه یا تضمین سپرده شده استیفا می‌شود.

تبصره - چنانچه عدم ایفای تعهد خدمت ناشی از تقصیر متعهد نباشد و عرفاً نتوان آن را معلول عمل وی تلقی کرد، به تشخیص دادگستری جمهوری اسلامی ایران متعهد از پرداخت وجوه مذکور در ماده فوق معاف می‌شود.

ماده ۱۵ - کارگزینی وزارت دادگستری مکلف است مشمولان این قانون را پس از انجام تعهد خدمت برای دریافت کارت معافیت دائم از خدمت ضرورت در زمان صلح، به صورت انفرادی به اداره کل وظیفه عمومی معرفی کند.

آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت

مصوب ۱۳۷۶/۱/۲۰ هیأت وزیران با اصلاحات بعدی

۱ و ۲ - ماده ۹ قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۶/۸/۳ به موجب ماده ۵۲ قانون اصلاح مواد از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ صریحاً نسخ شده است.

ماده ۱ — از تاریخ تصویب قانون نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت مصوب ۱۳۷۵ — که در این آیین‌نامه به اختصار قانون نامیده می‌شود — مشمولان خدمت وظیفه عمومی که در یکی از رشته‌های زیر در داخل یا خارج از کشور فارغ‌التحصیل می‌شوند مشمول قانون و این آیین‌نامه هستند:

الف — رشته‌های پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی، علوم آزمایشگاهی و تخصص‌های وابسته.

ب (اصلاحی ۱۳۸۵/۴/۲۸) — رشته‌های پیراپزشکی و وابسته پزشکی شامل: بهداشت عمومی، اپیدیمولوژی، آموزش بهداشت، مدیریت بهداشتی درمانی، بهداشت حرفه‌ای و صنعتی، بهداشت محیط، تغذیه و صنایع غذایی، آمار بهداشتی و حیاتی، ضبط آمار و مدارک پزشکی، علوم آزمایشگاهی، قارچ‌شناسی، انگل‌شناسی، حشره‌شناسی پزشکی و ناقلین، میکروبیولوژی پزشکی، خون‌شناسی و انتقال خون، پرستاری، هوشبری، اطاق عمل، فیزیوتراپی، شنوایی سنجی، بینایی سنجی، گفتار درمانی، تکنولوژی پزشکی، مبارزه با بیماری‌ها، بهیاری و فوریت‌های پزشکی.

ماده ۲ — کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) قانون در نیمه اول شهریور و نیمه اول اسفند هر سال به دعوت ستاد کل نیروهای مسلح در محل آن ستاد تشکیل و با رعایت حفظ آمادگی رزمی نیروهای مسلح، سهمیه پیام‌آوران بهداشت را تعیین می‌کند. نتیجه تصمیم‌گیری حداکثر ظرف دو هفته توسط ستاد کل نیروهای مسلح به دستگاه‌های ذی‌ربط و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ابلاغ می‌شود.

ماده ۳ — در اجرای تبصره (۲) ماده (۱) قانون، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در چارچوب سهمیه تعیین شده از بین مشمولان خدمت وظیفه عمومی که دارای دفترچه آماده به خدمت هستند برای نقاط مجاز تصریح شده در قانون، ثبت نام به عمل آورده و حداکثر ظرف (۷۲) ساعت قبل از روز تعیین سهمیه، فهرست مربوط را به ستاد کل نیروهای مسلح ارائه می‌کند. ستاد کل نیروهای مسلح فهرست یاد شده را جزو سهمیه وزارت مذکور منظور کرده و کسری سهمیه را طبق ضوابط جاری معرفی می‌کند.

ماده ۴ — دانشگاه‌های علوم پزشکی می‌توانند امکانات زیست، پوشاک و خوراک مناسب را در محل خدمت و وسیله ایاب و ذهاب یا هزینه آن را (در هنگام اعزام مشمولان به مرخصی استحقاقی) براساس ضوابط ستاد کل نیروهای مسلح، برای

مشمولان این آیین‌نامه فراهم کنند.

ماده ۵ — مشمولان این آیین‌نامه در یکی از مراکز آموزش نظامی که توسط ستاد کل نیروهای مسلح تعیین می‌شود دوره آموزش نظامی را طی می‌کنند.

تبصره ۱ — وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح موظف است هر سال اعتبارات لازم برای آموزش افراد یاد شده را تأمین کرده و در اختیار سازمان آموزش‌دهنده قرار دهد.

تبصره ۲ - سازمان آموزش دهنده موظف است مشمولان آموزش‌دیده را پس از پایان دوره آموزش نظامی به منظور ادامه خدمت دوره ضرورت، به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی معرفی کند.

ماده ۶ - دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی موظفند موارد تخلف مشمولان این آیین‌نامه را براساس آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح به سازمان ذی‌ربط اعلام کنند. سازمان مربوط موظف است حداکثر ظرف دو ماه نتیجه رسیدگی و اقدام لازم را به دانشگاه محل خدمت اعلام کند.

تبصره — در صورتی که وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نتواند از افراد مشمول این آیین‌نامه استفاده کند موظف است با هماهنگی ستاد کل نیروهای مسلح درخصوص بازگرداندن افراد یاد شده به سازمان مربوط اقدام کند.

ماده ۷ - مشمولان این آیین‌نامه در دوران خدمت در وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی به‌عنوان مأمور از نیروهای مسلح و با حفظ وضعیت نظامی انجام وظیفه می‌کنند.

تبصره — وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با هماهنگی ستاد کل نیروهای مسلح دفترچه مرخصی برای افراد یاد شده تهیه می‌کند.

ماده ۸ - حقوق و مزایای مشمولان این آیین‌نامه در ساعات موظف اداری طبق جدولی است که از سوی ستاد کل نیروهای مسلح تهیه و به وزارت، بهداشت درمان و آموزش پزشکی ابلاغ می‌شود.

تبصره ۱ — مشمولان این آیین‌نامه از کلیه مزایایی که برای مشمولان وظیفه عمومی مطابق قانون در نظر گرفته شده یا بشود بهره‌مند می‌شوند.

تبصره ۲ — مشمولان این آیین‌نامه موظفند به‌صورت تمام وقت و بدون کارانتفاعی خصوصی خدمت کنند اما با دو نوبت کار موظف، علاوه بر حقوق و مزایای خدمت وظیفه عمومی مجاز به استفاده از اضافه کاری هستند.

تبصره ۳ — مبنای محاسبه فوق‌العاده اضافه کارساعتی، پایه حقوق و مزایای کارکنان هم‌تراز به لحاظ مدرک تحصیلی در بدو استخدام رسمی براساس قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت است.

تبصره ۴ — مشمولان این آیین‌نامه که به‌طور تمام وقت و با استفاده از امکانات اسکان خدمت می‌کنند از دیگر مزایای موضوع قانون استخدام کشوری و قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت که به‌افراد مشابه آنها تعلق می‌گیرد برخوردار می‌شوند.

تبصره ۵ — کسور قانونی مقرر در قوانین نیروهای مسلح، براساس حقوق وظیفه مشمولان موضوع این آیین‌نامه کسر و همراه با سهم دولت - که از محل بودجه دستگاه محل خدمت تأمین می‌شود - در پایان هر ماه به حساب‌های مربوط در صندوق‌های بازنشستگی و بیمه نیروهای مسلح واریز می‌شود.

ماده ۹ — مشمولان این آیین‌نامه از نظر بیمه عمر و حوادث مشمول قوانین و مقررات مربوط به کارمندان دولت و از نظر بیمه خدمات درمانی مشمول قانون بیمه همگانی خدمات درمانی کشور - مصوب ۱۳۷۳ - و ضوابط مشمولان قانون وظیفه عمومی مندرج در قانون یادشده هستند.

تبصره — سازمان برنامه و بودجه^(۱) موظف است سهم سرانه بیمه درمانی مشمولان این آیین‌نامه را به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی پرداخت کند.

ماده ۱۰ — در اجرای تبصره ماده (۳) قانون، مرجع رسیدگی به تخلفات خدمتی پزشکی مشمولان این آیین‌نامه سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران است.

ماده ۱۱ — دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی موظفند مشمولان این آیین‌نامه را در پایان دوره، برای دریافت کارت پایان خدمت به سازمان مربوط معرفی و رونوشت آن را به مرکز تأمین و توزیع نیروی انسانی و پیام‌آوران بهداشت ارسال کنند.

ماده ۱۲ — انجام امور اجرایی قانون و این آیین‌نامه در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با مراکز تأمین و توزیع نیروی انسانی و پیام‌آوران بهداشت است.

از آیین‌نامه اجرایی قانون استخدام روحانیان و طلاب علوم دینی در وزارت آموزش و پرورش با استفاده از معافیت تحصیلی

مصوب ۱۳۷۶/۲/۳۱ هیأت وزیران

ماده ۱ — روحانیان و طلاب علوم دینی موضوع ماده واحده قانون استخدام روحانیان و طلاب علوم دینی در وزارت آموزش و پرورش با استفاده از معافیت تحصیلی - مصوب ۱۳۷۵ - که در این آیین‌نامه به اختصار قانون نامیده می‌شود به افرادی اطلاق می‌شود که براساس مصوبات ابلاغ شده توسط سازمان امور اداری و استخدامی کشور^(۱) ارزش استخدامی مدارک تحصیلی آنان حداقل معادل کارشناسی (لیسانس) از حوزه‌های علوم دینی بوده و مطابق ضوابط مورد عمل وزارت آموزش و پرورش توانایی تدریس داشته باشند.

ماده ۸ — وزارت آموزش و پرورش افرادی را که تعهد خود را به طور کامل ایفا کنند، به اداره وظیفه عمومی معرفی می‌کند تا در صورت گذراندن دوره آموزش مقدماتی نظامی، کارت معافیت دایم از خدمت وظیفه عمومی در زمان صلح برای آنان صادر شود.

ماده ۹ — افراد مشمول این قانون در صورت عدم تأیید صلاحیت در دوره خدمت آزمایشی یا استتکاف از انجام کامل خدمت مورد تعهد، باید بلافاصله برای تعیین تکلیف وضعیت خدمت وظیفه عمومی به اداره وظیفه عمومی معرفی شوند.

ماده ۱۰ — بکارگیری افراد مشمول این قانون در مشاغل اداری، همچنین موافقت با انتقال و مأموریت آنان به خارج از وزارت آموزش و پرورش قبل از ایفای کامل تعهدات موضوع این آیین‌نامه ممنوع است.

آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و

پیراپزشکان وظیفه

مصوب ۱۳۸۰/۳/۲ هیأت وزیران با اصلاحات بعدی

ماده ۱ — در این آیین‌نامه عبارت‌های زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

الف - ستاد کل: ستاد کل نیروهای مسلح.

ب - کتابداران وظیفه: مشمولان موضوع این آیین‌نامه.

پ — سازمان‌های به کارگیرنده: وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان اداری مجلس شورای اسلامی.

ماده ۲ — سازمان‌های به کارگیرنده در زمان صلح با رعایت کامل این آیین‌نامه می‌توانند به منظور رفع بخشی از نیازهای خود در کتابخانه‌های شهری و روستایی و کتابخانه مجلس شورای اسلامی از خدمت کتابداران وظیفه‌ای که آموزش دیده و دوره ضرورت را می‌گذرانند به صورت مأمور استفاده نمایند.

ماده ۳ — سازمان‌های به کارگیرنده مکلفند تعداد کتابداران وظیفه مورد نیاز خود را به تفکیک محل به‌کارگیری آنان دو ماه قبل از هر اعزام به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ارسال نمایند تا پس از هماهنگی به ستاد کل اعلام شود.

ماده ۴ — ستاد کل پس از دریافت نیازمندی‌های سازمان‌های به کارگیرنده با رعایت حفظ توان رزمی نیروهای مسلح نسبت به تعیین تعداد کتابداران وظیفه اقدام و جهت اجرا به نیروهای مسلح ابلاغ می‌نماید.

ماده ۵ — کتابداران وظیفه سهمیه سازمان‌های به کارگیرنده پس از طی آموزش مقدماتی در مراکز آموزشی که توسط ستاد کل تعیین شده است به سازمان‌های به کارگیرنده مأمور و اسامی آنان به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح اعلام می‌شود.

تبصره — در مواقع بحران با تصویب فرمانده معظم کل قوا مأموریت کتابداران وظیفه لغو می‌شود و برای تعیین محل خدمت در اختیار ستاد کل قرار می‌گیرند.

ماده ۶ (اصلاحی ۱۳۸۱/۲/۸) — حقوق و مزایای کتابداران وظیفه با رعایت ماده (۷) قانون مطابق جدول‌هایی است که توسط ستاد کل تهیه و به سازمان‌های به کارگیرنده ابلاغ می‌شود.

تبصره ۱ — کتابداران وظیفه از کلیه مزایایی که برای مشمولان وظیفه عمومی مطابق مقررات در نظر گرفته می‌شود برخوردار هستند.

تبصره ۲ — کسور قانونی مقرر در قوانین نیروهای مسلح، براساس حقوق کتابداران وظیفه کسر و به همراه سهم دولت که از محل بودجه دستگاه محل خدمت تأمین می‌شود در پایان هر ماه به حساب صندوق بیمه و بازنشستگی نیروی مربوط واریز می‌شود.

ماده ۷ (اصلاحی ۱۳۸۱/۲/۸) — تأمین هزینه‌های آموزشی، بهداشتی، درمانی، خوراک، پوشاک، مسکن و بیمه عمر و حوادث کتابداران وظیفه طبق قوانین و

مقررات نیروهای مسلح بر عهده سازمان به کارگیرنده است و این افراد از لحاظ انضباطی و کیفری تابع قوانین و مقررات نیروهای مسلح هستند.

تبصره ۳- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است سهم سرانه بیمه درمانی کتابداران وظیفه را به سازمان های به کارگیرنده پرداخت نماید.

ماده ۸ - مدت آموزش نظامی مقدماتی کتابداران وظیفه توسط یگان آموزش دهنده برابر ضوابط مربوط تعیین می شود.

تبصره ۱ - مشمولانی که قبل از اعزام به خدمت، آموزش نظامی مقدماتی را در نیروهای مسلح گذرانده باشند با ارایه گواهی به یگان آموزش دهنده از انجام آموزش نظامی معاف می شوند.

تبصره ۲ - نیروی آموزش دهنده مکلف است پس از پایان آموزش نظامی مقدماتی کتابداران وظیفه را به منظور ادامه خدمت دوره ضرورت به سازمان های به کارگیرنده معرفی نماید.

ماده ۹ - سازمان های به کارگیرنده موظفند تخلفات کتابداران وظیفه را براساس آیین نامه انضباطی نیروهای مسلح به سازمان های ذی ربط در نیروهای مسلح اعلام نمایند. سازمان یاد شده موظف است تا دو ماه نتیجه رسیدگی و اقدام لازم را به سازمان های به کارگیرنده اعلام نماید.

ماده ۱۰ - در صورتی که سازمان های به کارگیرنده نتوانند از کتابداران وظیفه در کتابخانه های موضوع قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه — مصوب ۱۳۷۷ — استفاده نمایند، با هماهنگی ستاد کل درخصوص بازگرداندن افراد یادشده، به نیروی مربوط اقدام می نمایند.

ماده ۱۱ - هرگونه نقل و انتقال کتابداران وظیفه در ایام خدمت، حسب مورد با موافقت یگان مربوط و با اطلاع ستاد کل صورت می گیرد.

ماده ۱۲ - سازمان های به کارگیرنده مکلفند کتابداران وظیفه را در پایان دوره برای دریافت کارت پایان خدمت به یگان آموزش دهنده معرفی نمایند.

آیین نامه اجرایی قانون احتساب قسمتی از خدمت اعضای بسیج نیروی مقاومت

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عنوان خدمت دوره ضرورت

مصوب ۱۳۸۰/۶/۱۱ هیأت وزیران

ماده ۱ - در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار

می‌روند:

الف — قانون: قانون احتساب قسمتی از خدمت اعضای بسیج نیروی مقاومت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عنوان خدمت دوره ضرورت (مصوب ۱۳۷۸).
 ب - نیروی مقاومت - نیروی مقاومت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.
 پ - سپاه - سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

ماده ۲- — افرادی که از سن ۱۶ سالگی تمام و بالاتر، از زمان لازم‌الاجرا شدن قانون عضو بسیج شده یا می‌شوند، به ازای هر سال همکاری منظم، مشمول مفاد این آیین‌نامه هستند.

ماده ۳- — افرادی که مشمول این آیین‌نامه هستند باید در موعد قانونی خود را جهت انجام خدمت دوره ضرورت، به بخش‌های خدمت وظیفه عمومی مربوط معرفی نمایند.

تبصره- — آن بخش از خدمت بسیجی که در طول مدت غیبت سربازی انجام شده و یا می‌شود، مشمول امتیازهای این آیین‌نامه نیست.

ماده ۴- — مدت فعالیت مشمولان این آیین‌نامه به شرح زیر به عنوان خدمت وظیفه عمومی محسوب می‌شود:

الف — آن دسته از بسیجیانی که در یکی از مسؤولیت‌های زیر فعالیت نمایند به ازای هر سال فعالیت مستمر معادل سه ماه جزو خدمت دوره ضرورت آنان محسوب می‌شود:

- ۱- فرمانده و اعضای شورای حوزه‌های مقاومت.
 - ۲- فرمانده و ارکان گردان‌های عاشورا.
 - ۳- فرمانده گروهان‌های عاشورا و هم‌تراز با آن.
 - ۴- فرمانده پایگاه‌های مقاومت و مسؤولان واحدهای دانشجویی و دانش‌آموزی.
- ب —** آن دسته از بسیجیانی که در یکی از مسؤولیت‌های زیر فعالیت نمایند به ازای هر سال فعالیت مستمر معادل دو ماه و نیم جزو خدمت دوره ضرورت آنان محسوب می‌شود:

- ۱- فرمانده گروه‌های مقاومت.
- ۲- ارکان گروهان‌های عاشورا و هم‌تراز با آن.
- ۳ — اعضای شورای پایگاه‌های مقاومت و شورای واحدهای دانشجویی و دانش‌آموزی.

ج — اعضاي گردان هاي عاشورا و ساير بسيجياني كه در رده هاي مقاومت بسيج سازماندهي گرديده و در برنامه هاي حفظ انسجام و مأموريت هاي محول به طور منظم شركت مي كنند به ازاي هر سال فعاليت مستمر معادل يك ماه و نيم جزو خدمت دوره ضرورت آنان محسوب مي شود.

ماده ۵ — چنانچه مدت خدمت بسيجيان بيش از يك سال باشد، به همان نسبت كسري از امتيازات موضوع اين آيين نامه ملاك احتساب خواهد بود.

ماده ۶ — مدت دوره هاي آموزش مذكور در قانون مقررات استخدمي سپاه پاسداران انقلاب اسلامي (مصوب ۱۳۷۰) و مدت خدمت تمام وقت بسيجيان در سازمان هاي رزمي موضوع ماده (۶۹) قانون شده تابع حكم مندرج در ماده مذكور است و مشمول كسر خدمت موضوع اين آيين نامه نمي باشد.

ماده ۷ — مدت خدمت قابل احتساب و نيز ميزان كسر خدمت با رعايت مفاد اين آيين نامه از سوي نيروي مقاومت گواهي و جهت ارايه به يگان خدمتي مربوط صادر مي شود.

ماده ۸ — تعيين چگونگي همكاري و مدت آن، مرجع تشخيص و تأييد ميزان فعاليت ها، نحوه ارزشيابي و ثبت سوابق خدمت بسيجيان براساس دستورالعملي خواهد بود كه حداكثر ظرف سه ماه از تاريخ ابلاغ اين آيين نامه در چارچوب قانون و مفاد اين آيين نامه توسط نيروي مقاومت با هماهنگي ستاد مشترك سپاه تهيه و پس از تأييد ستاد كل نيروهاي مسلح اجرا مي شود.

تبصره — نيروي مقاومت موظف است همه ساله گزارش عملکرد خود را در اجراي اين آيين نامه از طريق ستاد مشترك سپاه به ستادكل نيروهاي مسلح منعكس نمايد.

آيين نامه اجرايي قانون صدور مجوز كارت معافيت از خدمت براي

متعهدين خدمت فاقد ردیف حقوقی استخدمي

در وزارت آموزش و پرورش

مصوب ۱۳۸۱/۶/۲۴ هیأت وزیران

ماده ۱ — سند تعهد آن دسته از متعهدين خدمت (مشمولين ماده (۱) قانون

متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۶۹/۳/۸^(۱) که فاقد ردیف حقوقی استخدامی بوده و به همین علت به استخدام آموزش و پرورش در نیامده‌اند در صورت انجام تعهد خدمت آموزشی تمام وقت در مدارس غیرانتفاعی به میزان دو برابر مدت تحصیل با رعایت حداقل پنج سال لغو و این قبیل افراد از عداد متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش خارج می‌شوند.

تبصره ۱- خدمت آموزشی تمام وقت اینگونه افراد به صورت متوالی قابل قبول است .

تبصره ۲- چنانچه این دسته از افراد، خدمت تمام وقت خود را با عذر موجه به - تشخیص سازمان آموزش و پرورش استان - و با وقفه حداکثر ۳ سال (در کل دوران تعهد) به صورت متناوب انجام داده باشند، خدمت مورد نظر در حکم متوالی تلقی می‌شود.

ماده ۲- - گواهی انجام تعهد افراد مذکور برای صدور کارت معافیت دوره ضرورت (در زمان صلح) همزمان با صدور مجوز لغو سند تعهد، از ناحیه سازمان آموزش و پرورش استان صادر و جهت اقدام لازم به اداره وظیفه عمومی مربوط ارسال خواهد شد.

ماده ۳- - متعهدینی که ردیف استخدامی برای آنها تخصیص یافته ولی از ایفای تعهد استنکاف نموده‌اند یا به هر علت قبلاً تعهد آنان لغو گردیده باشد، از شمول این آیین‌نامه خارج می‌باشند.

آیین‌نامه اجرایی قانون استفاده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از مشمولان خدمت وظیفه عمومی در زمان صلح

مصوب ۱۳۸۲/۴/۱۵ هیأت وزیران

ماده ۱- - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در نیمه اول بهمن ماه هر سال تعداد افراد مورد نیاز واحدهای بهداشتی را برای اجرای طرح‌های بهداشتی از مشمولان وظیفه عمومی عادی با مدرک تحصیلی پایان دوره راهنمایی تا پایان

۱ - ماده (۱) قانون متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۶۹/۳/۸: دانش‌آموزان دانشسراها و دانشجویان مراکز تربیت معلم و دانشگاه‌های تربیت معلم و رشته‌های دبیری، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مکلفند در آغاز تحصیل خود به وزارت آموزش و پرورش تعهد خدمت بپردازند و تحصیل آنان در مراکز تحصیلی منوط به سپردن تعهد ثبتی به وزارت مذکور و یا اعلام عدم نیاز آن وزارت می‌باشد.

دوره متوسطه با تعیین محل به کارگیری آنها به ستاد کل نیروهای مسلح اعلام خواهد نمود.

ماده ۲- ستاد کل نیروهای مسلح با در نظر گرفتن حفظ آمادگی رزمی نیروهای مسلح حداکثر ظرف دو ماه از تاریخ وصول نیاز اعلام شده، سقف سرباز بهداشتی را تعیین و مراتب را به مبادی ذیربط در نیروهای مسلح و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام می‌نماید.

تبصره — سهم مناطق توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته کشور، موضوع تصویب‌نامه شماره ۲۵۳۳۵/ت/۲۴۸۳۶هـ — مورخ ۱۳۸۰/۵/۲۹^(۱) از مشمولان وظیفه این آیین‌نامه حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) است.

ماده ۳ — ستاد کل نیروهای مسلح، سازمان آموزش دهنده مشمولان وظیفه عمومی این آیین‌نامه را تعیین و به معاونت وظیفه عمومی نیروی انتظامی ابلاغ می‌نماید و معاونت مذکور موظف است براساس ابلاغیه ستاد کل، مشمولان وظیفه را جهت آموزش نظامی به سازمان تعیین شده اعزام نماید.

ماده ۴ — سازمان آموزش دهنده مکلف است پس از پایان آموزش نظامی، مشمولان آموزش دیده را به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی معرفی نماید و وزارت مذکور موظف است با برنامه‌ریزی‌های قبلی بلافاصله مشمولان را در اختیار گرفته و آموزش‌های بهداشتی لازم را از طریق دانشگاه‌ها و دانشکده‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی به آنان ارائه نماید و پس از طی دوره مربوط برای انجام خدمت به عنوان سرباز بهداشتی‌ار در واحدهای تعیین شده به خدمت گیرد.

ماده ۵ — هزینه‌های مربوط به دوره آموزش نظامی بر عهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح می‌باشد که بلافاصله پس از پایان دوره آموزشی با اعلام ستاد کل نیروهای مسلح در اختیار نیروی آموزش دهنده قرار خواهد گرفت.

۱ — منظور تصویب‌نامه تعیین فهرست مناطق (شهرستانها و بخشهای) کمتر توسعه یافته و توسعه نیافته کشور موضوع ماده ۵۰ قانون برنامه سوم، مصوب ۱۳۸۰/۵/۲۴ هیأت وزیران می‌باشد.

یادآور می‌شود در این خصوص متعاقباً تصویب‌نامه تعیین مناطق محروم و کمتر توسعه یافته در امور حمایتی شامل شهرستان، بخش و دهستان در تاریخ ۱۳۸۸/۲/۲۰ به تصویب هیأت وزیران رسیده که تصویب‌نامه اخیرالذکر به موجب تصویب‌نامه مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱۶ برای دوره برنامه پنجساله پنجم توسعه تصویب شده است.

هزینه‌های آموزش بهداشتی سرباز بهداشتی، حقوق و مزایا و جیره استحقاقی پس از دوره آموزش نظامی به عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است. **تبصره ۵ -** هزینه‌های مربوط به دوره آموزش نظامی و سایر هزینه‌های مندرج در این ماده توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تأمین و حسب مورد به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی پرداخت خواهد شد.

ماده ۶ - کارکنان وظیفه در مدت انجام خدمت در واحدهای تابع وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از نظر امور انضباطی، جرایم، تخلفات، میزان مرخصی و بیمه اعم از درمانی و حوادث تابع ضوابط و مقررات نیروهای مسلح خواهند بود و در صورت ارتکاب تخلف توسط کارکنان وظیفه، واحد ذیربط موظف می‌باشد بلافاصله موضوع را به نیروی اعزام کننده اعلام نماید تا مطابق مقررات با او رفتار گردد.

ماده ۷ - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف می‌باشد پس از پایان دوره قانونی خدمت کارکنان وظیفه، گواهی انجام خدمت آنان را به سازمان آموزش دهنده اعلام نماید تا نسبت به صدور کارت پایان خدمت اقدام شود.

ماده ۸ - به کارگیری کارکنان وظیفه موضوع این آیین‌نامه در غیر از مشاغل طرح‌های بهداشتی ممنوع می‌باشد.

ماده ۹ - آن بخش از ضوابط مندرج در آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۷۶) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^(۱) که در این آیین‌نامه لحاظ نگردیده است، حسب مورد برای مشمولان این آیین‌نامه و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی لازم‌الاجرا می‌باشد.

آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح تبصره ماده (۱۴) قانون کار

و الحاق یک تبصره به آن^(۲)

۱ - آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۷۶) تنفیذی قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران موضوع ماده (۱۲۹) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۳۸۴/۴/۸ به تصویب رسیده است.

۲ - قانون اصلاح تبصره ماده (۱۴) قانون کار و الحاق یک تبصره به آن مصوب ۱۳۸۳/۱/۳۰^(۱) به ماده واحده - تبصره ماده (۱۴) قانون کار مصوب ۱۳۶۸/۷/۲ به عنوان تبصره (۱) به شرح ذیل اصلاح و تبصره دیگری به آن الحاق می‌گردد:

تبصره ۱ - مدت خدمت نظام وظیفه شاغلین مشمول قانون کار یا شرکت داوطلبانه آنان در جبهه

مصوب ۱۳۸۴/۴/۸ هیأت وزیران

ماده ۱- (اصلاحی ۱۳۸۴/۱۲/۱۰) مدت خدمت نظام و وظیفه شاغلین مشمول قانون کار - مصوب ۱۳۶۹ - یا شرکت داو طلبانه آنها در جبهه قبل از اشتغال یا حین اشتغال جزء سوابق پرداخت حق بیمه نزد سازمان تأمین اجتماعی محسوب می‌شود.

ماده ۲- شرکت داو طلبانه افراد یادشده در جبهه های نبرد حق علیه باطل براساس گواهی مرجع اعزام کننده شامل نیرو های مسلح، و زارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران و وزارت جهادکشاورزی خواهد بود.

ماده ۳- احتساب حق بیمه برای مدت خدمت سربازی یا حضور داو طلبانه در جبهه مشمولان قانون کار با داشتن حداقل دو سال سابقه پرداخت حق بیمه به صورت زیر خواهد بود:

۲۴ - (مدت خدمت سربازی یا حضور داو طلبانه میزان حق بیمه متعلقه ظرف دو سال آخر در زمان تقاضا)

تبصره ۱- حق بیمه موضوع این ماده به ترتیب هفت سی ام ((۷/۳۰)) توسط بیمه شده و بیست و سه سی ام ((۲۳/۳۰)) توسط دولت پرداخت می‌شود.

تبصره ۲- بار مالی ناشی از اجرای این آیین نامه در هر سال برحسب تعداد استفاده کنندگان توسط سازمان تأمین اجتماعی محاسبه و در لایحه بودجه سال بعد منظور خواهد شد.

ماده ۴- بیمه شدگانی که در کارهای سخت و زیان آور اشتغال دارند به شرط آنکه تمام یا قسمتی از خدمت نظام و وظیفه خود را در جبهه های نبرد حق علیه باطل

قبل از اشتغال و یا حین اشتغال جزو سوابق خدمتی آنان نزد سازمان تأمین اجتماعی محسوب می‌گردد. اعتبار مورد نیاز برای اجرای این قانون از محل دریافت میانگین حق بیمه دو سال آخر فرد بیمه شده تأمین می‌گردد.

تبصره ۲ - آن دسته از بیمه شدگانی که مشمول اصلاحیه تبصره (۲) ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۸۰/۷/۱۴ مجمع تشخیص مصلحت نظام هستند به شرط آن که خدمت نظام و وظیفه خود را در جبهه های نبرد حق علیه باطل طی نموده یا حضور داوطلبانه در جبهه داشته باشند سوابق خدمتی آنان جزء کارهای سخت و زیان آور محسوب می‌شود.

* - قانون اسفزاریه قانون اصلاح تبصره ماده (۱۴) قانون کار و الحاق یک تبصره به آن مصوب ۱۳۸۳ مصوب ۱۳۸۵/۳/۲۸:

موضوع اسفزاریه:

ماده واحده- آیا منظور قانونگذار در قانون اصلاح تبصره ماده (۱۴) قانون کار و الحاق یک تبصره به آن مصوب ۱۳۸۳/۱/۳۰ شمول قانون مذکور، بر کلیه مشمولین قانون تأمین اجتماعی که به هر نحو به سازمان تأمین اجتماعی حق بیمه خود را می‌پردازند نیز بوده است یا خیر؟ نظر مجلس: بله، کلیه مشمولین قانون تأمین اجتماعی که حق بیمه به آن سازمان می‌پردازند نیز مشمول این قانون می‌باشند.

گذرانده یا حضور داو طلبانه در جبهه داشته باشند سوابق خدمتی آنها بر اساس قانون اصلاح تبصره (۲) الحاقی ماده (۷۶) قانون اصلاح مواد (۷۲) و (۷۷) تبصره ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی - مصوب ۱۳۷۹- (۱) به عنوان سوابق اشتغال در کارهای سخت و زیان آور محسوب می شود .

ماده ۵ - چنانچه در مدت خدمت سربازی از حقوق مشمولان مبالغی بابت حق بیمه بازنشستگی کسر شده باشد، حسب درخواست شخص، صندوق مربوط مکلف است مبالغ یادشده را به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت نماید و مابه التفاوت حق بیمه سهم بیمه شده از وی دریافت می گردد.

آیین‌نامه چگونگی ارائه خدمات درمانی به کارکنان وظیفه

و عائله تحت تکفل آنها

مصوب ۱۳۸۴/۴/۸ هیأت وزیران

ماده ۱- سازمان تامین خدمات درمانی نیروهای مسلح وابسته به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح که در این آیین نامه «سازمان» نامیده می شود، موظف است کلیه کارکنان وظیفه و عائله تحت تکفل آنها را در صورتی که تحت پوشش هیچیک از سازمانهای بیمهگر نباشند، تحت پوشش خدمات بیمه درمانی قرار دهد.

ماده ۲- بیمه‌شدگان موضوع این آیین نامه از خدمات سرپایی، اورژانس و بستری تمامی بیمارستان‌ها و مراکز درمانی طرف قرارداد برخوردار می شوند.

ماده ۳- کلیه درمانگاه‌های پادگان‌ها و مراکز نظامی موظفند خدمات سرپایی و اورژانس را به کلیه کارکنان وظیفه اعم از بیمه‌شده و بیمه‌نشده ارائه نمایند.

ماده ۴- حق بیمه سرانه درمان کارکنان وظیفه و عائله تحت تکفل آنها (بیمه اولیه) مانند حق بیمه سرانه درمان کارکنان پایور و عائله تحت تکفل آنها می‌باشد که همه ساله بر اساس آماری که وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ارائه می نماید، توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور در لایحه بودجه سالانه برای سازمان منظور خواهد شد.

تبصره- سهم بیمه کارکنان وظیفه و عائله تحت تکفل آنها معادل یک پنجم حق بیمه

۱ - عنوان کامل قانون مذکور به این شرح می باشد: «قانون اصلاح تبصره (۲) الحاقی ماده (۷۶) قانون اصلاح مواد (۷۲) و (۷۷) و تبصره ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده (۷۶) مصوب ۱۳۷۱» این قانون در تاریخ ۱۳۷۹/۱۰/۳۰ توسط مجلس شورای اسلامی تصویب، و جزء (۱) و (۳) بند (ب) تبصره (۲) آن در تاریخ ۱۳۸۰/۷/۱۴ عیناً به تصویب نهایی مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده است.

سرانه است که توسط یگان محل خدمت از حقوق ماهانه آنها کسر و به حساب سازمان واریز می‌گردد و پرداخت بقیه حق بیمه سرانه بر عهده دولت می‌باشد.

ماده ۵- عایله تحت تکفل کارکنان وظیفه در طول مدت خدمت دوره ضرورت سرپرست، همانند عایله تحت تکفل کارکنان پایور نیروهای مسلح تحت پوشش بیمه درمانی سازمان هستند و به این افراد دفترچه بیمه درمانی که مدت اعتبار آن تا پایان خدمت دوره ضرورت سرپرست قابل تمدید است تحویل داده می‌شود. در صورت مکانیزه شدن سیستم ارایه خدمات درمانی در سازمان، دفترچه درمانی در ابتدای شروع خدمت برای کل مدت خدمت دوره ضرورت تحویل داده می‌شود.

تبصره ۱- نیروهای مسلح و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح موظفند در زمان تحویل کارت پایان خدمت دوره ضرورت به کارکنان وظیفه، دفترچه درمانی آنها و عایله تحت تکفل را دریافت نمایند و به سازمان تحویل دهند.

تبصره ۲- ادامه درمان قیود خدمتی کارکنان وظیفه مانند بیماری و مجروحیت ناشی از اجرای مأموریت و خدمت، تا زمانی که به تشخیص شورای پزشکی نیروی مربوط، مشکل آنها از نظر درمانی مرتفع گردد، بر عهده سازمان می‌باشد و دفترچه بیمه درمان این افراد در قبال پرداخت حق بیمه سرانه تا پایان دوره درمان اعتبار خواهد داشت.

ماده ۶- مراکز آموزش کارکنان وظیفه در نیروهای مسلح و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح موظفند پس از پذیرش کارکنان وظیفه با ارسال یک برگ از دفترچه آماده به خدمت آنان با رعایت سلسله مراتب سازمانی، با سازمان هماهنگی لازم را جهت صدور دفترچه درمانی کارکنان وظیفه و عائله تحت تکفل به عمل آورند به طوری که حداکثر ظرف دو هفته از تاریخ درخواست دفترچه بیمه درمانی صادر شود.

تبصره- یگان محل خدمت کارکنان وظیفه موظف است با رعایت سلسله مراتب سازمانی برای صدور دفترچه خدمات درمانی شخص و عایله تحت تکفل وی که قبلاً دفترچه درمانی دریافت نکرده‌اند، هماهنگی‌های لازم را با سازمان به عمل آورد.

ماده ۷- دستورالعمل‌های مورد نیاز این آیین نامه پس از تهیه توسط سازمان ظرف سه ماه به تصویب شورای عالی سازمان می‌رسد و با امضای وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و با رعایت سلسله مراتب سازمانی ابلاغ می‌شود.

از آیین‌نامه اجرایی در صد جانبازی

مصوب ۱۳۸۸/۹/۲۲ وزیران عضو کمیسیون امور

اجتماعی و دولت الکترونیک

ماده ۱- در این آیین‌نامه اصطلاحات زیر در معنای مشروح مربوط به کار می‌روند:
الف- جانباز: ایثارگرانی که در جریان تکوین و شکوفایی انقلاب اسلامی و حفظ و حراست از دستاوردهای ارزشمند آن از تعرض و تجاوز عوامل داخلی و خارجی و یا هرگونه حوادث مستقیم ناشی از آنها به اختلالات و نقصان‌های عارضی جسمی و روانی دچار شده یا بشوند و در نتیجه در روند زندگی فردی و اجتماعی با محدودیت‌هایی مواجه شوند که شامل افراد زیر خواهند بود:

۱- کارکنان نیروهای مسلح (سپاه، ارتشی و نیروی انتظامی) اعم از پایور پیمانی، بسیجی، وظیفه، خرید خدمت، اعضای هیات علمی و قراردادی.

آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون سرباز قهرمان

مصوبه ۱۳۹۱/۱۰/۳

مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۱۶ ستاد کل نیروهای مسلح

به استناد تبصره (۶) ماده واحده اصلاحی قانون سرباز قهرمان مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۳ مجلس شورای اسلامی و با عنایت به اینکه قهرمان و مدال آوران سرافراز یکی از اهداف اصلی زندگی خود را کسب افتخار برای میهن عزیز جهت رسیدن به قله‌های سربلندی و ارجمندی در میادین بین‌المللی قرار داده و همچنین باعث برافراشته شدن پرچم پرافتخار کشور و طنین‌انداز شدن سرود ملی جمهوری اسلامی ایران گردیده‌اند، در این راستا آیین‌نامه اجرایی موضوع معافیت سرباز قهرمان مشمول قانون مذکور به پیشنهاد وزارت ورزش و جوانان و با همکاری وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و با تأیید ستاد کل نیروهای مسلح به شرح زیر تصویب گردید:

ماده ۱- تعاریف:

در این آیین‌نامه عبارات و تعاریف زیر در معنای مشروح مربوط به کار

می‌روند

۱/۱) قانون: قانون اصلاح قانون سرباز قهرمان مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۳

۲ / ۱) بازی‌های المپیک و پارا المپیک:

به بازی‌های تابستانی و زمستانی اطلاق می‌شود که هر ۴ سال یک بار به طور متمرکز به میزبانی یکی از کشورهای جهان با حضور کشورهای کمیته بین‌المللی المپیک (IOC) به کسب سهمیه شده‌اند در رشته‌های مختلف تحت پوشش کمیته بین‌المللی المپیک (IOC) برگزار می‌گردد.

۳ / ۱) مسابقات قهرمانی جهان:

به مسابقاتی اطلاق می‌شود که در رشته‌های ورزشی تحت پوشش کمیته بین‌المللی المپیک (IOC) و به صورت سالانه یا هر دو سال یکبار با حضور کشورهای واجد شرایط برگزار می‌شود.

۴ / ۱) مسابقات جام جهانی:

مسابقاتی که به صورت هر ۴ سال یکبار در رشته‌های فوتبال، والیبال و بسکتبال با حضور کشورهای کمیته بین‌المللی المپیک (IOC) برگزار می‌شود.

۵ / ۱) بازی‌های آسیایی:

به بازی‌های تابستانی و زمستانی اطلاق می‌شود که با حضور کشورهای آسیایی هر ۴ سال یکبار در رشته‌های ورزشی تحت پوشش کمیته بین‌المللی المپیک (IOC) و به صورت متمرکز برگزار می‌شود و به لحاظ اهمیت، بالاترین سطح مسابقات آسیایی و در برخی از رشته‌ها نسبت به مسابقات قهرمانی جهان از اولویت برخوردار می‌باشند.

ماده ۲- موارد شمول این آیین‌نامه رشته‌های ذیل می‌باشند:

رشته‌های ورزشی تحت پوشش کمیته بین‌المللی المپیک (IOC) به شرح زیر می‌باشد:

الف- رشته‌های ورزشی تحت پوشش کمیته بین‌المللی المپیک در بازی‌های المپیک:

- ۱- اسکی ۲- بدمینتون ۳- بسکتبال ۴- بوکس ۵- تکواندو ۶- تیراندازی ۷- تیر و کمان ۸- تنیس ۹- تنیس روی میز ۱۰- جودو ۱۱- دوچرخه سواری ۱۲- دو و میدانی ۱۳- ژیمناستیک ۱۴- سوارکاری ۱۵- ورزش‌های سه‌گانه ۱۶- شمشیربازی ۱۷- شنا، شیرجه و واترپلو ۱۸- فوتبال ۱۹- قایقرانی ۲۰- کشتی ۲۱- گلف ۲۲- والیبال ۲۳- وزنه‌برداری ۲۴- هندبال ۲۵- هاکی ۲۶- راگی ۲۷-

پنجگانه مدرن

ب- رشته‌های ورزشی تحت پوشش کمیته بین‌المللی المپیک در مسابقات قهرمانی جهان:

۱- اسکی ۲- بدمینتون ۳- بسکتبال ۴- بوکس ۵- تکواندو ۶- تیراندازی ۷- تیر و کمان ۸- تنیس ۹- تنیس روی میز ۱۰- جودو ۱۱- دوچرخه سواری ۱۲- دو و میدانی ۱۳- ژیمناستیک ۱۴- سوارکاری ۱۵- ورزش‌های سه‌گانه ۱۶- شمشیربازی ۱۷- شنا، شیرجه و واترپلو ۱۸- فوتبال ۱۹- قایقرانی ۲۰- کشتی ۲۱- گلف ۲۲- والیبال ۲۳- وزنه‌برداری ۲۴- هندبال ۲۵- هاکی ۲۶- راگی ۲۷- اسکوآش ۲۸- اسکیت ۲۹- بولینگ و بیلارد ۳۰- شطرنج ۳۱- کاراته (کومیته و کاتا اصلی) ۳۲- کبدي ۳۳- ووشو (تالو و سانداد) ۳۴- بیس بال

ج- رشته‌های ورزشی تحت پوشش کمیته بین‌المللی المپیک در بازی‌های آسیایی:

۱- اسکی ۲- بدمینتون ۳- بسکتبال ۴- بوکس ۵- تکواندو ۶- تیراندازی ۷- تیر و کمان ۸- تنیس ۹- تنیس روی میز ۱۰- جودو ۱۱- دوچرخه سواری ۱۲- دو و میدانی ۱۳- ژیمناستیک ۱۴- سوارکاری ۱۵- ورزش‌های سه‌گانه ۱۶- شمشیربازی ۱۷- شنا، شیرجه و واترپلو ۱۸- فوتبال ۱۹- قایقرانی ۲۰- کشتی ۲۱- گلف ۲۲- والیبال ۲۳- وزنه برداری ۲۴- هندبال ۲۵- هاکی ۲۶- راگی ۲۷- اسکوآش ۲۸- اسکیت ۲۹- بولینگ و بیلارد ۳۰- شطرنج ۳۱- کاراته (کومیته و کاتا اصلی) ۳۲- کبدي ۳۳- ووشو (تالو و سانداد) ۳۴- بیس بال ۳۵- روینگ ۳۶- سپک تاکرا ۳۷- سافت بال ۳۸- سافت تنیس ۳۹- کریکیت

د- رشته‌های ورزشی تحت پوشش کمیته بین‌المللی المپیک در بازی‌های پارالمپیک:

۱- تیر و کمان ۲- بوچیا ۳- دوچرخه سواری پیست ۴- اسب سواری ۵- گلبال ۶- فوتبال ۷ نفره ۷- فوتبال ۵ نفره ۸- وزنه برداری ۹- قایقرانی ۱۰- جودو ۱۱- تیراندازی ۱۲- تنیس روی میز ۱۳- تنیس با ویلچر ۱۴- بسکتبال با ویلچر ۱۵- راگی با ویلچر ۱۶- دوچرخه سواری جاده ۱۷- والیبال نشسته ۱۸- شمشیر بازی ۱۹- شنا ۲۰- دو و میدانی ۲۱- اسکی آلپاین ۲۲- هاکی روی یخ ۲۳- کرلینگ با ویلچر ۲۴- اسکی صحرانوردی ۲۵- بای اتلون (۲گانه)

تبصره - رشته‌های ورزشی فوق‌الذکر، بر مبنای آخرین تصمیمات کمیته بین‌المللی المپیک تحت پوشش برنامه بازی‌های المپیک و بازی‌های آسیایی قرار

می‌گیرند و چنانچه رشته ورزشی جدیدی ایجاد یا جایگزین گردد قهرمانان آن رشته نیز حایز شرایط بهره‌مندی از معافیت موضوع قانون و این آیین‌نامه خواهند بود.

ماده ۳- وزارت ورزش و جوانان مکلف است افراد مشمول قانون و این آیین‌نامه را پس از دریافت کلیه مدارک، مستندات و احکام قهرمانی به ستاد کل نیروهای مسلح معرفی نماید و ستاد کل نیز پس از بررسی و تأیید مدارک، مراتب را به سازمان‌های وظیفه عمومی ناجا اعلام تا پس از گذراندن دوره آموزش نظامی نسبت به صدور کارت معافیت آنان با رعایت تشریفات قانونی اقدام گردد.

ماده ۴- ورزشکارانی که قبلاً به دلیل نقص عضو از سربازی معاف شده‌اند، در بازی‌های پارا المپیک عناوین اول، دوم یا سوم را کسب نمایند یکی از فرزندان آنان برای یک بار از معافیت برخوردار خواهند شد.

ماده ۵- ورزشکارانی که در حین خدمت دوره ضرورت موفق به کسب عناوین قهرمانی موضوع قانون و این آیین‌نامه شوند از معافیت‌های مربوط برخوردار خواهند شد.

ماده ۶- ورزشکاران و فرزندان قهرمانان پارا المپیکی موضوع قانون و این آیین‌نامه که پیش از تصویب این قانون عناوین قهرمانی را کسب نموده باشند نیز مشمول معافیت می‌گردند.

این آیین‌نامه در ۶ ماده و ۱ تبصره در تاریخ ۱۳۹۲/۱۰/۱۶ تصویب و لازم‌الاجرا می‌باشد.